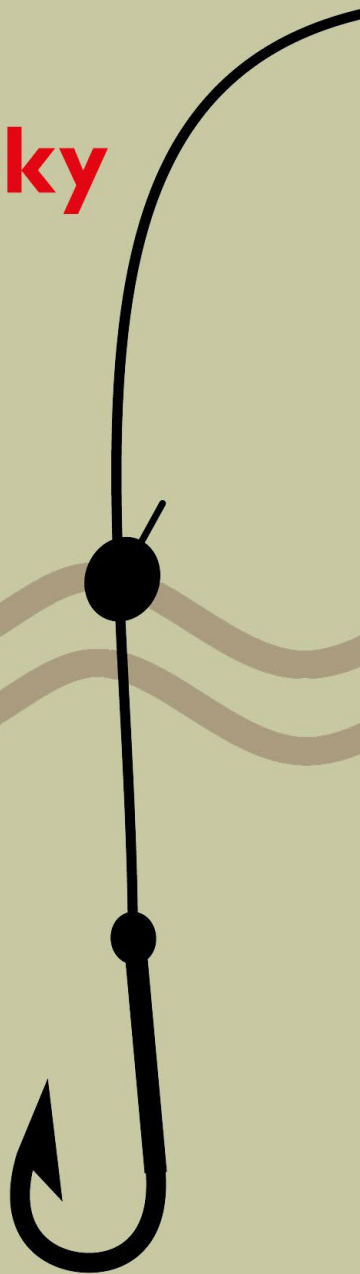
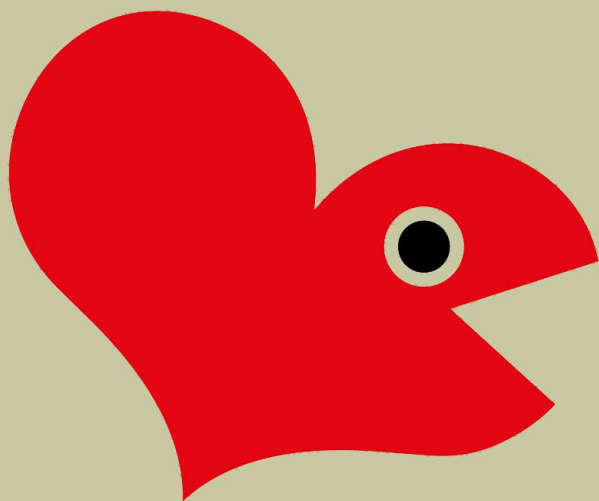

Moje první lásky

Ivan Klíma

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Moje první lásky
(a jiné milostné povídky)

Ivan Klíma

Znění tohoto textu vychází z díla [Moje první lásky \(a jiné milostné povídky\)](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Academia v Praze v roce 2010. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Ivan Klíma: Moje první lásky), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 19. 3. 2021.

OBSAH

Láska.....	6
Miriam	11
In camera caritatis.....	24
Má vlast	38
Hra na pravdu	100
Provazochodci	139
Lingula	165
Pás	191
Poprava koně	209
Klára a dva páni.....	225
Svatební cesta	249
Nebe, peklo, ráj	259
Autorova poznámka.....	273

Láska

Poloprázdná tramvaj hrčela po Invalidovně. Vlečňáky se kolébaly sem a tam a jejich skla řinčela.

Zdálo se mu, že tramvaj jede ještě pomaleji než obvykle, a přecházel netrpělivě po plošině. Nepomohlo to ovšem a on nevěděl, co má udělat, aby rychleji uběhl čas. Díval se tedy alespoň do širokých prostor vpravo a přemítal, kolik by se tady dalo nastavět domů. Nestavěl by žádné paláce, jen docela obyčejné činžáky s trávnickem pod okny, pod velkými a širokými okny.

Samozřejmě že by radši stavěl podle Corbusiera nebo Niemayera, když to jde v Brazílii, proč by to nešlo u nás, ale věděl, že to asi nepůjde, řekli by, že to není dost levné a není to v tradici, v naší dobré staré tradici, aspoň by tedy stavěl obyčejné činžáky se širokými okny a barevnými balkony, podloubí na dvou štíhlých sloupech, pod ním obchody. Líp než ti dědci by to postavil.

Počká si, protože do konce studií mu chybějí dva roky, a také potom si ještě chvíli počká, a do té doby se budou muset s Ančou nejspíš stále toulat po úzkých uličkách, po průjezdech a lavičkách, pokud budou chtít zůstat alespoň chvíli sami.

Vlastně i potom, protože ty domy, co postaví, stejně nebudou pro ně. Anča si ovšem myslí, že alespoň jeden jediný pokoj pro ně zůstane, moc mu důvěřuje, ale v tomhle asi neprávem.

Je tak milá, pomyslel si.

Byla mladší než on a chodila teprve do druhého ročníku, ale studovala stejný obor, a mohl jí tedy vysvětlovat všechno, co potřebovala vědět, ale většinou jí nevysvětloval nic a mluvívali spolu o nejobyčejnějších malichernostech anebo o lásce, anebo si vymýšleli jména, kterými se nazývali, a země, které navštíví, anebo jen mlčeli a toulali se po ulicích. Velice si přitom přáli být sami, někde,

kam nemohou ostatní nahlédnout. Někdy se rozcházel trochu zlostně, ale druhý den ráno na sebe čekali, aby se smířili, protože koneckonců nikdo z nich nemohl za to, že měli nad hlavou jen tu jednu společnou střechu s hvězdami.

Včera mu nechala na fakultě lístek, že rodiče jdou ve čtyři hodiny na vlak, ten časový údaj byl dvakrát podtržený, a teď už bylo čtvrt na pět a tramvaj se vlekla.

Potom konečně uviděl známou stanici, vyskočil ještě za jízdy, trochu zavrával a pak se dal do běhu. Domy tu trčely úplně na spadnutí a vždycky ho trochu dráždily. Teď si jich vůbec nevšiml.

Přišla mu otevřít. Byla maličká, o hlavu menší než on, a měla kulatý obličej s malými usměvavými rty.

Chtěl ji políbit, ale vytlačila ho spěšně ze dveří.

Vtom k němu zevnitř dolehly hlasy.

„Přijel brácha se ženou,“ vysvětlila.

Podíval se na ni zle. Nemohl v sobě potlačit zklamání.

„Nesmíš se zlobit,“ řekla. Vzala si staříčkový hubertus a potom spolu šli tou ohyzdnou uličkou, ve které trčely činžáky, na spadnutí omšelé a šedivé od popela.

Mžilo drobně a vzduch se zalykal listopadovou mlhou a nedalo se vůbec nikam jít, dláždění pod jejich nohama bylo kluzké a smutné.

Mluvila tiše a vytrvale. Snažila se vyprávět něco velmi dalekého a zbytečného. Stálo ji to asi velké úsilí a on ji stejně neposlouchal.

Došli na stanici. Z dálky řinčela tramvaj.

„Tak já zase pojedou,“ řekl.

Byl neuvěřitelně protivný i sám sobě.

„Pojedeme někam,“ navrhla tiše.

„Kam?“

„Někam ven.“ Sklopila oči a dívala se stranou.

Chtěl něco odseknout a říci, že může jet klidně domů a ona může také klidně jít domů za tím svým bráchou, ale průvodčí už na něj čekal. Jeli tedy společně tramvaj a mlčeli.

Potom vystoupili na nádraží a ona sama koupila lístky. Vlak odjížděl za deset minut.

Napadlo ji, že udělala něco, pro co si jí už nebude nikdy vážit a přestane jí také mít rád. Bála se na něho podívat a dívala se tedy na černou podlahu chodbičky: na rozšlápnutý kelímek od piva u stěny vagonu a kousíček žluté pomerančové kůry.

„Znám to tam,“ řekla k té kůře. „Od nádraží vede alej a pak se musí přes železný most.“

Vlak sebou trochu trhl a pod nimi začala plynout světla, veliké množství světel, a v dálce nad střechami se otáčela neonová labuť a svítila rudá hvězda a pouliční lampy se splétaly do vánočních řetězců.

Spatřil v blízkém okně lidi, kteří spokojeně seděli za svým stolem, a napadlo ho, že lidé nejsou jen za těmi blízkými okny, ale také za každým z titěrně malých světýlek v dáli; kupodivu necítil závist, jen závrať z velikosti a z množství, a napadlo ho, že jsou vlastně docela sami uprostřed tolika světel, a chtěl jí říci: To je dobře, že jsme spolu. Anebo: Umřel bych steskem, kdybych měl jít teď sám naší ulicí. Ale vzal ji jen za ruku a mlčel.

Za oknem přelétávaly jiskry a vlak rychle vletěl do černých polí a zastavoval se a opět se rozjížděl a kolem nich přecházeli lidé, a jemu se zdálo, že nejede nikam, že bude věčně stát na téhle černé chodbičce a držet ji za ruku.

Potom vlak zastavil v jejich stanici a oni se vydali starým strožadím, pak přešli železný most. Cesta voněla vlhkem a zetlelým listím, ale vnímal ji málo. Pak si znovu uvědomil, že budou spolu, přitiskl ji k sobě a řekl: „Mám tě rád!“

Usmála se ve tmě a šli dál, trochu se motali mezi stromy, až se v dálce začala míhat opuštěná světla a oni šli rychleji a báli se trochu chvíle, kdy dojdou.

Nad vchodem hotelu oprýskával černý havran, podívali se na něj nerozhodně a potom vstoupili.

Vrátný seděl ve své kukani, spal, hlavu položenou na desce, vedle něho trčelo patnáct prázdných skobek.

Dívali se na červený běhoun, který splýval po schodech, a mysleli na to, že přece jen je příjemné mít střechu nad hlavou a být si blízko a dotýkat se dlaněmi a ústy a těly.

„Můžeme to zkusit ještě naproti,“ řekla.

Potom se zase vraceli nazpátek po železném mostě a starým stromořadím.

Zalykala se mlhou.

Zastavili se pod vysokým kaštanem. Byla tu docela tma. Toužila, aby ji líbal. Měla horké rty a chvěla se chladem. Na nádraží, v tmavé čekárně, hlučně chrápala cikánka. Ale venku na nástupišti vlhla opuštěná tmavá lavička. Sedli si na ni.

Na zadní koleji se pomalu míhaly nákladní vagony. Lokomotiva pískla a kola rozeznávala kolej. Červená světla zářila v mlze.

„Máš mě rád?“ zeptala se tiše.

„Ano,“ řekl.

„Jsi šťastný, když jsme spolu?“

Od vechtrovského domku se kolébal modrý železničář s lucernou. Posvítíl si na ně. „Jestli čekáte plzeňáka,“ řekl podezíravě, „tak už odjel před hodinou.“

Mhouřili neochotně oči.

„Ne,“ odpověděl on. „Nemáme jen kde spát.“ Na vteřinu oba podlehli bláhové naději.

„No jo,“ zabručel modrý muž, „s noclehárnama je potíž.“ Vytáhl z kapsy stříbrné cibule. „Příště vám to jede ve čtyři patnáct.“

Šoural se ke skladišti. Myslel na to, že on kdysi také tak sedával po lavičkách.

„Řekni, jsi alespoň maličko šťastný?“ zeptala se.

Zůstali tu tak sami na pustém nádraží. Ještě nikdy tolik netoužili po sobě.

Chtěl jí říci, že ji má rád a že vůbec nezáleží na tom, kde jsou téhle noci, chtěl jí říci, že je to divné, že mohou být spolu uprostřed tolika lidí, kteří nejsou spolu, a uprostřed světa, který není spolu.

Objali se.

„Jsem moc šťastný.“

„Já taky,“ řekla.

Ze skladiště vyklouzl železničář. Neviděli ho však. Zhasil opatrně lucernu a potom se kolébal tiše kolem nich nazpátek do svého domku.

(1957)

Miriam

Otcova sestřenice Sylva slavila svoje zasnoubení. Teta Sylva byla maličká, nosatá, opálená a výřečná. Před válkou pracovala jako účetní v bance, teď se stala zahradnicí, zatímco její nastávající – původním povoláním právník – byl zaměstnán na proviantuře. V čem jeho práce spočívala, jsem nevěděl, ale otec sliboval, že se na oslavě dočkáme překvapení, a významně mlaskl, čímž ve mně a v bratrovi vyvolal nadšený zájem.

Teta bydlela v týchž kasárnách jako my, v komůrce s okénkem do chodby. Komůrka byla tak malá, že jsem si nedovedl představit, čemu kdy mohla sloužit. Nejspíš uložení nějakých drobností: třeba podkov, bičů (kasárna bývala jezdecká) anebo ostruh. V pokojíku měla teta postel a stolek, složený ze dvou kufrů. Na vrchním kufru prostřela teď ubrus a na několika papírových kartonech rozložila chlebíčky. Byly to opravdové chlebíčky obložené kousky salámu, sardinek, játrové paštiky, syrového tuřínu, okurky a skutečného sýra. Všiml jsem si, jak bratr začal hlasitě polykat sliny. Neuměl se ještě ovládat. Nechodil nikdy do školy; já ano, já už jsem četl o moudrém Odysseovi i o zapomnětlivém Paganelovi, a něco jsem tedy věděl o bozích i o ctnostech mužů.

Ženicha jsem viděl prvně v životě. Byl to mladík s kudrnatými vlasy a s kulatými tvářemi, na nichž se vůbec nezračila válečná bída.

Tak jsme se sešli v komůrce, jejíž okénko bylo zatemněno, devět se nás dovnitř vtěsňalo; vzduch se brzy vydýchal, zteplal a nasákl potem, ale my jedli, hltali jsme ty nevídané dobroty, které zřejmě dodal ženich z proviantury, zapíjeli sousta náhražkovou kávou, která voněla mlékem a byla skvěle oslazená. V jednu chvíli otec cinkl nožem o hrníček a pravil, že není tak zlého času, aby se v něm nemohlo udát něco dobrého, k mnoha pozoruhodným událostem,

mezi něž řadí porážku Němců u Sevastopolu a anglickou ofenzivu v Itálii, musíme počítat i tuhle slavnost. On teď přeje oběma novomanželům, aby si už příští měsíc mohli vyjet na svobodnou svatební cestu, přeje jim brzký mír a společné štěstí a lásku. Lepší je být smutný s láskou, překvapil otec všechny citátem z Goetha, než být veselý bez ní.

Pak jsme ještě zazpívali několik písniček, a protože se už začínala vydávat večeře, museli jsme oslavu ukončit.

Když jsem se vracel s plným esšálkem tuřínové břečky, uviděl jsem u jednoho z obloukovitých a nezasklených výklenků pro okna sedět bělovlasého mistra Speera. I on měl vedle sebe svoji misku, jenže už vyjedenu, na klíně držel desky, na něž si připevnil kousek čtvrtky, a kreslil. Na naší chodbě bydlelo několik malířů, ale mistr Speero byl nejstarší a nejslavnější. V Holandsku, odkud pocházel, navrhoval medaile, bankovky a známky, sama královna mu prý sedávala modelem. Tady si kreslil, i když to bylo přísně zakázáno, na maličké čtvrtky obrázky z našeho ghetta; obrázky tak titěrné, že mi připadalo nemožné, aby ty jemné čárečky vytvořila stařecká ruka.

Jednou jsem se odvážil, dal dohromady své znalosti němčiny a zeptal jsem se pana Speera, proč kreslí ty obrázky tak drobné.

„Um sie besser zuverschlucken,“ odpověděl mi. Ale možná že jsem špatně rozuměl, že říkal: verschicken, anebo dokonce verschenken.

Teď jsem se s obdivem díval, jak mu na papíru přibývají stařečci a stařenky, kteří se tísní ve frontě. Nebyli větší než zrnka rýže, ale přesto měl každý z nich oči, nos, ústa a na prsou židovskou hvězdu. Jak jsem upřeně hleděl na papír, zdálo se mi, že se postavičky rozběhly, hemžily se po papíře jako mravenci, až se mi z toho zatočila hlava a musel jsem přivřít oči.

„Tak co tomu říkáš?“ Bělovlasý mistr se při té otázce na mě ani neohlédl.

„Krásné,“ vydechl jsem. Nepřiznal bych mu zanic, že i já po jeho vzoru už zkoušel zalidnit papír drobnými postavičkami, že ve

slunečnějších chvílích, kdy si připustím budoucnost mimo prostor šancí, si pro sebe představuji nějaké svědecké povolání: být básníkem, hercem či malířem. Najednou mě něco napadlo.

„Směl bych vám nabídnout trochu polévky?“

Teprve teď se ke mně stařík otočil. „Copak,“ podivil se, „už dávali nášup? Anebo jsi nemocný?“

„Moje teta se vdávala,“ vysvětlil jsem.

Pan Speero tedy zvedl ze země svoji dočista vyjedenou misku a já mu do ní odlil víc než polovinu své porce tuřínové břečky. Uklonil se trochu a řekl: „Děkuji, děkuji velmi za projev náklonnosti. Bůh vám to oplátí.“

Jenže, kde je Bůh, přemítal jsem večer, když jsem už ležel na kavalci prolezlém štěnicemi a navštěvovaném blechami, a v čem oplácí dobré? Nedovedl jsem si ho představit, nedovedl jsem si představit naději mimo tento svět.

A tento svět?

Naslouchal jsem každého večera s úzkostí do tmy. Nezapadnou na chodbě kroky, nepřetrhne ticho zoufalý výkřik, nerozevřou se náhle dveře a nevztyčí se v nich posel s proužkem papíru, na němž bude natukáno moje jméno? Báł jsem se usnout, aby se nestalo, že mě tu zaskočí úplně bezmocného. Pak už se před ním neukryju.

Úkryt jsem si vymyslel ve sklepě s bramborami. Protáhl bych se večer, už po zavírací hodině, úzkým okénkem a zavrtil se tak hluboko do hromady, že by mě žádný esesák neviděl a žádný pes nevyčmuchal. Bramborami bych se živil.

Jak dlouho se člověk může živit syrovými bramborami? Nevěděl jsem. Ale jak dlouho ještě mohla trvat válka? Ano, na tom všechno záleželo.

Věděl jsem, že z kouta u kamen vyklouzne strach. Skrývá se tam celý den skrčený někde v rouře anebo pod prázdným uhlákem, ale teď, když všichni spí, ožije a přitápká mi studeně dýchat na čelo. A jeho bledé rty budou šeptat: bě-bě-da to-bě-bě.

Tichounce jsem slezl ze svého kavalce a po špičkách došel k oknu. Znal jsem ten pohled dobře: temné koruny starých lip před oknem, cihlovou bránu, která zela černou prázdnotou. A ostré obrysy šancí. Opatrně jsem poodhrnul zatemňovací papír a ustrnul: koruna jedné z lip modravě plála. Světlo, které z ní vycházelo, bylo přízračné: studené a zároveň oslnivé. Okamžik jsem na ně zíral. Rozeznával jsem každý lísteček, každou ze zářivých větévek, a zároveň jsem si uvědomoval, jak se ty větve i listy skládají do podoby obrovské zešklebené tváře, jejíž planoucí oči na mě hleděly.

Hrdlo se mi tak sevřelo, že bych nedokázal vykřiknout, ani kdybych se k tomu odvážil. Pustil jsem černý papír a okno opět zastřela tma. Chvilí jsem nehnutě stál u okna a zápasil s pokušením ještě jednou papír nadzvednout a pohlédnout do té tváře. Už jsem se neodvážil. K čemu bych to také dělal, viděl jsem ji před sebou, jak prosvítá zatemněním, jak poskakuje po temném stropě; tančila mi před očima, i když jsem pevně zavřel víčka.

Co znamenala? Komu patřila? Přinášela mi nějaké poselství? Ale jak poznám, jestli dobré, nebo zlé?

Ráno z včerejších radostí i úzkostí nezbylo nic. Šel jsem si pro svou porci hořké kávy, zhltl dva krajíce chleba pomáznutého margarínem. S úlevou jsem si uvědomil, že válka opět poskočila o jednu noc, o jednu noc se tedy musel přiblížit nepředstavitelný mír.

Odešel jsem za kovárnou hrát odbíjenou a hodinu před obědem jsem už stál s velkým plecháčem ve frontě na svou a na bratrovu osminku mléka. Fronta mířila do úzké klenuté místnosti, ne nepodobné té, v níž bydlela teta Sylva. Uvnitř za železným hrcem stála dívka v bílé zástěře. Odebírala od pokorných čekatelů poukázky, pak zalovila některou z nepatrných odměrek v hrnci a ukápla do podané nádoby trochu odstředěné tekutiny.

Když jsem před ní stanul, podívala se na mě, okamžik setrvala pohledem na mé tváři, pak se usmála. Znal jsem ji, samozřejmě, ale vlastně jsem si jí nikdy pořádně nevšiml. Měla černé vlasy

a pihovatou tvář. Naklonila se opět nad svůj železnák, vzala můj hrnek, uchopila největší z odměrek, ponořila ji do nitra obrovité nádoby a pak její obsah vyprázdnila do mého hrnce. Spěšně do něho nalila ještě dvě dávky a opět se na mě usmála. Jako by mi tím úsměvem chtěla sdělit něco podstatného, jako by se mě jím dotýkala. Vrátila mi můj hrnec naplněný až po okraj a já zamumlal, že děkuji. Nechápal jsem nic. Nebyl jsem zvyklý přijímat cizí úsměvy ani jakékoliv projevy přízně. Na chodbě jsem se opřel o zeď, a jako bych se bál, že by mohla vyběhnout za mnou a odebrat mi tu nepatřičnou dávku, začal jsem pít. Vypil jsem nejméně dvě třetiny mléka s dobrým vědomím, že i tak můj bratr nebude ošizen.

Večer, ještě než z kouta vyklouzl strach, snažil jsem se jej předběhnout, něčím jej pozdržet. Myslel jsem na tu zvláštní událost. Byl bych si ji rád vysvětlil, dal ji třeba do souvislosti se slavnostním díkem starého malíře, a tedy s účinkováním vyšší moci, ale neodhodlal jsem se přikládat sám sobě a svému činu takovou důležitost. A co značilo to včerejší plamenné znamení? Náhle mi vytanulo před očima, mrazivě mě naplnilo svou září. Mohlo to světlo náležet něčemu dobrému?

Přinutil jsem se, slezl jsem z kavalce a bez dechu nadzvedl cíp zatemnění.

Venku panovala neporušená temnota, černá koruna lípy se kymácela v poryvech větru, po obloze se hrnulo mračno, jehož okraje mihotavě ozářil bezzvučný blesk.

Druhý den jsem čekal pln nedočkavosti ve frontě, v ruce opět svůj dočista vymytý hrnec. Stálo mě velké úsilí, abych se odvážil pohlédnout jí do tváře. Oči měla velké, podlouhlé jako mandle a tmavé skoro jako náhražková káva. Usmála se na mě, snad dokonce spiklecky mrkla, nebyl jsem si jist. Nalila tři plné odměrky do mého hrnku a podala mi jej jakoby nic. Před vchodem do výdejny jsem vypil tři čtvrtiny svého mimořádného přídělu a pozoroval přitom, jak ostatní vycházejí se svými nádobami, v nichž bílá tekutina stěží

stačila pobryndat dno. Stále jsem nic nechápal. Loudal jsem se po dlouhé chodbě a dlaní zakrýval hrnec. I potom, co jsem upil, zbývalo v něm nepatřičné množství. Dokonce se na mě dvakrát usmála.

Vstupovalo do mě tetelivé a blažené rozechvění.

Večer, sotva jsem zavřel oči, spatřil jsem své plamenné znamení, zářivou tvář, tentokrát však ztratila svou výhrůžnost a rychle nabývala povědomou podobu. Už jsem rozeznával drobounké pihy nad horním rtem, už jsem poznával ústa poněkud pootevřená do úsměvu, její mandlové oči se na mě dívaly pohledem tak zvláštním, až jsem ustrnul. Její oči na mě hleděly s láskou.

Náhle jsem pochopil smysl ohnivého znamení i smysl toho, co se dalo.

Byl jsem zamilován.

V koutě zašlestita myš, kdesi pod námi bouchly dveře, svět však ode mě odstoupil; hleděl jsem do líbezné tváře a cítil, jak se má vlastní tvář uvolňuje, jak se má ústa usmívají.

Co mám udělat, abych tě uviděl: živoucí, skutečnou, abych tě uviděl teď hned, a ne až tam, kde mezi námi trčí dřevěná stolička s obrovským hrncem?

Ale co bych si počal, kdybychom se opravdu setkali?

Když jsem příštího dne obdržel svůj zmnohonásobený příděl mléka a něžný a výmluvný pohled mě ujistil, že se nemýlím, už jsem neunesl osamělost svých citů. Aspoň zmínit jsem se o ní musel každému, s kým jsem mluvil, a každá ta zmínka rozněcovala mé city. Navíc jsem se od přátel dozvěděl, že se jmenuje Miriam Deutschová, bydlí ve stejném patře jako já, jen na opačném konci chodby, i číslo její ubikace jsem zjistil: dvě stě tři. Také věk jsme zvažovali, někteří se domnívali, že je jí šestnáct, a jiní dokonce že už osmnáct, a někdo pravil, že ji viděl dvakrát s jakýmsi Fredem, ale nemusilo to nic znamenat.

Samozřejmě že to nic neznamenal. Žádný Fred si jistě neodnášel denně plný hrnec mléka; kde by ho taky moje drahá Miriam tolik brala?

Věděl jsem teď o ní téměř vše, mohl jsem dokonce za ní kdykoliv během dne zajít a říct jí... Co jsem jí vlastně měl povědět? Jak bych zdůvodnil, že jsem pronikl na její pokoj? Nějakou záminku! Mohl bych si s sebou vzít ušmudlaný výtisk příběhů o trojské válce.

Přines jsem ti knížku za to mlíko!

Jenže nic takového jsem nesměl vyslovit před ostatními. Mohl bych ji požádat, aby se mnou vyšla na chodbu. Ale co kdyby řekla, že nemá čas? Co kdybych ji urazil zmínkou o tom mléku? Zdálo se mi, že o projevech lásky se nesluší mluvit.

A co jestli se úplně mýlím? Proč by měla ta krásná dívka milovat mě: hubeného, rozcuchaného, odrbaného – ani vousy mi ještě nezačaly růst?

Docela na dně svého kufru jsem měl košili, kterou jsem nosil jenom o svátcích. Byla kanárkově žlutá, na rozdíl od mých ostatních košil se jí ještě netřepily ani manžety, ani límeček. Oblékl jsem si ji. Trochu mě škrtila u krku, ale to jsem byl připraven snést. Měl jsem v kufru ještě oblek, bohužel jsem z něj už vyrostl. Matka se mi snažila prodloužit nohavice, ale stejně mi sahaly jen po kotníky, a rukávy nastavit nebylo čím. Chvilí jsem váhal, ale nic lepšího jsem na vybranou neměl. Svlékl jsem si zase košili, nalil si do lavoru vodu a důkladně se umyl, krk dokonce kartáčem. Když jsem se oděl do svátečního, ještě jsem si namočil vlasy a pečlivě si učesal vzornou pěšinku; pootevřel jsem okno, z druhé strany je zaclonil zatemněním a chvíli pozoroval svůj obraz ve skle. V náhlém záchvatu sebelásky mi připadlo, že mi mé oblečení sluší.

Pak jsem se vydal dlouhou chodbou na opačnou stranu kasáren. Míjel jsem desítky dveří, čísla nad veřejemi zvolna klesala. Dvě stě osmnáct, dvě stě sedmnáct, dvě stě patnáct..., začínal jsem vnímat, jak mi buší srdce.

Miriam. Připadalo mi, že jsem ještě neslyšel líbeznější jméno. Hodilo se k ní. Dvě stě sedm. Nevěděl jsem dosud, co vlastně hodlám učinit. Jestliže mě miluje – dvě stě šest, panebože, tamty dveře

už to jsou, už je vidím, jestliže mě miluje tak, jako já ji, vyjde a pokáme se, dvě stě pět – zpomalil jsem, abych jí poskytl čas. Dveře se otevrou a ona se v nich objeví, usměje se na mě: Kde se tu bereš?

Tak, šel jsem náhodou kolem. Jdu za klukama na baštu, obvykle chodím přes dvůr.

Zastavil jsem se. Taková pitomá věta. Jak to, že jsem si nevymyslel nic chytřejšího?

Nazdar, Miriam!

Ty víš, jak se jmenuju?

Musel jsem se to dozvědět. Abych na tebe mohl líp myslet.

Ty na mě myslíš?

Od rána do večera, Miriam. A v noci. Skoro celou noc na tebe myslím!

Já na tebe taky. A kde se tu vlastně bereš?

Ani nevím. Najednou mě napadlo, že bych měl jít tudy místo přes dvůr.

To se mi zdálo o něco lepší. Dvě stě čtyři.

Já totiž mám ubikaci taky na tomhle patře.

To máme k sobě docela blízko. Můžeš tudy chodit vždycky.

Já budu. Já budu.

Dvě stě tři. Nedýchal jsem. Hleděl jsem na dveře tak úpěnlivě, že musely v hloubi své dřevěné duše zasténat. A ona, jestli mě milovala, musela povstat, musela přistoupit k těm dveřím a vyjít.

Nebyla tam zřejmě. Nejspíš musí být v práci, i když zrovna nevydává mléko. Možná se teprve vrací, musím jí jenom dopřát času. Dvě stě dvě. Blížil jsem se k jedné z příčných chodeb, které spojovaly obě podélná kasárenská křídla. Zaslechl jsem odtamtud blížící se klepavé kroky.

Panebože mocný! Zastavil jsem se a bez dechu čekal.

Na rohu se objevila jakási stařenka v dřevácích. V dlaních nesla misku s několika špinavými bramborami. Zřejmě už vydávali večeři.

Druhý den jsem Miriam spatřil za stoličkou a železnákem plným mléka. Přijala ode mě můj hrnek, usmála se na mě: jedna odlivka,

druhá, třetí, znovu se usmála, hrnek nazpět do mé dlaně; jak tě miluju, Miriam, nikdo snad nikdy necítil nic podobného. Opřel jsem se o zed', upil z hrnku dvě třetiny milostného poselství a kráčet nazpět do prostor svého snění.

Vynořil jsem se z nich, až když se chýlilo k večeru a ženy se vracely z práce. Umyl jsem se, učesal si pěšinku, oblékl svůj sváteční úbor, ale uvědomil jsem si, že na tom není dost. Chybí mi záminka k mé svátečnosti, k našemu setkání, a ještě víc k tomu, abych jí mohl o sobě něco sdělit.

A tu se mi vybavil předmět mé pýchy, důkaz mé zručnosti. Ležel schovaný a pečlivě složený v mém menším kufru pod palandou: loutkové divadlo. Vyrobil jsem je ze staré krabice, kulisy namaloval na vzácné školní čtvrtky, rekvizity jsem zhotovil ponejvíce ze špalíků dřeva, z kamenů a z větví posbíraných pod šancemi, zatímco loutky jsem udělal z kaštanů, špulek a hadříků, které jsem vyžebbral od matky i od ostatních spolubydlících.

Vyndal jsem krabici z kufru. Byla převázaná papírovým motouzem. Rám, stojky i ostatní kulisy, rekvizity a loutky – všechno bylo uvnitř.

Nazdar, Miriam!

Ahoj, kde se tu bereš?

Jdu za jedním klukem. Budu tam hrát divadlo.

Ty hraješ divadlo?

Jenom s loutkama. Zatím.

Jak to myslíš: zatím?

Jednou budu herec. Anebo spisovatel. Já si taky sám vymyslím hry.

To umíš?

Klidně. Vezmu loutky a začnu hrát. Ani sám nevím, jak to dopadne.

A to hraješ před lidma?

Před kolika chceš. Já nemám trému.

A kdes vzal divadlo?

Udělal jsem si ho.

I kulisy?

I ty. Já maluju. Kdybych jen měl dost čtvrtek. Dělal jsem naše kasárna a kovárnu a bránu, když jde zrovna transport...

Převázal jsem krabici ještě jedním provázkem. Vypadala docela obyčejně, mohlo v ní být cokoliv – třeba špinavé prádlo. Rozvázal jsem opět provazy, vysunul dvě loutky, takže zpod víka teď vyčuhovaly nožky v dřevácích a královská hlava s korunou, a znovu jsem krabici převázal. Pak jsem se vydal na cestu po známé chodbě.

Taky jsem napsal několik básní, svěřil jsem se ještě.

I básně píšeš? A o čem?

Tak o různých věcech. O lásce, o sebevraždě.

Ty ses chtěl zabít?

Ne, já ne.

Dvě stě deset. Dech se mi krátil. Člověk se nesmí sám zabít.

Proč by nesměl?

Je to hřích!

Ty věříš v takové věci?

Jaké věci?

V Boha!

Dvě stě sedm. Panebože, jestli jsi, ať vyjde. Ať se ukáže. Ani nemusí říct nic z toho všeho, ať se jenom usměje.

Věříš v něj?

Já nevím. Všichni říkají, že kdyby byl, nemohl by tohle všechno připustit.

A ty si to nemyslíš?

Třeba to je nějaký trest, Miriam.

Trest za co?

To ví jen on. Dvě stě čtyři. Zastavil jsem se, přendal si krabici z levé ruky do pravé. Co kdybych ji upustil?

Udělaloby to ránu, a ještě bych mohl předstírat, že sbírám rozsypané věci. Třeba půlhodinu bych tu mohl klečat a sbírat.

Miriam, objev se a usměj se na mě. Nic víc. Přísahám, nic víc nechci.

Příští den ode mě přijala můj hrnek, nebyl jsem si jist, jestli se usmála tak mile jako včera. Zhrozil jsem se. Co když mě už nemiluje? Proč by mě pořád měla milovat, když se já k ničemu neodhodlám? To ona mi stále znovu prokazovala svoji náklonnost. Ale co já?

Jedna odlivka, druhá, třetí, přece jen úsměv, hrnek nazpět do mé dlaně – jak tě miluju. Má božská Afrodito, já se jen ostýchám ti to povědět, ale už nikdy nikdo tě nemůže tak milovat jako já. Protože já tě miluju na smrt, má Miriam!

Večer začali roznášet transportní pásky. A potom den po dni. Nikdy ještě naše ghetto nepostihla taková pohroma. Tisíce lidí se ploužilo s cedulkami na prsou směrem k vlakovým kolejím.

A mezitím každé odpoledne tři odlivky zaslíbení, tři odlivky na znamení lásky, tři odlivky naděje. Vracel jsem se do svého pokoje a modlil se. Poctivě za všechny své blízké i za všechny vzdálené, ale za ni zvláště, za Miriam, aby k ní byl Bůh milostivý a nežádal si jejího života, a povolali všechny mé kamarády, většinu lidí, co jsem znal od vidění, kuchaře z kuchyně, muže, co vydával chleba. Chodby i dvory potichly, ulice se vyprázdnily, město zmrtvělo. Posledním transportem odjela také otcova sestřenice, maličká teta Sylva, i její manžel, co pracoval na proviantuře, necelé tři týdny byli spolu a tohle tedy měla být ta jejich svobodná svatební cesta. Ale snad, snažil jsem se vzpomenout si na otcova slova, je lepší trpět s láskou než radovat se bez ní, teď teprve jsem začínal chápat smysl toho, co opakoval po básníkovi. Ještě několik dní úzkosti, zda se znovu neobjeví poslové, nepřišli však a my oba jsme zůstali! Teď už nebudu váhat, konečně se odhodlám. V tom čase hrůzy jsem nemohl, neslušelo se hovořit o lásce, teď už mohu, musím, nebudu už přecházet kolem jejích dveří, oslovím ji přímo na místě, až mi bude vracet hrnek.

Dneska v šest hodin večer v průjezdu zadní brány, přijď, prosím tě, Miriam.

Ne!

Že, prosím tě, přijdeš, Miriam!

Ne!

Mohl bych tě někdy uvidět, Miriam? Třeba dneska v šest hodin večer u zadní brány. Přijdeš, vid'?

Fronta se zkrátila, už nezůstal skoro nikdo, kdo by měl ještě nárok na hlt mléka.

Nohy mě sotva nesou, jen abych se v poslední chvíli nezalekl vlastní troufalosti. Už drží můj hrnek, otvírám ústa, jedna odlivka, ne ta velká, ta nejmenší. A ona, ona se na mě dívá bez úsměvu. Nepoznáváš mě snad? Polknu naprázdno, konečně se usměje, trochu smutně, jako by se omlouvala, vrací mi hrnec, jehož dno je pobryndáno hnusně namodralou vodnatou tekutinou. Ale to jsem přece já, Miriam, já, kterého...

Vzal jsem hrnek z její ruky a vracel se dlouhou chodbou, na jejímž konci před obloukovitým oknem už zase seděl slavný Holanďan se svou čtvrtičkou papíru.

Co si teď počnu?

Ještě jsem kráčel, ale všiml jsem si, že se vlastně nehýbám, nepřibližuji se ke starému malíři, spíše naopak, všechno kolem mě se začalo hýbat. Viděl jsem, jak se stařík na své židličce houpe jakoby zmítán vlnami, jak se sám mění ve svůj obraz a ten obraz pluje na vodní hladině, která se čeří.

Nevěděl jsem, co se to se mnou děje, jen to jsem chápal, že ona už mě nemiluje. V ústech se mi rozlila protivně nasládlá pachuč, tváře mi rychle odumíraly, také ruce, ještě jsem si uvědomil, že v nich neudržím ten lehounký, skoro prázdný hrnek, a zaslechl jsem, jak kov hlasitě zazněl o kamennou podlahu chodby.

Když jsem přišel k sobě, uviděl jsem nad sebou stařeckou tvář mistra Speera. Držel mě rukou pod zády, druhou rukou mi po čele sunul vlhkou studenou látku. „Copak, copak, chlapče?“ zeptal se.

Okamžik mi trvalo, než jsem se úplně vrátil do nemilosrdného světa. Ale mohl jsem prozradit skutečnou příčinu svého žalu?

„Tetu odvezli,“ šeptl jsem. „Musela do transportu. Ta, co se vdávala.“

Pan Speero pokýval bílou hlavou. „Bůh s ní,“ řekl tiše, „a s námi všemi.“

(1979)

In camera caritatis¹

Byl mrňavý, podsaditý, černý, pod nosem nosil knírek jako nedávno vševládny vůdce a byl to vyhlášený pes. Vstoupil do naší třídy, která byla přemnožena půl stem nevzdělanců, z nichž někteří (jako já) neprošli vůbec žádným školením a jiní prošli školením protektorátním, a upozornil nás, že latina je jazyk vznešený, důležitý a libý. Mluvili jím i psali básníci božského nadání: Vergilius, Ovidius či Horatius, zakladatelé věd historických, jako Livius a Tacitus, i věd právních, jako Cicero. Také náš veliký mistr Jan Hus napsal některé ze svých děl v jazyku latinském. Zná snad někdo aspoň jejich názvy?

Nikdo z nás neměl tušení.

„Proto, damy a panové,“ mluvil po ostravsku, a vyslovoval tedy krátce, „bez latiny neni a nebude opravdoveho vzdělani. Kdo to nepochopi, nema mista na teto škole. Mnozi nebrali tohle moje upozornění važně a pak litovali, když už bylo pozdě. Ale: suae quisque fortunae faber, jak pravi, vi snad někdo, kdo to pravi? Nikdo, samozřejmě, tedy Sallustius, opakujeme po něm: každý svého štěstí strujcem!“ Vzal křídou a začal na tabuli krasopisně skloňovat vzor femina.

Od příštího týdne začala jatka. Primusové, vykutálení flákači, šplhouni i zcyničtělí repetenti předstupovali před tabuli a tam, někteří beze slova a jiní po několika koktavých vzdeších, padli obětí.

Syn bělogvardějského plukovníka Nikita Ivanov, který se už tehdy v tercii honosil úzkým a šviháckým knírkem a který jednou v parku vedle školy vytáhl pravý vojenský revolver, před našimi zraky jej nabil, přiložil k vlastnímu spánku a vyděšenou Pavlu Vokounovou požádal o polibek jako cenu za to, že se na místě nezastřelí, stál teď bledý a chvějící se u tabule a mumlal: servus pulchrus clamat...

1 V pokojíku lásky.

Jak snadné je stisknout spoušť, jak jednoduché získat polibek od spanilé Pavly. „Servus pulchrus...“

„Ivanov...!“

„Servus pulchra...?“

„Tož si sedněte, Ivanov. Ja se za vas učít nebudu. Suae quisque fortunae faber!“

Největší rváč ze třídy Libor Kalina se sotva dopotácel na stupínek.

„Kalina, čtete větu patou!“

My v předních lavicích jsme viděli, že ten ubožák drží knihu vzhůru nohama, ale on to nepostřehl. Jeho oči přestaly vnímat. Otočil se k nám do třídy s pootevřenými ústy jako lekající ryba a čekal pomoc. Ale kdo z nás by svedl napovědět mu?

„Vy neumíte číst, Kalina?“

„Prosím...“

„Co prosíte?“

„Včera...“ Hlas se mu zlomil a i on padl.

Byli jsme ztraceni. Přestali jsme věřit, že kdokoliv z nás dokáže překonat iniuriam potentiorum,² fascinováni naším mocným nepřitelem mohli jsme jako všichni zoufalci, jako všichni odsouzenci věřit leda ve znamení hvězd anebo čekat na příchod vysvoboditele. Ten se postaví zpříma našemu katanovi a zodpoví mu jako Oidipus Sfinze jeho nezodpověditelné otázky, netvorovi pak nezbude, než aby se vrhl ze skály. Pak teprve nám ubohým nastanou lepší časy: Forsan miseros meliora sequentur.

Tak se i stalo. Pokud se vysvoboditelem může stát panna. Ještě k tomu kulhající.

Objevila se někdy začátkem jara v kvartě. Pocházela až z Uhříněvsi, která v té době byla ještě dalekým venkovem – skoro půl hodiny cesty vlakem. Dobelhala se na místo, které jí přikázali. Byla to náhodou lavice sousedící s mou. Před hodinou hrůzy si

2 Nespravedlnost mocných.

vytáhla latinskou cvičebnici, zabalenou ji však měla nikoliv v pře-
depsaném modrém papíře, ale v jakémisi kytičkovaném plátně.

Mučitel vstoupil, my povstali a v tichu, které bylo tak husté, že
jím neproniklo ani tichounké úpění zoufajících si duší, požádal
o pero. Jeho zrak, neotupělý ani stářím, přelétl třídu. Věděli jsme,
že si vybírá oběť. Pak zahlédl ji. „Vy jste tu nova?“

Vstala a řekla, že se jmenuje Eva Sobotková.

„Asi nebudete na hodinu připravena,“ hovořil k ní sladce. „Je
možno omluvit se z řadných duvodu vždy na začátku.“ Sestoupil ze
stupínku, zvedl kytičkovanou cvičebnici a chvíli v ní listoval. „Kam
až jste dospěli v latce?“ položil záludnou otázku.

Odpověděla, že k participiům.

Ruce za zády, došel až k poslední lavici. „Jakoupak jste měla
známku z našeho předmětu?“ přepadl ji zezadu.

Řekla, že měla výbornou.

Slyšel jsem, jak v duchu výsměšně zaržál. Jedničku, samozřejmě,
neměl v naší třídě nikdo. Výbornou, upozornil nás, napsal za svůj
život na vysvědčení pouze třikrát. Se dvěma z těch premiantů si
dodnes píše. Třetí bohužel zemřel. Jistě má na náhrobku vytesaný
nápís v tomto zvráceném jazyce: STAT SUA CUIQUE DIES. Anebo:
NIHIL EST TOTO, QUOD PERSTET IN ORBE.³

„Troufala byste si trochu zapřekladat?“

Odpověděla, netušíc nic zlého, že překládali každou hodinu.

Pohlédl vzhůru, kde se nad stropem, nad střechou naší prasta-
ré budovy klenulo neviditelné svobodné nebe, a jako by ji tam ve
výšinách našel napsánu, navrhl větu: „Když vratny otevřel dveře,
vstoupili, jako by hodlali vzbudit spicího.“

Ó hrůzo! Ticho nabobtnalo tak, že zdusilo půl sta vylekaných
nadechnutí. I škodolibost, zbyla-li v nás jaká, zmrtvěla nad tou
zvrhlostí. Pak jsme slyšeli, a já si prvně uvědomil libozvučnost

3 Každého očekává jeho (poslední) den. Nic na celém světě netrvá věčně.

jejího hlasu, jak zvolna odříkává: „Cum ostiarius fores aperuisset, intraverunt, quasi dormientem excituri erant.“

Ticho. Nikdo z nás netušil, zda co právě slyšel, bylo správně a bezchybně to, co bylo požadováno. Já si však všiml zvláštního uvolnění ve tváři našeho mučitele. Dokonce i jeho hlas se proměnil, jako by v něm zaznělo potěšení či dokonce přátelství.

„Když se nepřátele přibližovali, vojini opevňovali tabor.“

Zdalo se, že zkoušená okamžik váhá, pak vzhledla bezelstně k našemu trýzniteli. „Mám to přeložit s ablativem, anebo s cum?“

„A co by se vám libilo více?“

Ještě chvíli váhala: „Hostibus appropinquantibus milites castra muniebant.“

O terque quaterque beati! Copak tohle bylo ještě v lidských silách? O quae mutatio rerum!⁴

Na katanově tváři se rozhostil úsměv. Přistoupil k její lavici a položil zpět její cvičebnici. „Knižky u nás balíme do modrého papíru,“ oznámil, „ale ve vašem případě učiníme vyjimku. Mužete se posadit!“

Příští hodinu, nevím už, co jsme měli za předmět, místo abych sledoval výklad, pozoroval jsem svou sousedku v dívčí řadě.

Hlavu měla obyčejnou, aspoň co do rozměru (Turgeněv, sdělila nám nedávno naše češtinářka, měl jeden z největších mozků, jaké se kdy vyskytly v lidském rodu, tedy i jistě přiměřenou schránku na něj. Jak asi prospíval na studiích tenhle velkohlavý Turgeněv, jestli-pak by bez váhání vysypal hostibus appropinquantibus?), vlasy tmavé, oči šedomodré a tváře ruměné. Trochu krátký krk byl zdola ověncen krajkovým límečkem, pod ním modré šaty a pod šaty dívčí tělo, jenže tak daleko či hluboko jsem se neodvážil ani pomyslet.

O přestávce jsem na chodbě ukusoval ze svého krajíce a ploužil se několik kroků za ní. Jednu chvíli se ohlédla a spočinula na mně pohledem. Zrudl jsem a snažil se co nejušilovněji svačit. Pak se její

4 Ó třikrát čtyřikrát blažení! Ó jaká změna věcí.

pohled svezl poněkud stranou a usmála se. Hned nato se k ní přidal oktáván a proslulý sukničkář Viktor, ošklivec s uhrovitou tváří a zarudlou nosní bambulí, a cosi jí vykládal.

Když jsem přišel domů, sklíčilo mě vědomí vlastní bezvýznamnosti. Čím jsem mohl přivábit pozornost bytosti, která tak zjevně duchem převyšovala své okolí? Nic významného jsem dosud nevykonal a student jsem byl spíše průměrný. Jedině snad mé slohy docházely jistého uznání. A to naše dobrotivá češtinářka netušila, že v černém osmerkovém sešitě skrývám ještě pozoruhodnější literární výplody. Vzklíčila ve mně naděje, vytáhl jsem ten sešit a chvíli v něm listoval:

*Moucha ti na nos usedla, což necítíš, pije ti krev,
ke slonu pravila gazela, dřív než ji pohltil lev.*

Nebyl jsem si přitažlivostí svého veršování příliš jist, ale přitažlivost básnického osudu mi připadala nepochybná.

Připomněl jsem si kolegu Viktora a nestoudnou vlezlost, s níž se pokoušel získat si Její pozornost, a ještě toho odpoledne jsem napsal báseň:

*Ubohá dívenko,
dnes jsem tě spatřil
k večeru uprostřed
mladíků pijících
každíčkou vteřinu
zářivý amulet očí tvých.
Bože, tak strašlivě věřících.*

Vlastní verše mě dojaly. Nadepsal jsem je: Neznámé! A dolů připsal: *Ze sbírky Žaly*. A iniciály svého jména. Pak jsem všechno ještě jednou krasopisně provedl na arch bělostného papíru a vložil ho do sbírky příkladů z matematiky.

Druhý den při hodině geometrie jsem dal svůj výtvar do oběhu. Snažil jsem se počínat si nenápadně, i když jsem napjatě sledoval putování svého milostného poselství směrem k Ní. Skutečně je dostala a přečetla si ho. Pokud se v její tváři vůbec něco zračilo, byl to spíš úžas. Lísteček složila, pokrčila rameny a poslala jej dále.

Asi za půl hodiny se mi můj výplod vrátil. Na papír kdosi podvrhl (a signoval mými iniciálami) další báseň.

*Mé známé!
Amálie
blechy bije
pod stolem
sochorem
pod lavicí
rukavicí
za řadry pěstí
(Ze sbírky Štěstí)*

Věděl jsem, že k zasílání veršů už nenaleznu odvahy. Ale když jsem večer doma smolil latinský překlad, rozechvěl mě náhlý, ohromující nápad. Odstrčil jsem nenáviděný překlad, otevřel zásuvku, vytáhl z ní čistý linkovaný sešit a nejdříve ze všeho jsem nadepsal svoje jméno. Pod ně jsem umístil titul: VELIKÉ SRDCE. Román. Pak jsem ještě na další stránku napsal: Díl první. Chvilí jsem váhal, ale démon, který byl právě do mě vstoupil, mě hnal dál. Otočil jsem list a napsal: Část první.

Tušil jsem, že napíšu rozsáhlé dílo. Neměl jsem představu, kolik dá práce napsat román, který se bude skládat z mnoha dílů a ještě většího počtu částí, ale zdálo se mi, že to svedu. Otočil jsem další list a nadepsal: Kapitola první. Magika jedniček mě vzrušovala. Přidal jsem ještě arabskou jedničku a pod ní hned začal první větu:

Byl slunný horký den, paprsky se prodíraly větrovým věkovitých smrků a jedlí a kreslily v rozpáleném prachu silnice roztočivé obrazce – velebné ticho vládlo v tom velechrámu přírody.

Ó!

První věta mě opojila. Vnímal jsem teplou vůni lesa a slunce mě hrálo do zad. A přitom to bylo tak snadné. Žádné rýmy ani počítání slabik a přízvuků, aby z toho vyšel trochej anebo daktyl. Pokračoval jsem v psaní a během večera jsem zplodil dvanáct stránek. Jmenovala se Lenka. Byla studentka a šla navštívit svoji babičku, která stonala. (Začátek poněkud připomínal pohádku o Červené karkulce, ale rozhodl jsem se nedbat na to.) Ustátá horkem letního dne zamávala na auto, které ji v lese míjelo. Teprve když seděla uvnitř, ucítila odporný pach alkoholu a s hrůzou si uvědomila, že řidič je opilý. *Oh, Lenko, kdybys jen tušila, jak osudové bylo pozvednutí tvé ruky tam na lesní cestě!* Následovaly pekelná jízda a Lenčiny marné prosby, aby jí opilec dovolil vystoupit, pak náraz vylíčený s krvavou barvitostí. Ožralý netvor zhynul. Lenku, tu už teď drahou a milovanou bytost, jsem sice zachoval při životě, ale ani obětavým lékařům, kteří zápasili o její život, se nepodařilo zabránit tomu, že nadosmrti zůstane chromá.

Druhý den ve škole jsem se jen stěží soustředil na výklad. Občas jsem vrhl pohled směrem k Ní. Kdyby jen tušila!

Odpoledne, sotva jsem zhltнул oběd, vrhl jsem se ke svému sešitu. Chvíli jsem prodlel nad první stránkou, pak jsem obtáhl všechna písmena titulu. Opět do mě vstupovalo nadšení. Přečetl jsem těch dvanáct stránek z včerejšího dne a připadalo mi až neuvěřitelné, že to množství vět, co vět, těch složitých souvětí, která nejen nepostrádala smysl, ale dokonce skládala skutečný děj, jsem sepsal já. Když dneska napíšu zase dvanáct stránek, budu mít už za osm dní sto dvacet stran. Zítra je sobota, nesmím zapomenout koupit si nové sešity.

Ó Lenko, ubohá! Tak mladá, tak nevinná a již nelítostné Parky ti určily tak krutý los. Leč nezoufej, neb i tobě může ještě zasvitnout slunko naděje. Vždyť lidé jsou dobří a najde se třeba čisté srdce, které bude bít jen pro tebe. Velké srdce, jež láska naplní.

Srdce patřilo studentovi Jiřímu. Na první pohled poznal, že Lenku miluje. Tušil jsem, že jejich láska bude vzájemná, povznášející a šťastně zakončená, ale bude také klopýtat o překážky, těžce vykupována v boji s osudem.

Tak jsem pokračoval: den po dni, večer po večeru. Týral jsem se zoufalstvím zbytečných nedorozumění a rozchodů, pohoršoval se nad intrikami a nemravností světa, lkal nad bídou poměrů a ze všeho nejvíc jsem se opájel slastí každého nového setkání.

Za okny zatím šílelo jaro, milenci se za městského šíření vodili nestoudně k sobě přitisknutí, a také já se při jedné hodině češtiny (právě nám naše profesorka zadávala čtvrtletní domácí práci: Kniha, kterou mám rád, znělo jedno z témat), když jsem s obzvláštní vytrvalostí hleděl ke své lásce, dočkal odpovědi. Otočila hlavu a usmála se na mě. Ten pohled mi rozbušil srdce a já kvapně sklopil oči.

O přestávce se přibelhala za mnou (Ó má nejdražší, má zbožňovaná!) a zanaříkala, že tenhle sloh bude určitě nad její síly. Napadlo ji, že by mě mohla poprosit o pomoc, ale teď se to neodvažuje vyslovit.

O qui res hominumque deumque aeternis regis imperiis, et fulmine terres!⁵ Jaké pocty se mi to dostává. Jaké důvěry. Tuší snad ona něco o tom, jak trávím všechn svůj volný čas? Tuší něco o mých citech? Anebo si mě vybrala jenom proto, že požívám pověst obratného pisatele slohových cvičení? Ale ať to učinila z jakýchkoliv pohnutek, nebude oslyšena. I kdybych měl pro ni obětovat celou noc! Nihil amanti difficile!⁶

5 Ó ty, který osudy lidí a bohů věrnou spravuješ vládou a bleskem je děsíš.

6 Milujícím není nic zatěžko.

Jen jsem se tedy otázel, jakou knihu má vlastně ráda, ale nechala mi to zcela na vůli. Ještě dřív, než jsem si stačil uvědomit, že si to právě sjednávám první schůzku, jsme se domluvili, že na mě bude zítra v neděli čekat u uhříněveského mostku.

Sotva jsem přišel domů, začal jsem se probírat svou nepříliš bohatou četbou, abych z ní vybral právě to dílo, jež by se mohlo stát výmluvným poslem mých citů. Autora jsem určil brzy – byl jím ten nebožák s obrovskou hlavou, Ivan Sergejevič Turgeněv. Za prvé jsem ho obdivoval, za druhé jsem od něho přečetl několik knih, a konečně a především psal mnoho o nešťastných láskách. Kdybych nemusel při své práci vystupovat pod cizím jménem, vybral bych si, už pro ten nádherně výmluvný titul, povídku První láska. (Jak krásně bych citoval: „Ó něžné city, lahodné zvuky, dobroto a tichnutí dojaté duše, rozplývající se radosti prvních pohnutí lásky – kde jste, kde jste?“) Líčila však tak zaujatě pocity dospívajícího chlapce, že jsem ji, nerad, uznal za nevhodnou. Rozhodl jsem se nakonec pro Asju. Ta dívka byla také poznamenána, ne sice tělesnou vadou, ale původem. Byla něžná, krásná, vášnivá, plachá a přitom vzplanula stravující láskou k vypravěči příběhu, a co se mi líbilo nejvíc, vášně ji dohnala k tomu, že mu ona sama učinila vyznání. Povídka navíc oplývala duchaplnými postřehy a aforismy:

*Kdybychom byli oba ptáci, jak bychom se vznesli, jak bychom letěli... Tak bychom ustrnuli v tomto modru... Ale nejsme ptáci...
Ó pohlede ženy, která se zamilovala, kdo tě popíše?*

Psal jsem skoro až do půlnoci. „Včera jsem před vámi plakala, kdybyste mi řekl jedno slovo, jen jedno slovo, byla bych zůstala. Neřekl jste. Tak je zřejmě lépe... Sbohem navždy!“

Taková je tragédie nerozhodnosti, neporozumění dvou duší, jež po sobě toužily. Pád pýchy, jež se děsí odmítnutí. Tam, kde rozevírala teplou náruč láska, zavírá se chladné objetí osamocení.

Skvěle! Překonal jsem sám sebe. Má milovaná určitě pochopí!

Příštího odpoledne jsem pečlivě opsanou a zabalenou úlohu, v níž byli oslaveni Turgeněv a nešťastná láska, uložil pod košili na nahou hrud' a vyrazil na kole směrem k Uhříněvsi.

Čekala na smluveném místě a mávala mi už zdálky. Srdce mi divoce bilo, ačkoliv cesta byla naprosto rovná. Je možné, že za okamžik stanu vedle ní? A co jí řeknu, jak ji oslovím?

Už jsem seskakoval z kola. „Tak to vezu!“ Hleděl jsem na ni úpěnlivě a přitom jsem lovil zpod košile obálku.

Pravila, že jsem strašně, ale strááázně moc hodný, že to bude určitě skvěle napsáno (ani obálku neotevřela, ačkoliv já se chvěl nedočkavostí), ale teď si jistě potřebuju odpočinout. Vedla mě cestičkou kolem parku, zatímco já vedl kolo. Pak jsme jakýmsi šerým a úzkým tunýlkem podcházeli trať. Ocitla se vedle mě tak blízko, že jsem ucítil dotyk jejího boku a napadlo mě, že bych teď mohl pustit kolo a... *Obstipui, steteruntque comae et vox faucibus haesit.*⁷ Než jsem se vzpamatoval, odemykala branku a já ji bezhlese následoval do domku, kde to vonělo jablky, česnekem, mýdlem a kočkami.

Jakási venkovsky vyhlízející paní – jistě její matka – mě posadila za stůl, jehož deska byla doběla vydrhnutá. Přiběhlo několik koček, které se mi třely o nohy, a hned nato se přede mnou objevil hrnek mléka a talíř plný smažených vajec.

Pak jsme spolu osaměli. Za okny přehučel vlak a potom bylo ticho. Usilovně jsem žvýkal. Tolikrát jsem už popsal právě tuto scénu. Sotva Jiří s Lenkou osaměl, hned hýřil vtípem, vyprávěl zajímavé příběhy, ohromoval tu plachou, milovanou posluchačku svými znalostmi z dějin, ze života amerických indiánů i citáty z latinských klasiků. Jindy jí hrával na klavír anebo s ní rozmlouval o práci, o kráse, o věrnosti, o filozofii, o pravdě, o Bohu či o lásce a ona mu dojatě naslouchala, odměňujíc ho něžnými pohledy. A také, ano,

7 Strnul jsem, vlasy se mi zježily a hlas uvázl v hrdle.

už tak daleko jsem ve svém příběhu dospěl, se k němu na kratičkový okamžik přimkla a nechala své rty splynout s jeho. Jenže o čem jsem měl teď hovořit já? Měl jsem zničehonic začít o punské válce? Kdybych si aspoň dokázal vzpomenout na nějaký zajímavý film. Ale od té doby, co jsem začal sepisovat svoje dílo, nebyl jsem v kině ani jednou. Proč jsem si tohle nerozmyslel dřív? Cosi se mi neočekávaně vrhlo do klína. „Kolik vlastně máte těch koček?“ vyhrkl jsem.

Odpověděla, že šest, nechtějí topit kořata. Pak vyprávěla o kočkách, od koček přešla ke psům, od psů k papouškům a od těch jsem se konečně já dostal k indiánům. Ó něžné city, ó lahodné zvuky bezbřehého tlachání! Napadlo mě, že v rozhovorech, které jsem až dosud vrhal na papír, bylo cosi nepřirozeného a neradostně vznosného, až přijedu domů, musím to napravit.

Už se stmívalo, když jsme se vraceli k silnici. Doprovázela mě. Co kdybych využil tmy a řekl, že ji miluju? Ale svedu to říct tak, jako jsem to už napsal? Mám vůbec naději, že by mě mohla vyslyšet, když o mně neví to nejpodstatnější, když nemá zdání o tom, že v mém stole leží skoro už dokončeno moje dílo, pět hustě popsaných sešitů, tři sta dvacet stránek mých vyznání, svědectví o mé lásce a touze, když netuší, že jednou budu slavný, uznávaný spisovatel?

Zatímco jsme se u silnice loučili, její ztemnělé oči jako by ke mně vzhlížely s očekáváním.

Jednou se dočkají, nezklamou je, ty drahé oči. A vyhoupl jsem se plavně na svůj bicykl a rychle se vzdaloval směrem ku Praze; v zatáčce jsem se ještě ohlédl, ale má milovaná už tam nestála. V uších mi však stále zněl její libý a bezelstný hlas, jako by mě objímal a doprovázel. Ó něžné city, ó rozplývající se radosti prvních pohnutí lásky. Šlapal jsem jako posedlý. Heu furiis incensa feror!⁸

Doma jsem v rychlosti slátal svoji kompozici. O čem jsem psal, už nevím, ale jediná práce, která došla uznání, byla úloha

8 Ha, jaké vášně mě ženou.

o Turgeněvovi. Obvyklé opory, lítostivě nám oznámila češtinářka, totiž zklamaly.

Zakrátko skončil školní rok, odjeli jsme na prázdniny do vesničky na Vysočině. Dostal jsem k obývání komůrku na půdě, místo oken vikýř. Elektřina v domě nebyla, zato vikýřem se už ve čtyři ráno draly sluneční paprsky. Vstával jsem tedy s rozbřeskem. Rodiče i bratr pokojně spali a já pokračoval ve svém díle. Jiřího jsem odeslal do Ameriky. Ne aby se tam skrýl před Lenčinou láskou, jak se ubožačka děsila, ale aby si tam vydělal peníze pro jejich společnou životní pouť. Jenže v Americe ho čekala kalvárie přistěhovalce. Mohl Lence psát, že dělá jen uklízeče v newyorské nemocnici? Vždyť té nešťastnici by snad žalem puklo srdce. Teprve když Jiří ošetřil milionáře, jenž se před ním náhodou skácel na noční vylidněné avenue, se jeho situace změnila. Zachráněný se mu odvděčil místem chirurga v předním soukromém sanatoriu. Už příští týden dostala tesknící Lenka dvanáctistránkový dopis, v němž se dočetla, že Jiří už bez ní nechce nikdy žít, je připraven, bude-li s tím ona svolná, hned jak se vrátí, odvést si ji k oltáři. *Ó blažená srdce, jež bijí v souladu lásky. Konečně spolu. Navždy spolu. Zašeptáš slova: Miluji tě, a ta slova se ti vrátí!*

Popsal jsem pět set čtyřicet devět stránek. Pod poslední větu jsem napsal velkými tiskacími písmeny: FINIS.

Exegi monumentum aere perennius.⁹ A v té chvíli mě sklíčil žal člověka, jenž má už všechny šťastné chvíle za sebou. Pak jsem si uvědomil, že přece všechnu tu námahu jsem podstoupil pro jediný, teď téměř zapomenutý cíl. Má drahá, má láska vystoupila náhle z mlh a já se oddal milostným představám. Viděl jsem ji, jak obklopena svými kočkami sedí za čistounkým stolem a čte moje dílo. Je večer, zvenku padá do místnosti chlad, ale ona jej nevnímá. Čte právě to dojmavé místo, kde Jiří prvně doprovází Lenku až k jejímu domu. Dočte až po slova: *Jak je to nádherné naslouchat*

9 Dokončil jsem pomník trvalejší než kov.

tvému hlasu, Leničko! Chtěl bych ho slyšet pořád, pořád, pořád! Tu se teprve zachvěje, vezme sešity, položí si je k posteli, odejde do koupelny, svlékne se a pak, když už bude ležet pod bělostnou, těžkou venkovskou duchnou, sáhne vedle sebe, nahmátne sešit, otevře jej a bude pokračovat ve své četbě. A do jejího srdce vstoupí něha, stále více ji bude prostupovat láska, také ovšem nastanou chvíle, kdy ji přemůže obdiv. Tehdy na okamžik vzhledne od rozečteného příběhu a v duchu se užasle otáže: Je vůbec možné, že tohle napsal on? A její ústa zašeptají do tmy moje jméno.

Během srpna, během celého krásného, horkého, milostného měsíce srpna jsem znovu a znovu četl svoje dílo. Upravoval jsem věty, vytrhával a vlepoval stránky, přepsal celý sešit pátý a půl sešitu sedmého. Den před zahájením školního roku jsem se po dlouhém váhání rozhodl k důležitému, ne-li k rozhodujícímu kroku. Na titulní stránku jsem připsal veliké: TOBĚ a do závorky jsem doplnil: Milé E. S. Autor.

Potom jsem ze všech sešitů připravil úhledný balíček, převázal jej motouzem a uložil do aktovky.

Ačkoliv jsem to měl do školy sotva tři minuty, příštího rána jsem spolu s vyděšenými primány přešlapoval před školou už v půl osmé. Teprve teď mě začaly přepadat úzkosti. Co když nepřijde? Co když opustí naši školu stejně náhle, jako se v ní objevila? Co když onemocněla? Co když sice přijde, ale odmítne přijmout můj dárek? Anebo nejstrašnější možnost: Přijde, přijme můj dárek, ale to, co si přečte, ji nejen nepotěší, nejen neobloudí, ale zraní, či dokonce urazí? Co když, místo abych vše získal, vše ztratím? Si tacuisses, philosophus mansisses.¹⁰ Ó nezaplavitelná úzkosti, věčná a chvějivá nejistota tvůrců!

Už přicházela, blížila se od parčíku, poznal jsem ji zdálky, jenže po jejím boku, *horribile visu, horribile dictu*,¹¹ kráčel vytáhlý

10 Kdybys byl mlčel, zůstal bys filozofem.

11 Hrozný pohledět, hrozný povědět.

mladík, v němž jsem podle bambulovitého nosu poznal bývalého oktávána Viktora. Když došli až k místu, kde končil parčík a začínala zahrada našeho ústavu, O fallacem hominum spem! Animus meminisse horret,¹² ten ničema se k ní naklonil a rychle ji políbil. A ona, má nejdražší, má láska, má bývalá láska se nejen nebránila, ale dokonce se za ním otočila, když se, sám zřejmě ohromen svou vlastní hnusnou nestoudností, vzdaloval zase podél parčíku, a zamávala mu.

Chvíli jsem uvažoval o tom, že ji, zrádnou poběhlici, dověču k řece a před jejími zraky sešit po sešitu naházím své dílo do vody. Ale nemělo to smysl, pokud by nevěděla, co právě ničím, čím, a tedy kým to tak bezostyšně, tak marnotratně pohrdla.

O první hodině latiny nám náš mučitel, sotva vstoupil do třídy, jásavě oznámil, že nás čekají povznášející chvíle, kdy se před námi otevřou pokladnice plné nejpozoruhodnějších skvostů ducha. Budeme nyní, když jsme zvládli Scyllu i Charybdu gramatiky, už pouze překládat díla klasiků.

Potom vyvolal ji, vsunul jí do dlaně ohmatanou knížečku a vybídl ji, aby četla.

Stoupla si a svým sytým, libozvučným hlasem recitovala: Gallia est omnis divisa in partes tres, quarum unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam qui ipsorum lingua Celtae, nostra Galli appellantur.

Teprve teď jsem dokázal postřehnout v jejím hlase, jemuž jsem se ještě nedávno tak obdivoval, který jsem snad dokonce ve své prostomyslnosti zbožňoval, stopy hnusné a licoměrné falše. Tušil jsem, že o tom všem, čeho je schopno proradné ženské srdce, napíšu jednou, možná už brzy, nový velký román.

(1980)

12 Ó klamná lidská naděje! Mysl se hrozí vzpomínky.

Má vlast

Vystoupili jsme na malé staničce uprostřed lesů. Matka se tvářila unaveně a trpitelsky, otec vláčel dva obrovské kufry a snažil se nám úsměvem dodat sebejistoty. Také já s bratrem jsme nesli každý po kufru a byli jsme zvědaví, co se bude dít.

Krajina, kam jsem až dohlédl, se zdála rovná jako placka. To se mi zamlouvalo, protože po rovině se člověk dovede pohybovat rychleji. Na nějaké lezení po horách by mi nezbyl čas. Vzal jsem si totiž s sebou pět objemných svazků děl napsaných velkými mistry světové prózy a hodlal jsem je v co nejkratší době přečíst. Kromě toho jsem měl za úkol poznávat život.

Otec si všiml, že před stanicí právě mešká volské spřežení obsluhované ryšavým vozkou, ihned postavil kufry matce k nohám, požádal nás všechny, abychom je ohlíželi, a rozběhl se za mužem, který tu vládl zřejmě jediným dostupným dopravním prostředkem.

Prožíval jsem právě významné období svého života. Věděl jsem už několik týdnů, co chci dělat. O těchto prázdninách i v celém životě.

K tomu poznání jsem definitivně dospěl před několika týdny. Přinesl jsem své češtinářce několik vlastních literárních výplodů (většinou se vztahovaly k mým válečným zážitkům) a ona je buď z rozpaků, anebo z nemístné pýchy poslala do redakce kulturního časopisu. Redaktorka časopisu pak jednoho dne dopoledne přijela do naší školy. Obě dámy si mě pozvaly do sborovny a tam se mnou vlídně a vážně rozmlouvaly. Redaktorka pravila, že z toho, co četla, vidí, že jsem vnímavý a citlivý chlapec, který v minulosti mnoho prožil a má potřebu to sdělit.

Při jejích slovech jsem slastně trnul a i moje bělovlasá staropanská češtinářka se povzbudivě usmívala.

Nyní však, pokračovala redaktorka, by mi radila, abych se pokusil trochu pozapomenout na své válečné zážitky a pozorně a pokorně sledoval a poznával život. Také musím číst. Pozorně a pokorně číst velké mistry světové prózy, jako jsou třeba Balzac, Stendhal, Maupassant, Gorkij nebo Šolochov. Samozřejmě přemýšlet o tom, co jsem přečetl, všímat si, jak mistři skvěle ovládali svoje řemeslo. Tím učiním nejvíc pro to, abych se sám naučil psát a mohl případně kráčet v jejich stopách.

Pak se zvedla, obřadně mi podala ruku a řekla, že o mně ještě určitě uslyší. Vůbec jsem nepochopil, že právě odmítla mé dosavadní literární pokusy jako neumělé, a okamžitě jsem učinil rozhodnutí. Stanu se spisovatelem, budu bez ustání sledovat život a ve zbývajícím čase budu číst velké mistry světové prózy.

Otec se vrátil od volského spřežení a radostný úsměv na jeho tváři prozrazoval, že přináší dobré zprávy.

Zvláštní shodou okolností ten muž je právě člověk, jakého sháníme. Jmenuje se Pavelec, má statek, na statku studnu a v ní čerpadlo, které pohání nový elektromotor. Matka se při slově elektromotor začala jako obvykle mračit, zatímco otec dál vysvětloval, že motor značky Darling se minulý týden porouchal. Otec věřil, že závadu snadno odstraní, a byl by nám jistě pověděl i víc o tom novém čerpadle, ale všiml si, že se matka hroustí, a tak jen dodal, že pan Pavelec má nádherný pokoj, v něm tři volné postele, které je nám ochoten pronajmout.

„Vždyť jsme čtyři!“ oprávněně namítla matka.

Otec se usmál a řekl, že se to nějak vyřeší. Kromě toho je ve vsi hostinec, kde se výborně vaří.

„A co když tam budou myši?“ vzesla matka námitku vůči pokoji na statku pana Pavelce.

Otec ji ujistil, že v takovém případě bychom statek okamžitě opustili, a matka se při té představě zatvářila ještě ztrápeněji. Pak jsme uložili kufry na valník a všichni jsme se vydali směrem k obci, která nesla poetické jméno: Svatá Máří.

Ani ne za hodinu otec šťasten klečel u rozebraného elektromotoru, matka nedůvěřivě nahlížela pod mohutnou venkovskou postel, zda tam nenalezne stopy po myších, zatímco mě odváděl pan Pavelec do nedalekého hostince, kde jsme se měli všichni stravovat a kde by se snad pro mě dalo nalézt volné lůžko.

Hostinec se zřejmě podle svého majitele jmenoval U Štěrbáků, což hlásala rudá písmena na bílé tabuli. Na menší tabuli pod zelenými rybími papulami se oznamovalo, že:

*Tady se obědvá, večerí, snídá
a vždycky předobře jídá.
Kdo miluje pochoutky rybí,
když nevstoupí, velice chybí!*

Vstoupili jsme tedy a ihned nám vyšel vstříc muž s tužkou za uchem, vycenil na nás zlaté zuby a přivítal se s panem Pavelcem. Černé kalhoty měl přepásané modrobílou zástěrou, která stěží dokázala zakrýt jeho mohutný pivní břich.

„Tak tenhle mladej že shání pokoj?“ pravil o mně pan Štěrbák. „To bychom ho mohli uložit vedle paní doktorový do pětky.“

Schody, po kterých jsme stoupali, byly strmé a doběla vydrhnuté. Nahoře, na kratičké chodbě, jsem spatřil patero dveří. Nad těmi, jež pan Štěrbák odemkl, visel dřevěný kříž.

Za dveřmi to vonělo kdoulí a mýdlem. Peřina byla tak vysoká, že přečnívala půlmetrovou pelest.

Byl jsem nadšen. Položil jsem svůj kufr vedle bělostně pokrytého stolku a chystal se, že ihned začnu vybalovat věci, tedy hlavně knihy, pak jsem však přece jen neodolal a přistoupil jsem k oknu. Přímo přede mnou se rozkládala koruna kaštanu. Pod ním se červenalo několik stolků a skládacích židlí. Plot byl plaňkový a obrostlý křovím. Zadní brankou se dalo vyjít na cestu a po ní se dostat k řece. Jak jsem z výšky rozeznal, řeka tvořila dvě ramena, která obtékala

podlouhlý travnatý ostrov, spojený s naším břehem lávkou. Kousek za mostem, kde se ramena spojovala, voda padala po nízkém jezu.

Na ostrově i na bližším břehu se hemžily barevné postavičky. Dívka v brčálových plavkách se vyhoupla na oblý balvan, který čněl u břehu, a střemhlav se vrhla do vody.

Na chodbě třískly dveře a dívčí hlas volal někoho, aby se už pohnul. Měl bych – jako správný pozorovatel života – otevřít dveře a zjistit, komu hlas patří, ale ostýchal jsem se.

Namísto toho jsem zdvihl víko kufru a vyndal z něho všechny svoje knížky. Pokud se počasí trochu umoudří a po šesti či sedmi týdnech bezmračného slunečna začne konečně pršet, přečtu je docela snadno.

Vybral jsem si jednu z knih a zkusil se natáhnout na postel.

V sousední místnosti se rozesmál hluboký altový hlas. Pak cosi zavržalo, snad dvířka od almary, hned nato jsem uslyšel, jak někdo nalévá vodu do lavoru. Zaujalo mě to natolik, že jsem knihu odložil a pozorně naslouchal. Voda chvíli šplouchala, pak klaply dveře a na chodbě zazněly lehké, nepochybně ženské kroky.

Přivezl jsem si s sebou pochopitelně i čistý papír a několik sešitů v černých deskách pro případnou vlastní tvorbu, tužky, plnicí pero a také obyčejné pero s násadkou a lahvičku inkoustu; předstíral jsem sám sobě, že si jdu vybalit tyhle věci, pak jsem se postavil k oknu a čekal.

Za chvíli se na cestě, která vedla loukou k řece, objevila žlutovlasá opálená žena v bledounce čekankových šatech. V ruce držela koupací tašku. Kráčela rychle a neohlížela se, takže jsem jí neviděl do tváře. Už jsem chtěl opustit své stanoviště, když z našeho domu vyrazila dvě děvčata v šatech téže modré barvy a s křikem se hnala po cestě. Žena se zastavila, otočila se směrem k nim, a tedy i ke mně, ale byla příliš daleko, než abych dokázal rozeznat její rysy.

Velký Mistr Maxim Gorkij psal:

„Zpívej, nebo zhyneš!“ křičí Petrovskij a Ljoska rozpíná ruce a říká: „Zamilovala jsem se do něho, říkám to přede všemi – zamilovala, až se mi nohy třesou.“ A za chvíli všichni nenasytně žádají ještě něco. Víím, že to jsou nehodní lidé, ale krásně vzdávají nábožnou úctu, slouží jí do úplného zapomenutí sebe samých, opájejí se jejím jedem a byli by pro ni s to i zabít. Z toho rozporu vzniká ve mně záplava nejasného stesku, který mě dusí. U nich však šílenství dostupuje nejvyššího vrcholu, ale všechny písně jsou už přezpívány, tance skončeny.

„Svlíkej ženský,“ řve Petrovskij.

Vždycky je svlékal Stěpanichin, nespěchal při tom, rozvazoval pečlivě kalounky, rozepínal háčky a řádně skládal blůzy, sukně, košile. Muži si prohlíželi krásné Ljosčino tělo, opatrně se dotýkali jejích vyzývavých prsou, pěkně rostlých nohou, nádherného břicha, chodili kolem žen vzdychajíce údivem a velebili jejich těla tak nadšeně jako píseň a tanec. Poté šli znovu ke stolu do malého pokojíka, jedli, pili a – začínala se nepopsatelná podívaná plná hrůzy.

Večeře se podávala v nevelké jídelně, v níž bylo jenom šest stolů. U sousedního jsem hned zpozoroval žlutovlasou paní s oběma děvčaty. Byla to na první pohled dáma, aspoň pokud se dámy odlišují od obyčejných žen množstvím šperků, hedvábnými šaty, namalovanými ústy a vznešeným držením hlavy. Lebku měla kulatou a spíše malou, oči stejné barvy jako šaty. U stolu s nimi seděl chlap s koňským vzezřením. Když se naše rodina usadila, chlap povstal, vycenil zuby, které se skvěle hodily do jeho tlamy (byly žluté, tupě mohutné a dobře uzpůsobené ke žvýkání sena), napřáhl k otci ruku, jejíž prostředníček byl žlutohnědý od dehtu a nikotinu, anebo co to barví prsty kuřáků, a oznámil, že je doktor Slavík z Dejvic a tamhleto je jeho rodina: žena Pavla, dvojčata Miluše a Růžena. Otec oplátkou sdělil, že on je inženýr, rovněž z Prahy, zkonstruoval

svářečku, kterou už jistě pan doktor někde zahlédl, já jsem student septimán (skončil jsem právě kvintu, takže se otec kupodivu spletl jenom o rok), druhý jeho syn, zmínil otec bratra, je dosud dítě. O matce se nezmínil, neboť věděl, že matka chová nedůvěru ke všem cizím lidem, a od té doby, kdy jí lékaři stanovili falešnou diagnózu, k doktorům zvláště.

Nato nám pan doktor ještě sdělil, že už sem jezdil před válkou, dokonce i za okupace tu byl život k přečkání, protože pan Štěrbák se vyzná, kde co sehnat, paní Štěrbáková dokáže uvařit i z čisté vody, a když bylo opravdu nejhůř, Zlatá stoka dodala nějakého tlouště anebo les houby a borůvky na koláč. Kromě toho se tu stále děje něco zajímavého. Hned příští neděli se koná vedle v Chlumu slavné posvícení a při té příležitosti místní ochotníci nezapomenutelně sehrají Strakonického dudáka. Pan doktor si je jist, že se nám tu bude líbit a že už těmhle místům zůstaneme věrni jako třeba Havlovi, kteří se tu před dvěma lety seznámili a teď zde právě tráví svoje líbánky. Pan doktor ukázal ke stolu v rohu místnosti, tam v tichém hovoru seděl mladičkový párek, anebo, kývl hlavou ke stolu pod oknem, kde v opuštěnosti dumal nevýrazný bledý chlapík chorobného zjevu, pan Halama, ten sem jezdí už čtvrtý rok a někdy sem dokonce prchá, když potřebuje najít uklidňující azyl. Pan doktor Slavík se významně zachechtal a já pochopil, že pobyt toho bledého muže obestírá tajemství.

Potom se pan doktor k matčinu pohoršení ještě zeptal otce, jestli náhodou nehraje ferbla anebo aspoň licitáka, mohla by se tady totiž společně s panem učitelem Kalousem, panem Antonem, panem Sodomkou od dráhy a případně i se žhárem panem Feuersteinem dát dohromady skvělá parta.

Otec se zdvořilostí, jež mě ohromila, poděkoval a řekl, že si bohužel přivezl s sebou spoustu počítání, protože pracuje právě na neobyčejně zajímavém řešení trojfázového komutátorového motoru s kotvou a obává se, že mu na zábavu nezbude dost času.

Mezitím pan Štěrbák, stále ještě opásaný svou dívčí zástěrkou, přinesl řízky a doktor, když nám byl ještě popřál dobré chuti, se vrátil ke svému stolu.

Viděl jsem, že matku pohoršila a znepokojila nejen vlezlá srdečnost tohoto člověka, ale i vědomí, že večeříme v místnosti, která se může kdykoliv proměnit v hráčské doupě. Spěchala s jídlem a já se bál, že jakmile zmůžeme řízky, bude naléhat na odchod. Na rozdíl od ní i od otce bych se rád díval, jak se hraje ferbl a liciták. Kromě toho mě zajímal tajemný pan Halama, oba novomanželé, bodrý pan doktor a ze všeho nejvíce jeho spolustolovnice.

Po večeři, protože byl opravdu horký den, dostali jsme s bratrem každý po láhvi žlutoučké Zátkovy limonády a otec si mimořádně objednal pivo. Do jídelny se začaly trousit podivné postavy, z nichž mě nejvíc zaujal hubený vyčouhlý stařec s mléčnými vlasy a chorobně červenými tvářemi. Byl na rozdíl od všech ostatních lidí v místnosti, s výjimkou paní doktorové ovšem, dokonale oblečen v tmavé šaty. Jeho krk vězel ve vysokém škrobeném límci, jaký nosil můj děda, z kapsičky jeho vesty, která měla neobvykle nafialovělou barvu, visel zlatý řetízek. Pod paží držel futrál s houslemi. Když míjel náš stůl, naklonil se směrem k matce, takže ta ho, zmatena, pozdravila a on na to odpověděl: „Rukulíbám, milostivá paní!“ a hned se klaněl i paní doktorové a jejímu choti. Ten zvolal: „Výborně, pane komoří, co říkáte, hodíme si po večeři ferbla?“ A stařík odpověděl: „Jsem vám úplně k službám, pane doktore!“

Nato matka strčila do otce a řekla velmi hlasitě: „Nepůjdeme už?“

Šli jsme na procházku podél řeky, slunce se už bezmračně nachylovalo za vzdálené lesy, po řece se s tichým šploucháním sunuly opožděné loďky a občas nečekaně o hladinu pleskla ryba.

Pak jsme kráčeli alejí vysokých topolů a lip, odkudsi k nám dolehl tahavý nářek harmoniky a matka nás upozornila, jak je to krásné, skoro neuvěřitelné, že všichni tak společně jdeme, že jsme přežili všechnu nedávnou hrůzu a dočkali se téhle chvíle, a přiměla nás, abychom sledovali, jak nebe růžoví a rudne, jak se slunce

zasunuje do kornoutu nerozeznatelných stromů, a zeptala se nás, jestli známe anebo si dovedeme představit něco vznešenějšího, něco dokonalejšího, než je taková podívaná, a jestli si dovedeme představit krásnější zemi, nežli je naše.

Otec se nepřítomně usmíval, nejspíš v duchu dlel u svého trojfázového komutátorového motoru s kotvou, a bratr řekl, že má žízeň a že jsme si s sebou měli vzít kotlík a uvařit kakao, neboť bratrovi neušlo, že těsně než jsme odjeli z Prahy, zastihl nás balíček od kanadské tety, že v balíčku byla i plechovka s vzácným hnědavým práškem a že matka plechovku přibalila do kufru. Ten chudinka! Určitě se po celou dobu, kdy měl trnout v obdivu nad majestátem přírody, vzrušoval představou, jak polyká božský nápoj.

Taky já se na chvíli duchem vzdálil a myslel na to, že večer osamím v hostinském pokoji, budu tedy naprostým pánem svého času, a ta představa mě rozechvívala.

Velký Mistr Maxim Gorkij pokračoval:

*V každém z nich žilo, zmítalo se něco temného, strašlivého. Ženské ječely bolestí, jak je muži kousali a štípali, ale přijímaly jejich surovosti jako nutnost, dokonce jako něco příjemného, a Ljoska úmyslně dráždila Petrovského vyzývavými výkřiky:
„Tak ještě! Štípej, no tak!“*

Její kočičí oči se rozšířily a vypadala v tu chvíli jako mučednice na nějakém obrázku. Báł jsem se, že ji Petrovskij utluče... Nyní se mi zdá, že se přede mnou odehrávalo těžké drama zápasu dvou prvků: živočišnosti a lidskosti: člověk se pokouší najednou a navždy ukojit v sobě živočišnou touhu, osvobodit se od jejích nenasytných tužeb, ale ona se v něm rozrůstá a stále víc ho zotročuje.

Ale tehdy ve mně tyto bujné svátky smyslného chtíče vzbuzovaly odpor a smutek, a současně jsem litoval tyto lidi, zejména ženy. Ačkoliv jsem se velice trápil, přece jen jsem se nechtěl vzdát

účasti na šílenstvích „mnišského života“, vznešeně řečeno, trpěl jsem tehdy fanatismem poznávání, ničil mě a lákal za sebou „fanatik poznání – satanáš“.

Ze zdola zazníval hlas. Jakmile jsem se do něho zaposlouchal, rozeznal jsem známý altový smích své sousedky. Co tam dole dělají? Čemu se smějí?

Matka, když se večer se mnou loučila, zvláště mi zdůraznila, že si mám jít ihned lehnout. Zná mě a ví, že mě ani nenapadne lelkovat někde dole v lokále. Kdyby mi to aspoň zakázala. Nejhorší je, když někdo o člověku něco ví, když mu věří.

Prvně v životě jsem nocoval v hostinci – co se tu bude dít? Kdy přijdou ostatní do svých pokojů? Přijdou vůbec, anebo se budou veselit až do rána? A co ti dva novomanželé? Co spolu dělají novomanželé, když osamí? Přece nemohou pořád dělat jenom tamto.

Zavřel jsem knížku a tichounce se přikradl k oknu. Venku už panovala noc, ale protože měsíc byl téměř v úplňku, tma nic nepřikrývala, v šeré krajině se klikatila zářivá řeka.

Na loučce pod jezem postavili, zřejmě během večera, několik stanů, mezi nimi planul nízký oheň, hemžily se tam temné postavy a já si uvědomil, že z těch míst ke mně doléhá sotva slyšitelný zpěv.

Určitě tam jsou spolu: kluci a holky, chlapci a dívky, mužští a ženské, milenci a milenky, zalezou spolu do stanů, přitisknou se k sobě a potom...

Měl bych okamžitě začít přemítat o vážnějších otázkách. Co jsou vážnější otázky? Existence boží. Pozorování života. Nesmrtelnost lidské duše. Může být člověk Bohem a Bůh člověkem? Jaké podstaty je lidská duše. Co se stane s lidskou duší v epicentru atomového výbuchu. Jaký smysl má život. Válka. Co učiním proti budoucím válkám. Co pro vlastní nesmrtelnost. Co pro lidstvo. Jak získám lásku. Co to vůbec je láska. Knihy, které jednou...

Ve vedlejší pokojí vrzly dveře. Znehybněl jsem.

Sotva slyšitelné kroky. Kolik jich je tam vedle: jeden, či dva?

Ještě několik tichých kroků, vzdech – určitě to byl altový vzdech známého ženského hlasu. Kdyby tak zdi byly průhledné, kdyby v nich zela aspoň nepatrná škvíra.

Co nejtišeji jsem vklouzl pod duchnu a přitiskl ucho ke zdi. Byla studená a tvrdá, zdálo se, že vydává vlastní kamenné šepoty. Krev v jejích chladných žilách dunivě bušila do mého sluchu. Neslyšel jsem nic jiného, teprve když jsem položil hlavu na polštář, zaznamenal jsem hned za zdí hlasité zaskřípění postele.

Ustrnul jsem v sladké úzkosti. Jako by se zeď mezi námi měla na okamžik rozplynout. Krčil jsem se pod duchnou bez pohnutí a čekal jsem.

Vzbudila mě trubka. Její tóny zazněly přímo vedle mě. Polekal jsem se tak, že jsem se vymrštil zpod duchny a bezradně zíral do šera před sebou. Pak se mé procitající mysli přece jen podařilo najít zdroj těch zvučných tónů a já bosky doťapkal k oknu.

Tam dole pod kaštanem stálo několik Měsíčanů, kteří vzhlíželi ke dvěma hráčům. Jeden z hráčů, v němž jsem bezpečně poznal doktora Slavíka, třímal v rukou trubku, druhý, podle bílých vlasů jsem hádal na přezdvořilého pana Antona, držel pod bradou housle.

Hleděl jsem spolu s těmi dole na oba hráče a naslouchal melodii, která se stačila, ještě než dorazila ke mně, promíchat s nocí, takže se zdála přinášet vůni přezrálých květů a teplo z objetí milenců. Tak líbezná byla, že na okamžik oddělila má chladnoucí chodidla od drsných prken podlahy, vklouzla pod ně jako vlahý vzduchový polštář a já se mohl pohupovat na jejích vlnách jako loď na zvichřeném hřbetu vlny anebo jako racek na hraně bouřkového mraku, a také jsem viděl, jak trubka vztyčená vzhůru k hvězdám se zvolna zažihá zlatistým plamenem, který odspoda ozařuje kaštanové větve plné žasnoucích ptáků.

Vedle mě teď zavržalo okno a já, aniž jsem tam dohlédl, tušil blízkost něžné ženské bytosti, která posílala vzdušné polibky oběma hráčům. V tu chvíli jsem zatoužil být na jejich místě, takhle přidít

svoje touhy, svoje přání, svá vyznání, takhle zhmotnit svoje vidiny. Jednou to snad dokážu, svedu tak dokonale k sobě složit slova, jako oni skládají tóny, a pak se také já dovolám blízké duše, dočkám se lásky, která by mě celého naplnila.

Melodie dozněla, trubka pohasla, větve kaštanu se opět ponořily do tmy a já zlehka dopadl na podlahová prkna. Ale zatímco jsem couval ke své posteli, ještě jsem zahlédl oba muzikanty, jak se hluboce klanějí neviditelné paní, hned nato je pohltit hlouček Měsíčníků a radostně je unášel do tmy, nejspíš aby je dopravil pod jiná, vzdálenější okna.

Druhého dne jsem se vzbudil předčasně. Chvíli jsem se převaloval na lůžku v naději, že zaslechnu něco zajímavého. Pak jsem se zastyděl, čím a jak mařím čas.

Z pokoje jsem vyšel právě ve chvíli, kdy se protější dveře otevíraly a v nich se ukázala rozčuchaná ženská hlava. Poznal jsem mladou paní Havlovou. Na sobě měla květovaný župan, v ruce držela dvě vázy s vlčími máky a chrpami.

Zrudl jsem, jako by mě přistihla při něčem nekalém, a zakoktal jsem ranní pozdrav.

Usmála se na mě velkými bledými ústy, přitiskla si skleněné nádoby k ňadrům a řekla, že jde květinám vyměnit vodu.

Zahlédl jsem uvnitř v pokoji ještě několik sklenic plných polních květů. Snad to patřilo k lásce anebo k novomanželství, potom se dveře zevnitř samy zavřely.

Sestupovali jsme ze schodů. Zdálo se mi, že je neslušné mlčet, a proto jsem se zeptal: „Trháte je sama?“

„S manželem,“ vyřkla pyšně to slovo. „My máme oba rádi květiny.“

Pumpa stála na dvoře, nabídl jsem se, že jí pomůžu vodu načerpat, a chopil se táhla.

„Nedávno se mi zdálo o nádherném květu,“ hovořila, „měl tvar zvonku a ohnivou barvu a přitom uvnitř temně modré srdce. A velký byl skoro jako leknín.“

„Třeba takový najdete,“ plácl jsem.

„To by bylo krásné,“ vzdychla, „taky si to představuju, když jdu po louce. Ale spíš roste někde v tropech.“

Vzala opět vázy do hubených ručiček: „Jestli byste rád, já vám taky natrhám,“ vracela se směrem ke schodům, zatímco já se vydal ke statku pana Pavelce.

Rodiče jsem zastal uprostřed vzrušeného sporu. V noci totiž běhala po pokoji myš, navíc se matka od paní Pavelcové dozvěděla, že její bratr, pan Valeš, který bydlí hned v sousedním stavení, je tuberák. Matka vždycky dbala o čistotu: těla, ducha i svého okolí. Představa, že dýchá vzduch, do něhož někdo hned za rohem vykašlává život mořící zárodky souchotin, ji vyděsila. Žádala otce, aby chom ihned sbalili kufry a odjeli.

Otci se zjevně nechtělo. Byl rád, že tu našel postel a stůl, na němž si mohl rozložit svá ležstra, tabulky a logaritmické pravítko. Jenže v takových situacích se na otcovy zájmy nikdo neptal.

Zdalo se, že neunikneme stěhování, a tehdy si otec v zoufalství vzpomněl na našeho souseda v jídelně a navrhl, že se ho zeptá, zda výskyt nemoci ve vedlejší domě může někoho z nás ohrozit.

Matka sice rozhořčeně namítla, že ona tak dá na doktory, ale otec, když už pojal spásný záměr, se nedal odradit.

Pan doktor Slavík byl zjevně potěšen. Okamžitě si přisunul židli k našemu stolu a matku ujistil, že by jen stěží našla zdravější místo, než je statek pana Pavelce. Pokud se týká Kochových bacilů, vyskytují se všude a záleží vlastně jen na každém z nás, jak se s nimi dohodne o spolužití. Potom začal vykládat o panu Valešovi. Chudák, je obětí války, vlastní statečnosti, ale také, to se nedá zapřít, své žádostivosti. Franta Valeš, vyprávěl pan doktor, býval velký sokol, chlap zdravý a urostlý, muzikant a přespolní běžec. Později běhal hlavně za sukněmi, v tom byl ještě úspěšnější.

Do jídelny vstoupil nedomrlý pan Halama. Když míjel náš stůl, pravil: „Dobrý den vespolek!“ a mně připadlo, že ten přepečlivě

vyslovený pozdrav zní falešně, anebo dokonce až příliš naučeně. Jeho tvář byla po ránu ještě bledší a jeho oči kalně šedivé. U stolku pod oknem se zasmušile posadil. Všiml si, že ho pozorují, a okamžitě se odvrátil. Jeho pohled i pohyby prozrazovaly úzkost štvance.

Těsně před válkou, zatím pokračoval pan doktor, se Franta oženil, vzal si místní krasavici a hvězdu ochotnického souboru Tyl Mařenku Sodomkovou a hned nato založil kapelu, která hrála o sokolských bálech, o pohřbech, svatbách a tancovačkách. Mařenka zpočátku nelibě nesla, že se Franta po večerech toulá, pak však poznala, že jenom když je doma sama, může se v klidu vyspat. Pan doktor se významně zachechtal, matka se tvářila pohoršeně, otec zaujatě (nejspíš v duchu řešil nějaký složitý technický problém) a žlutovlásá paní doktorová neřestně přehodila opálené lýtko přes opálené koleno a vypouštěla do prosluněného vzduchu obláčky dýmu.

Brzy se kapela proslavila, zvali ji po celém okolí. Němci ji nechávali na pokoji, protože hrála Kmocha a cajdáky pro rybáře, jako Cestou v lese Anka kapra nese anebo Můj otec rybářem byl a v moři lovil. Lidé byli z té muziky celí odvázaní, o tom by pan doktor mohl dlouho vykládat, protože ho o prázdninách občas pustili, aby si s nimi zatroubil. Jenže pak v Chlumu, to už bylo na konci čtyřiačtyřicátého, zemřel starý Hamerník, co býval starostou hradecké župy, pamatoval ještě Tyrše a cvičil na všech desíti sletech, na pohřeb se sjeli sokolové z celého kraje a kapely přibýly čtyři. Tehdy František nejenže hrál Lví silou, ale také tu nádhernou velebnou část z Mé vlasti, anebo přesněji z Tábora, kterou sám pro tenhle pohřeb upravil a nacvičil. A když tedy zatroubil – a pan doktor povstal a zazpíval: „Že konečně s ním vždycky zvítězíte“ –, najednou se někdo připojil hlasem a v okamžiku celým hřbitovem zněl prastarý a bojový chorál, jako by už opravdu na pomoc táhlo slavné husitské vojsko. Tenhle zpěv nemohli Němci nezaslechnout, jeho původce sebrali, ještě než došel domů, a nechali si ho dva měsíce v Budějovicích na gestapu.

Pan Halama obdržel svoji ranní kávu, upíjel ji pomalu, zdálo se mi, že by si nejraději tvář zakryl dlaní. Ten člověk se před něčím schovával, s těmi světlými vlasy, šedooký, s příliš pečlivou výslovností, kdoví jestli to nebyl Němec. Je prý takových spousta. Opatřili si falešné doklady a teď tu mezi námi žijí, nedá se uhodnout, co mají na svědomí ani k čemu se zase chystají.

Když se František vrátil, vykládal pan doktor, bylo ho sotva půl, zuby měl zpovyrážené, v dlaních tremor, v duši trauma a v plicích Kochův bacil. Po válce mu sice zuby spravili a poslali ho do sanatoria, ale on jim podepsal revers a utekl za Mařenkou. Protože tenhle člověk, když se měl rozhodnout, jestli má umřít v posteli sám, nebo s ženskou, rozhodl se pro to druhé a už k tomu taky směřuje.

Matka se tvářila jako vytesaná z ledu, pak vyzvala otce, aby už proboha pana doktora nezdržoval, hned nato se zvedla a šli jsme k vodě.

Matka ani já jsme se nekoupali. Matka proto, že jí před lety slavný kardiolog sdělil, že její srdce je tak výjimečně a pozoruhodně slabé, že ji může i sebemenší námaha zabít. Později se sice ukázalo, že tato falešná diagnóza patrně vznikla na základě záměny matčina kardiogramu s kardiogramem jakési umírající stařenky a že vlastně matčino srdce je normální a zdravé, ale matka se pro jistotu i nadále vyhýbala vší námaze.

Já se nekoupal, protože mi dotyk mokrého živlu nepůsobil libost. S pobytem u řeky mě smiřovalo jen množství osob ženského pohlaví. Pobíhaly tu i polehávaly a přitom vystavovaly svá krásná a žádoucí těla slunci a mému pohledu. Předstíral jsem, že si čtu, a přitom jsem pozoroval novomanžele Havlovy, kteří těsně k sobě přimknuti leželi na proužku jen zpola rozložené deky, a také paní doktorovou s jejími dcerami, jak si pohazují barevným míčem.

Od vody se vrátili otec s bratrem. Bratr si vzpomněl na kakao v matčině kufru a žádal, abychom šli k lesu, rozdělali oheň a uvařili něco k pití, a já, neustále předstíraje, že si čtu, jsem zaznamenal,

že někteří koupáči, když se chystali vysvléct z mokrých plavek, přeběhli i se svým šatstvem a taškami lávku na ostrov a zmizeli na jeho odvrácené straně. Matka bratra okřikla, aby pořád nemyslel na nějaké požitky, dala mu za příklad mě, ještě jsem ani ve vodě nebyl, jen, chudáček, pořád koukám do svých knih. Otec se bratra zastal a řekl, že by mi trochu pohybu neuškodilo, a já zaujat náhlým vnuknutím jsem oznámil, že se odpoledne půjdu projít.

Skutečně, hned po obědě jsem se v nejpalčivějším slunečním úpalu odebral na protilehlou stranu řeky.

Našel jsem si místo ve vysoké trávě; když jsem ulehl, nemohl mě nikdo z ostrova vidět, zatímco já – já mohl vidět všechno.

Mé počínání, nízkost a přízemnost mých pohnutek mě zahanbovaly, chvíli jsem tedy sám sobě předstíral, že jsem si tohle místo vybral pro jeho zvláštní odlehlost, kvůli tomu, abych mohl nerušeně číst a přemítat. Skutečně jsem si lehl na záda a pozoroval několik osamělých oblaků, které mi téměř nehnutě visely nad hlavou. Byl to uklidňující, povznášející pocit hledět do výšky. Vzpomněl jsem si na své kamarády, na své vrstevníky, kteří už nemohli hledět takto od země k nebi, protože jsou mrtví, otráveni je plynem. Hledí aspoň seshora dolů? Je lidské duši poskytnut dar hledění?

Pochyboval jsem o tom, pochyboval jsem o nesmrtnosti lidské duše, anebo přesněji: nedovedl jsem si ji představit. Podobu, ve které by duše dále trvala, ani prostor, kde by se nacházela. I když ovšem vesmír byl dosti rozlehlý, aby se do něho vešel jakýkoliv počet duší. Jenže v prostoru mezi hvězdami prý vládne taková zima, že všechno živé by rázem ztuhlo do nehybnosti.

Tahle myšlenka mě tak zaujala, že jsem rozevřel knihu, v níž jsem měl pro jistotu vložený arch papíru, a špačkem tužky jsem si zapsal: Lidská duše má nejspíš na vybranou mezi žářem pekla a nebeským mrazem.

Pak mě ještě napadlo: Proto je lepší věřit v nesmrtnost lásky nežli v nesmrtnost duše!

Chvilí jsem v blaženém ustrnutí hleděl na ty dvě věty. Zněly, jako by je vymyslel opravdový spisovatel. Připsal jsem tedy ještě datum a papír vložil do knihy.

Až budu jednou známý jako vzdělaný, zajímavý, duchaplný a ctěný umělec, už nebudu nucen ležet ukrytý na břehu, kam se slétávají komáři, budu sedět ve své pracovně anebo si v podvečer vyjdu před svůj dům, a ony už samy přiběhnou. Nejen nějaké obyčejné, nezajímavé ženské, ale třeba i slavné herečky. Představil jsem si, jak se slavnou herečkou večerím v nočním klubu, jak se dotýkám skvostných nahých paží, když vtom se přes hřeben ostrova přehouply dvě holky v plavkách, s velkými taškami.

Srdce se mi rozbušilo. Zároveň z rákosí nedaleko ode mě vylekaně vzlétl vodní pták. Když jsem s nelibostí pohlédl do těch míst, spatřil jsem, jak po úzké pěšině, která se v těch místech málem dotýkala vodní hladiny, si to šine bledý, zasmušilý a tajemný pan Halama.

Ty dvě holky ho zřejmě zahlédly, a zatímco on se nevšimavě vzdaloval podél vody, ony zapadly do jediné houštiny, která se na oné straně ostrova vyskytovala, a zcela se mi ztratily z očí.

Ležel jsem nehybně ve svém travnatém úkrytu. Zdálo se mi, že jsem občas v nepřehledné spleti větví a listí zahlédl kmitnout se dívčí tělo, ale nebyl jsem si tím jist.

Když se opět vynořily, byly už oblečené do pestrých šatiček, něco na sebe volaly a rychle stoupaly k nízkému hřebeni ostrova, vzápětí za ním zmizely. Také pan Halama zmizel v dálce. Kam vlastně šel? Řekl bych, že pěšina vedla někam k trati, nebo dokonce přímo na nádraží.

Okamžik jsem se těšil myšlenkou, že pan Halama, který se vlastně vůbec nejmenuje Halama, ale Heindel anebo Hoes, kráčí na přísně tajnou schůzku s emisarem odsouzeného, ale dosud nezvěstného Martina Bormanna. Ten se skrývá – kdo by ho tu také hledal – v pohraničních hvozdech mezi Pařezem, Zajícem a Třemi Fackami. A budu to já, kdo odhalí anebo aspoň poodhalí jeho skrýš.

Když jsem se vracel před večerí do svého pokojíku, otevřely se sousední dveře a z nich vykoukla opálená tvář paní doktorové. „Á, to jste vy,“ řekla. „Myslela jsem si, že to je ten můj. Neviděl jste ho někde?“

„Ne, prosím!“ Zdálo se mi, že z pootevřených dveří jejího pokoje vychází vůně konvalinek. „Myslel jsem, že šel na ryby.“

„Bůhví kde brousí! A co vy, že jsem vás odpoledne neviděla u vody?“

„Byl jsem se projít.“

„A kam až jste došel?“ Upřela na mě čekankové oči a já cítil, jak rudnu.

„Šel jsem jen tak podle řeky. Pak jsem si četl.“

„Vy asi hodně čtete,“ paní doktorová pohodila hlavou, takže se jí blondáté vlasy rozletěly podél hlavy. Opřela se ramenem o veřej a ukázala na knihu, kterou jsem držel.

„To jenom o prázdninách!“ V rozčilení jsem knihu pootevřel, vypadl z ní list papíru s mým textem a snesl se jí k nohám.

Shýbla se rychleji, než jsem to stačil udělat já, papír zvedla a podala mi jej. Naštěstí list byl přeložen textem dovnitř, ven čouhalo jen dnešní datum. „To je jenom takové psaní,“ cítil jsem potřebu omluvit ten list papíru a znovu jsem zrudl.

„Taky jsem ráda četla!“ Tvářila se, že nepozoruje moje rozpaky. „Dokud jsem byla mladší. Věčně zpívají lesy, Sever proti Jihu, Když nastaly deště... Četla jsem a myslela si, bůhvíco mě v životě potká. Ale všechno je to jenom podvod. Spousta krásných slov o lásce, věrnosti a vymyšlených příběhů. A to chodíte jen tak podle řeky?“

Přikývl jsem.

„Jenom aby! Jenom jestli tam u řeky nemáte nějakou tu ze stanu, zatímco ta vaše někde věrně čeká na vaše psaní.“ Zasmála se altovým hlasem, zahrozila mi opáleným ukazováčkem, a aniž vyčkala, až se pokusím vyvrátit tohle hrozné a nepodložené obvinění, řekla: „Však já vás znám, chlapy!“

Vtom se zezdola ozvalo hlasité volání, aby se všichni běželi podívat, po hlase jsem ihned poznal jejího muže.

Sešli jsme oba dolů. Ve dveřích kuchyně stál pan doktor ve vysokých gumovkách, s rybářským prutem po boku a s obrovskou nadtou brašnou a křičel na paní Štěrbákovou, aby přinesla tu největší nádobu anebo nejlépe nějaké pořádné necky.

Paní Štěrbáková se opravdu objevila a před sebou spíš tlačila, než nesla, obrovitý kameninový hrnec. Doktor Slavík otevřel svoji nepromokavou brašnu a začal z ní vyhazovat kluzká rybí těla, přitom se hlasitě radoval: „To jsou mackové, co?“ Pak se obrátil k paní Štěrbákové a zarecitoval:

*„Jestliže je hrnec od slovesa hráti,
od čeho pak slovo srnec,
smím-li se vás ptáti?“*

„Ale pane doktore,“ paní hostinská byla kulatá, růžolíci a dobromyslná, „odkud vy tyhle veršovánky nosíte?“

„Od pacientů, paní Štěrbáková!“ pravil doktor Slavík a s vykasávanými rukávy lovil ryby ze své brašny. „A tuhle znáte?“ A pak doktor zazpíval:

*„Nechci já maličké ženy,
ty ji maj při samé zemi,
a když je veliký bláto,
voda jim stříká až na to!“*

Vyhodil poslední rybu do krajáče, paní hostinská se radostně smála, zatímco paní doktorová se na mě podívala, jako by mi chtěla říct: nezlobte se, já už se taky nezlobím, takový mám život! A já byl rád, že tu není moje matka. Kdyby uslyšela tolik pohoršlivých veršů, jistě bychom ještě dnes balili kufry.

Matka se neobjevila ani u večeře, bolela ji prý hlava od sluníčka, a tak přišli jen otec s bratrem.

V jídelně už bylo plno hostů, kromě tajemného a osamělého pana Halamy a starosvětsky oblečeného pana Antona tu seděli ještě dva muži v uniformách: jeden zjevně železničář, druhý nejspíš hasič, u stolku pod oknem pak četl Rudé právo mužik, z něhož jsem zahlédl jen šedivou čupřinu vlasů, nohavice černých kalhot a samozřejmě prsty, které svíraly noviny, snad právě podle nich, anebo ještě spíš podle té nepotlačitelné touhy po vzdělání jsem vytušil, že muž za novinami by mohl být pan učitel Kalous.

Z kuchyně čpěl škvařící se tuk, v němž se pekli páně doktorovi kapři, pak se objevil ve dveřích i sám doktor, už ve světlých kalhotách a bílých plátkách; také jeho žena se převlékla do červených štráfatých šatů s hlubokým výstřihem a do něho, přímo do prohlubně mezi ňadry, si připevnila medově žlutou umělou růži, která se, jak jsem si všiml, při každém nadechnutí a vydechnutí své paní zachvívala rozkoší.

Pan doktor se rozhlédl, a jak zpozoroval hosty, hned zajásal a vykřikl: „Kdopak to mezi nás nezavítal? Pan učitel a taky... Paní Štěrβάková, připravte džbery s vodou, kdyby náhodou vzplanulo, pan Feuerstein! Nomen omen, jak já říkám, na mně každý pozná, jen se představím, že jsem užitečný pěvec, stejně jako pan učitel nezapře, že je trochu mrzutý mudrc, kdežto kdo se podívá na vás, pane Feuerstein, kdo uslyší vaše jméno, musí pochopit, že vy jste ten kamínek, co trousí jiskry po stodolách a stozích!“

Teprve teď jsem si prohlédl muže v hasičské uniformě a všiml si jeho vlasů, opravdu rudě plály jako oheň, a jeho maličká očka se mi zdála potměšilá, zatímco veliká ušiska mi připadala zločinecká.

Kupodivu pan Feuerstein se pro ta obvinění ani nezlobil, dokonce se smál a poznamenal, že zrovna předevčírem hasili stoh kousek za Chlumem, ohnivé víchy lítaly výš, než je špička chlumského kostela. Muž v železničářské uniformě pak připojil, že dostali ke dráze zvláštní přípis, ve kterém se praví, že vzhledem k mimořádnému suchu hrozí nebezpečí požárů, zvláště polních a lesních, a kolem

trati se tedy mají neustále pohybovat hlídky a pozorovat, zda jiskra z lokomotivy něco nezapálila. A že opravdu od nich jeden vechtr s jedním od posunu se vydali podél trati směrem k Lomnici, samozřejmě s sebou neměli žádný aparát ani kbelík na vodu, dokonce ani džbánek na pivo, a zrovna v místech, kde se trať odklání od rybníka, postřehli hořící trávu. Tak si teprve ulomili klacky, aby plameny utloukli, jenže oheň už planul příliš mocně, ten vechtr si tedy sundal blůzu a tou se snažili plamínky udusit, ale blůza začala taky brzy hořet, museli ji hodit na zem a dupat po ní, ale jak po ní skákali, začaly jim doutnat kalhoty i podrážky, takže nakonec stejně museli běžet do Lomnice pro hasiče. Na stanici se vrátili až v noci a byli celí ohořelí. „Já je oba namaloval, hned jak se vrátili,“ oznámil muž v modré uniformě.

Všichni jsme napjatě poslouchali, jen pan Halama, dobře jsem si toho všiml, seděl nezúčastněně u svého stolku a zíral oknem k řece.

Byl bych se rád zeptal, jak to dopadlo s tím požárem, ale paní Štěrbáková začala roznášet talíře a hlasitě oznamovala, že dneska díky panu doktorovi je večeře bez lístků a platit se bude jenom za příkrm, a pan doktor na ta slova povstal a všem se uklonil, pak se zeptal muže v železničářské uniformě, kterého oslovil jako pana Sodomku, jestli ten obrázek nepřinesl s sebou. Nato železničář ihned otevřel podlouhlou koženou brašnu a ochotně z ní vytáhl ruličku plátna. Když ji rozbalil, uviděli jsme dva vymalované muže v modrých uniformách, které byly ze všech stran ohořelé. Z velkých lebek obou železničářů stoupal dým, zespodu narůžovělý jakoby od plamenů, ale jak ten dým letěl vzhůru, modral, až skoro zbělel a tak bílý se protáhl dvěma vavřínovými věnci, které se vznášely uprostřed blankytného nebe.

„To se vám skvěle podařilo,“ chválil obraz doktor Slavík, „to jste je, pane Sodomka, opravdu zvěčnil, hrdiny. A nic jiného jste nám nepřines?“

Pan Sodomka ihned vytáhl další ruličku plátna, a ačkoliv před něho paní hostinská právě postavila talíř, ruličku rozbalil a podržel tak, abychom se všichni mohli podívat. Na obraze byl palouk osvícený měsíčním svitem, na palouku se pásł stříbrohnědý srnec s psím čumákem. Pan doktor se zaradoval, že může dneska už podruhé uplatnit svoji říkanku o hrnci a srnci. Když ji dorecitoval, všichni se smáli, jen paní doktorová ne. Pohlédl jsem na ni a ona na mě a na její kulaté, opálené tváři se teprve teď mihl úsměv, ale ten úsměv patřil spíše mně, a já pochopil, že mi říká: tak to vidíte! Tolik jsem čekala od života, a dočkala jsem se oplzlých říkanek.

Ukrojil jsem si sousto kapra – nijak zvlášť jsem ryby nemiloval, ale tahle chutnala jinak než všechny ryby, které jsem kdy předtím jedl – a v té chvíli, kdy jsem ještě první sousto převaloval v ústech, se mě zmocnilo zvláštní rozjaření. Život mi připadal dobrý, zajímavý a dokonce vzrušující, skvělý život, v němž se něco děje, a mě právě teď dění obklopovalo, nadlehčovalo mě, jako vzduch obklopuje a nadlehčuje balon, který se vznáší nad zemí.

Po večeři pan doktor vzletně oslovil svoji zlatovlasou paní: „Má lás-ko!“ a zeptal se, jestli by nic nenamítala proti tomu, aby si hodil lícitáček. Paní doktorová řekla, že stejně zůstane u karet, i kdyby něco namítala, a že tedy ať si dělá, co se mu zlíbí, a ihned vstala, pokynula dvojčatům a i s nimi opustila jídelnu. Nato pan Štěrbák přistoupil k jejich stolu, sundal z něho ubrus a na holou dřevěnou desku položil papírové pivní tácky a balíček karet. A to už se na místech, kde předtím seděli členové doktorovy rodiny, usazoval pan učitel, hasič pan Feuerstein a malující železničář pan Sodomka. Ten oznamoval, že bude jen kibicovat.

Doktor Slavík vytáhl karty z balíčku, pravil, že malá dává, a hned sejmul.

U nás doma se karty nikdy nehrály, stejně jako se nehovořilo neslušně, nepilo se ani nekouřilo. Čekal jsem, že otec teď ihned vstane a požene nás odtud, ale on si místo toho poněkud přisunul židli k doktorovic stolku, aby mohl lépe přihlížet.

To už na stole ležely kupy bankovek i hromádky drobných a pan Feuerstein volal, že vlastní sedmu, nato pan doktor oznámil, že si troufá na sto, a dokonce na sto v rudé barvě, a když pan učitel odvětil: lepší sto, to ať si zahraje, ale že je zvědav, pan doktor sebral poslední dvě karty, které ležely zapomenuté na stole, a oznámil, že žebrá.

Prásk, prásk, a pan doktor ukázal všem karty, shrábl tři desetikoruny, a aby ostatní potěšil, pravil, že první vyhrání z kapsy vyhání, a svůj výrok zapil mohutným douškem piva.

Nerozuměl jsem ničemu. Jednou se hrálo, podruhé jenom někdo ukázal karty a hned bral peníze, přesto jsem však pozorně sledoval pohyb karet i peněz. Přál jsem panu doktorovi, nepřál jsem panu učiteli, ten však vyhrával, neboť jak jsem pochopil z výroků páně doktorových, nejenže pánbůh nebyl doma, ale ještě navíc pan Feuerstein neustále chyboval. „A proč vy jste sáhl zrovna po těch zelených?“ křičel na něj pan doktor, „když jsou vaše nejslabší barva?“

„Já myslím, že mu jima půjdu pod desítku,“ hájil se muž v hasičské uniformě, zatímco pan učitel shraboval hrst drobných.

„Ježíšmarija,“ zlobil se pan doktor, „vy, pane Feuerstein, až přijdete domů, vytáhněte si ten svůj požárnickej tomahavk a usekněte si makovici, abyste tolik nemyslel!“

A tak to šlo pořád dál. Přímo jsem si zoufal, když jsem viděl, jak se před panem učitelem vrší šedivé stokoruny. Dobře jsem si všiml, že kdykoliv k sobě přisunoval bankovky, jeho uzounké rty se nepatrně zachvěly v radostném úšklebku. Takhle se určitě ušklibuje, když s rukama za zády diktuje ve třídě shromážděným zoufalcům: sestrojte obecný čtyřúhelník, jehož úhlopříčky se protínají a jsou na sebe kolmé... Vtom pan učitel poněkud rozpačitě ohlásil žaludskou stovku a já podle výrazu ve tváři pana doktora pochopil, že konečně dojde ke zvratu ve hře. A to už pan doktor praštil do vlastních karet, takže vydaly zvuk, jako by štěkl výstřel, a zvolal: „To máte s flekem, pane učiteli, a sedlejte koně a prchejte až do Třeboně!“ Jenže pan

Feuerstein se opět nezavděčil, pan učitel shrábl hrst desetikorun a pan doktor se tázal zoufale: „Pane Feuerstein, proč jste nenamazal to zelené eso, když jste viděl, že už ujíždí poslední vlak, to jste si ho chtěl schovat na příští Vánoce?“

„Mně se zdálo...“, koktal zrzavý hasič.

„Co se zdá, je sen,“ křičel pan doktor. „Až přijdete domů, vezměte ten svůj tomahavk a ťukněte se do čela, abyste se aspoň před spaním vzbudil.“

V příští hře, když pan učitel ohlásil, že sedm kulí se na vás špulí, pan Feuerstein, snad aby se zavděčil, volal velkým hlasem: „Flek!“ A potom ještě: „Tuti boty!“ a stálo to jeho i pana doktora rovných dvacet čtyři koruny a zrzavý hasič si jen tiše povzdechl, že co se mělo stát, stalo se, zatímco pan doktor zoufale zasténal, že pan Feuerstein musí být zamilovaný, a zazpíval:

*„Spadla píča na hasiča,
přikryla ho chlupama.
Hasič křičí:
Už jsem v píči,
už jsem tam i s kulama.“*

A já, ačkoliv jsem stále nerozuměl ničemu z toho, co se přede mnou odehrávalo, jsem byl tou hrou stržen, skoro jsem nedýchal, a když se znovu rozdávaly karty, přímo jsem vnímal, jak se v horším vzduchu lokálu vznášejí naděje, a v té chvíli jsem zapomněl na všechno, co jindy poutalo moji mysl: na své plány, na svoje poslání, na díla velkých mistrů, na matku, otce i bratra, dokonce i na krásnou paní doktorovou, která se nejspíš v téhle chvíli kladla na lože za zdí mého pokojíku, a připadalo mi, že všichni musí být stejně zmámeni.

Pak mě vyrušil jakýsi nemístný šramot z kouta místnosti, na okamžik jsem tam pohlédl a uviděl jsem, jak novomanželé Havlovi, kteří si snad vůbec nevšimli, co se tu právě odehrává, se zvedají

ze svých židlí, a když se blížili ke stolu pana doktora, ona na hráče pohlédla s úžasem, či dokonce s útrpností a zakryla si tvář kyticí běložlutých kopretin. A tehdy ji její novomanžel něžně uchopil, zasunul jí dlaň pod hýždě a zvolna ji zvedal, až ji držel nad deskou stolu i nad našimi hlavami, a pomalu s ní kráčel mezi námi, zatímco ona nám zpoza bělostných plátků polních květin poslala z výše něžný a nepřítomný úsměv bledých, od horka či od polibků rozpraskaných rtů.

A právě v té chvíli, kdy se oba novomanželé tlačili vysokými hospodskými dveřmi, se to stalo.

Pan učitel ohlásil rudou sedmu, kterou kulová postrčí. A už jak to vyřkl, ani nevyčkal odpověď svých protihráčů, roztáhl své tyranské rty ve vítězném úšklebku. Ale pan doktor jen mrkl do svých karet a ozval se skoro váhavě: „Pane učiteli, na ty dvě sedmy máte u mě flek!“

Pan učitel na něho okamžik užasle hleděl, pak se zeptal: „Spočítal jste si to dobře, pane doktore?“

„Jako nikdy předtím,“ skoro šeptal pan doktor a zdálo se, že se chvěje úzkostí. „Sedlejte koně a prchejte do Třeboně!“

„Tak větší, pane doktore?“ řekl pan učitel. „Protože já je mám ložený, já vám můžu ukázat list!“

„To můžete,“ radoval se teď už velkým hlasem pan doktor, „ale předtím máte ještě kontra, a už se dál netočte. Protože vy, až nám ukážete ten svůj list, budete v něm tu rudou sedmu marně hledat, tu jsem totiž vyfasoval já!“

A já viděl, jak pan učitel bledne, jeho panovačné rty mu teď skoro zmizely z tváře a jen šeptl: „Ježíšmarija, já blbec!“

„To jste celý vy,“ neudržel se pan doktor, „křičíte do světa, že máte dražší sedmu, a přitom máte pendrek!“

Pan učitel ještě více pobledl a sevřeným hlasem se otázal: „Co tím chcete povědět, pane doktore?“

„Však jste dobře slyšel,“ vykládal pan doktor na celý sál. „Slibujete zahrát, co nemáte, a jenom se spoléháte, že si toho lidi nevšimnou. Jenže nás tady,“ ukázal na pana Feuersteina, „řečma neopijete, my se v kartě vyznáme!“ A rezavý hasič jenom zářil a pokojně pravil k panu učiteli, ať se nezlobí, že se stalo, co se mělo stát.

Pan učitel však povstal a ostrým hlasem pronesl: „Tohle si, pane doktore, dovolovat nesmíte!“

„A copak,“ divil se pan doktor, „řekl jsem snad něco neslušného?“

„Vy,“ pravil pan učitel, „mluvíte samé neslušnosti. Sviňáctví se z vás jen řinou. Hanba by vám měla být aspoň před těmi mladými lidmi,“ kývl hlavou směrem k našemu stolu. „Ale když myslíte... Jenom na moje přesvědčení si tohle dovolovat nebudete. Protože my nikoho planými sliby neopíjíme,“ pokračoval pan učitel a stále zvyšoval hlas, „my jen žádáme, aby se lidu dostalo, co mu odedávna patří. A osvobození od těch, co ho až dodneška beztrestně vysávali. A vy, vy byste se měl vzpamatovat a najít si svoje místo dřív, než bude pozdě. Kolik jsem vám dlužen, pánové?“

Všiml jsem si, že se otci řeč pana učitele zamlouvala, že se jen taktak ovládl, aby rovněž něco nepověděl o právech a o lepší budoucnosti lidu, zatímco ostatní hleděli spíše užasle na pana učitele, který teď s okázalým klidem spočítal všechny stokoruny, co měl před sebou na stole, přidal ještě tři ze své náprsní tašky, rozdělil bankovky na dvě hromádky, které pak mocným pohybem dlaně odsunul do středu stolu.

„Ale pane učiteli...,“ polekal se zrzavý hasič.

Jenže pan učitel ho nevnímal. Vstal a do prázdna, které našel nad našimi hlavami, pravil ledově: „Dobrou noc, pánové!“ A vyšel ze sálu tak důstojně, jako by opouštěl třídu, kde byl právě všechny zapsal do třídní knihy.

„Čert se s tebou veselí,“ zhodnotil jeho náhlý odchod doktor Slavík, „pak ti hovno nadělí!“

Veliký Mistr Stendhal psal:

Paní de Rênal byla Juliánovým příchodem na smrt polekána, zmocnila se jí hrůza. Jeho pláč i zoufalství ji připravily o rozvahy. Dokonce i když mu již neměla co odepřít, odstrkovala Juliána s opravdovým rozhořčením od sebe, ale hned nato se mu vrhla do náruče. Počínala si jako smyslu zbavená. Byla přesvědčena, že je bez milosrdenství odsouzena k věčnému zatracení, a myšlenky na peklo se snažila přehlušit nejuvášnivějšími polibky. K Juliánovu štěstí by nebylo chybělo nic, ani žhoucí citovost ženy, která se mu právě oddala, kdyby se byl z toho dovedl těšit... „Pane Bože! Být šťasten, být milován je pouze toto?“ bylo první myšlenkou Juliánovou, když se vrátil do pokoje.

Druhý den ráno, když jsem vyhlédl oknem, spatřil jsem k svému úžasu na větvi kaštanu sedět zrzavého pana Feuersteina. Ještě dřív, než jsem stačil postřehnout, co tam pohledává, všiml si mě a zamával mi jakýmsi předmětem, který jsem nedokázal určit, ale mohl to být onen zmiňovaný tomahavk, a já, protože jsem si nebyl jist, bylo-li to gesto míněno přátelsky, anebo naopak výhrůžně, jsem raději od okna odstoupil. Když jsem si za chvíli dodal odvahy a opět vyhlédl, zrzavý hasič už na stromě nebyl, jen z větví visely podivné a pestré cancoury provazů či snad drátů, jejichž účel jsem nepochopil.

U vody jsem nezastihl nikoho z našich nových známých. Předstíral jsem sám sobě, že mi nejvíce chybí pan doktor. Kdybych se k němu ráno přidal, určitě bych se dozvěděl spoustu zajímavostí anebo aspoň veselých historek. Ve skutečnosti mi vadilo, že tu nebyla jeho žena – a moje oči tedy neměly, na čem by spočinuly.

Ještě před svačinou (matka mi vstrčila do kapsy housku dokonale zabalenou v papírovém ubrousku) jsem odešel od řeky.

Na nedalekém poli polonahý sedlák s jediným koněm zapřaženým do pluhu obracel zemi. Za brázdou se zvedal vysoký, téměř neprůhledný sloup prachu. Nad celou vyprahlou rovinou se vznášel šedavý opar a vzduch se tetelivě chvěl.

Vesnice zela pustotou, dokonce i psi zemdleně zalezli do svých bud a nevěnovali mi obvyklou pozornost.

Zastavil jsem se před vesnickým krámkem a civěl na barevné tabule, které purpurově chválily Velimskou cikorku, blankytně Oetkerovy prášky do pečiva a červenobíle mýdlo Helada. Ve verších pak opěvovaly prací prostředky.

*OTAMÍR, ten pere lehce,
špína pustí, at' chce nechce!*

Ze dveří vyšel pan Anton. Nenesl housle, zato i v tom předpoledním žáru byl oděn jako koncertní mistr v černý oblek s vestou, bílé vlasy mu schoval staromódní kulatý klobouk.

Pozdravil jsem, on nadzvedl klobouk a otázal se, kam mířím.

Nemířil jsem nikam, zatímco on se chystal na hřbitov a nabídl mi, že mohu s ním.

Hřbitovů jsem se bál. Ne snad kvůli duchům, ale příliš mi připomínaly moji dočasnost. Styděl jsem se však starce odmítnout, a tak jsem se s ním vydal po prašné cestě.

Vyptal se mě, co studuji, kde žiju a jak jsem starý, pak řekl, že když on dorostl do mého věku, už se pustil do Vídně, tam pak dělal pikolika ve slavné Kirschnerově restauraci.

„To bylo ještě za císaře pána?“

„To bylo před šedesáti čtyřmi roky,“ upřesnil. „Tehdy jsem toho o Jeho Veličenstvu příliš nevěděl. Až když jsem se dostal k Jeho Výsosti našemu panu knížeti za komorníka, měl jsem tu čest spatřit Jeho Veličenstvo zblízka. To se stalo třikrát. Jednou jsem mu při hostině podal sklenici vína. Podruhé jsem směl být přítomen lovu, kterého se Jeho Veličenstvo osobně zúčastnilo.“

Netušil jsem, že pan Anton měl tak zvláštní povolání. Až dosud jsem znal komorníky jenom z románů. „A vy jste taky něco zastřelil?“ zeptal jsem se.

„Stříleli páni,“ vysvětlil. „My se starali o to, aby se mohli dobře občerstvit, hned jak se vrátí z lovu.“

„Ale to nebylo spravedlivé,“ namítl jsem pamětliv toho, co jsem kdy slyšel o rovnosti, svobodě, bratrství.

„Kdopak víme, co je spravedlivé?“

Už jsem viděl, jak se za pruhem zažloutlé louky vypíná nízká zeď, za ní vyčnívalo několik křížů.

„Lidé mají v opovržení toho, kdo se nestydí, že druhému slouží,“ řekl pan Anton. „Ale kdopak z nich neslouží? I páni, co vládnou, někomu slouží. Já si vždycky říkal: Ať člověk koná cokoliv, jenom když to koná s láskou. Bez lásky se nedojde spokojenosti. A právě podle ní nás jednou srovná ta jediná, nejvyšší spravedlnost. Rozuměl mi?“

Přikývl jsem. Došli jsme ke hřbitovu. Stařík otevřel černě natřená mřížová vrata a vstoupili jsme.

„Potřetí jsem spatřil Jeho Veličenstvo při velmi žalostné příležitosti – na pohřbu Jejího Veličenstva. Šestnáctého září to bylo, šest dní po tom, co ji ten ničemný Lucheni zákeřně bodl do prsou.“

O této události jsem já samozřejmě nikdy neslyšel.

„Tehdy jsem viděl mnoho panovníků,“ dodal pan Anton. „Jejich Veličenstva císaře Viléma, krále srbského Alexandra i velkoknížete Alexeje ruského. Těch kočárů, té jízdy a vraných šestisprežení. Ze všech oken vlály černé prapory.“

Byl to malý hřbitov, jen tři řady hrobů. U protilehlé zdi stínila mohutná lípa nízké stavení márnice, v okénku věžičky se temnělo nehybné tělo zvonu.

Vpravo vedle vrat jsem uviděl studnu s pumpou, vedle pumpy stála konev. Pan Anton ji načerpal plnou vody, já konev vzal a on mě pak vedl až ke hrobu se šedavým vápencovým křížem, na němž jsem četl: Anna Antonová 1871–1908.

Na hrobě ve dvou řadách kvetly bílé a žluté růže. Zalili jsme je, potom pan Anton sundal svůj měkký plstěný klobouk, položil jej na cestičku vedle hrobu a sám poklekl z boku ke kříži.

Pod jménem s datem jsem rozeznal vybledlé čtyřverší:

*Bůh vyměřil dny žití Tobě,
kdo se Tě víc dovolá?
Dřímej, milá ženo, v tomto hrobě.
Až v život věčný Bůh Tě povolá.*

Pan Anton polohlasně pronášel slova nějaké modlitby. Vzdálil jsem se stranou, abych ho nerušil.

Lípa dokvétala, také květiny na hrobech kvetly, vzduch přeplovovala sladká směsice vůní. „Nikdá jsem na tebe nezapomněl,“ šeptal pan Anton a hlavu, která byla mléčně bílá, hluboce skláněl k hřbitovní zemi, „a On to ví. Dopřeje našim duším věčné shledání tam ve svém království lásky.“

Zastyděl jsem se, že slyším, co mi není určeno, a ještě jsem podstoupil, až jsem se zády dotkl horké cihlové zdi. V koruně lípy bzučely včely a zavrkal divoký holub. Díval jsem se na náhrobní kameny a kříže před sebou a kupodivu jsem necítil strach, spíš klid do mě vstupoval, jako bych už po pás vězel v zemi, jako by už nade mnou anděl rozestíral svoji perut.

A všiml jsem si, jak z výšin stromu vzlétl nazrzlý holoubek, zakroužil nad námi, pak se snesl vedle staříka a docupital k jeho klobouku, natáhl krk přes černý okraj a ponořil zobák do jeho nitra a pil; viděl jsem teď docela jasně blyštivou hladinu vody, kterou byl ten starý měkký klobouk naplněn až po okraj, a díval jsem se, jak odkudsi z výšin k nám klesají na svých tichých křídlech další ptáci, aby se občerstvili.

Potom se stařík pokřížoval, vstal, znovu se pokřížoval, pomalým pohybem své stařecké ruky požehnal všem pijícím, zvedl ze země klobouk a pravil ke mně:

„Tak vidí, všem nám postačí stejný díl téhle posvěcené země. A já je všechny přečkal.“

Hleděl do dálky za odlétajícími ptáky a já v náhlém osvětlení pochopil, o kom mluví, že to za ním přilétly duše všech panovníků, císařů, králů a knížat, které kdy viděl, kterým snad dobře a s láskou sloužil a všechny je přežil.

Odpoledne, když jsem se loudal směrem ke statku pana Pavelce, zavolal na mě, ó blaženosti, povědomý hlas, a když jsem se ohlédl, opravdu jsem uviděl zářivou paní doktorovou. Dohonila mě a řekla, že ji manžel poslal, aby odnesla nějaké prášky panu Valešovi, kterému se v posledních dnech přitížilo.

Měli jsme tedy společnou cestu a voňavá paní doktorová spokojeně prohlásila, že to je dobře, nerada chodí sama.

Osmělil jsem se říci, že já taky nerad chodím sám.

„Však jsem se taky divila,“ poznamenala, „takový mladík jako vy, a ještě jezdí s maminkou. Pročpak jste si radši někam nezajel se svým děvčetem?“

Zrudl jsem a řekl, že teď zrovna žádné děvče nemám.

„Ale, ale, a co ten dopis včera? To není hezké zapírat lásku.“ Zahrozila mi prstem, zasmála se a řekla, abych se nebál, že na mě nic nepoví. Kdo jiný by už měl mít děvče než chlapec jako já? Horší je, když za holkami běhají ženatí chlapi – o tom by ona mohla něco vyprávět, protože ze všech mužských vůbec nejhorší jsou doktoři.

Z její tváře se teď vytratil úsměv a já tušil, že o tom všem mluví jen proto, aby měla záminku svěřit se mi se svým vlastním utrpením. Byl bych jí rád přesvědčil o tom, že nikoho nezapírám, nikoho jsem nikdy nezapíral ani neoklamal a taky bych ničeho podobného nebyl schopen, ale mluvila teď stále sama. Nikdy tomu nechtěla věřit, že svět je plný falše a zrady, byla bláhová, mnoho snila, často si celé noci představovala, jaký bude on, dokonce snad takového poznala. Byl to její spolužák, jemný a citlivý, oči měl hnědé, velké a dětské, jako mám já. Pozval ji párkrát do parku a jednou s ním byla tančit. Když se tehdy vracela domů, na ten večer nikdy nezapomene, spatřili z dálky veliký oheň. To planuly obilní sklady, a ten požár

jako by ohlašoval daleko větší požár, protože několik dní nato už přišli Němci a začala válka. A při tom tanci je někdo zřejmě uviděl, žaloval na ni otci a ten spustil strašlivý bengál, takže všechno skončilo dřív, než to mohlo začít. „A tak člověk mine svoji jedinou lásku,“ pravila smutně a moudře, „často o tom ani neví. A to je možná jeho štěstí, protože kdyby věděl, spolykal by nějaké prášky, aby usnul a už se neprobudil.“ Z nebeských očí paní doktorové vyplula slza a vlhce se jí sunula po opálené tváři.

Na zdi statku pana Valeše se skvěl nepatrně vybledlý nápis: VOLTE 3.

Paní doktorová vytáhla z kabelky kapesník, otřela si oči a řekla: „Jako tady ten, už to bude mít brzy za sebou!“ A dodala, že s ním bývala legrace, žádnou zábavu nezkažil, ale teď, teď se k němu skoro bojí vejít, co jí však zbývá? On je tam skoro celý den sám jen se svou nemocí, která ho užírá. Zkusí ho trochu potěšit; jestli chci, můžu tu na ni počkat, dlouho tam stejně nevydrží. Pak zmizela ve vratech a já se poslušně posadil na zastíněnou zídku pod otevřeným oknem.

Cítil jsem zvláštní vzrušení, také úzkost z vědomí, že tady za tou zdí leží těžce chorý člověk, že za tou zdí už asi postává smrt, co když jí také padnu do oka? Při té představě mě sevřela úzkost, asi bych se byl zvedl a hned odešel, ale vtom jsem zevnitř zaslechl líbezný alt paní doktorové.

„Bude zase všechno dobré, Franti!“ mluvila. „Zase na mě počkáš na našem místě u lesa.“

„Už ne,“ odpověděl cizí mužský hlas, „už bych tam ani nedošel.“

„Přinesla jsem ti novou medicínu,“ řekla paní doktorová, „jsou to nějaké švýcarské prášky!“

„Mně už žádná medicína nevrátí moje dejchání!“ Muž se rozkašlal. „Co ten tvůj, pořád ještě troubí?“

„Nemluv radši,“ žádala ho paní doktorová, „vidíš, jak tě to dráždí. Musíš si šetřit síly!“ Z jejího hlasu vycházelo zvláštní světlo, které stačilo prozářit z té místnosti až ke mně, a já pochopil, že ty dva k sobě váže nějaké dávné tajemství.

„Už je to jedno,“ namítl muž, „všechno už je jedno. Aspoň tady. A tam člověk sílu nepotřebuje.“

„Na to nesmíš myslet.“

„Já myslím. Jestli je vůbec nějaký tam. Ještě nějaký setkání aspoň s těma, co měl člověk rád.“

„To víš, že je,“ uslyšel jsem paní doktorovou, „všichni se tam jednou setkáme, ale na to ještě nemusíš myslet!“

„Byl tady za mnou náš velebníček, taky to tak říkal. Ale já nevím. Spíš mě všichni jen utěšují.“

„Počkej, natočím ti vodu,“ odváděla řeč paní doktorová, „a polkneš ten prášek. Je to prý něco zázračného. Uvidíš, jak budeš zase běhat.“

„Už ne, už mám plíce pryč. Už mi ani žádný prášky nedávej. Je to marný. Jestlipak mi přijde ten tvůj zahrát?“

„Tak a dost,“ skoro křičela paní doktorová, „uvidíš, že za rok půjdeme spolu...“ a ztišila teď hlas tak, že jsem neslyšel ani slovo; vstal jsem tedy konečně ze svého stinného místa a přešel na druhou stranu cesty. Ještě jednou jsem se však ohlédl a s překvapením si všiml, že se u plotu válí plechová tabulka podobná těm, které ověnčovaly vchod do místního krámu. Červený rak s obrovitými klepety jako by se už chystal stisknout svoji obět':

*Rada do života:
vlasům šampon Otta.*

Hned po večeři se objevil ve dveřích lokálu pan Štěrbák, tentokrát bez zástěrky, ale v černých kalhotách a v bílé košili se slavnostním motýlkem. Oznamoval, že pro nás všechny uchystal malé překvapení a zve nás, abychom ho následovali.

Všichni, kdo seděli v jídelně, opravdu povstali; dokonce i otec, který obvykle od jídla spěchal ke svým výpočtům, sestoupil po několika schůdcích do zahrady.

Červené stolky i židličky byly rozestaveny do půlkruhu, a sotva jsme se posadili, pan Štěrbák vzhlédl vzhůru k temnému nebi a zvolal: „Budiž světlo!“ V tu chvíli se opravdu na větvích kaštanu a také nad našimi hlavami rozsvítily pestrobarevné žárovky a lampiony. My všichni vydechli údivem, ale dřív než jsme stačili cokoli říct anebo udělat, úplně nahoře na střeše se rozžehlo ještě jedno okénko a v něm se objevil ten, jenž zřejmě miloval nejen oheň, ale i výšky, v rukou držel harmoniku a z té výšky nám zahrál: Proč bychom se netěšili. Teprve když dohrál, pan Štěrbák se uklonil a pravil slavnostním hlasem, že touto písní otevírá svoje zahradní kasino i pro noční provoz a nás v něm všechny vítá a doufá, že bude mít potěšení si s námi všemi připít na to, aby se nám tu dobře vedlo! A to už jeho žena na kulatém podnose přinášela orosené sklenice piva. Pan doktor Slavík, sotva uchopil svůj půllitr, povstal a pronesl řeč, v níž velebil pana Štěrbáka i pivo, které čepuje, také pochválil snivost letních večerů a jihočeskou rovinu a nás všechny požádal, abychom nikdy nezapomněli na chvíli, kdy je nám dáno spolu posedět a radovat se při svitu světél.

Mezitím sestoupil ze svých výšin pan Feuerstein i s harmonikou a pan doktor, zřejmě unaven vážností svého projevu, si od něho harmoniku vypůjčil a zahrál jemu i nám píseň:

*At' kde božím poslem, nehodou či žhářem
vzešel požár, hasit spěchá řádný hasič,
jen my slaboši, my starci nebe kářem:
Strhněte se mračna! Liják v oheň zasyč!*

Když skončil, jeho paní se naklonila ke starému komorníkovi a svým něžným hlubokým hlasem ho poprosila, aby pověděl něco ze starých knížecích časů, a protože se stařík zdráhal, dodala, že ji jeho příběhy, ať se jakkoliv rmoutila, dovedly vždycky potěšit. A pan Anton se na ni usmál a řekl, že to bude tím, že v časech, na

kteřé vzpomíná, se ještě jinak žilo, nechce tvrdit, že líp, ale rozhodně klidněji. Pak vyprávěl, jak když se před čtyřiceti lety lovil rybník Bezdrev, jeden mladý pěšák jménem Škédł se napil, a že dostal kuráž, otočil jednu kapitální štiky a schoval si ji pod lovečku. Ale kabát měl krátký a nevšiml si, že mu zpod něho čouhá štičí ocas. Z hráze přihlíželi výlovu všichni páni: porybný, ředitel rybářství, ředitel velkostatku i sama Jeho Jasnost.

Všiml jsem si, že můj otec se škaředí: otec neměl rád pány, nesnášel kapitalisty, velkoobchodníky, bankéře a sedláky, tím méně mohl nalézt zalíbení v knížatech anebo jejich služebnících.

A všichni, kteří přihlíželi, jenom trnuli, vyprávěl dál pan Anton, po jehož bílé hlavě teď pluly červené a modré kvítky, co se stane, až Jeho Jasnost ten štičí ocas zahlédne. To se ovšem brzy stalo a kníže se zajímal, kdo ten mládeneček je, a hned ho k sobě povolal. Když ten chudák, aniž co tušil, předstoupil, Jeho Jasnost pravila: „Škédł, podruhé delší kabát, anebo kratší štiky!“

Pěšák se začervenál, neztratil však duchapřítomnost a odpověděl: „Ano, Jasnosti, podruhé delší kabát!“

Pan Anton se sám usmál své historce, ale trochu smutně, a postěžoval si, kdeže všem těm lidem je konec, jestlipak se s nimi aspoň zahlédne tam ve věčném království lásky. Paní doktorová zatleskala a pravila, že to je přesně takový příběh, jaký si přála slyšet, ale na otci jsem viděl, že je spíše pohoršen a chystá se něco namítnout, anebo dokonce povědět, jenže vtom už zavolal doktor Slavík: „Pane komoří, co si dáte: menuet, nebo polonézu?“ A rozkročil se zeširoka a harmonika v jeho rukou zazněla spíš jako varhany anebo cembalo.

Pan Anton se opravdu uklonil před paní doktorovou a zeptal se, zda smí prosit. Ona vznešeně přikývla a dovolila, aby se dotkl jejího ramene, sama mu podala ruku a pomalými, ale půvabnými kroky se počali otáčet v půlkruhu mezi našimi stolky, hned nato se k nim přidali i novomanželé Havlovi a železničář pan Sodomka vstal, došel k našemu stolku, uklonil se před matkou. Matka však

zavrtěla hlavou a oznámila mu smutným hlasem, že bohužel má tak nemocné srdce, že si podobné radosti musí odepřít. Pan Sodomka tedy poděkoval a došel si do kuchyně pro paní Štěrbákovou.

Tak tam tančily tři páry starodávný tanec a já viděl, jak po tvářích tanečníků přeletují barevní motýli, vznášejí se a opět jim usedají ve vlasech, i jak z nádherných prstů paní doktorové co chvíli vyletí zlatistý plamen, a když jsem pozoroval snové pohyby jejího tanečnicka, uvědomil jsem si, že tu vlastně není, že dlí daleko od nás, že se pohybuje po parketách zámeckého sálu, za svitu svící krouží mezi knížaty a kněžnami, mezi hraběnkami a barony, unášen zvukem zámecké kapely, a také paní doktorová se odtud vzdálila, jen jsem nevěděl, jaké země se dotýkají její lehké nohy, v jakém sále se to pohybuje, i když jsem možná tušil, kdo je jejím tanečníkem. Zato já dlel tady, právě teď tady pod větvemi kaštanu, nad hlavou mi oranžově zářil lampion, na jehož stěnách uprostřed nějaké rákosové řeky pluly džunky, a přál jsem si, aby ta chvíle trvala co nejdéle, abych mohl, směl a svedl být jedním z tanečníků, uklonit se před paní doktorovou a dotknout se jejích plamenných prstů, a zdálo se mi, že vnímám to zvláštní prolnutí několika časů, jako bych hleděl do veliké duhové bubliny, do skleněné koule, v níž se všechno prolíná: dávná světla loučí a svět s válečnými požáry i s tichým planutím lampionů a barevných žárovek, zdálo se mi dokonce, že mohu do té koule vstoupit a spolu s ní se vznést, s ní se kutálet po neviditelné hraně, jež odděluje neoddelitelné a zároveň spíná nespojitelné, stát se vzduchoplavcem v prostoru, kam dosahuje jen naše toužení.

Tanečníci už mezitím odváděli svoje dámy, doktor Slavík vrátil harmoniku a volal na pana Sodomku dotaz, co právě nyní tvoří.

Pan Sodomka vážně odpověděl, že maluje sucho.

Jak znázornil to sucho? A železničář vysvětlil, že jako hubenou stařenu, která požírá klasy.

Pak začali všichni hovořit o suchu a o neúrodě, pan Štěrbák pravil, že sedláci v kraji sklízají často méně, než zaseli. Pan Feuerstein

vykládal, že dneska celý den vozili cisternou vodu a stříkali na statku řepu, ale sluneční žár je takový, že voda se vypaří dřív, než se stačí dostat ke kořenům. Půjde-li to takhle dál, prorokoval, tohle sucho způsobí větší hlad, než jaký byl za války.

Snažil jsem se ho poslouchat, ale dosud jsem dlel ve své kouli. Nechápal jsem, jak se může někdo lekat hladu, když lidé už přežili tolik pohrom, když já sám poznal, jak málo stačí člověku k tomu, aby žil. A nedovedl jsem vstoupit do prostoru jejich úzkostí, protože přede mnou se dosud rozprostíral prostor ničím nezahraditelné svobody.

Tehdy to už otec nevydržel, vmísil se do hovoru a prohlásil, že se není čeho obávat, protože něco se na poli přece jen urodí, ale na rozdíl od dřívějších časů to, co se urodí, bude spravedlivě rozděleno.

„Jakpak to myslíte, pane inženýre?“ nastražil se doktor Slavík.

Otec vysvětlil, že stojíme na prahu nové éry, v níž zmizí nejen knížata, ale i bohatí továrníci, statkáři a velkoobchodníci, zůstanou jen pracující lidé, kteří se spravedlivě podělí o vyrobené statky.

„A to vy opravdu věříte, že všichni lidé budou mít stejně?“ otázal se pan doktor otce.

„Všichni podle svých zásluh!“ odvětil otec s přesvědčením. „Ale nikdo nebude mít právo přisvojovat si výsledky práce druhých, nikdo nebude smět nikoho vykořisťovat. A ten, kdo si už nashromáždil takovým způsobem majetek, bude nucen se s ním zase rozloučit!“

„To jsou všechno utopie!“ skoro křičel doktor Slavík. „Můžete jedněm vzít a druhým dát, ale na světě se nezmění nic. Jen budou jiní chudí a jiní bohatí!“

Tak se začali přít a pan doktor otci dokazoval, že vůbec nezná opici zvanou člověk, ta na rozdíl od všech ostatních opic, a vůbec zvířat, se nikdy nedosytí a neuspokojí. Kdo k tomu bude mít schopnosti, příležitost a prostředky, začne zase hromadit majetek na úkor těch ostatních. Na tom skončily všechny reformace a revoluce – jen předtím prolily spoustu krve. Otec naopak tvrdil, že člověk je

v jádru dobrý, pokazilo ho jenom prostředí, majetek anebo bída, špatná výchova, náboženské tmářství a spousta jiných předsudků v jeho vědomí. Všechno se však změní, až se lidé oprostí od své závislosti na majetku, až budou mít všechno to a nic víc než to, co potřebují k životu.

V tu chvíli se vmísil pan Štěrbák a chtěl vědět, jestli mu pak dovolí, aby vlastnil hospodu, a otec vysvětlil, že vlastnit hospodu mu asi nedovolí, ale bude v ní jistě smět dělat správce.

Pan Štěrbák pohodil hlavou a pravil, že na to, aby dělal ve své vlastní hospodě správce, se leda může vysrat, to radši půjde ke koním, a pan doktor Slavík poznamenal, že tak by to přesně dopadlo: hostinští by dělali kočí a kočí hostinské, a co hůř: lékaři by kovali koně a kováři léčili lidi.

Bylo patrné, že otce se tahle poznámka dotkla, ale ovládl se. Projevil jen lítost nad tím, jak jinak moudrá mysl páně doktorova se dala zavést na scestí. Právě naopak: prvně v dějinách budou všichni dělat to, co si opravdu přejí dělat: až dodnes spoustu lidí donutil jejich původ či postavení, aby dělali, co nikdy dělat netoužili. Mnoho chytrých lidí nemohlo pro bídu vystudovat, třeba on sám se stal inženýrem jen s vynaložením všech sil, musel dávat po nocích kondice, aby se uživil. Ale teď i ti nejchudší budou zbaveni překážek, mnoho schopných jedinců získá vzdělání a vymyslí další technická vylepšení, takže se bude vyrábět stále více a levnějších předmětů, které zase budou lidi zbavovat dřiny a budou jim pomáhat v zápasu s přírodou. A teď se teprve otec dostal ke svému oblíbenému tématu. Líčil nádherné stroje, co úplně přemění tvářnost života. Obrovské generátory vyrobí dostatek elektřiny, ta bude nejen svítit, ale pohánět statisíce a později miliony motorů a automatů, které zhotoví téměř bez lidské účasti a hlavně bez námahy dostatek bot, látek, nádobí stejně jako ledniček, praček, automobilů a kombajnů. A líčil, jak letadla rychlejší než zvuk nás přenesou během několika hodin z jedné pevniny na druhou, mluvil o strojích, které budou

stavět silnice i domy a těžit rudu a uhlí, o nových hmotách, ty nahradí hedvábí, dřevo i kov, ale protože se budou vyrábět z uhlí a z nafty, bude jich hojnost, a ze světa tedy rychle zmizí nedostatky, a jak zmizí nedostatek, hovořil otec se stále větším nadšením, nebude už v nové společnosti, kde si povládne lid, důvod pro to, aby vznikala touha po majetku ani závist, zášť a nenávist, nebude důvod pro to, aby se vedly války, poněvadž koneckonců prapříčinou každé války byla zničenost a snaha oloupit poraženého. Zavládne tedy mír a důvěra, nastane soudružský věk a nakonec zaniknou i státy a hranice mezi nimi, vlastní člověka bude prostě svět, v němž lidé prožijí důstojný a šťastný život.

Otec mluvil s takovým zápalem, že mu teď všichni pozorně naslouchali, a já byl pyšný, že dovede tak pěkně přesvědčivě vylíčit budoucí život, ten život se mi líbil, neboť mi připadal vznešený a čistý, nepošpiněný žádnou nízkostí a přízemností.

Když otec skončil, doktor Slavík jen řekl: „Zazvonil zvonec a pohádky byl konec.“ Pak se obrátil k otci a ještě dodal: „Vy nejste zlý člověk, pane inženýre, vy určitě věříte tomu, co říkáte, ale já bych vám nepřál, abyste se dočkal.“

„Čeho abych se dočkal?“

„Toho ráje, který jste nám tu vylíčil,“ řekl pan doktor, „abyste v něm náhodou jednou nemusel žít.“

„Všichni se dočkáme, všichni v něm budeme žít,“ pravil otec prorocky.

Velký Mistr Balzac napsal:

A štěstí, kterému se Lucien těšil, byly skutečněné sny básníků, kteří bez jediného haléře někde v podkroví hladovějí. Ester, ideál zamilované kurtizány, Lucienovi více připomínala Coralii, herečku, s níž rok žil, ale úplně ji zastínila. Všechny milující a oddané ženy touží žít jako perla na dně mořském, vyhledávajíce ústraní a inkognito; ale u většiny z nich jde o půvabný

rozmar, o kterém se tak pěkně povídá, o důkaz lásky, jež by tak rády podaly, který však nepodají; kdežto Ester, která stále ještě prožívala jitro po prvním milostném blahu a byla neustále pod vlivem Lucienova prvního žhářského pohledu, neprojevila za čtyři léta ani špetku zvědavosti... Ani při nejopojnějších rozkoších nezneužívala bezmezní moci, kterou milované ženě dává znovu se rodící žádost milencova...

Druhý den ráno jsem zaspal. Když jsem přišel k snídani, seděl v jídelně už jen zasmušilý pan Halama. Pozdravil jsem ho a on ke mně obrátil popelavou, slunci vzdorující tvář: „Taky se vám dneska ani nechtělo probudit?“

Nevěděl jsem, co bych odpověděl, tak jsem řekl, že jsem si večer dlouho četl. „Ale co člověku zbývá!“ pokračoval, jako by neslyšel moji odpověď. „Der Mann muss hinaus ins feindliche Leben.“ Jeho němčina mi zněla naprosto bezvadně. Tak mě přehlížel, tak mě nebral na vědomí, že přede mnou neskrýval ani svůj původ. Ustrnul jsem a nevěděl jsem, co udělat, abych nedal najevo svoje vzrušení. Naštěstí se právě objevila paní hostinská s hrnkem mléka a vyřizovala mi, že rodiče budou u vody, mám tam za nimi přijít.

Pan Halama vstal. Když mě míjel, nepatrně mi pokynul dlaní a opustil místnost.

Mléko jsem vypil několika hlty, rohlík jsem si vzal do ruky a spěchal z hostince.

Ještě jsem ho stačil zahlédnout, rychle se vzdaloval tentokráte po vozové cestě, která vedla na nádraží. Ani chvíli jsem neváhal a vydal se týmž směrem.

Slunce se už naplno opíralo do žírné roviny, brodil jsem se v prachu po stezičce mezi poli, pot mi stékal z očí, ale stále jsem sledoval postavičku před sebou. Teprve když vstoupila do kdysi červené, teď spíše okouřené budovy, mohl jsem se zastavit. Na nádraží jsem

stejně nesměl, aby mě nespátřil, aby neodhalil, že ho takhle bezostyšně pronásleduji.

Posadil jsem se tedy na horkou mateřídouškovou mez a vzhlédl vzhůru k jasnému nebi, a tu mě upoutala v dálce podivná třpytivá koule. Pohybovala se ve výši, v jaké za časů, když ještě pršívalo, putovala mračna, a rychle se blížila ke mně. Brzy jsem rozeznal, že je to vzduchoplavecký balon, pod nímž se houpal žlutý koš. Balon plul majestátně, tiše, téměř hebce a byl teď tak blízko, že jsem rozeznal zlatavá písmena na jeho plášti: MORE.

Vtom přes okraj zábradlí přelétl bělostný provazový žebřík, který ovšem ani zdaleka nedosahoval k zemi; i když balon teď klesal, snášel se přímo na okouřenou budovu nádraží. Díval jsem se, jak žebřík povlává ve větru, potom se na zábradlí vyhoupla postava, nerozeznal jsem ovšem podrobnosti tváře, jen podle uzounkého pasu a také podle kratičké stříbrné sukénky jsem mohl soudit, že to je dívka. Okamžik stála v té hrůzné výšce, pak uchopila lana žebříku a rychle sešplhávala k nejspodnější příčce, k mému úžasu se spouštěla ještě níže, její nahé nohy se teď vznášely v prázdnu, zatímco dlaněmi svírala poslední příčel – tak zavěšena se začala komíhat nad hlubinou, provlékla hlavu mezi dvěma posledními příčli a vymrštila se do ladné stojky, tělo prohnuté jako luk. Pochopil jsem, že je to akrobatka, která provádí svoje vrcholné číslo. Balon ještě trochu klesl a já zahlédl, jak kdosi přehodil přes okraj koše nažloutlý balík, který se řítí přímo na koleje, a ještě než dopadl, jako by se náhle roztrhl ve dvě: jeho horní část se proměnila v pestrobarevný padáček, který se nadouval nad tmavou krabicí a zvolna se snášel k zemi.

Byl bych se měl rozběhnout k místu, kam zřejmě dopadl, ale nedokázal jsem odtrhnout oči od dívky na nebesích. Dosud stála na rukou, ale nohy nyní napjala tak, že se podobala velkému písmenu T. Pak se kolena zaklesla o jednu z příček, uvolnila ruce a zvolna se začala tělem vzdalovat od žebříku, s pažemi nataženými před sebe ležela ve vzduchu, jako by plula, už doplula nad mou hlavu,

kdyby se teď stalo neštěstí a přičel, který držel její tělo, by praskl anebo kdyby z něho sklouzla, padala by rovnou do mé náruče. Stál jsem tam u vytržení a hleděl, jak se balon opět vzdaluje, sune se vstříc ohnivému slunečnímu terči, jak se asi navždy vzdaluje mým zrakům.

Jen na okamžik jsem sklouzl pohledem k zemi, abych se podíval k nádraží – docela jsem na ně zapomněl, nevnímal jsem, co se dalo, zatímco jsem hleděl do nebe, jestli nepřijel a neodjel vlak, jestli se tam neobjevili a zase nezmizeli nějakí lidé –, když jsem se tam nahoru opět vrátil, bylo už nebe prázdné, dokonce ani obláček se na něm neobjevil a mně se chtělo najednou naříkat, jaký do mě vstoupil stesk v tom širém, rozpáleném, prašném poli.

Když jsem dorazil na nádraží, našel jsem je pusté. Zmizel pan Halama, také po balíčku, který se snesl z výše, nezůstala ani stopa.

Vydal jsem se na zpáteční cestu oklikou. Došel jsem ke Staré řece, kde cestu vroubily staříčké vyhnilé vrby a mohutné olše. V jejich stínu občas tiše dřepěli rybáři a úpěnlivě pozorovali svoje nehybné splávky. Mezi nimi jsem uviděl i doktora Slavíka.

Jak mě zahlédl, už volal:

*„U vody Madlenka prala,
ze břehu na ni Kačenka s ra a s ra-
dostí koukala...“*

Pak se mě zeptal, jestli jsem někde holkám proháněl sukně. Vrtěl jsem hlavou, on zatím vyndal udici, vzal z plechové krabice od Hagenbeckova čaje kousek sýra a vyměnil návnadu. „Co bysme si povídali?“ řekl a znovu nahodil. „Taky mi bylo sedmnáct. Znáš to v Plzni?“

V Plzni jsem to neznal a on začal vzpomínat, jak tam studoval. Bydlel u divadla, okno měl přímo proti šatnám. Když dávali opery, Aidu nebo třeba Carmen, bylo tam natřísknuto sboristkami,

některé o něm věděly, že čeká v okně, a převlékaly se tak, aby všechno viděl.

Pan doktor se opřel o kmen stromu, mrkl na zmrtvělý splávek a zapálil si partyzátku. „Něco ti povím, studente. Člověk je pitomej v tomhle věku a provede spoustu blbostí, o kterých pak už nechce vědět. Ale největší blbost uděláš, když si začneš myslet, že ženský jsou lidi jako ty. Ne,“ zavrtěl hlavou a hleděl směrem poledním do míst, kde se před chvílí rozplynul balon i s krásnou akrobatkou. „Neříkám, že jsou horší anebo lepší, ale jsou jiný. Splete tě, že mají podobnou hlavu, pracky i tlapy, dokonce jim z těch jejich hubiček lezou slova, jako používáš ty, a tobě se začne zdát, že se s nima můžeš domluvit, že třeba v jejich hlavách se může vylíhnout myšlenka podobná tvý. A když poznáš, že to tedy nikdy, protože jim slouží hlava k něčemu jinýmu, je už všechno v pytli.“

Vtom se splávek udice zavrtěl, pan doktor polkl další hořkou myšlenku, odhodil cigaretu do vody, uchopil prut a zasekl. Pak otáčel navijákem, dokud se na konci vlasce neukázala zmítající se rybička. Pan doktor jí odstranil z pusy háček, potěžkal ji, řekl, že je to tloušť, který byl zřejmě živ z válečných přídělů, a hodil jej zpátky do řeky. Čekal jsem, že bude pokračovat ve své přednášce o naprosté odlišnosti žen, ale pan doktor najednou vzhlédl k nebi a polekal se: je skoro poledne a on musí být hned po obědě v Chlumu na generálce. Už zítra se koná velkolepé představení Strakonického dudáka, kde má on čest hrát v orchestru. Jestlipak se přijdeme podívat?

Nevěděl jsem, jak se rodiče rozhodnou, ale pan doktor mínil, že pokud by se ostatní členové mé rodiny o představení nezajímali, můžu přece jít bez nich. On sám bude zítra v Chlumu už od rána, aspoň bych jeho ženě dělal cestou společnost.

Přikývl jsem tak nadšeně, až jsem se polekal, že příliš prozrazuji svoje city, a kvapně jsem poznamenal, že pan Halama dneska ráno někam odjel. Divím se, že ani nepočkal na představení.

Pan doktor si už přehodil přes rameno rybářskou brašnu, ucho- pil prut a řekl: „Jen se neboj, ten se do večera vrátí!“

Čekal jsem netrpělivě, že dodá něco na vysvětlenou, ale on si začal polohlasně prozpěvovat:

*„Začali rybáři rybníky spouštět
a mě má maminka nechce ven pouštět...“*

Šli jsme kolem řeky, která se klikatila v lukách, někdy jsme se téměř prodírali houštím a rákosovým porostem, už jsem si netroufal začít řeč, tu se pan doktor ke mně zničehonic otočil a řekl, že jsem zoufalého drogistu dobře připomněl, protože pan Halama by mohl výborně posloužit za příklad toho, co s člověkem může udělat ženská. Pan Halama býval veselý člověk, měl pěknou mládeneckou mansardu na Žižkově, zdi polepené pohlednicemi a plakáty pěkných holek, všude plno zajímavých knížek, křivulí a flaštiček s různými jedy, ten člověk totiž ve své branži něco znamenal. Každou chvíli dal do prodeje nějakou vlastní pastu na parkety, omyvatelný nátěr na zeď anebo voňavé mýdlo *Clamor amoris*, což, jak jistě rozumím, značí jásos lásky. Růžové s vůní pro ženy a zelené s vůní pro muže, a vlastnoručně sepsal leták, v němž dokazoval, že kdo se tím mýdlem celý omyje a navoní, stane se neodolatelným pro druhé pohlaví, a nejspíš prodal svůj výrobek té semetrice, protože od chvíle, kdy ji spatřil, byl ztracen, ačkoliv ženská byla ošklivá jako noc, starší o osm let a menší o dvě hlavy. Dokonce si ji nastěhoval do svého útulného bytu, pustil ji do krámu a nejen to, začal ji obskakovat a obsluhovat, a ještě ke všemu na ni žárlil. A žárlivá tak, že jednoho dne už to nevydrží, ztropí scénu jako na divadle, pak sebere odřenou aktovku a uprchne ze svého domova, v němž už dávno na stěnách nevisí podobizny krásných holek, ale ozdobné dečky, na kterých se zlatě skví vyšité blbiny jako: *Kdo důvěry nemá v sebe – vzdálen svého štěstí nebe*. Anebo: *Spokojenost – ku štěstí most!* Přijede pak sem, aby se

trochu vzpamatoval a uklidnil. Ale jak se má uklidnit, když vlastně od první chvíle jen čeká, až si ho ta ježibaba zase vyzvedne?

Je vlastně kupodivu, že se tu ještě neukázala – obvykle přijede do tří, nejpozději do pěti dní, tentokráte tu ale pan Halama stávkuje už celý týden. Nejdřív trucoval ve svém pokoji, čtvrtého dne se zadem plížil k nádraží, teď ji nejspíš vyjel vyhlížet do Třeboně. Bůhví co se stalo, mínil pan doktor, třeba si ta jeho trpaslice skutečně někoho narazila a vůbec nepřijede, takže pan Halama už navždycky zůstane odsouzen k tomu, aby svobodně žil tady v hostinci pana Štěrβάka.

A pan doktor, zatímco já zapuzoval zklamání nad všedností tohoto příběhu, si opět notoval:

*Zatáhli rybáři nevodý dvakrát,
proč se mi chce tolikrát plakat?
Rybáři, rybáři, vemte mě s sebou,
tváře mi hořejí, nožičky zebou.*

Večer se konečně můj bratr dočkal. Matka koupila od pana Pavelce bandasku mléka, já jsem nesl očazený vojenský kotlík, který otec za posledních dnů války ukořistil někde v Meklenbursku, bratr si vyprosil, aby plechovku, na níž byl obrázek sličné Holandanky v dřevácích, směl nést sám.

Na kraji lesa jsme připravili ohniště, zhotovili nízký stojan a na něj zavěsili kotlík. Sotva vzplanul oheň, matka začala vybalovat chleby a navrhla, že bychom mohli zpívat. Protože však v naší rodině kromě otce, který zpíval nerad, anebo aspoň považoval zpěv za něco, co člověka zdržuje od užitečnějšího konání, neměl nikdo hudební sluch, její návrh zůstal oslyšen.

Oheň nádherně praskal, občas vystřelil do výše hrst jisker. Matka slavnostně otevřela krabici Van Houten a kávovou lžičkou nabrala špetku vzácného prášku a nasypala jej do sklenky. Otcí se zdála tato chvíle vhodná k tomu, aby nám vyložil něco o světě a dění v něm,

a řekl tedy, že nyní, když už je opět mír a válka skončila velkým vítězstvím největšího socialistického státu, který zabírá celou šestinu světa, všechno se změní, i v naší zemi budeme vytvářet nový řád.

Otec, když hovořil o vážných věcech, přál si, abychom ho poslouchali, abychom mu pohledem viseli na rtech, ale všiml jsem si, že bratr není s to odtrhnout svůj zrak od kotlíku, do něhož matka před okamžikem vlila hnědý kakaový roztok, a také můj pohled každou chvíli zabloudil do krajiny, která se zvolna odívala do mlh a stínů.

Nebude to ovšem snadné, pokračoval otec, revoluce teprve začala, lid musí vyhnat poslední zbytky vykořisťovatelů a vypořádat se s novými zbohatlíky, se všemi těmi národními správci, sedláky, velkoobchodníky anebo i s doktory, přidal otec kvůli matce ještě jednu profesi.

Vtom jsem zahlédl, jak se z dálky od vesnice cvalem blíží bílý kůň s černou hřívou. Na hřbetě nesl jezdce, jehož dlouhé vlasy vlály. Jak se blížili, jezdec mi připadal povědomý, nejprve jsem se domníval, že v něm poznávám spanilou akrobatku, a představa, že snad spatřím její tvář, mě rozechvěla. Ale potom se mi poněkud předkloněná postava, ty zlatě povlávající vlasy nad vzosně vztyčenou hlavou zdály ještě povědomější, byl jsem si teď jist, že poznávám svoji sousedku z hostince pana Štěrbáka.

Ale to vše se vykoná, pokračoval otec, zatímco vzduch, který dosud čpěl spíše kouřem, začínala naplňovat omamná čokoládová vůně, a pak už nebude nikoho, kdo by nám zabránil vytvořit úplně jinou, lepší a lidštější společnost.

Kůň – jako by kolem nás opisoval půlkruh – pádil teď za nizoučným přezrálým obilím k sousednímu lesu. Báł jsem se, že mi za okamžik zmizí z očí, stejně jako se před polednem rozplynul svítivý balon, ale jezdce, když dorazila k prvním stromům a ponořila se do jejich skoro neprůhledného stínu, se zastavila a já spatřil, jak z lesa vystoupila jakási šerá postava, vztáhla k jezdce paže, uchopila ji a snesla s koně na zem.

„A já věřím,“ řekl otec, „že vy se takové společnosti dožijete, ale nejen dožijete...“

„Už, už to chce vytyčt!“ přerušil ho bratr velkým hlasem. „Honem, dělejte něco!“

Postava propletla své paže s modrými pažemi jezdkyňě a několika dlouhými skoky ji zanesla v temno lesa.

Otec uchopil kotlík, matka mu podávala šálky a otec do nich opatrně naléval nápoj. Pak všichni hlasitě chválili tu dobrotu a já stále hleděl k lesu a přál jsem si být tam, proplétat své paže s těmi vzácnými pažemi, netisknout své rty k horkému kovu, ale tisknout je k jiným horkým rtům.

Velký Mistr Šolochov psal:

Světlo, které uhodilo Grigorije do očí, na vteřinu ho oslepilo; zaclonil si oči dlaní a obrátil se, zaslechnuv vzrůstající hluk v koutě konírny. Dotýká se rukou zdi, šel tam, na zemi a na jeslích proti dveřím tančila sluneční skvrna. Grigorij krácel mhouře oči oslepené světlem. Proti němu šel vtipkař Žarkov. Šel zapínaje si při chůzi poklopec padajících kalhot a pokyvoval hlavou.

„Co tady děláš...? Co tady máte?“

„Pospěš si!“ zašeptal Žarkov, dýchna Grigorijovi do tváře zápach špinavých úst, „tam... tam je to báječné...! Hoši tam zatáhli Franju... Roztáhli...“ Žarkov se zachechtal, ale přestal hned udeřiv zády o roubenou stěnu konírny, jsa odhozen Grigorijem. Grigorij běžel po hluku a v jeho rozšířených, na tmu si již navyknuvších očích se bělel strach. V koutě, kde byly složeny příkrývky na koně, byla hustá tlupa kozáků – celá první četa... Na zemi ležela Franja v bezvědomí se strašně roztaženými nohama, bělajícíma se v temnotě, ani se nehýbající. Její hlava byla zamotána do pokrývek a rozervaná sukně byla vyhrnuta až po prsa. Zrovna z ní vstal kozák, přidržuje si kalhoty odcházel ke stěně, děláje místo druhému.

Na představení Strakonického dudáka jsem se z naší rodiny vypravil skutečně jenom já. Matku bolela hlava a otce divadelní hry nezajímaly. Bratr sice nesměle nadhodil, že dosud nikdy nespatriil ochotnické představení, ale matka ho odbyla: přece nejel na prázdniny proto, aby dýchal zkažený vzduch v nějakém zaplivaném sále. Bratrovi bylo teprve deset, a tak mu nezbylo, než aby se poddal. A tak jsem tedy oblečen do svých jediných šatů, které na mně díky své buničité podstatě visely jako na polním hastroši, teď mohl kráčet sám po boku voňavé a spanilé paní doktorové. Cesta do Chlumu vedla staříčkou alejí, a protože slunce už se nachylovalo k západu, stíny stromů se spojily a docela nás přikryly chladivým příkrovem.

Dvojčata Miluše a Růžena, dosud jsem se nenaučil rozeznávat je, šla, anebo spíš poskakovala kus před námi a mně se zdálo, že paní doktorová je ráda, neboť se jí se mnou pěkně rozmlouvá. Vyptávala se mě na knihy, které s sebou stále nosím, vytáhla dokonce ze mě i to, že už jsem sám napsal několik básní a povídek. Žádala ihned, abych některou ze svých básní přednesl, ale odmítl jsem, ani ne tak ze skromnosti, jako spíše ze strachu, že si je nepamatuji dost dobře a nerad bych se trapně zakoktal. Ona však, ačkoliv neměla možnost posoudit míru mého umění či neumění, projevovala nadšení nad tím, že může kráčet po boku mladého básníka. Snad už zapomněla na svůj nedávný hořký odsudek veškerého spisovávání a řekla, že ten student, o němž se mi zmínila, taky skládal verše, jednu báseň jí dokonce napsal do památníku.

*Když stýskáš si, že žití tvé je
na radosti a štěstí chudé,
tu připomeň si tato slova:
Jen důvěru – zas lépe bude!*

Mně asi ty verše připadnou obyčejné, ale ji tehdy dojaly, často si je připomínala, když jí bylo těžko. A dodala, že ona verše sice nikdy

nepsala, ale abych si nemyslel, učila se hrát na klavír a zpívat, taky jezdit na koni a hodiny francouzštiny brala u soukromé učitelky. Táta dokonce pomýšlel na to, že ji pošle na konzervatoř, ale přišla do toho válka. Byl obyčejný řezník, trochu prudký, ale hodný člověk a měl rád zvířata. Každou chvíli přitáhl domů nějakou zatoulanou kočku anebo psa, museli je ošetřovat, dokud si je zase někdo neodnesl, a chtěl, aby to jeho děti někam dotáhly. Však taky jeden její bratr je advokátem a druhý inženýrem chemie a mladší sestra má zase obchodní akademii, jenom ona tak skončila, poněvadž přišla válka a taky protože v sedmnácti ztratila hlavu a byla celá pryč z toho, že za ní běhá doktůrek. Kdyby jen tušila, co ji čeká!

Teď jí ještě není pětadvacet, a život má málem za sebou. Jestli ty její holky budou pitomé jako ona, za chvíli se dočká vnoučků.

Paní doktorová vytáhla z kabelky kapesníček a otřela si oči, pak pohlédla na mě a zeptala se, jestli se mi nezdá, že alej je nádherná a po té cestě dorazíme až někam, odkud se dají aspoň v dálce zahlédnout zlaté věže pohádkového zámku. Nezdálo se mi to sice, ale přikývl jsem. Tu se jí vydral z prsou vzdech, zastavila se a opřela se o kmen stromu, obě dvojčata zatím zmizela někde vpředu, ale ona jako by na ně zapomněla, nedívala se aspoň tím směrem, nedívala se ani do dálky, hleděla na mě velkýma temnýma zorničkami.

Tím pohledem mě zmátla, nevěděl jsem, co mám udělat, zda říci něco něžného anebo snad přistoupit k ní a... Představa, že bych se ji pokusil obejmout, dokonce snad políbit, mě tak rozechvěla, tak zaskočila, že jsem sklopil oči a neodvážil se na ni ani pohlédnout. Tak jsme tam stáli nehnutě a tiše, až se konečně paní doktorová pohnula a šeptla: „Jste ještě tak mladý. A tak nezkušený!“ Vztáhla proti mně dlaň, v níž dosud svírala kapesníček, ale pak, jako by si to v půli pohybu rozmyslela, ruku zase odtáhla, rozevřela kabelku, a jak do ní vracela kapesníček, ozvalo se šustění nějakých papírků. Když se její dlaň opět vynořila, svírala jakýsi třpytivý předmět. Podala mi jej. Byl to velký, do zlatého staniolu zabalený bonbon.

Představení se konalo v místní sokolovně. Do jeho začátku zřejmě už chyběla jenom chvilka, protože sál, jak jsem zahlédl, byl plný lidí.

Paní doktorová si odložila v šatně plášť. Teď teprve jsem pochopil, proč si ho na cestu vzala – vždyť její šaty neměly rukávy a na prsou a na zádech byly tak hluboko vykrojené, že ji vlastně před ničím neochránily, spíš ji celou obnažovaly.

Kráčeli jsme kvapně k třetí řadě, kde jsme měli svá sedadla. Znehybněl jsem v očekávání, jak se rozsadíme, ale paní doktorová posadila dvojčata po své levici a mě po své pravici, vytáhla z kabelky zrcátko a pudřenku, olízla si rty, přihladila si žluté vlasy, a zlatý čtyřlístek, který měla zavěšený na krku, si posunula, takže jí téměř vklouzl do prohlubně mezi ňadry, pak se otočila k dvojčatům, počastovala je bonbony ve staniolu a teprve potom se obrátila ke mně a zeptala se, jestli jsem spokojen se svým místem, a usmála se přitom na mě tak, že jsem se ihned, i když jen na okamžik, vznesl vysoko a pryč z tohoto sálu, letěl jsem spolu s ní jako pták, jako balon širým nebem, a naše paže se proplétaly a naše ústa se dotýkala.

Už zhasínala světla, modrý samet opony se chvěl nedočkavostí, sál hučel očekáváním, orchestr, který seděl pod levou částí jeviště, vzrušeně pohekával. Když se úplně setmělo, zahlédl jsem blyštivou taktovku v dlani neznámého kapelníka a v té chvíli se mi také podařilo rozeznat mezi muzikanty postavu doktora Slavíka. Chtěl jsem na něj upozornit jeho ženu, ale hudba už začala hrát, paní doktorová se zaklonila na své židli, přivřela oči a já pohlédl k oponě, která se zvolna, trhavě rozevírala.

Jak se vynořovaly první postavy zevlujících dětí a děvčat, v sále to stále víc hučelo a ozývaly se nadšené výkřiky, a když se opona zcela rozhrnula, takže jsme mohli spatřit i kulisy, teprve jsem tak jako všichni ostatní žasl, neboť před námi v celé kráse stál hostinec pana Štěrbáka i s tabulí, na níž se z kapřích hubiček trousila písma na skládající nápis. Paní doktorová se ke mně naklonila, dýchla na

mě voňavými ústy a šeptla, že ty kulisy maloval pan Sodomka. Vtom jsem spatřil zrzavého hasiče pana Feuersteina, který vystoupil tentokráte v bleděmodré vojenské uniformě, pozdravován potleskem obecenstva už předem nadšeného.

Paní doktorová opět odklonila svá voňavá ústa a hleděla na jeviště, také já jsem se díval tím směrem, snažil se vnímat, co se tam mluví a děje, ale nedokázal jsem se soustředit na problémy cizí lásky. Co mám dělat? Přece nemohu doufat, že bych já, nezralý, neznámý a chudý student dokázal zaujmout tak zkušenou a krásnou ženu. A i kdybych snad měl naději, copak takový vztah s vdanou ženou neodporoval všem mým představám o morálce?

Vtom se opět ryčně ozvala kapela, pan Feuerstein se teď postavil až na kraj jeviště a začal zpívat o tom, že peníze jsou pány světa. Jakmile skončil svůj kuplet, obecenstvo tleskalo tak, že pan Feuerstein smekl vojenskou čapku, klaněl se, mával a dokonce poslal komusi v hledišti hubičku.

I paní doktorová tleskala, a když pan Feuerstein konečně odběhl ze scény, maličko se pohnula na své židličky a já ucítil, jak se její lýtko lehounce dotklo mého lýtko. Znehybněl jsem, nedýchal téměř, kamenně jsem čekal ve skalní rozsedlině sedadla. Jestliže hned nevzdálí svoji nohu, pak se ke mně nepřiblížila náhodou, i když se zdá, že sleduje, dokonce napjatě a pozorně sleduje, co se děje na jevišti. Podařilo se mi, aniž jsem se pohnul, přitisknout pevněji svoje lýtko na její, takže mi připadalo, že i látkou svých dřevitých kalhot teď vnímám teplo její kůže. Panebože!

A tu jsem si všiml, že její pravá dlaň, až dosud ji nechala spočívat na koleně, se pohnula a sunula se do uličky mezi sedadly; pochopil jsem, co mám učinit, pomalu, velice pomalu jsem přisunoval svoji ruku, až jsem ucítil ten dosud nepoznaný dotyk, vnímal jsem, jak její prsty přejíždějí po mých, proplétají se s mými, naše prsty se rychle měnily v jedno společné křídlo, na němž jsme zavěšeni mohli stoupat, vznést se, setrvávat nad nočními korunami kaštanů a lip,

pod letními hvězdami, klesnout do mechu a přikrýt se jím, abychom zahalili svou úplnou nahotu, svůj hřích, svoji vášeň.

Dosud jsem hleděl k jevišti, kde se pohybovaly jakési postavy v pestrých krojích, kde se dokonce v jednu chvíli zřítíla kulisa a za hlučné radosti obecenstva mlaskaly polibky, ale už jsem byl ztracen. Ztracen pro všechno, co se dalo, co se bude dít, pro všechno, co nebylo dotýkáno tou vlahou dlaní.

O přestávce jsem nebyl s to promluvit, dokonce ani vstát, aby na mně nebyla patrna moje touha. Paní doktorová odešla někam se svými dvojčaty a já pokorně čekal, až se vrátí, až se opět setmí a naše okolí zahalí příkrov slov, až ona opět vsune svoji dlaň do mé dlaně.

Co si teď počnu?

Po představení na nás všechny čekal doktor Slavík. Už z dálky volal, abychom nikam neodcházeli, že zajistil pro zpáteční cestu místa v kočáře. A opravdu nás odvedl za sokolovnu, kde čekal skoro nový valník s gumovými obručemi, u voje poklimbávali dva valaši.

Vyšplhali jsme se na vůz, za námi ještě několik cizích hostí, úplně poslední se objevil, vítán hlasitými výkřiky, zrzavý pan Feuerstein, chopil se opratí, řekl cosi koním a vůz se dal měkounce do pohybu.

Doktor Slavík vytáhl z pouzdra trubku, přiložil ji k ústům a zatriubil večerku; snad to byl tenhle pronikavý zvuk, který oba valašy povzbudil ke cvalu.

Když pan doktor dotroubil, otázal se nás, zda jsme si všimli, že ve třetím jednání vypadla celá jedna scéna, protože se někde ztratil Vocílka a nebyl k nalezení. Zrzavý pan Feuerstein, který v tom představení hrál nejen Šavličku, ale i Vocílku, se obrátil od koní k nám a vysvětlil, že na konci druhého jednání mu tak vyschlo v hrdle, až si byl jist, že ze sebe nevydá ani slůvka, a už tedy nevylezl na scénu. O přestávce tu strašnou žízeň sice uhasil, ale pak si zase neporadil s následky toho hašení, a tak se nakonec přece jen stalo to, co se mělo stát.

Všichni se smáli, zatímco já hleděl v nočním šeru na paní doktorovou, jak stojí po boku svého chotě, jak se k němu tiskne. Ta obojakost, potřeba přetvářky, mě naplňovala zoufalstvím. Chtělo se mi vyskočit z vozu a uprchnout někam do polí, která už obestírala noční mlha, abych byl sám, abych neviděl ani neslyšel a nemusel společně s nimi vystoupit, loučit se s nimi chladnými, nezaujatými slovy.

Veliký Mistr Maupassant psal:

Neříkala také nic, seděla nepohnutě ve svém koutku. Kdyby pokaždé, když světlo proniklo do vozu, neviděl, jak se jí lesknou oči, myslel by si, že spí.

„Nač myslíš?“ Věděl dobře, že nesmí promluvit, že by jedno jediné slovo přerušilo mlčení a odneslo jeho naději; chyběla mu však odvaha, odvaha k náhlému a násilnému činu. Najednou ucítil, že pohnula nohou. Ten náhlý prudký pohyb snad znamenal netrpělivost, možná výzvu. Při skoro nepostřehnutelném škusnutí ho zamrazilo po celém těle, najednou se otočil, vrhl se na ni, hledal ústy její rty a rukama se jí snažil dostat na tělo.

Vykřikla, ale tiše, chtěla se vzchopit, bránit, chtěla ho odstrčit, potom povolila, jako by k dalšímu odporu ztratila sílu. Povoze se však brzy zastavil u domu, kde bydlila. Duroy byl překvapen, nestačil vymyslet vášnivá slova, aby jí poděkoval, blahorečil a vyjádřil svou vděčnou lásku. Paní de Marelle však nevstávala, vůbec se nehýbala, tak ji zmátlo, co se právě stalo.

Konečně klopýtavě vystoupila, nepromluvila však ani slovo. Zazvonil, a když se dveře otevíraly, zeptal se rozechvěle: „Kdy vás uvidím?“

Zašeptala tak tiše, že jí sotva rozuměl: „Přijed'te ke mně zítra na oběd!“

Dal drožkáři pětifrank a vyrazil vpřed rychle a vítězoslavně, srdce mu přetévalo radostí. Konečně má vdanou!

Druhý den ráno všichni v jídelně hovořili o představení, také matka se vyptávala, a když jsem odpovídal jako ve snách, všimla si mé pobledlosti i kruhů pod očima a rázem se vylekala, že jsem v tom přeplněném sále chytil nějakou chorobu, hned si myslela, že jsem neměl nikam chodit.

Kdyby jen tušila, jaká choroba do mě vstoupila.

Probděl jsem většinu noci a připadalo mi pravděpodobné, že se ke mně už nikdy nevrátí úlevnost pokojného spánku.

Pohlédl jsem kradmo k sousednímu stolu. Paní doktorová si právě mazala housku máslem. Opálené tváře jí hořely zdravím.

Její muž, její nic netušící klamaný manžel upíjel kávu a usmíval se při tom, zřejmě se v duchu těšil nějakou ze svých sprostáren.

Během noci jsem pochopil, že moje postavení je neudržitelné, stejně jako moje počínání se dá jenom stěžít omluvit. Její počínání bylo samozřejmě daleko omluvitelnější. Život po boku pana doktora se sice mohl zdát zajímavý, či dokonce zábavný, jakým utrpením však musel být pro tak jemnou a citlivou ženu! Vždyť pan doktor, jak jsem rozuměl, nepovažoval ženy vůbec za lidi. A k tomu poslouchat jeho oplzlosti! Nebylo divu, že vzhlížela k zlatým věžím pohádkových zámků, že zřejmě toužila po člověku, jenž by jí poskytl něhu, lásku a oporu. Jenže co jsem jí mohl poskytnout já? Tak jí to taky musím povědět. Že bych ji toužil milovat, být s ní a u ní, ale nemohu. Nemám právo vstupovat do jejího života, kde bych mohl zničit i to poslední, co jí ještě zůstalo.

Znovu jsem kradmo pohlédl k jejímu stolu. Jedla housku a něco vykládala jedné ze svých nerozeznatelných dcer; za celé ráno snad na mě ani nepohlédla, jako bych tu nebyl, jako by nebylo včerejšího večera. Anebo i ona už se zděsila toho, co jsme si spolu začali?

Slíbil jsem rodičům, že ještě dopoledne přijdu k řece, a vrátil jsem se na pokoj. Po probdělé noci na mě padla únava. Natáhl jsem se na postel a ještě chvíli jsem se zabýval tím, co bych udělal, kdyby mě oslovil pan doktor Slavík anebo kdyby mě dokonce opět

požádal, abych někam doprovodil jeho ženu. Zvenku mě ukolébával vzdálený šumot vody a výskání dětí.

Probudilo mě tiché zaklepání. Vyskočil jsem z postele, a dřív než jsem stačil cokoliv učinit, dveře se tichounce otevřely. Stála v nich ona.

„Vy jste spal?“

Řekl jsem, že jsem ležel a přemýšlel.

„O čem jste přemýšlel?“ Modrou blůzičku měla porozepnutou, takže jsem mohl zahlédnout opálenou pleť na jejích prsou.

„Jenom tak.“

„Myslel jste aspoň trochu na mě?“

Jak vznešeně dovedla stát, jak ušlechtilé držela hlavu.

Napadlo ji, řekla, že bych jí mohl půjčit něco pěkného ke čtení. Manžel jako obvykle zmizel někde s prutem, holky jsou u vody a jí mrzí pořád jen tak ležet a koukat do nebe.

Stála dosud u dveří, v ruce držela tmavé brýle proti slunci a ke mně se zvolna linula konvalinková vůně.

Konečně jsem se vzpamatoval a pozval ji dál. Knih jsem tu měl dost.

Kterou z nich bych jí mohl doporučit?

Měl jsem rozečteny skoro všechny, všechny byly dobré, dokonce výborné, záleží na tom, co ona v knihách ze všeho nejvíc hledá. (Co v nich hledám já, nepřiznal bych ani na mučení.)

Řekla, že by četla ráda něco o lásce, něco o nějaké velké smutné lásce. Stála teď tak těsně vedle mě, že se mě zlehounka dotýkala bokem.

Měl bych jí nabídnout některou z těch knih, ale, panebože, jak jsem mohl teď mluvit o nějaké knížce?

„Vy mi neporadíte?“ pohlédla na mě a zatvářila se, že ji to opravdu mrzí. Její obličej byl docela blízko mého. Nikdy jsem neviděl obličej žádné ženy tak zblízka.

Zdvihla brýle k očím, jako by si je chtěla nasadit, pak si to rozmyslela.

Jak se to dělá, když člověk chce líbat cizí ženu? To k ní mám jen tak přistoupit a zničehonic se dotknout ústy jejích rtů? Co když se urazí? Co když začne křičet?

A co potom, když se neurazí, když nebude křičet, co dál?

„Nikdo mi nikdy nechtěl poradit!“ Natáhla ruku stranou ke stolu, aby odložila brýle, ale asi špatně odhadla vzdálenost, brýle dopadly s řinkotem na podlahu.

Shýbla se zároveň se mnou a při tom pohybu se jí téměř obnažila ňadra. Na okamžik jsem je zahlédl: bělostná v opálené hrudi, nádherná, žádoucí, kulatá, vysněná, tolikrát představovaná ňadra, a uvědomil jsem si, že se jich mohu dotknout. Přišla za mnou, proto přece přišla, ne kvůli nějaké knížce. A tak jsem tedy místo po brýlích sáhl po jejím rameni. Paní doktorová poklesla teď docela na kolena, obepjala mě svými pažemi, takže mě na okamžik pevně přitiskla na prsa, a kvapně mě políbila.

Potom paže opět rozevřela, natáhla se po brýlích, oddálila mě od sebe a vstala. „Teď ne, teď ne, je tu moc světlo,“ zašeptala, „a mohl by někdo přijít!“

Přistoupila ke stolu, jako by se právě nic neudálo, vzala jednu z knížek a řekla, že by si půjčila třeba tuhle. Pokusil jsem se ji zadržet a ještě jednou políbit, ale vyklouzla mi a řekla, že vůbec nemám rozum. Dům je plný lidí a tohle přece nesmím. Pak vyšla z pokoje.

Po celý zbytek dne jsem myslel jen na jediné. Řekla: Teď ne, teď ne, je tu moc světla a mohl by někdo přijít. Z toho plynulo, že až nastane tma, až budou všichni spát, tak ano. Bude na mě čekat, na tom lůžku za zdí bude ležet a já přijdu, jako přišlo tak mnoho mužů přede mnou za milenkami, přijdu a budu si počínat jako oni.

Jak si budu vlastně počínat? A co se stane potom? Uprostřed večere, jídelna byla opět plná, se náhle před hostincem zastavila černá pragovka s nápisem TAXI.

To auto mě na okamžik vytrhlo z bludného kruhu mých jednostranných představ. Sledoval jsem, jak se dvířka pootevřela

a z nich vyskočila kostnatá mrňavá ženština s vysoko vyčesaným drdolem už mírně prošedivělých vlasů. Pravou rukou si přidržovala lem dlouhé sukně, jako by se chystala přebrodit neviditelný pruh vody. Řekla ještě cosi řidiči ve voze, pak se vrhla směrem k naší hospodě.

Když vstoupila do dveří, všichni jakoby poslušni neslyšitelného povelu umlkli a zírali na ni. Jenom panu Halamovi se vydral z hrdla tlumený výkřik, anebo spíše zasténání, odstrčil židli a vstal.

Pidimužice proběhla mezi stoly a zastavila se před ním. V tu chvíli, snad si stoupla na špičky, jako by vyrostla a zároveň se hrozivě nadula, pak se rozmáchla pravačkou a místností se rozlehlo mlasknutí políčku. „Darebáku hanebnej, hnusnej, hanbatej,“ oslovila pana Halamu, „to se dělá? Krám mi nechat na krku a lítat si za děvkama!“

„Ale miláčku,“ řekl pan Halama svou dokonale vyslovovanou češtinou. Pohládl si levou tvář a pokusil se o úsměv.

„Tašku,“ křikla na něj ta ženská a už se zase scvrkávala do své titerné podoby, „a mazej!“ Ustoupila trochu stranou a pan Halama se strnulým, ale jak se mi zdálo, šťastným úsměvem prošel mezi stoly, ve dveřích se stačil ještě zastavit a říci nám všem: „Na shledanou!“ Pak s pidimužicí za zády opustil jídelnu.

Pan doktor Slavík z okna sledoval, jak čarodějnice míří k černé limuzíně, a doprovodil ji verši:

*Jeden dědek svojí bábě
do prdele vrazil hrábě.
Tam je, babo, tam je máš,
už je nikdy nevyndáš!*

Ani jsem se neodvážil pohlédnout k jeho stolu, co tomu říká paní doktorová.

Pan doktor ještě zavolal paní Štěrbákovou a přikázal, aby všem nalila, poněvadž teď připijeme ubohému manželovi té ježibaby,

a vůbec všem mužům, které ženy bijí, a pozvedl svůj půllitr. Já si zarmouceně všiml, že i paní doktorová, když se před ní objevila sklenice, s chutí po ní sáhla, a protože já byl abstinent, řekl jsem rodičům, že si půjdu lehnout, a opustil jsem sál.

Bylo teprve devět hodin. Věděl jsem, že musím trpělivě čekat, až všichni v domě usnou. Kdy to vlastně bude? O půlnoci, anebo ještě později? A co když někdo neusne vůbec? Co když se v noci vzbudí pan doktor, vyjde na chodbu a spatří mě, jak právě vstupuji do pokoje jeho ženy? Co udělá?

Nejspíš mě zabije! Vezme mě za límec a vytřepá mě z okna. Anebo mě vyzve na souboj. Vypadá na to, že umí střílet z pistole anebo aspoň z lovecké pušky. Taky by mi mohl píchnout injekci nějakého dosud neznámého jedu, ihned bych upadl do bezvědomí, až ráno by mě našli ztuhlého v posteli. Ani by se nic nevyšetřovalo. Koho by taky napadlo, že jsem sešel ze světa tak nepravděpodobným způsobem, koho by napadlo, že jsem se odhodlal dopustit se tak podlého činu? Jenom ji. Pokud bude ještě naživu.

Proč vlastně nemají společný pokoj?

Natáhl jsem se na postel. Byl jsem dost unavený, ale věděl jsem, že neusnu. Naslouchal jsem, jak ze sálu stále ještě vesele hučely hlasy. Pak někdo stoupal vzhůru po schodech (snad manželé Havlovi) a na chodbě klaply dveře.

A co tedy udělám, až půjde ona? Mám počkat, až si lehne a svlékne se? Mám zaklepat? Klepání by mohl někdo zaslechnout, není obvyklé, že někdo po půlnoci klepe na dveře. Ale nemůžu přece vstoupit bez klepání!

Mohl bych zaklepat na zeď. Zaklepu na zeď a ona mi třeba odpoví. Pak vstanu a tiše se vplížím do jejího pokoje. A co potom? Mluvit? Anebo si jen tak beze slova přilehnout po její bok? Vždyť jsme si ještě ani neřekli, že se milujeme.

A její nahé tělo se přitiskne k mému, cítil jsem toužený, nepředstavitelný dotyk nahého ženského těla: tu vlhost, měkkost a vůni! Ať už

se pak děje co se děje, ať se země rozevře anebo dveře otevřou, za tu jedinou chvíli to bude stát: ó má drahá, láska moje, svůdnosti nezapuditelná! Vstoupím, lehnu si k tobě, obejmů tě tak, jako tolik mužů přede mnou objímalo své milenky. Svedu to, určitě to taky svedu!

Snad jsem přeci jen chvíli dřímával, protože jsem neslyšel ani vrzání schodů, ani kroky na chodbě, až zaskřípění sousedních dveří. Klapl vypínač a hlas – její hlas – cosi promlouval. Pak jsem uslyšel i druhý hlas, a ačkoliv jsem nerozuměl jednotlivým slovům, ihned jsem poznal, že patří panu doktorovi. Co chce v jejím pokoji, kam jindy ani nevkráčí?

Ležel jsem bez pohnutí na posteli přitisknut tváří ke stěně a slyšel ještě chvíli znít hlasy, pak sténavě zapraštěla péra postele, když na ni dolehlo tělo, když na ni dolehla těla, a slyšel jsem potom vytrvalé rytmické skřípění, slyšel jsem sténání dvou hlasů, neznámé a přitom tak srozumitelné sténání, které jako by přecházelo v smích. Zabalil jsem si hlavu do polštáře, ale těm zvukům jsem neunikl. Jak jen to mohla učinit, jak dopustit! Vždyť přece milovala mě, ne jeho, věděl jsem to, cítil jsem to. Ale teď ani nevykřikla, ani nezavolala o pomoc – jak by mě tedy mohla milovat?

Konečně vedle okamžik ticha, potom voda ze džbánu, hlas, její alt do šumění vody, už ho nechci slyšet, už ji nechci vidět, už na ni nikdy nepohlédnu, už tady vlastně vůbec nechci zůstat, řeknu rodičům, že odjedu domů, ale co si počnu doma, nechci ani domů, nechci už vůbec nikam.

Co by asi řekla, kdyby mě tu zítra našli v tratolišti krve, už bezduchého, už navždy zesnulého? Na stole bych nechal psaní, ne psaní, pouze list papíru a na něm několik slov. Ani bych ji neoslovil, pouze bych napsal: V tomto prolhaném, zrádném světě už nedokážu žít...

Jen aby ona vstoupila první. Aby mě vůbec viděla, jak tu ležím. Aby vykřikla a vrhla se k mému už nevnímajícímu tělu. Aby si uvědomila, co způsobila. Měl bych přece jen dopis adresovat jí. Možná by byla lepší věta: Umírám. Nic nevyčítám, odpouštím.

Asi by plakala. Přísahala by si, že už nikdy nic podobného neučiní, poklekla by vedle mého těla a začala mě líbat. Pozdě.

To by byla největší nevýhoda uvažovaného činu: už nic neucítím, neuslyším ani nevidím. K čemu mi pak bude její pláč?

Uprostřed noci mě ještě jednou vzbudilo třískání dveří, dupot na schodech a hlasitý křik. Někdo o překot volal pana doktora. Posadil jsem se na posteli a udiveně se rozhlížel kolem sebe. Proč ho volali? Já byl přece dosud zdrav. Anebo že by ona? Že by propadla zoufalství a učinila to, o čem jsem já jen planě přemítal?

Rychle jsem na sebe navlékl košili a kalhoty a vyklouzl na chodbu.

Pod schody stála paní Štěrbáková s jakousi cizí ženou a pan Havel, dveře do pokoje doktora Slavíka byly dokořán a doktor volal, že hned, že už jde. Pak, také jenom v košili a v kalhotách, v ruce černý kufrík, seběhl ze schodů. Paní Štěrbáková nám zatím ochotně sdělovala, že pan Valeš začal chrlit krev, strašně krve, asi to s ním bude špatné.

Kupodivu představa cizí krve a cizí smrti mě naplnila větší úzkostí než představa vlastního tragického skonu. Vrátil jsem se do pokoje roztřesený zimou. A ona nevyšla. Snad se ani neprobudila, anebo se bála, že by se potkala se mnou.

Pak jsem chvíli myslel na neznámého pana Valeše, z jehož úst uniká život, zatímco já tu ležím ještě živý a silný, a zmocnila se mě chladná závrať, jako bych stál na hrotu nebetyčné hory a ze všech stran mě obklopovala propast.

Nevím, kdy se vrátil doktor Slavík, ale byla dosud noc, slyšel jsem jeho těžké kroky na chodbě. Někdo ho oslovil a on pravil: „Už to má, chudák, za sebou.“

Pak nastalo úplné a hluboké ticho.

Pohřeb se konal v sobotu před polednem. Paní Štěrbáková v černých šatech napsala na dveře oznámení, že oběd se bude podávat o hodinu později, a odešla i se svým mužem směrem ke statku pana Valeše.

Zvonil umíráček.

Oblékl jsem si poněkud v rozpacích své jediné šaty. Nemusel jsem samozřejmě na pohřeb někomu, koho jsem nikdy neviděl, ale zdálo se mi, že se sluší, abych šel, když všichni z domu se vypravili.

Dokonce i ji jsem před okamžikem zahlédl, jak v týchž šatech, ve kterých seděla vedle mě toho večera, spěchá za paní Štěrbákovou. Nepromluvil jsem s ní, když nepočítám ranní pozdrav, po všechny ty dny ani slovo. Nebyl jsem si však jist, že to zaznamenala. Jako by se celá propadla do sebe, četla si knihu, kterou si odnesla z mého pokoje, u vody jsem ji zahlédl sotva dvakrát; jednou při snídani se mi zdálo, že ke mně vzhlédla jakoby s údivem, anebo dokonce se steskem. Ale možná jsem si ten pohled špatně vysvětlil, byla jen sklíčená smrtí člověka, kterého přece znala a s nímž sdílela nějaké tajemství.

Umíráček pořád klinkal, po cestě pod mým oknem se trousili černě oděni vesničané. Pak ke mně z dálky dolehly tlumené tóny pohřebního marše.

Průvod jsem dohonil až před hřbitovem. Černý pohřební vůz táhlo čtyřspřeží s černými chocholy. Za rakví kráčel kněz s pozdviženým křížem a za ním ještě ministranti, a teprve potom ostatní lidé, spousta lidí, tváře dotmava osmahlé od slunce, které letošního léta téměř nezakryl mrak, vyčuhovaly z nezvykle bílých límečků. Poznal jsem pana Pavelce, kráčel hned v čele průvodu, pana učitele a pana Sodomku ve sváteční železničářské uniformě a pana Feuersteina v uniformě dobrovolných hasičů a pana Antona v opravdovém smokingu, i pana Štěrbáka s jeho paní, a hned za nimi jsem uviděl ji s oběma dcerkami. Nevěděl jsem, ke komu bych se přidal, a tak jsem se zařadil až úplně na konec a s celým průvodem jsem se zastavil před otevřenou hřbitovní branou, kapela stále hrála a teprve teď jsem mezi hudebníky objevil i mohutnou postavu pana doktora. Mezitím čtyři muži sňali z vozu rakev a pak s ní na ramenou prošli hřbitovními vraty, před nimi kráčel jenom kněz, který se teď hlasitě modlil: *absolve, quaesumus Domine, animam famuli tui...*

Postavil jsem se u zdi hned za vraty, nedaleko před sebou jsem zahlédl vykopaný hrob, pak mi zmizel za hradbou těl.

Umíráček teď bil přímo proti mně. Lidé se dosud rovnali mezi hroby a ona se náhle oddělila od svých dcer a kráčela ke mně, snažil jsem se na ni nedívat, hleděl jsem v místa, kde zřejmě spouštěli do země rakev, ale nemohl jsem ji nevnímat, zastavila se kousek přede mnou, sklonila svoji žlutou hlavu a sepjala dlaně. Pochopil jsem, že pláče.

Kněz kázal, zdálky ke mně doléhal jeho hlas, ale nebyl jsem s to se na jeho slova soustředit, myslel jsem na to, že ona přišla v téhle chvíli sem, přišla za mnou, ačkoliv si mohla vybrat jakékoliv jiné místo, a zároveň jsem vnímal svíravě bolestnou přítomnost smrti. Co proti ní byla moje bolest, moje trápení?

A najednou, jako by mě prostoupila rozměrnost života, uzřel jsem, co nikdy předtím: vypučel před námi obrovský květ ve tvaru zvonu, žlutě ohnivý jako slunce a přitom jeho srdce uvnitř bylo temně modré, a mě ohromilo tušení, že tak tomu může být, ona může po mně toužit, a milovat se s jiným a plakat ještě pro jiného; tak tomu bývá, tak se to přihází.

Kněz domluvil a celý zástup spolu s ním vzdechl amen, pak všichni zpívali píseň. Odvážil jsem se při ní vzhlédnout a teď už jsem opět rozeznal některé známé: mléčnou hlavu pana Antona i přísnou tvář pana učitele a rezavé vlasy, které vykukovaly zpod sváteční hasičské čapky pana Feuersteina. Kněz se ještě modlil a mě napadlo, že vlastně vím anebo tuším, co táhne myslí těch lidí. Pan učitel uvažuje o tom, že je třeba nalézt v životě místo, dřív než bude pozdě, paní doktorová si tiše šeptá: všichni se tam jednou setkáme, pan Feuerstein vzdychá, že co se mělo stát, stalo se, a stařec s mléčnými vlasy myslí na shledání ve věčném království lásky, zatímco pan doktor už nabírá dech do široké hrudi, aby rozžehl svoji trubku, a já tušil, věděl jsem, co bude hrát. A v té chvíli se mě zmocnila zvláštní úleva z toho, že ti lidé, ty cizí duše, se mi přiblížili. Byl jsem tu s nimi a oni tu byli se mnou pod jedinou nebeskou střechou.

Kněz zmlkl a zlatavé nástroje vrhly množství blesků do našich tesknících očí a já s ustrnutím očekával, až zazní tóny velebného husitského chorálu.

Když pak opravdu zazněly, zavřel jsem oči, ale stejně se mými víčky propalovala záře páně doktorovy trubky, její světlo mě prostoupilo a já cítil, jak se mě zmocňuje vzrušení. Otevřel jsem oči, vzhlédl vzhůru a tu jsem jej opět spatřil: stříbřitý balon, blížil se k nám, tiše a hebce připlouval, snášel se z blankytné střechy a pod ním se houpal provazový žebřík. Když se balon ocitl nad našimi hlavami, přes okraj koše se lehce přenesla akrobatka, tentokráte celá v černém, sestoupila pomalu a vážně na nejnižší příčel žebříku a tam znehybněla, jako by vzdávala čest, jako by se proměnila v sochu z černého mramoru.

Kradmo jsem pohlédl na svou sousedku, jestli také vidí ten balon, ale hleděla do země a po opálených lících se jí koulely slzy. A já ukročil do strany, až jsem se ocitl po jejím boku, pak jsem se konečky prstů dotkl hřbetu její ruky. Aniž vzhlédla, stiskla mi dlaň a já vnímal, jak se moje ruka rychle mění v křídlo, mohl jsem stoupat, vznést se, mohl jsem se jako ten balon houpat ve výšce, mohl jsem spolu s ní odletět, vybrat si kteroukoliv ze čtyř světových stran, ale zůstal jsem, setrval jsem nad tímto malým, bolestným, posvěceným kouskem země.

(1980)

Hra na pravdu

Nastoupil jsem u Libeňské sokolovny do tramvaje číslo čtrnáct, v ruce tři karafiáty, které v parném odpoledni rychle uvadaly. Dívka, se kterou jsem se pokoušel chodit už téměř rok, během něhož mne dvakrát opustila a dvakrát se ke mně vrátila, nepřišla na schůzku. Nejspíš se rozhodla opustit mě potřetí.

Poslední dobou jsem se marně snažil udržet pohromadě své jistoty.

Když skončila válka, která se protáhla mým dětstvím jako jedovatý had, zdálo se mi, že nadchází nový věk – v něm skončí všechna nespravedlnost a utrpení; aniž jsem si to uvědomoval, toužil jsem se vrátit do stavu bezúhonných představ a důvěry v laskavou podstatu světa, v němž dobro přemáhá zlo a pravda vždy vítězí.

Kdo touží z celé duše, nalézává, i já nalezl. Už jsem si v tom světě přebýval, vkročil jsem do zaslíbené země, byl jsem bezstarostně šťastný z pouhého vědomí, že nemusím žít v neustálém očekávání konečného ortelu; ani jsem nepostřehl, že už opět nadešel čas ortelů.

Potom však, několik dní po smrti tolik oslavovaného generalissima, si přišlo šest pracovníků Bezpečnosti pro otce. Od toho dne jsme ho už nespátřili. Obviněn z neuvěřitelných hospodářských zločinů, čekal už čtvrtý měsíc na proces ve věznici na druhém konci země.

Jeho zatčení mě zdrtilo. Ačkoliv jsem byl právě ve věku, který se považuje za období vrcholící vzpoury proti rodičovské autoritě, otce jsem dosud obdivoval. Asketicky skromný, vzdělaný a neúnavný ve své práci – věřil v rozum a v nový společenský řád. Jak to, že ho tedy obviňují ze zločinných úkladů proti tomu řádu?

Před několika dny mi můj dávný kamarád z evangelického sdružení přinesl desky s ohmataným strojopisem. Řekl, že po tom, co naši rodinu potkalo, by mě snad mohl tenhle text zajímat.

Strojopis k mému překvapení neobsahoval náboženský text, ale překlad životopisu nedávno zesnulého generalissima. Překladač nebyl uveden, autor měl německé jméno. Dal jsem se do čtení hned prvního večera a po několika stránkách jsem začal trnout. Četl jsem až dosud jen oficiální životopis. Velikán se mi navíc tklivě připomínal ve vzpomínkách na konec války a shlížel na mě důstojně z obrazů: vznešený a opěvovaný. Teď jsem o něm četl jako o Napoleonovi, který na cestě za osobní mocí zradil revoluci a své spolubojovníky, jako o nedostudovaném seminaristovi, který ideály svých předchůdců rozměnil v několik zubožených a zaměnitelných pouček, jako o krutém despotovi, který neváhal poslat na smrt kohokoliv, kdo mu stál v cestě.

Připadalo mi, že bych nejspíš měl tak rouhavý text ihned zničit, ale neodhodlal jsem se zničit věc, která mi nepatřila. Vzal jsem tedy desky a po chvíli váhání je vložil do skříňky s plynoměrem a zaházal hadry. Byl jsem odhodlán vrátit hanopis jeho majiteli hned příštího rána, ale místo toho jsem jej příštího večera vytáhl ze skryše a pokračoval v četbě.

Nejstrašnější mi připadalo, že všechno, co se v té knize psalo, zdálo se být věrohodně doloženo. Mohl jsem nevěřit, sám sebe jsem přesvědčoval, že nevěřím, ale cítil jsem, jak se můj svět zachvívá, země se mi rozestupovala pod nohama. Kdo mě klamal? Kdo mluvil pravdu? Anebo je možné, že tvář světa je tak neurčitá, že v ní někdo může zřít podobu Gorgony a jiný tvář Venušinu? A jakou tvář naleznu já?

Díval jsem se na vadnoucí květy a rozteskňoval se. Nic nebude v životě takové, jak jsem si představoval. Žiju obklopen klamem, nestálostí a zradou. Nemám, komu bych uvěřil, ke komu bych se s důvěrou obrátil.

Tramvaj zastavila u Libeňského mostu. Najednou, sám jsem nedokázal určit sílu, která mě přiměla vytrhnout se z lítostivého zadumání, musel jsem vzhlédnout ke dveřím. Spatřil jsem jen cizí

dívku, ale bezpochyby to byla ona, která mě vyburcovala. Cosi z ní vycházelo, upíralo se ke mně, ačkoliv se na mě ani nepodívala, nepodívala se na nikoho z lidí ve voze. Na její poněkud široké a smavé tváři tkvěl nepřítomný výraz. Nabídla průvodčímu hrst drobných, jízdenku zastrčila do kapsičky krvavě červené blůzy a posadila se. Něžným pohybem štíhlých prstů si uhladila na kolenou sukni osázenou květy slunečnic, vytáhla z kabelky knížku a začala si číst. Tu knížku jsem hned poznal, sám jsem z ní po léta čerpal své vědomosti o dějinách našeho písemnictví. Těsně před maturitou nám ji zakázali používat, prý byla buržoazně objektivistická – co to znamená, tomu nerozuměl nikdo z nás.

Ještě jsem v životě neoslovil cizí ženu. Mé dosavadní lásky začínaly tím, že jsem byl osloven. Tentokrát jsem však v sobě vybudil všechnu svoji odhodlanost. „Taky studujete literaturu?“ naklonil jsem se nad ni, takže musela postřehnout, že má slova platí jí.

Ani nepohnula hlavou.

Její nevěšmavost mě pokořila, mé odhodlání se vytrácelo. „Tohle není dobrá učebnice!“ sdělil jsem jí tichounce cizí názor.

Obrátila stránku a několikrát bezhlese pohnula širokými rty. Nejprve se otočila k oknu, jako by se chtěla přesvědčit, kde se nachází; pak řekla: „Vy znáte nákou lepší?“

Mohl bych jí přinést několik učebnic, pokud má zájem. Studuje literaturu?

Ne, literaturu nestuduje, jen se o ni zajímá.

Je to krásný zájem!

Ticho. Už si zase četla. Její rty se pohybovaly. Ve způsobu, jak držela hlavu, jsem nalézal vznešenost.

Nabídl jsem prostor před Riegrovým pomníkem jako místo, kam jí zítra večer v osm přinesu vhodné učebnice.

Ticho. Lepší než odmítnutí.

Zaklapla knížku. Měla ji vloženou do koženého obalu, na přední desce jsem rozpoznal rybu vyšítou ze zelených a modrých korálek.

Tramvaj brzdila ve stanici před nádražím.

Vsunula knihu do kabelky, pak prošla kolem mě, jako bych tu ani nestál. Dohnal jsem ji ve dveřích. „Určitě přijďte. Budu na vás čekat!“ Vsunul jsem jí do ruky své povadlé karafiáty.

„No né!“ řekla a vystoupila.

Doma jsem pokračoval v četbě strojopisu. Autor vyjmenovával funkce těch, kteří byli odsouzeni a popraveni za zradu, kontra-revoluční činnost a špionáž. Byli mezi nimi nejpřednější politikové země: předseda vlády, jeho náměstkové, náčelník generálního štábu, nejvyšší velitelé vojenských okruhů, velvyslanci, předseda Internacionály, bývalí náčelníci tajné policie. Jak vůbec mohl existovat stát, jak mohl přežít jediný den, tázal se autor, když jej řídilo takové množství zrádců? Je pravděpodobnější, že sta, ba tisíce vůdčích osobností země se po léta přetvařují a zrazují, anebo že jeden z nich urve moc násilím, všechny je křivě obviní a v krvavém představení je přinutí sehrát roli, v níž samy sebe před smrtí zhanobí?

Papír nasládle páchl plynem. Kdyby to, co se zde píše, byla pravda, jak to, že mu ponechali moc, když v té zemi přece vládne lid? Anebo ani to není pravda? Jak to, že on vedl vítězné armády? Anebo nevedl? A proč mu miliony lidí po léta provolávaly slávu?

Dozvíím se někdy, jak probíhaly děje, jež se dokonce zběhly za mého života? Jakou naději mám, že se dozvíím, jak opravdu probíhaly děje dávno minulé? Zda opravdu žil Ježíš, konal své zázraky a sám vstal třetího dne z mrtvých? Zda opravdu Mojžíš rozmlouval s Bohem? Jak vůbec vznikl svět, o němž jedni tvrdí, že povstal z vůle boží, a druzí, že se vysrážel z jakýchsi nepatrných částic hmoty?

Ale jaký smysl by mělo žít ve světě, v němž by nebylo možné se o ničem dopátrat pravdy?

Do Riegrových sadů jsem dorazil předčasně. Na nebi houstly bouřkové mraky a na nedalekém nádraží o sebe třeskalý vagon. Opřel jsem se o kmen jakéhosi poloexotického stromu a čekal. Vhodných knížek jsem doma našel několik, s sebou jsem však

přinesl jen Nástin dějin literatury. *(Básník třídním pohledem vidí národ rozdělený na dvě třídy. Na jedné straně buržoazie spějící k neodvratnému konci, na druhé straně dělnická třída, jejíž síla roste solidaritou a jíž patří budoucnost.)*

Na schůzku jsem se v duchu připravil. Nic jsem o své očekávané sice nevěděl, ale předpokládal jsem, že jestli vůbec přijde na schůzku se mnou a věnuje mi tak část svého času, bude ode mě očekávat pomoc, radu, nejspíš soustavný výklad o otázkách, jimiž se zabývá.

Naštěstí jsem se v literatuře poněkud vyznal, přečetl jsem, jak mi připadalo, spoustu knih a až dosud jsem neměl příležitost, abych o nich soustavněji vykládal. Stejně jako o svém životě a o svých názorech. Byl jsem plný slov jako přezrálý klas zrn, stačilo, abych jen trochu zatřásl hlavou, a budou se ze mě sypat s tichým šelestem.

Když na cestu dopadly první kapky, spatřil jsem ji. Barevná jako amazonský papoušek, vznášela se mezi rozkvetlými keři.

„Vy ste vopravdu přines ty knížky?“ ovanula mě fialkovým vydechutím, které převonělo nedaleký záhon růží. Trochu se opozdila, ale zavinil to její šéf, odporný trpajzlík. Nejprve jí diktoval nějaký kecy pro ministra a potom otravoval, aby spolu šli na večeři. Chlapi jsou děsný, jsou přesvědčení, jak baví dámu, a zatím jsou zábavní jako rybičky v akváriu. A ještě ke všemu myslí pořád jen na to jedno.

Vítr jí nadouval sukni a rozevlál vlasy, nahé paže se jí vlhce leskly. S deštěm jsem při úvahách o dnešním večeru nepočítal. Kam teď půjdeme?

Spěchali jsme zmoklou ulicí směrem k tramvaji. Na rohu jsem si všiml modrého neonu. Co kdybychom si sedli na chvíli do vinárny?

Vzduch uvnitř byl setměle narůžovělý, plný kouře a nezvyklých pachů. Po našem boku se objevil číšník a vedl nás až do nejšeřejšího kouta místnosti k volnému stolku.

Chvěl jsem se rozpaky a nejistotou – věděl jsem, že mým finančním možnostem odpovídá jedině menza. Má společnice se však

zdála spokojena. Rozevřela desky s nápojovým lístkem a chvíli bezhlesle pohybovala rty.

Objednal jsem jí víno a sobě minerálku. Chodí často do takových podniků?

Ano. Její bývalý manžel totiž hrál v Adria baru na saxík.

Toto prosté sdělení mě ohromilo. Byl jsem vychován ve směsi evangelického a revolučního puritánství. Ani jedno nemělo pochopení pro rozvedené ženy.

Naštěstí číšník přinesl nápoje a ona mě obdařila úsměvem. Sevřela stopku poháru a řekla, že se jmenuje Vlasta a po mizerovi, který jí málem zkazil život, jí zbylo to směšné příjmení: Slepíčková.

Zatímco jsem se představoval já, smočila si rudé rty v krvavém nápoji a zapálila si cigaretu. Slepíčka byl nejprolhanější ožralý lump, jakého kdy poznala. Půl roku jí třeba namlouval, že chodí v sobotu hrát na pohřby a svatby, ona kvůli tomu seděla doma jako vdova, dokonce i výslužky odněkud občas vyčaroval, pak teprve zjistila, že chodí do pajzlíku Na Slupi a maže tam gotes. Když ho tam objevila v mrňavém abštajgu za lokálem, zrovna jeden, co správcoval výrobu krému na boty Armanda, shraboval nejmíň padesát táců. Ale ona ztropila takový brajgl, že pan správce sebral hrst těch papírů, cpal jí je do kabelky a prosil: Vlasičko, uklidněte se, jenom se na nás hezky usmějte. Slepíčka jí nepověděl rovné slovo, někdy už si myslela, že třeští, když jí vykládal, jak odpoledne strávil s jejích přítelem Maxem, a přitom ona seděla celé to odpoledne s Maxíčkem v baru u Šroubků. S takovým člověkem se nedalo žít, to by spíš vydržela se slepým nebo chromým. Na to mě upozorňuje, ona ledacos snese, ale nikdy ne lež a přetvářku.

Taky já, řekl jsem, si nedovedu představit, že bych mohl žít s někým, kdo lže. Vždycky jsem toužil po upřímnosti, nikdy jsem nikoho neoklamal a neoklamu.

Usmála se. Tyhle řečičky slyšela už mockrát. Ale chce mi věřit. Jen doufá, že nejsem nějaký umělec. Kde vlastně makám?

Ačkoliv jsem před okamžikem horoval pro upřímnost, neodvážil jsem se přiznat své skutečné směřování a řekl jsem, že studuju češtinu a literaturu.

Znala jednoho, studoval architekturu, možná že jsem ho znal také, jmenoval se Borek.

Ne, žádného Borka, co studuje architekturu, neznám.

Už ji dávno nestuduje. Před pěti lety si otevřel vlastní kancelář, pak ho zavřeli, určitě si dovedu představit, co to bylo za ptáčka, když takhle skončil. Ale tančil božsky. Jako jeden horolezec, ten se jmenoval Petr, Petr Hrobař, jestli jsem ho náhodou neznal, jméno funebrácký, ale tančil jako Saša Machov, zval ji, aby si s ním vyrazila do Tater, že ji naučí lézt, slaňovat a brzdit cepínem na sněhu, jenže to už byla vdaná, Slepíčka by jí zmáčkl mandličky, kdyby ji jen zahlédl, jak courá s cizím chlápkem. Tenkrát to byla její klika, protože toho Hrobaře zasypala lavina. Když ho vykopali ze sněhu, měl cepín zaražený do břicha až po topůrko. A jaký sport dělám já?

Dopila sklenku a úslužný číšník okamžitě nabídl další.

Pak mi vyprávěla o svém otci. Byl důstojník. Doma měli asi deset přijímačů a vysílačku – ta ho nakonec připravila o hlavu, protože za války nepřestal vysílat, ještě je vidí, jak ráno za tmy k nim vtrhli, hajzli mrňaví, ani mi radši nebude vykládat podrobnosti, zdá se jí, že jsem slabší nátura. Po válce si maminka našla amanta, nějaký Horák, dělal národního správce ve fabrice na nábytek v Karlových Varech, jestli jsem ho neznal. Když se vzali, dva roky si žili ve vile u vlastního rybníka, jenže pak, to jsem jistě taky zažil, závodní rada je přišla vlastnoručně vystěhovat. On pak nafasoval dvanáct roků. To už bydleli v Lokti, měli cimru z bývalý stáje a maminka chodila dojit krávy. Jednou v neděli se svátečně vohodila, a že se pojede podívat, kdo se vlastně nakvartýroval do jejich vily. Pět dní ji potom hledali, než ji vylovili z rybníku za vilou. To bylo rozloučení, ani mi nebude povídat, co dělala, když jí maminu ukázali. Tak zůstala sama. Uměla slušně tančit, myslela si, že by ji vzali do nějakýho

báru, jenže tyhle podniky zkapávaly, nebylo v nich dobrý pobavení pro úderníky. O flek se nedalo zavadit, jen ten Slepíčka ji při tom v Praze klofnul. Kdybych ho viděl, divil bych se asi. Otrapa to byl vopelichanej, skoro o dvacet let starší, kdyby nebyla tak švorcová a sama na světě, ani by si s ním ke stolku nesedla. Stejně to s ním vydržela sotva rok a poslední měsíc mu pěkně osladila. A jednou, když odešel do toho svýho báru, pozvala si kámoše, co s ním dělala ve fabrice, sbalili Slepíčkovy krámy do kufrů a ty mu vyhodili přede dveře, pak vyměnili zámek. Ten kámoš s ní radši zůstal uvnitř, kdyby náhodou Slepíčka moc vyváděl. Taky že vyváděl, to mi ani radši nebude líčit, protože by se mi pak mohly zdát ošklivé sny.

Když jsem zaplatil útratu, zbyly mi dvě tříkorunové bankovky a hrstička drobných. Venku země voněla vlhkem a rozpuštěnými sazemi. Má společnice si vykračovala na vysokých kramflíčkách a mávala už zdálky na chodce, které jsme měli míjet.

Bydlela až nahoře v Libni, na rohu ulice, která sestávala jen z několika činžáků, pravila, že už je doma, dál s ní chodit nemusím, darmo by nás někdo viděl, a znám lidi. Dokdy si může nechat moji knížku?

Tak dlouho, jak ji bude potřebovat. Naopak, můžu jí opatřit ještě jiné a zajímavější.

Smluvili jsme se, že za týden jí je sem přinesu. Podala mi ruku, já ji stiskl a pak, poslušen hlasu, jenž mi našeptával, že nebudu zcela odmítnut, jsem ji objal.

Její rty se vlhce a sladce přitiskly k mým. Hned mě však odstrčila: „Tohle teda ne! To sme si nedomluvili!“

Doma jsem na svém stole pod vyčítavým matčiným lístkem (Je půlnoc a ty se ještě někde touláš!) našel dopis od otce z vězení. Byl napsán na linkované osmerce papíru, v záhlaví vedle oslovení se fialově vykružovalo razítko.

Moji milí,

jistě si dovedete představit, že tu mám dosti času, abych přemýšlel o celém dosavadním životě, o všem svém snažení i o chybách, jichž jsem se dopustil. Největším mým omylem však bylo, že jsem všechno kolem sebe pozoroval jen jakoby zvenčí. Zvenčí všechno vypadá jednodušeji a mnohdy i lákavěji, ale člověk se tak může, to jsem pochopil až tady, i strašlivě mýlit. Často teď vzpomínám na svého otce: bylo mi asi deset let, když mi daroval k Vánocům drobnohled. Poradil mi, abych si na sklíčko kápl krůpěj obarvené vody, a zeptal se mě, jak si představuju, že bude vypadat. Odpověděl jsem, že bude čistá a průhledná. Netušil jsem vůbec, že ta čistá voda bude plná života. Dodnes si pamatuji na to množství ohromujícího pohybu. Škoda že můj otec zemřel, když jsem byl ještě malý, nestačil mi předat nic ze své moudrosti. Dělán si výčitky, že ačkoliv mi osud dopřál pobýti s Vámi déle, nebyl jsem asi dost moudrý, abych Vám vysvětlil, že tak mnoho věcí se zdá vypadat jinak, než ve skutečnosti jsou, a v duchu Vás prosím za odpuštění...

Představil jsem si otce, který ležel někde v cele, zatímco já se toulám po vinárnách s cizí rozvedenou paničkou. Nejméně týden, rozhodl jsem se, budu snídat jen suchý chleba, nanosím si ho z menzy. A za ní už nepůjdu, nikdy už ji nechci vidět, není to žena pro mě.

Když jsem si konečně lehl a zavřel oči, uviděl jsem moře. Obrazy před usnutím ke mně přicházely od dětství. Vynořily se nečekaně a pak chvíli trvaly, takže jsem si je mohl prohlížet. Někdy byly tak působivé, tak barevné anebo bizarní, že mi utkvěly v paměti ještě dlouho po tom, co zmizely. Většinou jsem o jejich smyslu nepřemýšlel, jen jsem se jimi těšil. Ale tři dny předtím, než nás za války odvedli z domova, viděl jsem dlouhý vlak s obrovskými koly. Pohyboval se v mrtvě vyhlížející pustině. Trvala nehnutě plná kamenů, suchých keřů a slámových trav, ale obrovská kola se otáčela a já cítil děs. Také

večer předtím, než si pustila naše sousedka v činžáku plyn, jsem viděl skalnatou krajinu, zpod balvanů vykukovali hadi. Uprostřed na kameni ležela žena a do její nohy se zahryzával chřestýš. Jeho oči byly sírově žluté, hlava červená s velkými jedovými zuby.

Ted' jsem tedy viděl moře. Vlny mě oblévaly ze všech stran, takže jsem se musel nalézat kdesi uprostřed vod, ležel jsem na oblém vyhrátém skalisku a pod hladinou jsem zahlédl rybu se zvláštním, téměř lidským vzezřením. Její tělo obrůstaly široké deskovité šupiny jako tělo draka. Všiml jsem si, že ze zářivých očí té ryby vytékají skleněné slzy, které se rychle rozpouštěly ve vodě.

Za týden jsem na schůzku kromě překladu sovětské Teorie literatury (*Literaturu definujeme jako jednu z forem ideologie, jako specifickou formu odrazu života, a tím už stanovíme zásady jejího hodnocení.*) přinesl také Engelsův *Původ rodiny a státu (První třídní rozpor, který se objevuje v dějinách, spadá v jedno s vývojem antagonismu mezi mužem a ženou v monogamním manželství a první třídní potlačování je potlačováním ženského pohlaví mužským.)*, nejspíš proto, abych doložil svůj svobodomyšlný postoj k ženám.

Chodili jsme spolu po opuštěné cestě podél slepého ramena Vltavy a já se dozvěděl, že bratr její matky Robert odešel z domova, když mu bylo čtrnáct, dostal se do Ameriky, kde se stal námořníkem na lodi *President Lincoln*, dotáhl to až na prvního důstojníka. Za války v Tichomoří ho zajali Japonci a přinutili stavět most přes řeku Kwai. Po válce byl vyznamenán, sám prezident ho přijal a odměnil řádem nějakého lva nebo orla, loni však ubohý strýc Robert v Koreji najel na minu a zanechal po sobě ženu a pět dětí.

Její příbuzenství s hrdinou na nepravé straně mě zneklidňovalo, i když mě zároveň dojalo, s jakou důvěřivostí se mi svěřuje. Pak jsme na její přání zapadli do putyky plné cikánů a podivných individuů, s nimiž se zdravila jako se starými známými.

Tamtén cikán s nemocnými očima, ano ten, ale ať se na něj radši nekoukám, ukázala mi, když jsme si objednali pivo, to není jen tak

obyčejný lájoš, má svoji kapelu a při reformě přitáh k přepážce pytel od brambor plný papírů, co mu lidi v baru lepili na čelo, když pak viděl, zač mu je chtějí vyměnit, ani mi radši nebude vyprávět, co jim tehda řek, odvezli ho v klepátkách, ale po dvou měsících ho zase vykopli, nejspíš neměli v base dost volného místa. Od toho dne tu dřepí.

A má průvodkyně se na toho zarostlého strupatého chlapíka s krví podlitýma očima mile usmála a dodala, že se o ni jednou bil s nějakým závozníkem, co předtím boxoval o poutích, Standa Růžička se jmenoval, ten mu sice nejdřív přerazil nos a vykloubil levou ruku, jenže pak cikán vytáh kudličku a Standu odvezli sanitkou.

Dali jsme si ještě guláš a ona dovolila, že jí smím tykat.

Doprovodil jsem ji na roh ulice, kde bydlela, a tam jsem ji začal líbat. Vytrhla se mi až po chvíli. „Ale brouku,“ oslovila mě káravě, „nejseš ty moc hrr?“

Bylo k půlnoci, když jsem dorazil na stanici tramvaje, ještě mě zcela neopustila nálada, ale pod mou spokojeností se krčil neklid. Něco nebylo v pořádku, něco závažnějšího, než že jsem pil pivo, seděl v hospodě a utrácel peníze, které měly sloužit na obživu. Líbal jsem se před chvílí se ženou, kterou jsem neznal. Co jsem znal, byla leda kupa slov, z nichž se nedala složit podoba. Může se člověk přiblížit někomu, kdo je obalen slovy jako šupinami?

Strojopis stále více čpěl plynem. Naštěstí mi zbývalo jen několik posledních stránek.

Rozpornost Stalinova charakteru i jeho úloha se ozřejmí, když ho srovnáme s jeho tak neblaze proslulým současníkem, s Hitlerem.

To bylo přece jen přespříliš. Zaváhal jsem. Ale už jsem propadl chvějivé rozkoši, jež působí závrať.

Podobnosti jsou četné a ohromující. Oba dva nemilosrdně potlačili a vyvraždili své odpůrce. Oba vybudovali policejní aparát tota-

litního státu a podřídili lid jeho trvalému a vražednému tlaku. Oba se pokusili změnit myšlení svého národa, dát mu jedinou podobu, která vylučovala jakýkoliv nežádoucí podnět či vliv. Oba se prohlásili za neodstranitelné vládce, kteří panovali v duchu rigidního vůdcovského principu...

Zavřel jsem oči: Však lépe v mylné naději snít, před sebou čirou temnotu...

Na příští schůzku jsem vzal studii o současné západní literatuře. *(Jako smečka šakalů zavyli v unisonu buržoazní pavědci, publicističtí bonzové, teoretizující krkavci přikrývající se profesionálními taláry. V USA, v hnízdě imperialismu, je násilí pistolníků vůči vší kultuře vybičováno na míru snad nejvyšší...)*

Byl opět deštivý den. Přiběhla však jen v blůze s krátkými rukávy a v lakovaných střevíčkách. Nemá dneska chuť nikde courat, jestli proti tomu nic nenamítám, můžeme posedět u ní, jenom chvíli, je totiž úplně hin, má za sebou pekelný den, kdyby mi to neslábila, vykašlala by se na všechno a rovnou by si vlezla pod peřinu.

Bydlela v přízemí. Minuli jsme řadu dveří, jako by to ani nebyl obytný dům, spíš vchody do kanceláří nebo do hotelových ložnic. Odemkla poslední z nich. Prošli jsme předsíňkou s vodovodním kohoutkem nad oprýskanou výlevkou. Pokojík byl maličký – jen rozkládací gauč, stolek s židlemi a jednodvěřová skříň se sem vtěsnaly. Nad gaučem se vznášel anděl, který bděl, aby se kučeravý školák nezřítil z úzkého mostku do rozbouřených vod. Špinavě nažloutlé záclony zastíraly zamřížované okno.

O bok malého přijímače na polici se opíralo několik knížek. Mezi nimi jsem spatřil svůj Původ rodiny a Učebnici fyziky pro nižší střední školy.

Pro dnešní večer jsem si pečlivě promyslel několik otázek, teď jsem se však překvapeně zeptal, jestli se zajímá také o fyziku. Odpověděla, že se zajímá o všechno. Posadila se na gauč, barvu měl

modrozelenou jako vody, nad nimiž se vznášel anděl, a dodala, že četla i to, co jsem jí posledně donesl, jak spolu spinkají indiáni, tedy kravinka, asi to všechno vymýšlel nějaký uslintaný dědek, kterému se o takových věcech už jenom zdá.

Tenhle přístup ke klasikovi, jemuž se veřejně prokazovala nábožná úcta, mě zmátl tak, že jsem nedokázal o knize začít rozhovor, ačkoliv právě z něho mělo vyplynout několik mých otázek (co si vlastně myslí o Bohu, o materialismu a o manželství).

Zeptal jsem se tedy bez jakékoliv souvislosti, jestli ještě tančí.

Přece už dávno ne!

Vlastně mi nikdy neřekla, co dělá.

Že mi to neříkala? To se diví. Přece na sekretariátu u toho trpajzlíka.

Ale já ani nevím, kdo a kde ten trpajzlík je.

Poslední dobou nějak moc lidí zajímá, co dělá. Jestli chci vědět, co vyrábějí u nich ve fabrice, klidně mi to poví, ale nevypadám, že by mě to zajímalo, když si čtu o tom, komu děti nějakých divochů říkají maminko a komu teto. Radši mi ukáže, jak vypadala, když se vdávala.

Vyhrabala ze skříně album, na jehož černých deskách se lesklo rudé, slídou přikryté srdce.

Posadil jsem se vedle ní a díval se na množství neznámých osob, také na její – v té zmrtnělosti – všední tvář. Seděla tak těsně u mě, že jsem odložil všechny své otázky a objal ji.

Chvíli jsme se divoce zmítali na modrozeleném gauči pod nezúčastněným pohledem anděla. Potom vstala a šla uklidit album. Nechce mě vyhánět, ale je opravdu unavená. Kdyby aspoň zítra byla neděle.

Ale do soboty zbývají ještě tři dny!

Zívla. Dobře, můžu přijít, jestli se mi bude chtít.

Příštího dne jsem odnesl strojopis nazpět svému příteli. Byl jsem připraven, že zdůrazním své pochyby o autorově nezaujatosti,

a v duchu jsem si přál, aby mi můj kamarád – i když ani on nemohl vědět, jak se věci opravdu zběhly – přisvědčil.

Odpověděl však, že všechno, co se událo, byla jen další hrůzná epizoda věčně se opakující historie. Dějiny se opakují, protože člověk ustavičně touží po nesmrtelnosti, po stvořitelské moci. Chce se podobat Bohu, přitom však je stvořen z prachu země, k němuž je navždy odsouzen. Kdo chce tvořit nové světy a vysmeknout se tak ze smrtelného řádu, obvykle jen prolije krev. Čím víc se někdo bouří a usiluje podobat se Bohu, tím vášnivěji přisluhuje zmaru. Takový je zákon dějin. Dost možná, že ten příští, kdo se bude prohlašovat Bohem, dovrší dílo smrti a zanechá po sobě už jenom pustou planetu.

Než jsem usnul, myslel jsem na ni. Dotýkal jsem se jejích teplých paží a rozepínal její šaty tak dlouho, dokud přede mě nevyklouzly nádherné prsy, jež jsem mohl těžkat v dlaních.

Náhle jsem uviděl poušť. Po nedozírné pláni přebíhaly písečné vlny, vítr z nich odsával nejjemnější zrnka a unášel je před sebou jako průhlednou mlhu. V dálce na obzoru skomíraly holé bezvodé zuby skal. Pak jsem zahlédl, jak se zpoza blízkého přesypu vynořuje povědomá hlava velkého vůdce. Vlasy nad podobeným čelem sčesané nazad, mohutný knír pod velkým frňákem cele skrýval horní ret. Na pravém rameni nesl ten muž podlouhlý tmavý předmět. Když se ještě o něco přiblížil, rozeznal jsem nejen rysy jeho tváře, ale i tvary toho předmětu. Byla to rakev.

V sobotu dopoledne jsem v malém obchůdku na třídě Maršála Stalina vybral zelený hedvábný šátek. V každém rohu toho šátku seděla bílá holubice, která snad měla symbolizovat mír, ale mně připomínala lásku. Když jsem uslyšel cenu, zaváhal jsem, ale prodavačka pravila, že jsem si dobře vybral, že slečna (anebo snad maminka?) bude mít určitě radost, a já tedy – odsouzen snídat další týden suchý chleba – odcházel s úhledně převázaným balíčkem.

Ze šátku měla radost a hned oznámila, že pro mě taky něco má, a vytáhla ze skříně láhev s číře průhlednou tekutinou. Přinesla

dvě sklenky a já, ačkoliv jsem nikdy nepil nic silnějšího než pivo, pamětliv, že alkohol je jed, který člověka otupuje a činí z něho zvíře, jsem vděčně přijal její dárek.

Nápoj voněl po anýzu a rychle mi stoupl do hlavy, a když jsem se přitom díval na ni, připadalo mi, že vlastně není důležité, nakolik ji znám, co o ní vím, důležité je pouze to, co cítím, že po ní toužím.

Začal jsem mluvit o sobě. Vždyť já jí o sobě řekl málo, dokonce jsem se ani nezmínil o svém nejsilnějším zážitku: čtyři, bezmála celé čtyři roky, které jsem za války nuceně strávil v ghettu na břehu Ohře. Jednou jsme s kamarády vylezli na šance, kde zrály třešně. Vstup na šance byl zakázán, jenže my měli hlad a ovoce jsme nejedli několik roků. Už jsme si odnášeli v kapse kořist a chystali se seběhnout dolů, když tu se objevil na svém hnědáku nejkrutější z esesmanů, Heindel se jmenoval, jméno ovšem není podstatné, mohli jsme ještě zkusit prchnout, ale co když po nás začne střílet? Pokud nás chytí a zjistí naše jména, znamenalo by to transport do Polska, nevěděli jsme sice ještě nic o plynových komorách, ale že cesta tam znamená něco hrůzného, jsme věděli, stejně už bylo na útěk pozdě, kuň běžel tryskem, za těch několik vteřin, co jsme váhali, byl u nás. Uskočili jsme sice, ale jezdec se vzepřel v třmenech a pak několikrát švihl bičím po našich tvářích. Já si ji stačil ještě zakrýt, ale jeden z mých přátel měl tvář i se rtem přetátou krvavou jizvou. Vlastně jsme si oddychli, byli jsme vděční, že to skončilo jenom ranami bičem. Takových příběhů bych jí mohl vyprávět, ale nechci, jen bych jí rád vysvětlil původ své obavy o svět, úzkostí, které přetrvaly z těch časů. Mými sny se totiž často projíždějí ozbrojenci na koních a starají se o to, abych nezapomněl na svoji bezbrannou úzkost. Chci, aby pochopila, čím je poznamenána moje duše, i když slovo duše nemám rád, protože v ni, nevím, jak ona, ale já v ni nedokážu věřit. Poznal jsem příliš mnoho těch, kteří nemohli mít duši, to spíš ji mají psi, koně, dokonce i vlci, a taky tedy, bohužel, nemůžu a nedokážu věřit v nesmrtnost, že bych se někdy setkal se všemi, co jsem

měl rád a co je zabili. Věřím jen v život, v kratičkový pobyt na zemi, v jediné zrození a v jedinou smrt, tedy ani ne v to, v co, pokud vím, věří Indové, v žádnou posmrtnou odměnu ani trest, v nějaké převtělení, v nějaké pokračování, ale právě proto vím, že musím to, co chci, učinit hned, ještě během života, ještě než skončí, dokonce než se nachýlí ke konci, abych mohl aspoň zahlédnout nějaký výsledek. Možná že to všechno zní zmateně a všedně, ale rozhodně, to vím, nepatřím mezi takové, co nemyslí než na to jedno, mně jde o víc, o něco hlubšího a vyššího. Oč mi to vlastně jde? Ano: především chci být v životě dobrý, užitečný a opravdový, něco vykonat pro lidi, pro lidstvo, tedy i pro ni. Proto bych ji rád co nejvíc pochopil a poznal, přiblížil se k ní. Mám někdy pocit, že se přede mnou skrývá, že mluví, aby se ode mě vzdalovala, ale to není dobře. Řeč má lidi sbližovat, to je dar slova, že může otevírat, a ne uzavírat, zjevovat, a ne zastírat, řeč, to je největší vynález, kdybych věřil v Boha, řekl bych, že to byl největší dar, jehož se člověku dostalo; co jsem to vlastně chtěl povědět? Ano, já toužím po její upřímnosti, jsem k ní taky upřímný, jinak bych ani nedokázal žít, jinak bychom se minuli, jinak se lidi minou beze stopy. A člověk po sobě přece touží zanechat stopu. Co tím myslím? Všimla si někdy těch nových letadel, co se pohybují v obrovských výškách? Přelétnou, zmizí, ale na nebi po nich zůstane bělostný pruh. Tak to je stopa. Anebo člověk přejde po sněhové pláni a zmizí. Nikde nikdo, jen sníh, pustá holá pláň, ale pak přijde zbloudilý chodec, a co najde? Ano, správně, stopu. A po ní dojde až k cíli, třeba ne ke svému, ale k cíli toho, kdo po sobě stopu zanechal, ale možná právě tam najde to, co hledal celý život, co už ani nedoufal najít. Třeba tam čeká bytost se smutnýma očima, jako má ona, anebo dům, kamenný příbytek uprostřed mrazivé pustiny, a ten příbytek, to je záchrana, to je spočinutí. Víím, že nemá ráda umělce, a neříkám, že jsem umělec, jenom chci, aby věděla, co se mi někdy stane: zmocní se mě tušení, velkolepé až mrazivé tušení nejen o mně, ale i o světě, o původu věcí, tušení pravdy, tedy vlastně

jen obraz, který musím sdělit. Jen obraz to je, jako by se přede mnou začaly skládat rozházené úlomky; dovede si to představit? Byly jen úlomky, nesmyslný zmatek, a najednou vidím před sebou obraz.

Vstala, trochu odsunula židli, natáhla se k přijímači a zapnula jej. Nemám chuť si zatančit? Neumím? To nevádí, naučí mě, ona tančí k smrti ráda. Pohupovala se kolem mě, pak sebrala láhev i obě skleničky, položila je na židli vedle gauče, stůl odstrčila ke zdi, seděl jsem tu najednou jako obnažený.

Tak na co čekám? Zastavila se přede mnou a vztáhla ke mně ruce. Vstal jsem tedy, objal ji a chvíli se pokoušel podupávat aspoň v rytmu. Řekla, že mě naučí kroky, s Borkem tančívají v Alfě a vůbec po nejrůznějších lokálech, to bych to musel někdy vidět. Obyčejnému tanečníkovi, když je dlouho v kole, těžknou nohy a potí se ruce, ráz, dva, tři, kdežto on, čím byl dýl na parketu, tím jí připadal lehčí, až jako by se mu nožičky začaly vznášet, a když už všichni odpadli, to si teprve vyžádal sólo pro sebe a pro ni. Ale žádný valčík nebo nějaký šíp, co letí savanou, tančili swing, dokud neodpadli i muzikanti, a když skončili, to jim vždycky v sále tleskali, ráz, dva, tři, copak to neslyším, ráz, dva a přísun, já jsem snad opravdu hluchý, jak můžu takhle dupat mimo muziku?

Naštěstí v rádiu hudebníky vystřídal hlasatel a já ji v půli svého nepovedeného tanečního kroku přitáhl k sobě a políbil.

Řekla, že by mohla najít nějakou jinou muziku. Dobře, jak chci. Aspoň by zase dala stůl, kam patří. Dobře, jak chci.

Leželi jsme na gauči, z rádia dosud monotónně předčítali zprávy v nějakém severském jazyce; tušil jsem, že se blíží ta chvíle. Líbal jsem ji, tiskl ji k sobě; miluju ji, opravdu ji miluju, a proto smím. Není ryba, je motýl – i motýl má šupiny, ale krásnější než ryba a není kluzký, i když je stejně těžko k polapení. Stále jsme se líbali, ona zavřela oči a rychle dýchala.

Šeptal jsem jí, že je krásná, barevná jako duha, jako orinocký motýl morpho, takové má oči, motýlí oči, oči jako...

Zeptala se: „Ty už si chceš jít hajnout?“

Vstala, zručnými pohyby proměnila gauč v lůžko, z jeho nitra vybalila bílé prostěradlo a čistounké, zřejmě právě dnes povlečené peřiny. Nařídila mi, abych se otočil; slyšel jsem, jak se skřípavě zatahovaly záclony, vzápětí zmizel hlas, který až dosud rozvázně předčítal zprávy, mihlo se ještě několik jiných hlasů, pak hrála kytara, zároveň šustila látka. Teď tedy bylo na mně, abych se svlékl. Vyklouzl jsem z kalhot, za mnou zavržala péra gauče, ohlédl jsem se. Ležela až po bradu zahalená dekou – jako ve filmu – a na židli v chumlu se válelo ženské prádlo. Pod příkrývkou mě tedy čekala nahota, naprostá nahota, již mi bude dopřáno se dotknout; to vědomí mě bezmála zalykalo. Měl bych si ještě svléknout trenýrky, ale styděl jsem se. „Nezhasneš, brouku?“

Udělal jsem, co si přála, po paměti jsem dotápal ke gauči, vysoukal se ze zbytků svého oblečení, a tak byl připraven ke své první milostné noci – aspoň mé tělo se zdálo být připraveno, má duše, ta, které jsem se před chvílí zříkal, naopak trnula v rozpacích a v nejistotě. Miluju ji dost? Jsem připraven milovat ji už po celý život? Učinit ji svou ženou nejen pro tenhle večer? Obstojím vůbec?

Uvědomil jsem si, jak její prsty zvolna kloužou po mých stehnech. „Ty se celej třeseš, broučku!“

Tam se mě přece nesmí dotknout! Zavřel jsem oči, kvapně provedl to, co jsem chtěl, co snad i ona očekávala.

Také ona, teď jsem si toho všiml, se třásla. Tiskla se ke mně, jako by u mě hledala ochranu.

Uvědomil jsem si anýzovou vůni kořalky za svou hlavou, také vtíravě fialkový pach voňavky. Náhle mě sklíčil smutek. Vždycky jsem věřil, že tohle udělám jen z velké a úplné lásky. Proč jsem ještě nepočkal?

Naklonila se nade mnou a políbila mě. „Doufám, že sis dával pozor, brouku! Nechtěla bych se zase do toho dostat!“

„Zase?“

Objala mě.

„Ty máš dítě?“ zeptal jsem se.

Natáhla se po láhvi, kterou měla za zády, a naplnila obě skleničky.
„Seš zvědavej!“

„Snad se můžu zeptat!“

„Budeš brzy starej.“

Odstrčil jsem ji a vyskočil z postele.

„Vidíš ho snad někde? Anebo slyšíš?“ Posadila mě opět na bíle prostřený gauč. „Nemám,“ objala mě, „už dávno ho nemám.“

„Co se s ním stalo?“

Ovanula mě svým teplem a fialkovou vůní. „No tak, no tak, teď na to nemysli!“ Cizí teplé tělo se tisklo ke mně, cizí prsty se mě chápaly, oplétaly mě, zaklínaly, odváděly k sobě.

„Tak vidíš, tak vidíš, seš milej, taky umíš bejt milej,“ zašeptala a zmítala se mnou, zacházela s mým tělem, jako by jí už náleželo, a já vnímal, že místo abych cítil pohoršení, šeptám, že ji miluju, a přitom mě oblévají nečekané vlny opětné rozkoše.

Tentokráte jsem nezavřel oči, hleděl jsem na ni: pocuchané vlasy jí spadaly na orosené čelo, také nad horním rtem jí stály kapičky potu, zatímco dolní ret jí v pravém koutku krvácel. Díval jsem se na její ústa a potom na ňadra a uvědomil si, že se můžu na její ňadra dívat, můžu se jich dotknout, můžu všechno, a cítil jsem, jak mě jímá závrať, a najednou mi připadalo, že není nic důležitější než to, že tu leží vedle mě a já se jí mohu dotýkat, mohu teď všechno, a začínal jsem chápat, že právě tohle je láska, je to ten cit, pro nějž jsou lidé připraveni trpět, nenávidět se, snášet příkoří, dát se ožebračit, jít na kraj světa bosí a zemřít.

Otevřela oči a chvíli civěla mrtvě do stropu. Pak řekla: „Zabila jsem ho.“

„Koho?“ vydechl jsem.

„Nic. Komára!“

„Tys to dítě zabila?“

Ticho. Odkudsi, sám jsem nechápal, jak se tu vzal, přilétl šelestivý motýl a míhal se kolem skleněné koule lustru. Natáhla se pro skleničku. „Už je to ale dávno.“

Mlčel jsem v hrůze.

„Netvař se tak, brouku. No tak. Říkals, že mě miluješ.“

Stalo se to na konci války. Vyhnali ji ze školy a musela do Německa. Vlastně to ani nebylo Německo, Sudety se tomu přece říkalo. Měla chodit do fabriky, co vyráběla benzin, ale nakonec, že byla mladá a slabá, ji poslali k bábě na statek. Šest koní, krav a prasat se ani nedopočetala, na to všechno jedna bába a dědek s dřevěnou odepínací nohou. Do postele se většinou dostala o půlnoci a už ve čtyři ráno jí ten mrzák kopal do dveří. Jenom v neděli dopoledne se nedělalo, bába si oblékla černou sukni, vzala modlitební knížku a šinula se do kostela. Farář měl zase dřevěnou ruku a ustřelený kus brady, takže vypadal jako běs, něco kázal, ona mu nerozuměla, ale bába při tom řvala, asi si vzpomněla na svoje chlapy, měla je vyfotografované, viseli nad postelí: starý a tři parchanti, kromě jednoho už měli všichni černou pásku. Ten jediný, co zůstal naživu, Johann Sebastian, se objevil v mundúru, zrovna když začaly žně, dostal dovolenou. Přitáh nějakou čokoládu a rozinky, ty jí strkal a přitom na ni tak koukal, až utekla. Lez za ní pořád a zase jí cpal uherák a cigára a ona se večer bála do postele, spala vedle chlívku v díře, kde se nedaly zamknout dveře. Čekala, až on si půjde lehnout, jenže stejně příležitost, když usnula, prala se s ním, ale bylo to marné, klidně by ji odbouch. Za týden odjel a už o něm neslyšeli, jenom jí začalo růst břicho. Narodilo se to v dubnu, ani to nestačili dát pokřtít – jen ta bába s tím jednonohým chčípákem tu dřepěli kvůli ní. Nutili ji, aby šla s nimi, že ji odvezou na voze, ale ona jim v noci zdrhla. Mohla jim to tam nechat, ale nechtěla, stejně by to umřelo, tak to vzala s sebou.

A co potom?

Nic. Podržela tomu polštářek u hubinky a pak to nechala v lese. Trochu *to* poházela hlínou a listím. Tehdy se všude válelo mrtvých! Myslím si, že to neměla dělat?

Nemyslel jsem si nic. V hlavě se mi třepotaly cáry, zamotal jsem se do lepkavých vláken jejího hlasu, nohy mi roztrásla slabost. Oblékal jsem se.

„Ty už chceš jít, brouku?“

To bylo jediné, po čem jsem toužil.

„Nemusela jsem ti to vyklopit, ale chtěla jsem, abys to věděl. Když jsi se mnou spinkal.“

Venku byla pošmourná, chladná noc. Z černého nebe podzimně mžilo. Když jsem se už blížil k stanici tramvaje, uslyšel jsem zavolat své jméno. Ustrnul jsem, jako by mě oslovil záhrobní hlas, jako by se mě dovolávala smrt. Běžela za mnou, na sobě měla jen spodničku a na nohou navlečené pavučinkové punčochy – nic víc.

„Neřeks mi ani,“ špitla udýchaně, „jestli ještě přijdeš. Jestli ještě někdy přijdeš!“

„Vždyť přece vím, kde bydlíš.“

„Nemůžeš přijít, kdy tě napadne!“

„Nemůžu?“

„Ne!“

„Proč?“

„To nejde. Sou takový věci. Nemohla sem ti vo všech říct.“ Stála přede mnou a trásla se.

„Cos mi nemohla říct?“

„To nejde. Von by mě... To nejde! Až jestli ještě přijdeš.“

Že jsem kdy toužil o ní něco vědět. „Za tebou ještě někdo chodí?“
A lehounce se mě dotkla žárlivost.

Položila mi hlavu na rameno. „Mám přijít zítra?“

„Ne, to právě ne.“

„Pozitří?“

„Já nevím, rači ne!“

Slíbil jsem, že přijdu ve středu večer. Doprovodila mě až ke stanici tramvaje, ačkoliv jsem namítal, že takhle oblečená nemůže jít po ulici. Políbila mě ještě jednou, pak se rozběhla nazpátek. V bělostné

spodničce, s rozčuchanými vlasy, které jí vlály podél hlavy, vypadala jako přízrak.

Když přijela tramvaj, nastoupil jsem do prázdného vlečňáku. Opřel jsem si čelo o chladivou, chvějící se skleněnou tabuli, chtělo se mi plakat.

Doma jsem našel knihu zabalenou do modrého školního papíru. (*Nový trestní zákon se stává výrazem politické vůle pracujících mas, výrazem nové socialistické zákonnosti.*) Od otcova zatčení jsem se v ní docela vyznal. Našel jsem to snadno. Vražda novorozeného dítěte matkou. Pokud se tento poměrně vlídný paragraf dal ještě na její činnost vztáhnout.

Musel jsem napsat otci:

Milý tati,

děkuji Ti ze všeho nejdřív za Tvůj krásný dopis a ujišťuju Tě, že se mylíš aspoň v tom, že bys nám nepředal nic ze své moudrosti a neučil nás hledět pod povrch věcí a jevů. Spíše naopak, zdálo se mi, že vždycky usiluješ hledat kořen všeho (jako jsi mě učil hledat kořeny rovníč), co se zdá řešitelné, a to je vlastně jen opsání toho, co bych nazval hledání pravdy.

I já usiluji o totéž, a to, čím chci býti, vybral jsem si nejmíc proto, abych se mohl co nejhloběji dobírat kořenů, a ujišťuju Tě, že všechno, co nás potkalo, přijímám jako podnět, abych přemýšlel o našem dosavadním životě.

Uvažoval jsem chvíli, jak bych do dopisu zařadil zprávu o svých současných zážitcích, a pak jsem doplnil:

Kromě toho i já nyní prožívám něco, o čem sice zatím nemohu nic bližšího povědět, protože ne všemu sám rozumím, ale co mi připadá jako dotyk opravdového života...

Váhal jsem nad poslední větou, zda jsem neprozradil příliš těm, kteří budou číst dopis ještě před otcem, ale pravděpodobnější mi připadalo, že ani otec nepochopí, co mám na mysli. Snad to tak bude lepší.

Ve středu už před šestou hodinou jsem zatáhl za zvonec u jejích dveří. Marně. Teprve teď jsem si všiml, že její dveře nejsou označeny jménem. Co když jsem se spletl? Ještě jednou jsem zazvonil. Na opačném konci chodby vyhlédla tlustá ženská s natáčkami. „Hledáte někoho?“

Popošel jsem k ní. „Slečnu – paní Slepíčkovou.“

„Tu neznám.“ Chvilí na mě civěla, jako by čekala nějaké vysvětlení, pak dodala: „Ta tu nebydlí!“ Pohodila hlavou, která vypadala jako rozpárané nitro nějakého elektrického stroje, a opět zmizela za dveřmi.

Setkali jsme se u vchodu. Její šaty svítily jako vždy nápadnými barvami, v ruce držela kytici. „Čekals dlouho, milánku?“ políbila mě a přitom mne ovanula ovíněným dechem. „Já sem myslela, že nepřijdeš, že už se na mě vykašleš.“

„Slíbil jsem přece...“

Znovu mě políbila. Pak vysvětlila, že v práci oslavovali, taky se trochu nabumbala, ale jen kapánek, myslela na mě, že musí včas domů, kdybych přece jen přišel, a přinesla mi výslužku, posledně na jídlo zapomněla, musel jsem, chudáček, mít hlad.

V pokoji byla postel rozestlaná, na stole nedopitá láhev a, sevřelo se mi srdce, dvě sklenky od vína.

Včera tu měla kamarádku, zapnula rádio, seděly až do pŕlnoci, pak zrovna padla do postele a ráno zaspala, ani nestačila ustlat. Z kabely vytáhla chlebíčky zabalené do ubrousku. Řekla mi, abych jedl, a s květinami šla do předsíně. Slyšel jsem, jak teče voda, také její hlas, vyzpěvovala si docela spokojeně. Všechno, co mi ten hlas posledně sděloval, se kamsi propadlo.

Když opět vstoupila, byla už svlečená, zahalená jen do osušky. „Proč nepapáš?“ Zatáhla záclony a pak jsme se milovali.

Bylo to krásné, tak samozřejmé a pěkné, že jsem téměř zapomněl na všechno, co jsem o ní věděl, přece jsem se však zeptal: „Chtělaš mi posledně něco povědět!“

Ano, ale teď neví, jestli má. Radila se s tou kamarádkou včera a ta si myslí, že by o tom neměla nikomu povídat.

Co je to za kamarádku?

Zpívaly jsme spolu v jednom kabaretu.

Netušil jsem, že zpívala v kabaretu.

To je už dávno, to jsem byl málem ještě na houbičkách. Zařídil jí to Slepíčka. V Adrii.

A proč toho nechala?

To je dlouhá historie, zavinił to Max.

Neznám žádného Maxe.

Max byl kamarád Horáka, extračíslo, za války bojoval v Anglii, měl bych ho vidět v jeho parádní uniformě, na klopě zlatý RAF. Měl továrnu na konzervy, v ní dělal paštiky a guláš, ale ať si nemyslím, že to byl řezník, on dokonce nemohl vidět krev, a když jednou potřeboval bacit králíka, museli mu přinést kulovnici, z té ho střelil, že to bylo na dálku. Proto se dal za války k letcům.

A jak tedy souvisel ten Max s jejím zpíváním? Ano, tehdy právě zpívala s tím lájošem, co mi ho ukazovala, v baru Esplanade a Max, to mu už fabričku znárodnili a bágly měl připravené, že zdrhne někam ke své RAF, přišel a přilíp lájošovi na čelo tisícovku, že by prosil Valčík na rozloučenou. Ale lájoš odmít, tyhle písničky má teď nedoporučené, může mu místo toho zahrát Praščaj ljubimij gorod. Max mu přilíp na čelo další tác a ona lájošovi zašeptala, že Max je její kamarád a za války...

Vtom se ozvalo z předsínky cinknutí a ona zmlkla, posadila se na posteli a mně se zdálo, že se její oči rozšířily a znehybněly. „To je on!“ šeptla.

„Kdo?“

„Tiše!“ Třeštila oči ke dveřím. „Myslíš, že nás slyšel?“ Po špičkách došla k vypínači. A tma! Jen zelené oko přijímače z ní zářilo.

Zvonek znovu cinkl. „Myslíš toho člověka, o kterém mi chtěla říct?“ zeptal jsem se šeptem.

Podlaha slabounce vrzala pod jejími kroky, pak zhaslo i oko přijímače. Už jsem neviděl nic. Skoro jsem se lekl, když jsem ucítil dotyk její ruky. Přitiskla se ke mně. „Může přijít k oknu.“

Okno bylo zavřené a záclona zatažená.

„Kdo je to?“

Položila mi dlaň na ústa. V tichu jsem slyšel svůj i její dech; zdálky, snad přes několik dvorů, se donesl zvuk harmoniky. „Třeba to byla sousedka,“ navrhl jsem.

„Ne, to byl von!“

„Kdo?“

Třásla se. Pak vstala a nakoukla do předsíňky. Snad už tam není. Odešel. Řekla mu, že dneska bude spát u kamarádky. Stejně až půjdu domů, musím být opatrný a vyhnout se mu zdaleka. Protože on je schopný všeho.

Jak se mu mám vyhnout, když ani nevím, jak vypadá?

Přece takový vyzáblý blondák, na pravé tváři má jizvu. Vysoký je skoro dva metry, nemůžu si ho s nikým splést.

Jak se jmenuje?

To je fuk, jak se jmenuje.

Tak proč mi to odmítá říct?

Protože jí to zakázal. Zabil by ji, kdyby se dozvěděl, že ho práskla. Ale můžu mu říkat Karel.

Kdo je ten Karel?

To kdyby věděla.

Jak k němu přišla?

Poznala ho v hospodě. Asi měsíc předtím, než potkala mě. Byl k ní milý. Objednal jí víno, celou flašku, pak ji odvez domů taxíkem.

Chodila s ním?

Nemohla přece vědět, že potká mě.

Chodí s ním ještě?

Nechce s ním chodit, ale nedovedu si představit, jak se ho bojí.
Proč se ho tak bojí?

Vždyť je to vrah. Za války – to mi právě nemůže říct.

Co se stalo za války?

Byl u eses.

Jak na to přišla?

Řekl jí to. Taky viděla jeho tetování.

Vnímal jsem, jak mě znehybňuje hrůza. Anebo spíš ošklivost. Jak se s ním domluvila, když neumí německy?

Přece česky. Mluví tak dobře, že vůbec nepoznala, co je zač.
A chovat se uměl. Když přišel za ní, přinesl jí tulipány.

A potom, když poznala, co je zač, to ho sem zve dál?

Nezve ho, on přijde sám. Jenom jí oznámí, kdy ho má čekat. „A ty ho čekáš?“

„Jednou jsem mu zdrhla, ale on mě stejně vymák. Pak mě zbil.
Řek, že jestli to eště jednou udělám, tak mi zmáčknou mandličky.“

„Kdo?“

„Je jich víc!“ Celá se třásla.

Objal jsem ji a ona mě políbila na ústa.

„Počkej, ještě mi řekni: on od tebe něco chce?“

„Jaks na to přišel?“

„Co chce?“

„To nemůžu, to vopravdu nemůžu...“

„Musíš mi říct všechno!“

„Ne, to nemůžu.“ Rozplakala se.

Nemá smysl, aby plakala. Nemusí se bát, určitě něco vymyslíme,
jen potřebuju vědět pravdu o tom, co po ní chtějí.

Stále vzlykala.

Poví mi to tedy?

Dobře. Ale musím přísahat, že o tom nikde ani neceknu. Nebudu
přísahat předem. Ale neudělám nic, co by jí ublížilo.

Kdybych ji prásknul, oni si mě stejně najdou. To mě varuje.

Bylo by pro mě lepší, kdybych to vůbec nevěděl.

Ano. Ale to už je stejně pozdě.

Začala mě líbat.

„Tak povíš mi to teda?“

Znehybněla. Chvíli se na mě upřeně dívala, pak řekla, jako by mi oznamovala, že ji poslal, aby mu sehnala cigarety: „Chce, abych pro něj namalovala plánek haly, ve který makám.“

„To opravdu chtěl?“

„Chce to,“ opravila mě.

„Myslel jsem, že děláš v kanceláři u ředitele.“

„Máš paměť, brouku. Ale jemu jsem řekla, že makám v hale. Jako jeřábniče.“ Usmála se na mě koketně.

„Proč jsi mu to řekla?“

„Tak, řekla jsem mu to. Asi, že se mi nelíbil.“

„Povídalas přece, že se ti líbil. Aspoň na začátku.“

Bylo to stále stejné. Loupal jsem šupiny a pod nimi se objevovaly nové. Chtělo se mi křičet. Anebo prosit. Kleknu si před ni a budu prosit, aby mi řekla, jak všechno opravdu bylo.

Ano, líbil. A přines jí tulipány. Ale oči měl chladné jako vrána. Když se na ni chvíli díval, klepaly se jí z toho nožičky.

A co mu řekla, když to po ní chtěl?

Co mu měla říct, když se na ni tak díval? Že neví, jestli to svede. Ale on řek, že přijde pozítří. Přišel už dneska. Třeba se domák, že tu jsem s ní.

Jak by ho to mohlo napadnout – anebo mu o mně něco pověděla?

Myslím si o ní, že je praštěná?

Nemyslím si o ní nic zlého. Ale mně o něm taky řekla.

To snad je něco jiného, ne?

Jistě. Nesmí se na mě zlobit, jsem z toho trochu... Nikdy jsem nic podobného nezažil.

Myslím si, že ona ano?

Jak by ho tedy mohlo napadnout, že jsem tady?

Můžou ji fízlovat. Chtějí vědět, jestli se nerozhodla je prásknout. Nebylo od ní hezké, že mi o tom všem nepověděla, ani se o něm nezmínila.

Nechtěla mi přidělovat starosti.

To jí tedy děkuju. Co teď hodlá udělat? Přece pro něj nechce malovat plánek!

A co teda má dělat? Já ho neznám, já si nedovedu představit, co je to za zvíře. Mě nikdy nebil. Mně nikdy nevykládal, jak střílel Židy.

To jí vykládal?

Několik set jich postřílel.

Takové věci se přece dneska nevykládají.

Třeba jí chtěl jen poděsit, ona při tom nebyla. Ale to ví, že kdyby ho práskla, tak se s ní mazlit nebude.

Přece nemůže s takovým člověkem...

Ano, teď cítí, že nemůže. Ale má snad jít za těma, co jí oddělali mámu i otčíma? Objala mě. Je nešťastná. Připadá jí, že už nemá sílu žít. Už se nediví mamince. Ta je šťastná, má pokoj.

Slíbil jsem, že do zítřka něco vymyslím. Umluvili jsme si schůzku na příští den odpoledne před sokolovnou, pak jsem odjel.

Doma, ačkoliv už minula půlnoc, jsem vytáhl knihu zabalenou v modrém papíře a listoval v ní tak dlouho, dokud jsem nenalezl svůj paragraf.

Kdo se hodnověrným způsobem doví, že někdo jiný chystá nebo spáchal velezradu (§ 78), sdružování proti republice (§§ 79 a 80), sabotáž (§§ 84 a 85), vyzvědačství (§§ 86 a 87), ohrožení státního tajemství..., a úmyslně takový trestný čin bez odkladu neoznámí prokurátoru nebo orgánu národní bezpečnosti, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

V této chvíli jsem byl na svobodě už jenom z dobré vůle osudu, jenom díky tomu, že jsme dosud nebyli odhaleni. Kdo by pak uvěřil v moji nevinu?

V zoufalství jsem se uchýlil do ochrany mořských vln. Oddělily mě od všech pevnin, od všech slov, zákonů i dějů. Čekal jsem na teplém balvanu, dokud jsem nezahlédl zářivé oči své ryby. Vystupovaly z hloubi, vynořily se nad hladinu a po nich i oblé šupinaté tělo, a já s úžasem hleděl, jak se šupiny duhově třepí v hebké vlasoví per a ryba stoupala výš nad temnou spoustu vod, už to nebyla ryba, ale rajka s něžnou, vzdalující se tváří, v zobáku se jí zlatistě třpytila obroučka. Díval jsem se za ní vzhůru, i když už se měnila v pouhý rozplývavý bod, a zahlédl jsem, jak z výše spouští ten třpytivý předmět, a nastavil jsem dlaně právě včas, abych jej zachytil. Prsten jsem si položil na čelo a vnímal jeho medovou vůni. Tak jsem ležel uprostřed šplouchavých vod, ryba zmizela, i ptáka pohltily nebeské hlubiny, zůstaly jen ticho, teplo a vůně. Teprve po chvíli jsem se posadil, sundal z čela zlatistý pampeliškový květ, foukl do něho a díval se, jak se stříbřité pápěří vznáší nad vlnami. V tom okamžiku jsem jasnozřivě zahlédl, že nic z toho, co mě naplňovalo strachem, není skutečnost, nic z toho se mě netýká, nemusím se zneklidňovat, můžu se těšit na příští den.

Odpoledne před sokolovnou zářila už z dálky barvami a usmívala se na mě. Mohla by se usmívat tak bezstarostně, kdyby jen část z toho, co jsem od ní slyšel, byla pravda?

Ten člověk se neozval?

Jaký člověk?

Ten, co mi o něm vyprávěla! Ach, ten má přece přijít až zítra!

Už se to na mě zase řítilo. Ten plánec pro něj nakreslila? Zatím ne. Říkal jsem přece, aby mu nic nedávala. Anebo jsem si to rozmyslel?

Nic jsem si nerozmyslel. Jen bych rád... Něco mě napadlo.

Mám na něco chuť?

Ne, to se netýká jídla. Mohli bychom zatím jít k ní?

Koupili jsme si bramborový salát, karbanátky a čtyři láhve piva. V pokojíku bylo nevětrané dusno. Zapnula přijímač, otevřela okna a chystala se, že připraví jídlo. Natáhl jsem se k rádiu a ztlumil zvuk. „Co kdybychom si zahráli hru?“

„Hru?“ Vyklopila salát z papíru na talířek a tvářila se nedůvěřivě. „Slepička mě učil mariáš, ale byla sem na to pitomá.“

„To je jiná hra.“

Otevřela láhev a rozlila pivo do dvou sklenic. „Chceš už si hajnout?“

„Počkej! Ta hra – chtěl bych ti ji vysvětlit.“

„Ani tu nemám karty. Slepička si všechny vodnes.“

„Tohle se nehraje s kartami.“

„Jednou jsme hráli s krabičkama od sirek. Ale skončilo to sprostárnama.“

„Nehraje se s ničím. Jenom se mluví, vtip je v tom, že se musí mluvit pravda. Každý smí dát druhému deset otázek.“

„Jakých otázek?“

„Jakýchkoliv. Můžeš se mě zeptat, na co chceš. A já ti musím odpovědět po pravdě.“

„To nevím, jestli budu umět tohle hrát.“

„Proč?“

„Jestli se naučím ty votázky!“

„Můžeš se ptát, co tě napadne.“

„A kdo vyhraje?“

„Nikdo. To není hra na vítězství.“

„A proč se teda hraje?“

„Pro zábavu.“

„Deset votázek je moc!“ namítna. „A fanty se nedávají?“

Řekl jsem, že fanty se dávat nemusejí a deset otázek je přiměřené množství.

„Dobře!“ Vypila svoji sklenici a rozepnula si blůzu, takže jsem mohl téměř zahlédnout její ňadra. Sedla si proti mně a přehodila

si nohu přes nohu. Navrhl jsem, že se může ptát první, ale odmítla: musím jí ukázat, jak se to hraje.

„Odkdy jsi byla v tom Německu?“ zeptal jsem se tedy.

„Od jara v čtyřicátým čtvrtým.“ Tvářila se soustředěně. Jako by čekala něco zákeřného. Nějaký úder.

„Ted' ty!“

„Co ted' já?“

„Ptej se!“

„To bylo všecko?“

„Zatím všechno.“

„Tomu nerozumím. Asi sem tu hru nepochopila.“

„Tak se ptej!“

„Jaký je hlavní město Turecka?“

„Ankara. Ale máš se ptát na něco, co souvisí se mnou.“

„Vypadáš jako Turek,“ vysvětlila.

„Jak se jmenovala ta vesnice, kde jsi dělala na statku?“

„Počkej!“ Svraštila čelo. „Armsdorf. Už jsem se lekla, že si ne-
vzpomenu. To je všecko?“

„Všechno. Ted' se ptej ty.“

Rozhlédla se po pokoji. „Co jíš nejradši?“

„Bramborové knedlíky. Knedlíky plněné uzeným masem a sypa-
né cibulkou.“

„To nemáš moc náročný chutě,“ poznamenala. „Slepička miloval
husí játra s mandlema anebo plněná holoubata. Von si třeba vod
rána do půlnoci nevzpomněl, pak to na něj padlo a rovnou v kuchy-
ni sežral tři bifteky, voni mu je dávali bez lístků. Chtěl bys, abych ti
někdy udělala ty tvoje knedlíčky?“

Pokrčil jsem rameny. Nechtěl jsem se rozptylovat. Otázky jsem
měl promyšlené. Začal jsem nenápadnými a zvolna jsem směřoval
k těm, které jsem považoval za podstatné.

„Kdo ti v životě nejvíc ublížil?“

„Slepička,“ odpověděla bez rozmyšlení. „Málem mě zabil. Kolikrát.“

„Ted' ty,“ vyzval jsem ji. Že nevzpomněla toho německého vojáka, co ji znásilnil, mohlo znamenat, že si ho vymyslela. Také to mohlo dosvědčovat, že všechno, co je vzdálenější v čase, se jí jeví bezvýznamnější. Ale proč si nevzpomněla na toho, který ji právě ted' vydíral, vyhrožoval jí a dokonce ji bil?

„Co děláš nejradši?“

„Píšu,“ řekl jsem.

„Píšeš?“

„Ano.“

„Seš srandovní.“

„Jak se jmenoval ten chlap, co po tobě chtěl ten plánek?“

„Dyt' sem ti říkala: Karel!“

„Jak dál, Karel přece není celé jméno!“

„To druhý nevím, to mi neřek!“

„Počkej, přece ti musel povědět, jak se jmenuje. Nemůžeš říkat, že nevíš, když ho znáš, to by celá hra ztratila smysl.“

„Nevím,“ opakovala. „Když nevím, tak nevím.“

„Posledně jsi povídala, že mi ho jen nesmíš říct. Že ti to zakázal.“

„Zakázal mi toho Karla.“

„A on ti neřekl svoje příjmení?“

„Nic mi neřek!“

„A ty ses ho nezeptala?“

„Co mi je po něm? Po tvým sem se taky neptala.“

„Ale já ti ho řekl!“

„Stejně už ho nevím.“

„Dobře. Ted' jsi na řadě ty.“

„Co nejradši piješ?“

„Kakao.“

„Seš srandovní,“ řekla. „Chlap, a má nejradši kakao.“

„Milovala ses s ním?“

„Ty máš ale votázky!“

„Můžeš se taky tak ptát.“

„Mě nezajímá, s kým chrápeš. Ale ne!“
„Co ne?“
„Neměla jsem s ním nic. Von je nemocnej.“
„Jak nemocný?“
„Ted' sem na řadě já.“
„Promiň,“ řekl jsem, „to neměla být další otázka.“
„Je nemocnej z války. Nemůže dělat to – dětičky. Můžu se ted' ptát já? Kterou písničku máš nejradši?“
„To ani nevím.“
„Tak nákou zazpívej. Nákou, co rád zpíváš.“
„Ale já neumím zpívat.“
„Ty si nikdy nezazpíváš? Seš divnej pavouk.“
„Ale ne, jen zpívám falešně.“
„To je fuk, tak zazpívej falešně!“
„Ne,“ řekl jsem, „to ne!“
„Přece musíš, sám si mi to tak vykládal.“
„Já říkám podle pravdy, že neumím zpívat.“
„Ty se vymlouváš.“
„Nevymlouvám! Můžu se ptát dál?“
„Jak chceš.“ Naklonila se ke mně a dala se políbit. „Když tě to eště baví. Stejně se vymlouváš. Měl bys dát fant!“
„Co ti za to nabídl?“
„Kdo za co?“
„Však ty rozumíš!“
„Jak víš, že mi něco nabíd?“
„Ted' se ptám já!“
Vzdychla nahlas, vstala, otevřela skříň a chvíli se hrabala v nějakých hadřících, pak z nich vylovila malou krabičku. Přistrčila mi ji až před oči a nadzvedla víčko.
Na vybledlém růžovém polštářku ležel prsten s velkým, nebesky modrým kamenem. Nerozuměl jsem šperkům, jen to jsem snad poznal, že prsten není nový.

„Tohle mi dal. A řek, že dostanu ještě takovej jeden. Potom.“ A já si uvědomil, jak se mě zmocňuje zoufalství, ne snad z její prostoduché upřímnosti, ale z bezmocnosti, z beznadějně nejistoty; nikdy se nedopátrám pravdy: o ní, o tom člověku, o tomhle prstenu, jestli je po její babičce, po matce anebo po nějaké zavražděné Židovce. Co mám udělat?

„Je krásnej,“ řekla. „Slepička mi nedal prsten ani k svatbě!“ Zaklapla zase krabičku a odnesla ji do skříně. Pak nalila sobě i mně víno a zeptala se: „Eště budem hrát?“

„Bylo teprve šest otázek.“

Naklonila se ke mně a políbila mě. „Proč sis na mě vymyslel tuhle blbou hru, brouku?“

Pokrčil jsem rameny. „Já rád hraju hry. Můžeš se ptát.“

„Já se přeci ptám.“

„Tohle byla otázka?“

„No – proč ne? Přeci ses chtěl dozvědět něco, co ti zatloukám, ne? Chtěls vědět, jestli jsem s ním spinkala, vid’? A s kým eště. Nebo proč sis vymyslel takovou sprostárničku?“

Asi jsem zrudl: „To ne!“

Políbila mě znovu. Objal jsem ji.

Když už jsme leželi vedle sebe nazí, řekl jsem: „Chtěl jsem jen vědět, jestli sis to nevymyslela. Toho člověka, co po tobě chtěl plánek. Toho esesáka.“

Přitiskla se ke mně celým tělem.

„Prosím tě, pověz mi pravdu.“

„A co?“ odtáhla se opět. „Co ti mám říct?“

„Bylo to všechno tak, jak jsi povídala?“

„A jak by to mělo bejt?“

„Přísaháš?“

„Co si myslíš? Co si vlastně myslíš?“

„Přísaha, prosím tě. Udělej pro mě aspoň to!“

„A co mám ještě udělat? Přídeš, vlezeš si ke mně pod peřinu, pak si vymyslíš takový otázky, že bych se styděla je vopakovat. Co si myslíš, že seš? Seru na tvý otázky!“

Chtěl jsem vstát, ale začala mě líbat. Pak jsme se oblékli a šli dolů do města. Našli jsme obvodní stanici Bezpečnosti a já řekl, že na ni počkám naproti v hospodě. Doprovodil jsem ji k okénku, kde se hlásí návštěvy.

V hospodě jsem si objednal párek s hořčicí a minerálku. Čas se vlekl jako v čekárně u zubaře. Co když řeknou, že přišla příliš pozdě, že zanedbala svoji povinnost, a nechají si ji tam? A co jestli ten chlap, kterého jsem v životě nespatriil, není vůbec tím, zač se vydává, ale jen obyčejný blázen?

Nač se jí tak dlouho vyptávají? Anebo jim vykládá o svém životě, jak jí zavraždili otce, jak se matka utopila a strýc v Koreji najel na minu a přitom si zarazil do břicha cepín?

Co když ne ten chlap, ale ona je blázen? Všechno si vymyslela! Co jim teď povídá? Totéž, anebo něco úplně jiného? Něco o mně?

Ale viděla přece jeho tetování. Zdálo se mi, že člověk si může vymyslet celý příběh, ale jsou podrobnosti, které se vymyslet nedají, dají se jen uvidět nebo zažít.

O půlnoci jsem musel z hospody, ale neměl jsem kam jít, jen jsem si sedl na schody před výčepem. V domě naproti svítilo ještě několik oken. Ta okna byla opatřena mřížemi a neprůhlednými skly. Za kterými jsem ji měl hledat? Anebo už ji stačili někam odvézt?

Vzpomněl jsem si na otce. Za kterým oknem asi čeká on?

V náhlé závratí jsem přivřel oči. Umělá světla se mi mezi řasami duhově tříštila. Čekal jsem, až se mi složí v nějaký obraz, přál jsem si jej, jedinou chladivou vlnku, která by omyla můj špinavý schod, která by svým šplouchnutím narušila dusné noční ztišení, ale neobjevila se, nic, nic, i poslední zbytky duhy vypila temnota; ležel jsem na dně šachty, nad sebou jsem už neměl nebesa. Jak jsem se tu ocitl? Kdy a kde jsem zbloudil? Zahlédnu ještě někdy světlo?

V hrůze jsem se přinutil otevřít oči a spatřil jsem ji, jak stojí přede mnou.

Vyskočil jsem a ona se do mě zavěsila. Všiml jsem si, že se chvěje: snad zimou nebo únavou, možná rozčilením. Chtěl jsem, aby mi všechno pověděla, ale řekla mi, že nemá chuť, taky jí to zakázali.

A co s ní bude? Co zítra? Chytanou ho do té doby?

Vůbec se netvářili, že ho chtějí chytit. Má na něj normálně počkat. Půjdeme se někam napít?

Všude bude zavřeno.

To už je takových hodin? Docela jí to uteklo. Když za ní přijde, bude od ní chtít přece ten plánek.

Má mu ho dát!

To že jí řekli?

Řekli, že se má chovat normálně. Dát mu ten plánek a všechno, co by chtěl! O všem jim má podávat hlášení.

A co když to on odhalí a něco jí udělá?

Slíbili, že ji budou chránit. Nemá se ničeho bát.

Když jsme se u jejího domu loučili, objala mě skoro křečovitě a pravila, abych ji teď proboha neopouštěl. Strašně se bojí, bude se teď bát celou noc, celý zítřek, už pořád se bude bát, protože on, až to na ní pozná, určitě ji zabije. A když ne on, tak ti, co v tom jedou s ním, až pochopí, kdo je prásknul. Proč jen mě poslechla, proč tam chodila, měla se na mě vyfláknout, vždyť on jí slíbil, že jak bude mít to, oč jí říkal, vezme to přes kopečky a už o něm neuslyší; mohla mít pokoj a ještě by jí dal prsten, a takhle, co jí zůstane? Já se na ni stejně vykašlu, to ví, cítí to.

Otíral jsem jí tvář kapesníkem a slíbil jsem, že ji neopustím, že za ní brzy přijdu, třeba hned v neděli.

Bál jsem se taky. Co když ten neznámý člověk na ní pozná, že s ním hraje obmyslnou hru? Vždyť ona, trochu se napije a vyžvaní mu všechno, bude ho varovat: z hlouposti, z lítosti, anebo aby od něho dostala ještě jeden prsten, řekne mu také, že jsem to byl já,

kdo ji poslal tam, a tu zloduch, kterého snad budou sledovat, za kým jde, s kým se stýká, se vydá rovnou za mnou, aby mě buď na místě zabil, anebo ďábelsky označil za svého komplice. Kdo mi pomůže? A co když to je úplně naopak, ti, s nimiž se bavila až do půlnoci, ji vůbec nevyslychali, to oni ji nastrčili na mě, měl jsem přece tátu ve vězení a byl jsem tedy podezřelý. Proto jí dali do rukou učebnici literatury, abych si jí spíš všiml! Ach bože!

V neděli, než jsem vstoupil do jejího domu, rozhlédl jsem se do všech stran jako spiklenec, když se ubírá na utajenou schůzku.

Zazvonil jsem, ale vevnitř se nic nepohnulo. Byl bych se dal nejraději na útěk, ale všiml jsem si cípku papíru, který vyčuhoval ze schránky. Velkým, skoro dětským písmem na něm bylo napsáno: IVANKA KLÍMOVÁ.

Vytáhl jsem lístek ze schránky. Stálo na něm.

Milá Ivanko,

předem přijmi můj pozdrav. Je mi líto, že jsem musela za kamarádkou, co je až v Teplicích. Ozvy se někdy!

Těší se Tvá milující Vlasta

Kam a za kým vlastně jela?

Po čtyřech dnech jsem se za ní znovu vydal, ale ani tentokráte jsem se nedozvonil. Napadlo mě, že už ji možná nikdy nespatřím; ta představa však ve mně vyvolávala spíše úlevu.

Pak se mi začalo stýskat: po jejím barevném zjevu, po milování s ní, dokonce i po jejích tragických a tak málo pravděpodobných příbězích. Dozvim se někdy, zda se opravdu udály? Do konce léta jsem se ji pokoušel najít nejméně třikrát. Byl bych jí mohl nechat ve schránce dopis se svou adresou, ale bál jsem se, že by se ho mohl zmocnit někdo nepovolaný. Konečně jsem si dodal odvahy a zazvonil u dveří na opačném konci chodby.

Otevřela mi známá obtloustlá ženská.

Slepičková, Slepičková, opakovala, tu nezná, bydlela tam jakási divná osoba, jmenovala se; jak se jenom jmenovala?

Obrátila se do nitra a křikla: „Jak se jmenovala ta holka, co se nedávno vodstěhovala?“

„Ta Holubová?“ uslyšel jsem roztřesený stařecký hlas.

„Jo, Holubová,“ řekla ženská, „Holubová se jmenovala, ale už tu nebydlí.“

„Nevíte, kde bych ji mohl najít?“

„Jo, milej,“ řekla ta ženská.

„Ani kde pracovala?“

„Jo, jestli ta někdy pracovala. Ještě tak v noci, kdybyste prolez tam dole v Libni všechny pajzly, tam byste ji možná našel.“

Opravdu mě oklamala i o svém jménu? Anebo oklamala tuhle ženskou, a mě jen zkouší?

Po několika letech, otec už se dávno vrátil z vězení, generalissimovo tělo vyvezli z mauzolea a já už byl zaměstnaný jako redaktor, jsem potřeboval strávit čas před večerním odjezdem vlaku a zastavil jsem se tedy ve vinárně Srdíčko.

Seděla u stolu s jakýmsi obstarožním chlapíkem. Měla jiný účes a samozřejmě jiné šaty, ale jako vždycky zářila barvami, ve tváři se změnila jen málo. Také ona mě ihned poznala, odpověděla na můj pozdrav úsměvem, pak jsem zahlédl, že něco vykládá svému chlapíkovi. Hned nato vstala a na vysokých kramflíčkách přitancila ke mně.

„Máš chvíli čas?“ zeptal jsem se.

„Ted' sotva. Přeci vidíš...“

„Já mám taky jenom chvilku, musím na vlak. Tehdy jsem tě hledal. Ale řekli, že ses odstěhovala.“

„Musela jsem. Voni mi to nařídili.“

Rázem jsem se ocitl v jiném čase, v jiných souvislostech. „A tamto, jak to dopadlo?“

Položila mi prst přes ústa.

„Strašně rád bych tě viděl. Myslíš, že bys měla někdy čas?“

„Ty bys za mnou chtěl přijít, brouku?“ Pak řekla, že tedy dobře, ať přijdu. Třeba v sobotu večer. Anebo kdy budu chtít.

Bydlí teď na Vinohradech v Makarenkově ulici, číslo dvacet tři, v prvním patře, v podnájmu u paní Rotterové. Jsou to takové vysoké tmavohnědé dveře, nad nimi visí kříž. Musím pořádně zazvonit, protože má pokoj až úplně vzadu za celým bytem, zvonek je tam sotva slyšet.

Zapsal jsem si všechny údaje do zápisníku. A ona se jmenuje pořád stejně?

Jak by se měla jmenovat. Ne, nevdala se, jestli se ptám na to.

V sobotu, ještě před setměním, s kyticí karafiátů v ruce jsem se rozjel na Vinohrady. Dům s číslem dvacet tři jsem v Makarenkově ulici našel snadno. Dveře v prvním patře byly nízké, žluté a nevisel nad nimi kříž ani nic jiného. Paní Rotterovou v domě nikdo neznal. Také paní Slepíčkovou ani slečnu Holubovou neznali.

Zašel jsem ještě do sousedních domů, ale došlo mi, že ji v téhle ulici sotva najdu.

(1980)

Provazochodci

Byl poněkud pošmourný, větrný červencový podvečer, když jsem na svém starodávném bicyklu značky Eska dorazil k Otově dřevěné chatičce. Chata stála v ohybu řeky, která se v těchto místech podobala spíše poklidnému potoku. Voda se šplouchavě třela o kamenné břehy a listí osik tichounce šumělo. Místo bylo tak plné míru a pohody, že mi ihned vytanuli mí mrtví přátelé. Já slyším všechny ty něžné zvuky tady, zatímco oni už jsou navždy obklíčeni tichem.

Snad to byl výsledek mé válečné zkušenosti anebo bolestícnosti obvyklého pro můj věk: nikdy jsem se zcela nedokázal oddat potěšení, radosti ani pocitu únavy. Jako bych nepřetržitě vnímal spojitost štěstí a zoufalství, svobody a úzkosti, života a zmaru. Měl jsem pocity, jaké asi mívá provazochodec, když kráčí po laně. Ať jsem sebeúporněji hleděl vzhůru, vnímal jsem propast pod sebou.

Provazochodce jsem spatřil jen jedinkrát v životě. Bylo to sotva rok po válce. Přijeli ve čtyřech maringotkách, na volném prostranství v naší ulici, kde tehdy vlastně končilo město, protože dál se už rozkládaly jenom hřbitovy a vojenská cvičiště, si postavili tři stožáry. Jeden z nich byl tak vysoký, že mě při pohledu zezdola jímala závrať. Mezi dva nižší napjali lano, pod ně zavěsili síť. Na horních plošinách stožárů ještě rozložili spoustu rekvizit: různé druhy kol, dvounohý stolec a jednonohé židle, deštník, obruč a dlouhá provazochodecká bidla.

Nemohl jsem se dočkat vystoupení, a tak jsem přišel jako jeden z prvních. Vybral jsem si místo na udusané hromadě hlíny, odkud, jak jsem předpokládal, bude nejlépe vidět, a civěl jsem do výšky. Vnímal jsem chvění lana, vysoký stožár se viditelně kýval ze strany na stranu. Pak se rozžehly obrovské reflektory a ampliony začaly chraptivě vyhrávat. Hned nato ke mně přistoupila dívka v třpytivě

modrých šatech, s vlasy černými jako uhel a s tváří tak krásnou, že jsem tou krásou byl okamžitě zasažen, a nastavila mi pokladničku. Podal jsem jí desetikorunu a ona se na mě líbezně usmála: ústy, tváří i očima, pak pohodila hlavou, takže členka, kterou měla upevněnou ve vlasech, na okamžik zaplála jakoby zalitá ohněm, a utrhla mi vstupenku. Sledoval jsem ji pak, jak se ladně proplétá mezi diváky, docela jsem se zapomněl těšit na představení. Začalo za chvíli. Dva urostlí chlapíci jezdili, skákali a mýjeli jeden druhého na laně, otáčeli se, žonglovali, a dokonce metali salta, ale já pořád nebyl natolik zaujat, abych čas od času nezabloudil pohledem dolů mezi diváky, jestli nezahlédnu tu líbeznou bytost. Ale už se mi ztratila, viděl jsem jen spousty tváří, které civěly k nebi. Pak oba chlapíci opustili lano, zezdola se ozvalo bubnování a já ji konečně uviděl, tu krásnou komediantku, teď v krátké stříbrné sukénce a v stříbřitém tílku, jak šplhá na ten třetí, nejvyšší stožár, pod nímž už nebyla napjatá síť, na stožár, jenž čněl jako obrovitý hrot, připravený zabodnout se do černého nebe. A všichni kolem zvolna zvedali hlavy, jak zároveň se mnou sledovali tu stříbrnou provazochodkyni zakletou v kotoučku světla, stoupající vzhůru.

Když stanula na vrcholu, uklonila se, cosi tam připevnila, k něčemu neviditelnému vztáhla ruce a opustila jediný pevný bod pod sebou a ocitla se ve vzduchu. Já jen spolu s ostatními hlasitě vydechl v hrůze, že bude následovat příšerný pád, ale držela se zřejmě nějakého lana anebo snad hrazdy, které byly tak tenké, že jsem je zezdola nerozeznal, zdálo se mi, že akrobatka se drží v té výšce zázrakem anebo že její lehounké tělo nadnášejí poryvy větru. V přízračném tichu, které teď zavládlo, se nikdo neodvážil pohnout, snad ani nahlas vydechnout, a v tom tichu se akrobatka ve výšce stále divočeji přemotala, stála na ruce i na hlavě a provlékala tělo smyčkami z vlastních údů, vznášela se jako anděl, jako plápolající fénix, byla nádherná a obdivuhodná ve své obratnosti a ve své síle, ale já kromě obdivu cítil i úzkost, hrůzu z pádu, připadalo mi, že to není jen

moje úzkost, pochopitelná závrať z cizího pádu, že to vnímám její úzkost, prostupuje mě její závrať, ponoukalo mě to zařvat. Musel jsem zavřít oči. Otevřel jsem je, až když opět halasně zavířily bubny. Zahlédl jsem ji ještě, jak prolétává naprostým a černým prázdňem a zachytává se neviditelného lana. Pak se spustila dolů.

Čtyři dny po sobě vystupovali kejklíři v naší ulici, po celou tu dobu jsem přihlížel všem představením.

Moje úspory na to padly beze zbytku, ale nelitoval jsem. Chvilu, kdy jsem stanul tváří v tvář artistce, kdy na mně ulpěl přilnavý pohled jejích temných očí, když jsem jí nabídl bankovku a z jejích dlouhých silných prstů přijal titěrný útržek papíru, mě naplňovaly blahem, které mi vystačilo po zbytek dne. Snil jsem o tom, že ji oslovím, povím jí, jak ji obdivuji, jak s ní prožívám závrať z jejího vystoupení. Samozřejmě jsem se k tomu neodhodlal.

Pátého dne jsem viděl, jak chlapi vtěsnali stožáry i rekvizity do nitra maringotek, pak zapřáhli koně. Věděl jsem, že bych se měl zeptat, kam vlastně míří, ale zároveň jsem chápal, že by mi jejich odpověď k ničemu nebyla. Neměl jsem už ani peníze, abych zaplatil vstupné na další představení, a k tomu, abych se nabídl, že poputuju s nimi, mně chyběly schopnosti i odvaha. Neměl jsem v sobě ani kapku komediantské krve a jistě ani špetku provazochodeckého nadání. A tak jsem jenom vyhledal svoje místo na hromadě hlíny a čekal, jestli ona snad nevyhlédne okénkem. Byl jsem odhodlán zamávat jí. Anebo jí dokonce poslat vzdušný polibek. Vozy však odjely a já jsem ani nezahlédl.

Dlouho jsem na ni myslel.

O čem asi sní, uvažoval jsem, když vyšplhá ke svému vrcholnému číslu na stožáru? O pevné síti pod sebou? O stožáru tak nízkém, že by se z něho dalo bez nebezpečí seskočit v okamžiku smrtelné závratě? Anebo o tom, že má křídla?

Ale koho by vzrušovala akrobacie na zakrslém stožárku? Koho by zajímala provazochodkyně s křídly? Kdyby začala snít o křídlech,

snila by pouze o svém zániku. Tak jsem tedy vnímal spojitost výšek a závratí, slasti a zániku, vzepětí a pádu.

S Otou jsme chodili do stejné třídy od tercie. Po maturitě šel on studovat na inženýra, já na filozofa, jeden druhému jsme se vzdělili. Na gymnáziu jsme se však kamarádili, poslední roky před maturitou jsme seděli v jedné lavici.

Naše povahy i vlohy se vhodně doplňovaly; já byl spíše těžkomyslný a lámal jsem si hlavu problémem posmrtného života a boží existence, také tím, jak lépe uspořádat tento svět, on se ničím nadměrně neznepokojoval. Byl si jist, že člověk jednou všechno spočítá, tedy i to, jak vznikl svět a jak by měl vypadat, aby se na něm žilo co nejlépe už teď. On si ode mě dával opravovat slohová cvičení a opisoval latinské kompozice, já od něho úlohy z fyziky a přírodopisné testy.

Na chatu mě zval mnohokrát, ale já se nikdy neodhodlal pozvání využít. Letos mi odtud poslal lístek, v němž mě opět žádal, abych za ním přijel. Pod jeho podpisem stálo ještě cizím písmem: Přijed'te určitě, moc se na Vás těším, Dana.

Jak se na mě mohl těšit někdo, kdo mě v životě neviděl?

Opřel jsem kolo o roubení studny. Připadalo mi podivné, že jsem se ocitl tady: před cizím domem, v neznámé krajině. Vždycky jsem se obával, abych někomu nebyl na obtíž. A on tady ještě ke všemu měl svoji dívku.

Proč mě tedy zvali?

Zatahal jsem za šňůru, na jejím druhém konci cosi zařinčelo. V duchu jsem si přál, aby nebyli doma a já mohl co nejrychleji odtud odjet.

Přišla mi otevřít hubená černo vlasá dívka s tmavýma očima v neletně bledé tváři. Z té tváře výrazně čněl velký čarodějnický nos. Chvilí na mě hleděla užasle, pak se usmála: už ví, zná mě přece z fotografie i z Otova vyprávění. Kromě toho měla od rána pocít, že přijedu právě dneska.

Jak mohla mít pocit, že přijede někdo, koho v životě neviděla?

S Otou jsme se šli projít podél řeky a jeho dívka slíbila, že připraví něco k jídlu.

Celou cestu mi vyprávěl o ní. Je mladší než my, teprve maturovala, ale jemu připadá, že tomu je naopak, cítí se vedle ní nevzdělaný, nezajímavý a nezralý – možná i proto, že ona v životě prožila tolik strašného anebo je v ní něco, co sám nedovede pojmenovat. Nejspíš by řekl: jasnovidného. Třeba mě bude zajímat, že píše verše. Velice zvláštní! Jistě si pamatuju, zač on považoval všechno básnění, ale její verše, to musí uznat, mu připadají zajímavé.

Zeptal jsem se, co prožila strašného.

Za války jí popravili rodiče a ona sama byla na smrt nemocná. Ne, to už ne za války, teď nedávno. Zánět mozkových blan, proto je tak bledá, nesmí na slunce. Kdybych ji požádal o ty básně, možná by mi je ukázala. Zajímalo by ho, co jim řeknu.

Když jsme se vrátili, stála u vařiče a smažila bramborové placky. Na stolku bylo vzorně prostřeno: příbory, talíře, sklenice a ubrousky.

Posadili jsme se a ona začala nosit jídlo. Tváře jí teď zčervenaly, a kdykoliv přešla kolem mě, zdálo se mi, že cítím žár, který z ní vychází. Chválili jsme jídlo a ona se usmívala na mě i na Otou, ale když pohlédla na něho, byl to jiný úsměv: prosvětlenější, úsměv plný polibků.

Nemohl jsem se zbavit pocitu, že tu překážím. Trčel jsem tady jako kůl v poli, jako balvan, nikdo mě tu nepotřeboval. Kdybych měl aspoň děvče, s kterým bych sem přijel.

Proč jsem pořád sám? Nejsem snad hoděn pozornosti a lásky? Byly přece chvíle, kdy jsem cítil svoji výjimečnost, svoji předurčenost k nějakému slavnému neopakovatelnému údělu: v mé hlavě kolotalo bezpočet myšlenek, příběhů, osudů a obrazů. Jenže kdo to o mně mohl tušit? Nedokázal jsem překonat svoji plachost, dokonce ani ve svém spisování ne. V těch několika povídkách, které jsem až

dosud otiskl, se ze všeho velkolepého, co se odehrávalo v mé mysli, nedalo najít nic.

Snad si všimla mé zamlklosti, navrhla, že bychom mohli jít ven a rozdělat si oheň.

Venku se vítr už skoro utišil, noční nebe bylo jasné, jen nad řekou povlávaly úzké poloprůhledné mlžné pruhy. Nanosili jsme dřevo a oheň rychle vzplál. Plamen odspoda ozářil větve stromů, také ty dva, kteří si sedli k sobě: blažení ze své blízkosti. Kolik takových ohňů právě planulo na nejrůznějších místech světa, neškodných, laskavých ohňů. Jednou se prý slíjí v jediný bělostný, sžíravý plamen, který v jediném záblesku přeběhne zemi, rozpustí skály a rozžhaví vzduch. Co pak zůstane?

Cítil jsem lítost nad světem, také nad sebou, že se rozplynu v tom žáru, že se mi nepodaří uniknout, tentokráte se mi to už nepodaří. Vnímám jsem, jak vzdor sálavému horku ohně mi do týla už zase chladně dýchá smrt. Kdybych se teď otočil, možná bych ji zahlédl. Tušil jsem, že se nepodobá kostlivé nestvůře s prázdnými očními důlky a nenosí přes rameno kosu: má tvář hvězdnou a její křídla i při nepatrném zachvění zakrývají slunce jako neprodyšný mrak. Jejími ústy protéká řeka, která nemá začátek ani konec, je to řeka, po které bych chtěl plout a dívat se na její břehy, ale je to řeka, po které popluji po zbytek věků a její břehy už neuvidím.

Uvědomil jsem si, že mě Dana pozoruje.

„Co kdybychom zpívali?“ navrhla.

Ota se zvedl, aby přinesl kytaru, a my dva osaměli. Zeptala se, jestli se mi něco nestalo.

Ne, vůbec nic.

Na co jsem myslel?

To nemůžu říct. Opravdu nemůžu.

Myslel jsem na někoho, na někoho blízkého?

Ne, na nikoho jsem nemyslel. Na nikoho určitého.

Myslel jsem na smrt?

Jak na to přišla?

Přála by si, abych nemyslel na nic takového. Aspoň dneska večer.

Byla opravdu jasnovidná? Nevěděl jsem, co bych řekl. Vstal jsem a přihodil do ohně několik polen. K nebi se vznesl sloup jisker, které rychle skomíraly jako padající hvězdy.

Chtěla by, abych se tu cítil dobře. Přál bych si něco, co by pro mě mohla udělat?

Ne, jsem úplně spokojený.

To se jí snažím jen tak namluvit. Ať řeknu, co bych si v téhle chvíli ze všeho nejvíc přál.

Mlčel jsem.

Ale to musím říct bez rozmyšlení.

Ne, to nemůžu!

Proč?

Nedokážu to říct nahlas.

Ale proč? Ona by si třeba přála, aby dokázala v životě mít ráda. Úplně a bezezbytku.

A nepřála by si víc, aby někdo takhle měl rád ji?

Zavrtěla hlavou. Pokud člověk jen přijímá lásku, je to, jako když se veze. Třeba na loďce a v noci a po obrovském jezeře. Kam se podívá, tam se rozlévá jen černá klidná voda. Je pravda, že voda se může vzdmout a člověka zaplavit. Ale mít rád, to znamená letět, sám se vznášet nad zemí. Tak vysoko, že se odtud dá všechno uvidět. I když svět se zdá z té výšky jiný, změněný, a to, co se dole zdá významné, se třeba zmenší do titěrnosti. Také by řekla, že z loďky se dá vždycky vystoupit na břeh, ale z té výšky se člověk může leda zřítit.

Když jsme se vrátili do chaty, požádal jsem ji o její verše a ona mi půjčila sešitek v měkkých deskách. Uložili mě do místnůstky, kde byly jenom věšák, postel, stolec a na něm svícen se svíčkou.

Svíčku jsem si zapálil a chvíli si četl v jejím sešitě. Verše přeplňovaly těžko srozumitelné obrazy: bázlivé fialky, kobaltové

hlubiny, pohledy úpěnlivých duší, zemřelé hvězdy a hojivost laskavých jezer. Mezi stránkami jsem občas našel vylišovaný květ, který kořenně voněl.

Druhý den ráno, hned po snídani, jsem poděkoval za pohostinství a rozloučil se. Tiskla mi ruku. Je ráda, že mě poznala, doufá, že mě brzy zase uvidí.

Nasedl jsem na kolo. Stáli před vchodem své chatičky, drželi se za ruce a hleděli za mnou jako dva dobří, milující se manželé.

Asi o dva měsíce později se u mě zastavila.

Měla na sobě kostým, vlasy pečlivě učesané a rty namalované. Když mě spatřila, zrudla. Její temně hnědé oči přitom ke mně úpěnlivě hleděly.

Šla náhodou kolem, když se vracela od Oty, a napadlo ji, že by mohla zazvonit.

Nedovedl jsem si její příchod vysvětlit. Nestalo se něco s Otou?

Ne, nic. Vůbec nic. Šla kolem a napadlo ji se podívat, jestli tu opravdu bydlím. Pak zmáčkla zvonek. Ani neví, proč to udělala. A teď zase půjde.

Zval jsem ji dovnitř, ale odmítala vstoupit do bytu. Tváře jí plály jako v horečce.

„Opravdu se nic nepříhodilo?“

Zavrtěla hlavou. Ota je výborný. Je to nejlepší člověk, jakého si dovede představit. Ale teď už musí jít.

Řekl jsem, že ji aspoň doprovodím k tramvaji.

Tramvají nepojede, bydlí kousek odtud, hned u parku za vodárnou.

Vedl jsem ji uličkou mezi vilami. Šeřilo se, byl bezmračný zářivý podvečer, zahrady voněly listím a dokvétajícími růžemi.

Dozvěděl jsem se, že tady v Praze bydlí u vzdálené tety. Ale vychovala ji babička. Ta se o ni starala, když odvezli její rodiče, starala se o ni tak, že by to nikdo nesvedl lépe. Loni v létě však umřela. Ji brzy nato kouslo klíště, onemocněla zánětem mozkových blan, už

to vypadalo, že se vydá za svými rodnými, ale zatím jí to nebylo souzeno. Ota se v té době choval skvěle. Když jí už bylo trochu líp, sedal s ní v zahradě a předčítal jí, protože jí číst zakázali. Kdyby mohli, zakázali by jí i myslet, protože myšlenky ji někdy bolí, pořád se táhnou tam na druhou stranu, kde jsou všichni její. Anebo tam na přelom, na hranu, k okamžiku, kdy se všechno zřítilo. Představuje si chvíli, kdy je zavolali jménem, kdy je vedli úplně zdravé nějakou chodbou do místnosti, kde prý nebylo nic, jenom kachlíky a pak ještě stroj na...

Hlas se jí roztrásl. Už o tom nebude mluvit. Ví od Oty, že já tam byl taky. Že jsem zažil něco podobného. Chtěla by se mě na to zeptat, ale neví, jestli by se mě nedotkla, asi to musí být hrozné vzpomínat na ty časy, asi bych radši chtěl na všechno zapomenout, od ní je hloupé, že se k tomu vrací.

Řekl jsem, že se nepokouším vzpomínat ani zapomínat, myslím si, že i nejstrašnější zážitky, pokud je člověk překoná, se mohou ve vzpomínkách zvrátit ve svůj opak.

A pokud mu není dopřáno přežít je?

Nechápal jsem její otázku.

Nejsou duše těch tam už navždy poznamenány strašným zážitkem?

Užasl jsem. Taková otázka mi nikdy ani nepřipadla. Zvláštní, vždyť jsem často uvažoval o existenci lidské duše a tolik mých příbuzných a přátel skončilo podobně, i oni stanuli, jak to říkala? Na přelomu, na hraně, z níž se zřítili; kam vlastně?

Řekl jsem, že smrt je přece vždycky pád a vždycky se dopouští násilí na těle toho, kdo umírá. Pokud věříme v nesmrtelnost duše, věříme tím i v její schopnost odloučit se od utrpení, od pádu vlastního těla.

A věřím v nesmrtelnost já? Po tom všem, co jsem zažil, to by chtěla vědět, jestli po tom všem se dá ještě věřit.

Pokrčil jsem rameny. Neodvážil jsem se odpovědět, že ne.

A lidé tam, pak už o tom neřekne ani slovo, věřili, dokázali věřit?

Odpověděl jsem, že někteří ano – pokud člověk o někom druhém může něco takového vědět. Ale vzpomínám si – jak o svátčích sukkot si sehnali chvojí a postavili si na nádvoří kasáren stánek. Taky si pamatuju polotemnou půdní prostor, sešli se tam muži k modlitbám, tolik se jich sešlo, že jsem měl pocit, že se zalknu v tom davu. Ale měl jsem přítele, byl starý jako já, už nežije, zastřelili ho, mluvívají jsme o tom spolu, tvrdil, že člověk je v moci Nejvyššího, že všechno se děje z Jeho vůle a rozhodnutí, a má tedy svůj smysl, jen člověk ho často nechápe, a proto se vyčítavě táže, anebo se dokonce bouří, určitě v to věřil i ve chvíli, kdy stanul, jak ona říká, na přelomu.

Řekla, že mi děkuje.

Doprovodil jsem ji až k parčíku, u něhož bydlela (bylo to jen několik bloků od Otova bytu). Už se rozžihaly lucerny a snášela se večerní mlha.

Nezlobím se na ni, že mě tak zdržela? Chtěla se mě vlastně zeptat, co dělám, co píšu, taky mi chtěla povědět o jedné knize od Dos Passose, zrovna ji dočetla, líbila se jí, připadala jí zajímavě napsaná, ale už mě opravdu nebude zdržovat, nesmím se na ni zlobit. Tu knížku mi třeba někdy přinese anebo ji pošle po Otovi.

Když jsem usínal, když jsem si opakovaně připomínal to nečekané navštívení, uvědomil jsem si, že dům, kde bydlím, rozhodně neleží na cestě mezi jejím a Otovým bytem.

Asi o týden později jsem ji zahlédl z okna, přecházela sem a tam po protějším chodníku. Vyběhl jsem za ní. Když mě uviděla, usmála se na mě a zrudla. Její vlasy se stáčely do lesklých černých prstenců – zřejmě si s nimi ještě před chvílí hrál kadeřník.

Přinesla mi tu knížku od Dos Passose, ale bála se, že by mě mohla rušit. Třeba jsem zrovna něco psal? Podala mi knížku.

Šli jsme opět touž vilovou uličkou. Zeptal jsem se na její zdraví.

Cítí se výborně. Ještě v létě, třeba tehdy, kdy jsem za nimi přijel, bývala k večeru unavená, už se jí nedařilo zvládat myšlenky, táhly

jí hlavou jako mraky a v noci jí vstupovaly do snů, do ošklivých snů, ale teď už je zvládá a sny se jí skoro nezdají, aspoň ne ty strašné. V létě, když ji propouštěli z nemocnice, radili jí, aby si o rok odložila studia, ona si teď myslí, že to nebude třeba. Zkusí chodit na přednášky. Babička souhlasí. Myslí si, že člověk se nemá předem vzdávat ani si nic ulehčovat. Ota naopak chce, aby se šetrila a nestudovala. Někdy jí připadá, že na ni žárlí, žárlí na všechno, co nějak nesouvisí s ním; to neříká proto, že by si na něj stěžovala – nikdy by si na něj nestěžovala, i kdyby k tomu měla důvod, ale nemá, on je nejlepší člověk, jakého zná, a i v tomhle se jistě změní, až úplně dospěje.

Jak to myslí, vždyť je přece starší než ona.

To není podstatné. Podstatnější je, jak člověk dokáže úplně přijímat to, co život přináší. A přestat s výmluvami. Před sebou i před ostatními. Ale kdo vlastně může říct, že to dokáže? Ota je laskavý a pozorný. Když byla nemocná, posílal jí denně květiny a pokaždé jiné. Jaké květiny mám rád já?

Květinám jsem bohužel nikdy nerozuměl. Asi v kvintě anebo v sextě jsme si s Otou koupili Klíč k určování rostlin a vydali jsme se do Prokopského údolí. Podařilo se nám odhalit pryšce chvojku a pryskyřník prudký, který však také mohl být pryskyřník zlatožlutý, záleželo na tom, jestli zhodnotíme lodyhu jako lysou, anebo pokrytou chlupy. Nedohodli jsme se, nakonec jsme rostlinu utrhlí a donesli našemu přírodopisci, ten nám řekl, že je to devaterník. Od té doby jsem už žádné květiny neluštil.

Ota na mě taky vzpomíná, řekla, ale tohle jí nevyprávěl.

Jak na mě vzpomíná?

Dobře, vždycky dobře. Nemluví o nikom špatně, jenom ji varoval, že si na mě musí dát pozor, protože si s každou hned chci něco začít, ale ani to určitě nemyslel zle, spíš tím chtěl říct, že to umím s děvčaty. Zarazila se a zrudla.

Výrok mého přítele mě ohromil. Doufám, řekl jsem, že ona si nic podobného nemyslí.

Ne, i když mě vlastně nezná.

Zastavili jsme se na kraji parčíku, u něhož bydlela. Hleděla na mě a já pozoroval, jak se jí z obličeje vytrácí barva. Stalo se jí něco?

Ne, nic!

Není ti dobře?

Je jí tak dobře, jako už jí dlouho nebylo.

Navrhl jsem, že bychom spolu někdy mohli jít na větší procházku a popovídat si třeba o knížkách. Pokud souhlasí, počkám tady na tomhle místě v neděli hned po obědě.

Stál jsem na rohu parčíku a díval se za ní, dokud nezašla do domu. Proč jsem si vymyslel ten výlet? Vždyť vím, že miluje jiného.

V neděli přišla přesně. Zeptal jsem se, jestli už někdy byla v Šárce.

Ne, s Otou se málokdy dostanou na procházku, spíš jdou spolu do kina anebo na koncert. Dneska večer se chystají na Umberta D. Viděl jsem ten film?

Neviděl. Prý je dobrý. Ale neměl jsem s kým na něj jít.

Jeli jsme tramvají číslo jedenáct až na konečnou a pak se vydali směrem ke skalám. Ačkoliv se už září chýlilo ke konci, den byl vlahý a teplá žlut' březových listů se rozlévala proti modrému nebi.

Když jsem říkal, že bych do kina neměl s kým jít, co jsem tím myslel?

Kamarádi mají svá děvčata a bratr má jiný vkus i zájmy.

Nechce být zvědavá, ale přece kdybych chtěl, jistě... jistě bych nemusel sám.

Ještě jsem asi nepotkal děvče, o němž bych aspoň věřil, že s ním chci strávit čas, natož život.

Ano, rozumí mi. Cítila totéž, než potkala Otu. Když ho prvně uviděla, poznala, že on je ten člověk, pravý člověk pro ni. Náhle zrudla a dodala, že tehdy si to aspoň myslela.

Už si to nemyslí?

Polkla, pohlédla na mě a pokrčila rameny. Porozuměl jsem tomu gestu. To pokrčení jsem způsobil já. V téhle chvíli jsem se měl obrátit,

vrátit se domů anebo aspoň mlčet, nemluvit o ničem, co se dotýká citů. Ale byl jsem zároveň šťastný anebo aspoň spokojený, že jsem ji zaujal. Pokračovali jsme tedy v cestě a já mluvil – bylo to jediné, čím jsem snad poněkud vládl. Slovy, jejich skrytou mocí. Uvažoval jsem o výhodách i nevýhodách osamocení a věděl jsem, že pochopí, jak toužím po lásce, vzpomínal jsem na válečné dětství, na bezcitnost světa, v němž jsem musel žít, a ona rozuměla, že toužím po něze.

Byla vnímavá posluchačka. Pozoroval jsem, jak má slova do ní zapadají, podobna okamžitě klíčící setbě. Několikrát se dotkla jakoby náhodou mé ruky. Spatřili jsme také opožděného motýla a kruhy ocúnů a jakýsi keř, jehož listy plály jasnou červení. Pak naši cestu protínal potok. Přeskočil jsem na druhý břeh a nad vodou k ní natáhl ruku. Stiskla mi prsty a odrazila se. Stanula tak těsně proti mně, že stačilo jen rozevřít náruč; a já to učinil. Přitiskla se ke mně a její rty obepjaly má ústa; to ona, uvědomil jsem si, mě políbila, ne já ji. Jediný vášnivý polibek, pak mě odstrčila. Ať odpustím, ať odpustím, neví, co se to stalo, jak se to mohlo stát. Co si teď počne? Jak jí tohle vysvětlí?

Komu bude co vysvětlovat?

Přece babičce.

Říkala, rozuměl jsem jí, že už zůstala úplně sama, že loni v létě snad babička umřela.

Ano, ale to přece neznamená, že by už se k ní nemohla obracet.

Loučili jsme se opět na kraji parčíku. Šeptla, abych se na ni nezlobil. Nic nechápe, netušila, že by se něco podobného mohlo přihodit. Vždyť přece má ráda Otu. Stejně teď neví, co má dělat, jak s ním večer půjde do kina; jen to ví, že mu nesmí ublížit.

Navrhl jsem, že na ni budu čekat tady v parku za tři dny v šest hodin večer.

Děkuje za pozvání, ale neví, jestli přijde. Snad ji chápu, musím ji přece pochopit. Udělala pohyb hlavou, jako by mě chtěla políbit, ale zarazila se, otočila se a rychle odešla.

Díval jsem se za ní. Co jsem vlastně cítil? Štěstí? Úzkost? Sebeuspokojení? Mám se rozběhnout za ní, anebo se obrátit a utíkat pryč?

Ráno byla ve schránce obálka pro mě. Ihned jsem poznal její drobné, úhledné písmo. Na lístku bylo osm veršů:

*Do skal už stín se přikrádá,
srdce se svírá jako v snách,
ve spáncích bijí na poplach
andělé, smrtka úzkosti,
zimnice zebe do kostí.
Tělem dlím dosud na zemi
jak bříza vrostlá v kameni,
duše však v hloub se propadá.*

Sám už jsem napsal několik básní, některé z nich jsem věnoval, nikdy jsem však nedostal verše, které by někdo věnoval mně. Teď když ke mně nedosáhl úpěnlivý pohled jejích očí, jenom její slova – znamení přízně –, poddal jsem se úplně pocitu štěstí. Jsem milován.

Po zbytek dne jsem nedokázal odpoutat mysl od ní. K večeru jsem se nazdařbůh vydal do parku pod vodárnu. Stmívalo se už, ale protože bylo hezky, po cestičkách ještě popojížděly maminky s kočárky. Hledal jsem její okno, ale nevěděl jsem, které z těch několika ve třetím patře je správné. O patro výš stála na římse mladá žena s vykasanými rukávy a omývala rámy. Zmocnila se mě závrať a raději jsem se odvrátil. Posadil jsem se na lavičku a čekal. Zavřel jsem oči, abych jí poskytl příležitost nečekaně se objevit. Neobjevila se, jenom žena v okně zmizela a do mě vstoupil stesk.

Vracel jsem se uličkou mezi vilami a viděl jsem sám sebe, jak opuštěně ležím na posteli v nějaké chladné špeluňce a umírám. Nikdo mě nezná, nikdo nemiluje, jsem jako zaběhlý pes, jenže jsem člověk, který aspoň v téhle chvíli touží po živé bytosti; a tu jsem ji

zahlédl. Spatřil jsem anděla, jak se vynořil z hloubi nebes a snášel se k mému lůžku: křehký, útlý, nosatý anděl.

Doma jsem pak psal skoro až do půlnoci. Nepoložil jsem na postel sebe, ale ji – vlastně cizí studentku. Byla nevyléčitelně chorá, už několik měsíců nemohla vstát z lůžka. Lůžko jí rodiče postavili pod okno tak, že jí mohla pozorovat větve mohutné lípy. Mezi větvemi prosvítalo nebe, za jasných dnů se tu v červenavém oparu západu ztrácelo slunce. Dívka měla chlapce, který byl také student, ale v posledních týdnech téměř nestudoval, jen vysedával u nemocné a celé hodiny hovořil, aby prosvětlnil houstnoucí soumrak její mysli. Vyprávěl jí o tom, co prožil během dne i s kým se setkal, přehrával děje filmů, předváděl hovory, které náhodou vyslechl, ale pak, když už všechno vypověděl, začal si vymýšlet prožitky, setkání a příběhy, a protože se za tu dobu stal dobrým vypravěčem, vymýšlel si takové podrobnosti, že nejen ona, ale i on sám přestal rozeznávat, co se opravdu stalo a co si vysnil. A tak jí jednoho dne řekl, že spatřil anděla, že se to stalo, když se večer vracel od ní domů. Anděl se vznášel před jeho okny a vycházela z něho záře.

Nezapochoybovala o setkání, jen řekla, že ho anděl navštívil, protože je laskavý k ní, a on byl rád, že mu uvěřila: je dobře, když člověk, který umírá, věří v nebeské bytosti. Potom jí o setkáních s andělem vyprávěl často. Popisoval jeho zjev, jeho schopnost kdykoliv se zjevit. Anděl nikdy nemluvil, ale vnukal myšlenky a naplňoval ho pocitem blaha. Poslouchala pozorně, někdy se jí zdálo, že i ona vidí tu bytost, zahlédla ji vznášet se nad lůžkem anebo nad hlavou svého milého, a kdykoliv ji spatřila, cítila zvláštní úlevu.

Protože nemoc, která stravovala její páteř, jí působila stále větší bolest, dívka víc a víc toužila po té bytosti. A opravdu, anděl k ní teď přicházel vždycky, jakmile její chlapec odešel, rozprostřel před ní jemný oblak světa, v němž kolotaly a vířily barevné odlesky a skládaly v nepřetržitém sledu obrazce: nikdy neviděné krajiny, přelévání mořských vln, zrcadlení pávích per v jezerech, horské

štíty, sněžné přesypy či plaché oči zvířat. Z oblaku vycházel takový klid, že tišil všechno její strádání a ona vnímala jen klidné uplývání času.

Její stav se horšil, lékař jí dával naději jen na několik dní života a v kufříku měl připraveny ampulky s morfiem, kdyby se bolest stala nesnesitelnou. Kupodivu se však zdálo, že dívka netrpí.

Pak jednou, bylo to k večeru, mezi větvemi se právě propadala sluneční koule, dívka procitla s úzkostným pocitem osamělosti. Její chlapec před chvílí odešel, přenechal své místo nadpozemskému utěšiteli. Jenže v prostoru mezi oknem a opuštěnou židlí teď nepřebýval nikdo a ona se marně rozhlížela do všech koutů. Pak zahlédla Ji. Zahleděla se do hvězdnatých očí, které se upíraly z prázdna do prázdna, a jejich pohled jí mrazivě procházel. Dívka tiše zaúpěla po Něm, po útěšné bytosti. A vtom ji opravdu zahlédla v okně. Něžná, dobrá, konejšivá bytost pokynula hlavou, ten pohyb byl tak výmluvný, že dívka, jako by ji pudila cizí síla, se nadzvedla na lůžku a tápavým krokem se přiblížila k oknu. Anděl, když viděl, jak k němu směřuje, rozevřel náruč a ustoupil o několik kroků. Už nestál v okně, už visel mezi nebem a zemí, jeho průsvitná křídla se duhově zachvívala a zlatisté oči jí hleděly vstříc. Ten pohled z ní snímal všechnu tíhu, cítila se nezemsky lehká, tak lehká, že by se mohla vznést. A skutečně, když byla u okna, rozepjala ruce a vznesla se na úzkou římsu a jediným krůčkem se odrazila vzhůru za nezemskou bytostí vstříc věčnosti, i když její tělo padalo k zemi.

Byl jsem udiven vlastním výtvozem. Až dosud jsem psal o věcech a o lidech skutečných anebo skutečnosti připodobněných, ale co znamenal tenhle příběh? Byl nesmyslný, anebo přinášel nějaké poselství? Anebo mi jej vnukla ona?

Nevěděl jsem, ale stačil jsem text ještě ráno přepsat a v obálce jej hodit do její schránky.

Den jsem strávil pod křídlem svého anděla. Vyslechl jsem na fakultě přednášky, někdo mě oslovoval, já dokonce odpovídal, pak

jsem chodil městem, nasedal do tramvaje a zase vystupoval, ale nic z toho jsem nevnímal. Teprve k večeru ke mně začal doléhat svět tak, jak jsem byl naučený jej vnímat: plný událostí, bojů, velkých cílů a hnutí, svět bolestí, vášní a válek, svět, jehož rozměr neuchopí žádná lidská mysl, i když se o to stále znovu pokouší. A já, místo abych usiloval aspoň zahlédnout jeho obrys, jsem zapsal blouznivou vidinu, a ještě ke všemu jsem ji dal číst člověku, na němž mi záleží. Jak se teď mám před ní beze studu ukázat?

Musel jsem na ni čekat téměř půl hodiny. Přišla však. Pobledlá, oči oteklé.

Ví, že přišla pozdě, nemá to ve zvyku, ale váhala do poslední chvíle, jestli má vůbec přijít, jestli s tím, že se vidí se mnou, už se na Otovi nedopouští zrady. Jenže by na mě stejně myslela. Myslí na mě vlastně od té chvíle, co našla ve schránce to, co jsem jí poslal; neví, jak to nazvat, pro ni to je něco jako podobenství. Podobenství o lásce a smrti.

Šli jsme postranními uličkami k Vltavě. Dosud se úplně nese-
tmělo, ale lampář už s dlouhým bidlem rozžíhal světla luceren. Hovořila ještě o mé povídce. Cítí, že vyšla z mého nitra. Každý její obraz i věta. Ona si myslí, že to je jediný způsob, jak člověk může oslovit druhé, dotknout se jejich duše.

Snad jsem se jí opravdu dotkl; oč víc jsem mohl usilovat? Nádherná moci slov, vzývám tě, zaklínám tě, abych mohl tebou zaklínat.

Řekl jsem, že to ona mi pomohla, nic takového bych bez ní ne-
napsal. Ona mi připomíná anděla. Má v sobě cosi nadpozemského a křehkého. Když jsem na ni marně čekal to odpoledne...

Kdy jsem na ni čekal? Včera odpoledne? Ano, byla zrovna s Otou, ale nemohla se zbavit dojmu, že jdu několik kroků za ní, že čekám, až se ohlédne; musela se s Otou rozloučit, dokonce ho požádala, aby ji nechal samotnou, a spěchala domů! Hledala nějaký vzkaz ode mě, ale našla ho až ráno! Od té chvíle se ode mě nedokázala

odpoutat, i když ví, že mě musí vypudit – aspoň z mysli. Kvůli Otovi a kvůli sobě.

Ne, nemusí, prosím ji o to. Vždyť neděláme nic špatného. A mně je s ní dobře. Ani neví, co pro mě znamená takhle s ní jít a poslouchat ji.

Opravdu?

Přece bych to neříkal!

Je ráda, že pro mě může něco znamenat. Aspoň na chvíli.

Proč jenom na chvíli?

Protože jí stejně uniknu. Tak to cítí.

Karlovou ulicí jsme došli k mostu. Lucerny jímavě vrhaly nažloutlé světlo na začazené tváře světců a malostranská okna zářila jako světla obrovitého betlému.

Líbí se jí tady?

Líbí. Jde tudy prvně v noci.

Přece ještě není noc.

Nechodí ani večer. Babička vždycky chtěla, aby byla doma ještě za světla.

I v zimě?

Teď přece není zima.

Už je starší od doby, kdy babička umřela.

Ale babička to pořád chce. Bojí se o ni. A teď v posledních dnech nejvíc.

„Kvůli mně?“

Sestoupili jsme po schodech, prošli kolem několika opuštěných stánků bývalého trhu a došli k Sovovým mlýnům.

„Není to kvůli tobě, je to kvůli mně.“

Opřeli jsme se o kamennou zídku nad jezem. Voda byla nízká a tichá. Na ztemnělé hladině rejdlilo několik kachniček. Voněly tlející kaštany.

Řekla: „Dneska se mi zdálo, že přišel za mnou a plakal. Žadonil, abych ho neopouštěla. A tys seděl při tom a usmíval ses. Chtěla jsem

říct, abys odešel, ale nemohla jsem pohnout rty. Pak jsem si všimla, že tam sedí babička. Čekala jsem, že mi poradí, co mám udělat, ale ona mlčela, jako by ani ona nedokázala otevřít ústa. Když jsem se vzbudila, přála jsem si, aby přišla, aby mi zašeptala aspoň jedno slovo: ano nebo ne, ale mlčela. Určitě se na mě zlobí.“

„Anebo si myslí, že už jsi dospělá! Že už se musíš rozhodnout sama!“

„Ano,“ přisvědčila, „já to pak pochopila. Že už se nikdy neobjeví. Už musím sama. Já se rozhodla. Proto jsem přišla tak pozdě, nechtěla jsem přijít dřív, než se rozhodnu.“ Přitiskla se ke mně a já ucítil, jak její rty vášnivě obemkly moje.

Uvědomil jsem si, že cítím téměř vítězné zadostiučinění. Zároveň se ve mně ozvala nelibost, že se rozhodovala beze mě, že se ani nepotřebovala zeptat na můj souhlas. Také strach jsem cítil: z osudové vážnosti, s níž se mi svěřuje.

Jako by do svého polibku soustředila všechnu lásku, svoji vášnivou bytost, jako by se chystala v nejbližší chvíli zemřít, svěřit se křídlům, která ji neunesou, a klesnout do propasti. Pak ode mě odstoupila. „Už se víckrát nesejdeme!“ Její hlas mi připadal bolestně přísný. „Kdybychom se ještě sešli, už bych to neunesla. Prosím tě, pochop mě!“

„Ale myslel jsem,“ pokusil jsem se namítnout, „právě jsme si řekli, že nám je dobře. Zdálo se mi,“ náhle mě zaplavila vlna sebelítosti, „že jsem konečně našel blízkého člověka.“

Dopadlo sem jen nepatrně světla od vzdálené lucerny, přesto jsem rozeznal v jejích očích slzy.

„Třeba až jednou, za čas,“ řekla, „já na tebe nezapomenu. Nikdy na tebe nezapomenu.“

Mlčel jsem. Díval jsem se přes kamennou zídku na hladinu řeky, v níž se kolébavě zrcadlilo okrouhlé světlo měsíce. Kolem mě i ve mně se teď rozprostíralo ticho. Pak najednou vedle mých nohou udeřil o zem těžký předmět. Trvalo mi okamžik, než jsem pochopil, že to byla ona. Ležela na zádech, ruce rozhozeny, oči zavřené, kolem

rtů se jí bělaly zpěněné sliny. Sehnul jsem se nad ni a pokusil se jí zvednout hlavu. Ochromila mě hrůzná předtucha. Vzáyval jsem smrt a ta se dostavila. Co si mám teď počít?

Vzdychla hlasitě, pak pootevřela oči.

„Co je ti, co je ti?“

Posadila se a rozhlížela se udiveně kolem sebe. Pomohl jsem jí vstát.

„Já nevím, co se stalo. Upadla jsem?“ Opřela se o mě.

„Půjdeme domů, jsi unavená!“

„Mně už je dobře. Můj drahý, odpusť mi!“ Svírala křečovitě moji ruku. „Musíš mi věřit, že jinak nemůžu. Copak ty bys jednal jinak? Člověk si přece nemůže rozdělit duši.“

Vedl jsem ji k nejbližší lavičce, ale nevedl jsem ji dost obezřetně, když znovu padala, nestačil jsem ji zachytit, jen zpomalit pád.

Tentokráte zůstala nehybná déle, nedovedl jsem odhadnout, jak dlouho to trvalo, ale začali se k nám sbíhat lidé.

Konečně se probrala, někdo neznámý mi ji pomohl zvednout a nabídl se, že sežene taxíka.

V nemocnici ji přijali okamžitě. Mně dovolili, abych si sedl na bílou lavici v prázdné polotemné chodbě.

Vrátila se asi za půl hodiny a usmívala se nepřítomně. Nic to nebylo, jen se asi trochu přetáhla, dali jí injekci, už jí bude dobře. Sehnal jsem dalšího taxíka, cestou jsme oba mlčeli, zdálo se mi, že spí. Její tvář v míhající se světle pouličních luceren vyhlížela snově bledá. Nos jí ostře trčel z obličeje, podoben zobanu mrtvého ptáka. Nedokázal jsem, i když jsem se o to snažil, potlačit ošklivost. Jako bych stále ještě slyšel ten chrčivý zvuk a viděl pěnu usazenou kolem jejích chorobných úst. S náhlou úlevou jsem si uvědomil, že to je cizí dívka, nepatřila ke mně, ani já k ní, naštěstí jsme to poznali včas, ona sama to poznala a rozhodla, a já se jejímu rozhodnutí podřídil.

Příštího večera se u nás objevil Ota. Zazvonil, počkal, až mě matka zavolá, neodpověděl na můj pozdrav, řekl jen: „Chce s tebou mluvit. Počkám na tebe dole!“

Napadlo mi, že přece jen umírá, a zmocnila se mě hrůza. Rychle jsem se převlékl a vyběhl ven. Čekal tam opřen o akátový kmen.

„Jak se jí daří?“ vyhrkl jsem.

Neodpověděl, jen mi pokynul, abych ho následoval. Šli jsme uličkou, kterou jsem ji v posledních dnech doprovázel. Kolikrát vlastně? Všechno bylo tak krátké – nestálo to ani za řeč. Jenže kolik času je třeba k tomu, aby člověk vystoupil na římsu a svěřil se křídům, jež ho neunesou?

„Pověděla mi všechno,“ ozval se náhle. „Zachoval ses hnusně. Ale co jiného se dalo čekat od takovýho... takovýho...“ Zdálo se, že se mu nepodaří najít správné slovo. Pak je přece jen našel. „Jestli se jí něco stane, jsi vrah!“

Prvně jsem vstoupil do bytu, v němž bydlela. Prošli jsme předsíní, na jejímž konci mě zarazil. Zaklepal a sám vstoupil. Zevnitř jsem zaslechl její hlas, ale slovům jsem nerozuměl. Co ode mě chce? Jak ho dokázala přimět, aby mě přivedl? A proč, když už mě nechtěla vidět?

Konečně se objevil. „Můžeš vstoupit!“ nedíval se na mě. Ustoupil o krok stranou a nechal mě vejít do místnosti za skleněnými dveřmi, sám zůstal v předsíni.

Pokoj byl velký, s vysokými zdmi a štukovým stropem.

Ležela chorobně bledá v posteli, přikrytá po krk červenobíle pruhovanou duchovou. Pokynula mi, abych přistoupil blíž. Vedle postele stála židle – posadil jsem se na ni. „Jak se ti daří?“

„Mně už je úplně dobře,“ její hlas zněl lehce, téměř vesele. „To on mi nařídil, že musím ležet. Má o mě starost. Chtěla jsem za tebou sama, ale zakázal mi vstát. Jenže jsem ti musela říct, že se uzdravím. Aby ses nebál, už se to nikdy nestane.“

„Já vím, že se uzdravíš.“

„Sama jsem si to zavinila. Myslela jsem si, že se všechno dá rozhodnout násilím, a pak jsem nevydržela to napětí. Ale už jsem pochopila, že by to stejně nemělo smysl. Chtěla jsem, abys věděl, že už jsem to pochopila.“

Nerozuměl jsem jí, ale dřív než jsem se stačil na cokoliv zeptat, vešel do pokoje Ota. „Nepotřebuješ nic, holčičko?“

„Ne,“ řekla, „nic nechci.“

„Víš, že se musíš šetřit!“ Obrátil se ke mně. „Byla na smrt nemocná. Doktoři řekli, že ji každé rozčilení může zabít. Jenže jsou lidi – myslí jenom na sebe. Na svoje potěšení.“

Nemělo smysl, abych se před ním obhajoval.

Podala mi ruku. Když jsem ji sevřel, odpověděla mi dlouhým křečovitým stiskem. Ota přede mnou otevřel dveře a já vyšel.

Asi tři dny nato, když jsem se k večeru vrátil z přednášky, našel jsem ve schránce dopis od ní. Na obálce chyběly známky i adresa, bylo tam jen moje jméno.

Roztrhl jsem obálku ještě na schodech.

Je toho tolik, co mi chce povědět, psala, chtěla to udělat, už když jsem přišel za ní, ale nebyla k tomu příležitost, pokusila se mi naznačit aspoň to nejdůležitější, ale není si jista, co mi vlastně stačila povědět za tu kratičkou chvíli a co mi řekla už jenom v duchu – protože v duchu se mnou rozmlouvá stále: ve dne i v noci.

Také se bojí, abych ji nepovažoval za vrtkavou, za člověka, který opětovně mění rozhodnutí. Bylo to pro ni všechno těžké, protože ví, jak ji Ota miluje, protože i ona si ho váží jako skvělého, dobrého a obětavého člověka. Ale stalo se něco, co si předtím nedovedla představit: vzdálila se mu, už ho nemiluje. V první chvíli se vzpírala to uznat, pokoušela se jejich vztah nějak zachránit, pak pochopila, že je to marné; láska je buď úplná, anebo ubohá, proč by měla někoho, koho si váží, kdo k ní byl hodný, odměňovat ubohou láskou? Proč by měla sama na sobě páchat násilí a věřit, že tím může učinit někoho šťastným? To všechno už Otovi řekla, bylo to pro ně oba těžké, protože už se připravovali na společný život, ale myslí si, že ji pochopil a souhlasí s jejím rozhodnutím. Ona teď neví, co bude dál, četl jsem s narůstající úzkostí, jen tolik cítí, že mezi námi dvěma se cosi událo, snad tehdy u toho ohně mezi námi přeskočila nějaká jiskra a zapálila

plamen, který, pokud budeme dosti moudří, by nám mohl stále svítit, a my bychom tedy mohli život prožít v lásce. Věří, že jsme toho oba schopni. Ted' mě vidí v duchu před sebou, mé smutné, zadumané oči, můj úsměv, za nímž vždycky cítí i bolest, a čeká, čeká na moji odpověď.

Složil jsem dopis a zase ho vrátil do obálky. Kdybych ho tak mohl vrátit úplně, vrátit všechno, co se stalo, vrátit čas.

Zazvonil telefon. Zvedl jsem sluchátko, ale na druhé straně trvalo ticho, snad jen slabý dech se mi podařilo zaslechnout. Pochopil jsem, že to ona chtěla vědět, jestli jsem přišel a našel její poselství. Od této chvíle začínala běžet moje lhůta.

Kdyby dopis aspoň nebyl tak bezpodmínečně naléhavý a její nabídka tak úplná. Mám vůbec právo ji odmítnout po tom, co jsem způsobil? Ale co k ní vlastně cítím? Cítím vůbec něco z toho, o čem píše?

Všechno se přihodilo tak rychle. Nedokázal jsem se vyznat ve svých citech. Snad bych jí mohl aspoň tohle vysvětlit. Nechci ji ztratit, určitě ji dokážu mít rád, ale nebyl jsem na nic podobného připravený. Co když ji zklamou? Neměla by zvážit, jestli její rozhodnutí není ukvapené?

Začala se mě zmocňovat horečnost. Musím s ní co nejdříve mluvit. Všechno probrat, získat trochu času.

Oblékl jsem si kabát a spěchal uličkami, jimiž jsem ji v posledních dnech doprovázel. Ještě jsem nedošel k parčíku, kde jsme se loučovali, když ke mně dolehly úryvky jakési poutové melodie a vzápětí nebe přede mnou vzplanulo nezvyklou září. Pak se nad vrcholky střeš vyhoupl nečekaný hrot stožáru.

Vztyčili stožáry na okraji parčíku, přímo nad opuštěným dětským pískovištěm se pnulo lano.

Představení už bylo v proudu a já uviděl ve výšce přízračnou postavu ve svítivém trikotu, jak balancuje na vysokém kole, a náhle jsem pocítil dávné vzrušení, jako bych vystoupil z tohoto sychravého podzimního dne, jako bych najednou zapomněl na cíl své cesty, vmísil jsem se do davu diváků.

Je možné, že by s nimi ještě stále byla, že by má akrobatka celá ta léta večer co večer metala ve výšce svá salta a dosud se nezřítila?

Provazochodec teď odložil kolo, přinesl si stolek a židli a usadil se, z opačného konce lana k němu mířila jeho družka, oblečená za servírku, na dlani podnos plný talířů. Snažil jsem se rozeznat její podobu, byla však příliš vysoko nade mnou, ale i kdyby byla blíž, i kdyby to byla opravdu ona, copak bych ji ještě dokázal poznat?

Pokládala na stolek talíře a já se snažil stále rozeznat její rysy, jako by mi od ní, pokud to byla ona, kynula záchrana, jako by mi mohla přinést nějaké poselství anebo naději.

Číslo skončilo, oba artisté odklidili rekvizity, pak muž uchopil hlásnou troubu a obrátil se k nám divákům a zval nás k sobě nahoru, volal, že kohokoliv z nás bezpečně přenese na zádech z jedné strany na druhou. A přišla k němu i jeho společnice, vábila nás k sobě a z té výšky hleděla do našich temných řad, a mně připadalo, že si vybírá, hledá mezi námi toho, kdo se odváží. Najednou jsem pochopil, že hledá mě. Cítil jsem, jak do mě vstupuje závrať. Ano, kdo jiný měl vystoupit nahoru než já? Jenže: jak obstojím tam nahoře, směšně a bezmocně nesený na cizích zádech? Nestrhnu v závratí sebe i svého nosiče dolů z lana?

Rozhlédl jsem se po ostatních, jestli také zpozorovali, že to jsem já, kdo je osločován, ale všichni klidně hleděli vzhůru v očekávání nové vzrušující podívané, jich se výzvy netýkaly, nezajímalo je ani, koho se týkají. Ztěžkly mi nohy. Dokážu vůbec vyšplhat po kymácivém provazovém žebříku na stožár?

Vábivý hlas se mě znovu dožadoval,razil si ke mně cestu tmou.

Pohnul jsem se směrem k němu, ale vtom už jsem zahlédl jakéhosi chlapíka v kostkované čepici, jak obratně šplhá po žebříku. Už byl nahoře a drápal se na záda artisty ve svítivém trikotu.

Když ti dva kymácivě přešli lano, zavířily bubny a já spatřil štíhlou bílou postavu, jak stoupá k vrcholu nejvyššího stožáru.

Ale nebyla to ona, nebyla to vůbec žena, nějaký cizí muž se vyšplhal až na to místo, které patřilo jí, uklonil se a ihned se postavil na ruce, takže teď měl pod nohama tmavá a širá nebesa, po nichž se marně snažil kráčet.

Přihlížel jsem vysoké akrobacii a čekal, zdali mě opět jako kdysi zkruší cizí úzkost a závrať, ale necítil jsem nic: buď mi ten kejklíř byl lhostejný, anebo jsem byl příliš zaujat sám sebou, vlastními pocity. Jak jsem tam stál uprostřed zástupu a hleděl k nebeskému artistovi, který nad našimi hlavami, nad temnou hlubinou neustále vyzýval tu s hvězdnou tváří, zdálo se mi, že začínám chápat něco z tajemství života, že svedu rozsoudit to, před čím jsem až doteď bezradně tápal. Cítil jsem, že život je věčné pokušení smrti, jediné nepřetržité představení nad propastí, člověk v něm musí směřovat k protějšímu stožáru, i kdyby ho pro závrať vůbec neviděl, jít, neohlížet se zpátky, nedívat se dolů, nedat se zlákat těmi, co si pohodlně stojí na pevné zemi, co jenom přihlížejí. Také jsem cítil, že musím kráčet po svém laně, sám si je napnout mezi stožáry jako tihle kejklíři a pustit se na ně, nečekat, až mě někdo povolá vzhůru a nabídne mi, že mě přenese na zádech. Začít své vlastní představení, své velké, neopakovatelné vystoupení. A cítil jsem, že to svedu, že v sobě mám dosti síly, abych to svedl. Vtom se někdo dotkl mého ramene. Lekl jsem se tak, až jsem skoro vykřikl. Ale to už zacinkala kasička a já před sebou uviděl známou neznámou, skoro zapomenutou tvář té dávné krasavice. Vytáhl jsem kvapně z peněženky několik mincí a podal jí je. Usmála se, její zuby na mě zasvítily ve tmě a já téměř ucítil horký vysvobozující dotyk jejích rtů.

Když představení skončilo a lidé se rozešli, chvíli jsem bloumal na náhle pustém a temném prostranství. Na koho, na co jsem ještě čekal?

Kousek stranou žlutavě svítily oči maringotky. Někdo uvnitř hrál na kytaru a hlasitě tam poplakávalo dítě. Chvíli jsem naslouchal té směsici zvuků, pak jsem se vydal zahradními uličkami domů.

Teprve dalšího večera jsem se odhodlal k odpovědi: její dopis mě dojal i překvapil, anebo dokonce ohromil. Bojím se, jestli se nerozhodla unáhleně. Určitě bychom se měli setkat (těším se, že ji uvidím) a o všem si promluvit, všechno znovu uvážit. Navrhl jsem datum, hodinu a místo (jako obvykle v parčíku před jejím domem). Příštího rána jsem hodil dopis do schránky.

V den, který jsem stanovil, přišlo. Přesto jsem přišel na určené místo o několik minut dříve. Provazochodci už odjeli, jen tam, kde stály stožáry, zůstaly hromádky zkeypřené země.

Schoval jsem se pod vysoký smrk, naslouchal, jak déšť šumí v podzimních větvích, a pozoroval dům, v němž bydlela; jedno okno ve třetím patře svítilo, ale nebyl jsem si jist, zda to je opravdu její okno. Díval jsem se však k němu v naději, že zahlédnu nějaký pohyb, zákmit křídla, záblesk konejšivého chápajícího pohledu, ale zářilo pustě a bez známky života, jako by za ním hořelo nějaké bludné světlo.

Mé nedávné odhodlání se vytratilo. Co když budu celý život jen čekat, čekat do chvíle, kdy zahlédnu už jenom tamtu, její hvězdnatou tvář? Upře na mě pohled a řekne: Neuměl jsi přijmout život, můj milý, tak už radši pojď! Anebo naopak řekne: Dobře jsi udělal, poněvadž jsi dovedl unést svou samotu ve výšce, protože ses dovedl vzdát útěchy, aby ses nemusel vzdát naděje!

Co by vlastně řekla?

Nedovedl jsem to v téhle chvíli posoudit.

(1980)

Lingula

1

Menza byla dlouhá a bezútěšná, hluboko v podzemí a její stěny, kromě zadní skleněné, měly jen slepé výklenky místo oken. Menzovní výbor se sice snažil zastřít jejich pustotu ručně malovaným desaterem:

NEPOLIJEŠ!
NEZANECHÁŠ NÁDOBÍ ŠPINAVÉHO!
NEZAKOUŘÍŠ! ...

ale sál tím příliš nezvládněl a Tomáš i s kamarády nosili své obědy až ke skleněné stěně. Bylo tu více vzduchu, víc světla a stolek pod posledním článkem desatera měl jednu nohu kratší, nikdo u něho nesedal, a hodil se proto výborně k odkládání kabátů, aktovek a talířů od polévky.

Zvykli si na toto místo, poslední stolek v druhé řadě, vystřihli z papíru velkého štíra, na něj napsali:

BIOLOGIE – REZERVOVÁNO!

Hned za skleněnou stěnou ležela malá zahrádka, dva keře modrého bezu, nízký akát, bílá magnólie a zlatý déšť, hnízdili tu kosi a párek hrdliček. Nevšímal si toho příliš, jenom ptákům v zimě házeli zbytky z talířů a jednoho dne skoro s podivem zjistili, že zatímco studovali kmen Nematoda, akátu vyrašily první lístky.

Když rozkvetl bez, u stolku s kratší nohou se objevila cizí dívka – skoro bílé vlasy vysoko vyčesané, olivové oči pod tmavým obočím,

dlouhý krk. Seděla vzpřímená jako figurína a v štíhlých prstech držela příbor s takovou elegancí, jako by seděla v Internacionálu anebo před filmovou kamerou.

Po celou dobu, kdy jedla, z ní téměř nespustili pohled a za celou tu dobu na ně ona ani jednou nepohlédla, jako by ani nevěděla, že vedle ní někdo sedí a že nad hlavou jí visí desáté přikázání:

BUĎ PŘÍVĚTIVÝ K SOUDRUHŮM!

Když dojedla, otřela si ústa kapesníčkem, její pohled tkvěl přitom dokonale v prázdnu; potom vstala, na okamžik se ohlédla, teď si jich musela všimnout, ale nedala nic najevo a odběhla na vysokých tenkých podpatcích krátkými krůčky dokonalé sekretářky.

„Od filmu!“ otipovali ji.

Potom seděli déle, nežli mívali ve zvyku sedat, a plácali o té dívce: nohy, boky, ňadra a oči. Nemohli ji jen tak nechat. Toho času byl jediný z nich volný Tomáš, připadl tedy ten úkol jemu, i když se shodli, že to bude nejspíš nad jeho schopnosti.

Druhý den ji uviděli už z dálky. Seděla u stejného stolku, proti ní chlapík – nejmíň o třicet let starší – skoro plešatý, na rozpláclem nose módní brejličky, cíp límečku mu trčel vzhůru, vyhlížel zcela tuctově.

Ona jedla jako vévodkyně z Monmouthu, on hlasitě srkal polévku, skloněný až skoro do talíře.

„Chutná ti tu?“ slyšeli ho.

„Ano!“

Potom ti dva dlouho mlčeli, až se ona zeptala:

„A tobě?“

„To víš, když jsem tu s tebou!“ Přestal jíst a vycenil v úsměvu zahnědlé zuby.

„Nech toho, nemám ráda ty řeči.“ Už mlčeli až do konce oběda. Potom on vzal špinavé nádobí a odnášel je a všichni gratulovali Tomášovi, protože proti tomuhle nemohl být bez naděje.

Do dvou dnů zjistili, že ten mužík přednáší rodinné právo, je rozvedený a má dvoubarevného spartaka, o ní však nezjistili nic. Nikdo ji neznal a nikdo ji předtím neviděl, nestudovala zřejmě, patřila jenom k tomu právníkovi a také už se od toho dne objevovala jenom s ním.

Zvykli si na ni a přestali poslouchat, co ti dva u sousedního stolu mluví. Ostatně mlčeli skoro pořád, on byl stále stejně nevzhledný a ona stále stejně dokonalá; když dojedli, on odnášel špinavé talíře a ona zůstávala ještě několik okamžiků sedět a sledovala ho nepřítomným pohledem. Pak odešla za ním a po schodech už stoupali spolu.

Říkali jí Tomášova holka. Byl v tom přátelský výsměch – už mu ji přisoudili a také on sám si ji přisoudil, ale zatím s ní nepromluvil ani slovo. Ten člověk se od ní totiž nehnul a také ona nikdy nezavdala příčinu, aby ji Tomáš mohl oslovit. Už vlastně nikdo ani nečekal, že ji osloví, jenom on na to myslel a představoval si chvíli, kdy to udělá, a protože v duchu to bylo všechno velmi snadné, představoval si i všechny ostatní chvíle: seděli proti sobě na terase Bruselu – hudba, půlnoční parket, její široce rozevřené oči, široké rty, líbal ji při tanci a pak pod obloukem mostu a v průjezdu domu, v němž bydlela, a ještě ve dveřích, a líbal ji na neznámé židli tam uvnitř a pak se milovali na neznámém gauči – dlouhý posedlý okamžik. Potom se opět vracel k začátku.

„Co děláte dneska odpoledne? Nabízí se vám totiž ohromná možnost strávit je ve společnosti velmi zajímavého muže.“ To se nehodilo. Na to by mu *ona* vůbec neodpověděla.

Čučel do skript. Rody Fasciola, Opisthorchis, srdčitá těla se dvěma přísavkami.

„*Jste jako utkaná z mořské pěny.* Dovolíte, abych se na vás chvílku díval? Jenom chvíli. A jenom díval!“ To by určitě neodmítla. Jenže by to vypadalo, jako bych se z ní úplně pomátl.

„Máte hlavu jako Upupa epops.“

„Jako co?“

„Upupa epops!“

Trochu rozpačitého smíchu.

„To je pták. S nádhernou hlavou. I když nic ve srovnání s vaší!“
Tohle vypadalo slibně.

Přednášky skončily, nechodili už společně na oběd, některý den vůbec nevypadli z koleje a živili se chlebem, treskou v tomatě, makovou buchtou a nakládanými ryzci od maminky, žvanili přitom o čtyřech rysech dialektiky, o nešťastné Belindě Lee, o Semaforu, že Fuchs, když vyhazoval posledně od zápočtů, řval tak, až uklízečka o patro níž upustila baňku s velkolepým exemplářem čínského kraba, krab i s lihem si to tekl po podlaze jako živý, bába z toho mohla mít smrt.

Potom už do zkoušky zbýval jenom den a noc, žvýkali zvolna a mleli přitom v duchu rozdělení červů, dostal se zrovna k řádu Brachiopoda, nesmyslní mořští červíci, které nejspíš nikdy nespatří; možná že právě dneska přišla sama, mohlo by to být ohromné vytržení z té červavé nudy! Ale den před zkouškou?

Šel se alespoň oholit, pak si vyčistil boty, konečně do menzy bylo jen dvacet minut, oblékl si novou košili, vypadal v ní docela zajímavě, kdyby si ještě půjčil stříbrný zapalovač – prachy měl, celou stovku schovanou pro mimořádné případy.

Den byl nesnesitelně horký, potil se v nacpané tramvaji, spílal si pitomců a byl odhodlán, že pokud ji tam vůbec zastihne, osloví ji, i kdyby s ní seděl u stolu děkan.

Uviděl ji už z dálky, jasně zelená blůza, bílé vlasy, seděla za kývavým stolem, židle proti ní byla prázdná.

Vyzvedl si rychle oběd a propletl se s talíři k ní.

V širokém výstřihu bronzový řetěz s ozdobnou mincí, hladká, velice jemná a hladká pleť. „Je tu volno?“

Vzhlédla překvapeně. „Pozor,“ řekla, „vyléváte si polívku!“

Snažil se jíst s grácií jako ona, ale měla před ním náskok, zbývala mu na talíři ještě polovina knedlíků, když dojedla. Musel rychle

něco podniknout. „Jste tu dneska sama?“ Taková pitomost. Taková nejvšednější pitomost. „Je asi u zkoušek, že jo?“ dodal rychle.

„Nevím!“ Složila talíře na sebe a vstala.

„Počkejte,“ vyhrkl. „Co byste řekla malé odpolední procházce?“

„Čemu?“

„Co byste jinak dělala dneska odpoledne?“

„Šla na ryby!“

Trochu mu vyrazila dech. „To není žádná zábava,“ namítl chabě.

„A co byste mi nabídl vy?“

„Něco, co jste ještě nezažila. Nezapomenutelný večer!“

„Mluvil jste předtím o odpoledni.“ Pak vzala do jedné ruky talíře, do druhé kabelku a odcházela krátkými krůčky dokonalé sekretářky.

Běžel za ní – po schodech a pak po horké přeplněné ulici, taková příležitost se už nikdy nevrátí, usilovně se snažil vymyslet něco chytrého, něco vtipného, něco lehounce ironického, něco podmanivě sebevědomého – a mlčel.

Na křižovatce svítila červená. „No tak co,“ dívala se upřeně na světlo. „Budeme mít ještě dlouho společnou cestu?“

„Pořád,“ řekl beznadějně, „ledaže byste mě chtěla úplně zničit!“

Přešli křižovatku, od Prašné brány přijížděl taxík. Zamávala velmi rezolutně.

Taxikář se naklonil dozadu a nedbale pootevřel dvířka.

Přiskočil rychle a podržel je zvenčí.

„Kam to bude?“ zeptal se muž za volantem.

„Ke Zlaté studni,“ řekl ještě zvenčí. Potom vklouzl rychle dovnitř a vůz se rozjel.

Dívala se upjatě před sebe: cítil teď slabou šerškovou vůni, byl nadšen svou vlastní drzostí; tohle muselo zapůsobit. Vždycky je lepší jednat, nežli zbytečně žvanit.

Auto přešlo most a několikrát se zakroutilo úzkými uličkami: „Šestnáct korun!“ oznámil muž za volantem a rychle smazal čísla.

„Děkuju za svezení,“ řekla. „Myslím, že v drzosti jste skutečně dost svérázný!“

Zalichotilo mu to. „Tak pojdte nahoru! Přece tu nebudeme stát.“

„Neobyčejné odpoledne,“ řekla pohrdavě. „Sedět na terase a čumět na stověžatou. K tomu dvě deci vína a vy! Nic lepšího jste nevymyslel?“

„Vymyslel bych. Ale nedala jste mi čas.“

„Máte ho teď!“

„Dobře. Vymyslím něco úplně originálního. Ale teď si půjdeme sednout nahoru!“

Vystoupali po sto šesti schodech, přivolal číšníka a velmi nedbale objednal láhev šampaňského, aspoň poznám, jakou to má chuť.

Město bylo skutečně krásné, několik oken se ohnivě lesklo, malé, starodávné tramvaje se bezhlesce sunuly po dalekém nábřeží, věže patřičně čněly a nad staletou historií visel nehistorický oblak dýmu a výfukových plynů.

„Mohli bychom se představit,“ navrhl.

„Ohromně originální začátek,“ řekla. „Co se týká mého jména – nic vám do něho není. A vaše mě nezajímá.“

Byl odhodlaný nedát se zmást. Zvedl tedy pohár. „Jsi zvláštní. Ohromně zvláštní. A zajímavá.“

Dívala se mimo něj, přes nízké zábradlí, do tmavých, učouzených střech. „A teď mi řekni, co vlastně chceš,“ promluvila do prázdna.

„Vždyť víš, strávit s tebou odpoledne a večer!“

„Jaký by to mělo smysl?“

„Nevím... Třeba bychom mohli být oba šťastní!“

„Nech těch řečí! Už jsem to mockrát poslouchala.“

Mlčeli.

„Řekneš mi něco o sobě?“

„Ne!“

„Studuješ?“

Mlčela.

„A jeho miluješ?“

„Nech toho!“

„Přece nejsi šťastná!“

„Tohle vykládáš všem a každá se diví, jak jsi to uhod, co?“

„Ale ty nejsi. Poznám to!“

„Nech hned těch řečí. Nebo tě tu nechám sedět.“

Zaplatil víno. Za spropitné by byly v menze tři obědy. Zbývalo mu už sotva čtyřicet korun.

„Ted' mě, doufám, propustíš,“ řekla, když sestoupali se schodů. Ale v té otázce už byla vlastně odpověď. Mohla přece odejít, nemusela se ho vůbec ptát. Bylo na čase nasadit zajímavé téma. Anebo historku. Ale byl ted' celé dny zahrabaný v červech.

„Nepropustím,“ řekl ledabyle. Loňské zimy málem zahynul na horách. No, trochu to ted' dramatizoval, ale zážitek to byl. Jenom jak se nenápadně přehoupnout na zimu? Zeptal se tedy zatím: „Chodíš do Semaforu?“

„Na tom ti přece nemusí záležet!“

„Tomu říkám moderní muzika. Dokonce člověku dodá náladu, i když už si je jistě, že za chvíli bude po něm!“ Tohle byl tedy prvotřídní přechod. Pohlédl na ni kradmo, ale nepostřehl v jejím obličejí ani stopu zájmu.

Začal tedy líčit tu strašlivou mlhu, vichřice *kvílela*, krystalky ledu *bičovaly* tváře, dech *zmrzal* u úst.

Šla vedle něho nezúčastněně, soustředěná na chůzi, s pohledem strnule upřeným před sebe, byly čtyři hodiny odpoledne, chodníky se zaplnily, lidé nabíhali do krámů, určité tváře, okouněli před výklady, vráželi do něho, před zmrzlinářstvím se tísnil zástup. Jen málo věcí se mohlo zdát v této chvíli tak nesmyslných jako kvílení vichřice, sněhové závěje a nebezpečí hor.

Několikrát zoufale polkl a snažil se z toho vyjít se ctí. Líčil pocity úplného vyčerpání.

Z reklamního plakátu se na něj zašklebila jakási herečka. Za ní padalo do propasti červené auto. Vůbec netušil, co to může být za film, ale plakát sliboval italskou veselohru, a on tedy řekl, že o ní slyšel a je to prý velkolepé.

Trochu se ušklíbla a on spěchal koupit lístky, bylo už dávno po začátku, naštěstí tohle dílo zřejmě ani začátek nepotřebovalo. Nemohl se vůbec soustředit, snažil se však předstírat, že se baví, chechtal se hlasitě nejpitomějším vtípům, ohlížel se na ni vítězně, pak si uvědomil, že ona se nesměje, její obličej byl podivně strnulý, oči, nepatrně pootevřené, zřejmě nic nevnímaly, ústa jako by jí zkřivilo utrpení.

Je nějaká divná, řekl si. Možná se jí něco stalo. Něco, o čem nemám ani tušení. Anebo jemu. Proto nepřišel k obědu a ona celou tu dobu myslí na něj. Nějaká tragédie, rozhodl, to by mohlo být docela zajímavé. Bude to chtít takovou dlouhou zámlku, až se mi svěří. *Víš, včera jsme byli ještě cizí, ale můžeš se na mě spolehnout!*

Pak by to ovšem chtělo nějaký čin.

Jenže jaký čin se dá vymyslet v tomhle pitomém světě?

Ledaže bych jel do Šárky, pomyslel si zlostně, a tam skočil ze skály. Na důkaz lásky. Anebo se vrhl v šatech do Vltavy. No, pomyslel si, snad vystačím s docela obyčejnou lavičkou a s takovým tím, co se jinak nevypráví. Jak jsem se prvně zamiloval, jak jsem poznal, že táta zahýbá mámě, a že když mi byly dva roky, bombardovali Prahu. Dostal to sousední barák. Chápeš to? Mohl jsem nebýt, chybělo docela málo, a teď tu mohlo vedle tebe sedět prázdno.

Film skončil.

„Byla to trochu otrava,“ přiznal. „Jestli ses nudila, tak mi to odpusť!“

„Proč?“ podivila se. „Máš jistě horší věci v zásobě!“

„Co myslíš?“

„Tanec,“ řekla. „Teď mě přece pozveš. Na večeri a pak tančit. Odhaduju tě tak na Střelák. Na Vltavu nejsi dost nóbl a v Luxoru

zase nečepujou alkohol. Tam by ses nemoh tvářit ani trochu zhýrale. A v Oddycháči hraje jen dechovka.“

Napadlo ho něco úplně sebevražedného. „Zrovna tam jsem tě chtěl pozvat.“

„Aha, začínáš být originální.“ Určitě tam nikdy nebyla a teď se děsila párků a svátečních tatíků s dětmi. „Bude to jistě nezapomenutelné,“ řekla, „koupíš mi balónek a cukrovou vatu?“

„Všechno, co budeš chtít!“ Byl tam také jen jednou a zůstala mu matná představa spousty lidí a strašlivé nudy. Největší nuda je organizovaná zábava; DODRŽUJTE SMĚR ZÁBAVY! Ale snad se tam něco najde, něco, od čeho by se dalo začít! Třeba výstava umělých květin. Nebo večer poezie. Miluješ Holuba? Nebo Morgensterna?

Tu o tom červu znáš?

*Ukrytý do ulity,
prazvláštní červ si žil...*

Víš, jak se rozmnožuje Eunice viridis? Fuj!

Nastoupili do tramvaje, koupil pro ni jízdenku, zbývalo mu už jenom šestnáct korun čtyřicet haléřů.

Brána parku byla široce otevřená, proti nim se klátila dvojice, ona měla pomačkané šaty a ohyzdně zmalovaná ústa, voda tiše vyšlehovala ze zobáků keramických potápek. Zahnuli doprava kolem uzamčeného sportovního paláce, před opuštěnými stánky se válely rozšlapané papírové pohárky, osamělý metař kousek před nimi je vršil v neúhlednou hromadu. Když šli kolem něho, zvedl hlavu, pokynul k pustým lavičkám, které se táhly podél záhonů, a řekl: „To jsou teď časy! Milencové seděj u televize.“

Byl mu vděčný za ty milence. „Všichni nejsou stejní, jak vidíte!“ „Pojd,“ vybídla ho netrpělivě. „Přece tu musí něco být.“

Cesta byla úhledně sypaná, temné budovy spaly s beznadějně semknutými okny; opuštěná aréna se stupňovitými sedadly, amfiteátr

divadla a velká kruhová stavba cirkorámy. Z trávníku vyrůstala bezsmyslná stavba abstraktní sochy z blýskavého kovu.

Zastavil se před ní.

„Jenom to ne,“ řekla rychle. „Nechci mluvit o umění. Nezajímá mě Miró ani Klee. Nezáleží mi na nich.“

Otočila se k němu, do vlasů jí padal poslední sluneční odlesk. Byla v té chvíli velmi krásná a on zapomněl, co chtěl říci, a myslel jen na to, že se snad budou milovat.

„A na čem ti vlastně záleží?“ zeptal se.

„Pojď,“ řekla, „něco se tu přece musí dát.“

„To je právě to. Tady se nic neděje. A na čem ti teda záleží?“

„Na tobě ne,“ odsekla, „když to chceš pořád slyšet.“

„To mně na tobě jo! Protože tě miluju.“

„Nech toho! Nech těch řečí!“

„Měl jsem pár holek, a jednu jsem měl skutečně rád.“

„A co?“

„Nechala mě... To byla ta první... Myslel jsem, že už nebudu mít žádnou tak rád. Ale tebe budu mít víc!“

Z dálky sem doléhala dechovka a rachot vagonů z nádraží a zvonění tramvají, a to všechno ještě prohlubovalo ticho tady. A oni dva tu byli docela sami na nesmírném pohřebišti zábavy. Zastavil se u jedné z laviček. „Sedneme si?“

Položila mezi něho a sebe kabelku a pokusila se stáhnout si sukni přes kolena.

„Myslel jsem to vážně,“ řekl.

Hladila prsty kůži kabelky, dotkla se přitom jeho ruky, snad to udělala schválně; kdyby teď váhal, musela by si myslet, že je nějaké jehně, přikryl ty prsty dlaní. Na okamžik ho ovládlo vzrušení z dotyku. Když tu ruku nedá pryč, obejmou ji. Cítil stále větší vzrušení, pod nímž velmi hluboko se chystalo zklamání: že všechno šlo tak snadno, že ona není tak zvláštní, tak nedostupná, tak vznešená, že by tu mohla sedět s kýmkoliv, že je jako všechny – *stejná*.

Vyprostila ruku a položila si obě dlaně na kolena, nedívala se na něho, po náspu duněl vlak; její pomalý a klidný dech; pohlédl jí do tváře, teď nebyla strnulá, jen plná únavy.

„Copak se nikdy nic nestane?“ zeptala se.

„Co by se mělo stát?“

„Něco velkého. Nějaký pohyb. Nebude už nikdy revoluce?“

„Revoluce? Vždyť ta už byla!“

„Já nemyslím takovou,“ řekla zlostně.

„A jakou tedy?“

„Takový pohyb,“ řekla. „Útěk, křik. A na velkém schodišti by se hrálo divadlo. Jen tak pod širým nebem.“

„A to by bylo všechno?“

„Ne,“ na okamžik odříkávala z jakéhosi cizího textu. „Mohl bys, co chceš. Hrát s sebou, anebo nehrát. Anebo hrát něco jiného. Jít po těch schodech a jenom mlčet a vůbec nic neposlouchat.“

Nerozuměl jí. Asi nedovedla přesně povědět, co chtěla, s tím už se musí u žen počítat. Ale v jejím hlase bylo něco dráždivě tesklivého, tomu rozuměl.

„Jak ti mám říkat?“

„Co...? Už zase... Nech toho!“

„Ale nějak ti musím říkat!“

„Tak si něco vymysli!“ Byla opět úplně a povzneseně vzdálená. Ovládla ho zlost. „Dobře. Už jsem si vymyslel. Třeba Lingula.“

„Co?“

„Lingulo!“

„Jak chceš,“ řekla lhostejně.

Po náspu opět přešel vlak. Dívala se za ním. Jiskry a svítící okna. Všiml si toho. „Lingulo,“ řekl, „kousek odtud je nádraží. Pojedeme někam!“

„Kam?“

„To je přece jedno... Je v tom pohyb!“

Pokrčila rameny.

Vstali a vraceli se. Mám už jenom šestnáct korun, uvědomil si. Ale zpátky se vždycky nějak dostaneme.

U nádražní pokladny nikdo nestál. Vysypal všechny peníze na přepážku. „Dvakrát za osm dvacet,“ řekl.

„Co?“

Uviděl staropanenskou tvář, udivený pohled za brýlemi s tmavou obroučkou.

„Dvakrát za osm dvacet,“ opakoval.

„Kam?“

„To je jedno,“ řekl. „Nejbližším vlakem.“

„Vy nevíte, kam jedete?“

„Ne!“

„Takové lístky nemám,“ oznámila pokladní. „Můžete mít za sedm osmdesát anebo za osm čtyřicet.“

Podala mu dva tvrdé kartónky. „Pospěšte si! Za čtyři minuty vám jede vlak,“ řekla.

2

Vůz se měkce pohupoval, za oknem plynula noc. V kupé seděli čtyři dělníci, tři hráli karty, čtvrtý seděl proti ní, pozoroval ji mlčky a kouřil.

Už si ani nepamatovala, kdy naposled jela vlakem.

Poslední léta měla vždycky známost s nějakým autem. Samé spartaky, ten poslední se jí líbil nejvíc, dvoubarevný – červený s černou střechou, ale chlap byl jako všichni, těch řečí, jezdili vždycky v sobotu na přehradu, rozvedený, nevěděla ani, proč s nimi jezdí, spousta chat na strmém svahu, bylo v nich k zalknutí vedro dlouho do noci, ale nějak musela přežít neděli, vždycky si ji někdo našel, kdyby aspoň nevedl ty řeči, spali nazí, byl to obyčejný právník, ale miloval lyriku: *Holčičko, máš oči jako zlatá rybička a hlavu jako*

Madona, chtěl bych si tě odnést. Aspoň kousíček, dát si tě na stůl pod sklo, ty řeči, slyšela je ještě v úplném nočním tichu, nemohla usnout, přála si usnout, ale nemohla, dusila ji ta slova a přála si, aby už bylo ráno, tak si to přála, že si začala hlasitě šeptat: Bože, ať už je ráno!

Ten student, co s ním jela, už dlouho vykládal historiky o nějakém bláznivém profesorovi, dělník naproti ji stále pozoroval. Dívala se na něho také, ale ne do tváře; měl hubený žilnatý krk jako podivnou krajinu zvrásněnou oblými vrchy a proláclinami: v jedné z nich spočívala – připevněna na tenkém řetízku – malá mořská mušle.

Připadlo jí divné, že chlap nosí takovou titěrnost. Snad byl u moře a chce, aby si toho lidé všimli.

Viděl, že ho pozoruje, a usmál se trochu. Také se usmála. Jenom aby teď nezačal mluvit, lekla se. Nechtěla slyšet žádné řeči. O sobě, ani o něm, ani o životě.

Vlak zastavoval, rozjížděl se, po uličce dupaly kroky, musela se občas zasmát těm historkám, dělník naproti na ni stále upřeně hleděl: snad stál na břehu moře a bez hnutí obzíral vlny, snad proto si přivezl tu mušli, že měl rád moře a chtěl na ně vzpomínat. Na okamžik pohlédla do jeho klidných očí a uvědomila si, že on ji vlastně ani nevnímá, jenom se na ni dívá a dívá se přitom možná na moře nebo na svou dceru anebo na nějaký dávný den, ale to všechno vidí v její tváři.

Vlak začal brzdit. Dělníci vstávali, ten proti ní si nasadil rádiovku, potom jí pokynul hlavou jako staré známé a ona odpověděla: Sbohem, tónem, jakým se loučívala se známými.

Zůstali teď v kupé sami, jen s tím studentem, sedl si proti ní, tvářil se unyle. Jako Belmondo. Měl také velké rty a rovný nos, jenom trochu zhýralosti mu chybělo.

„Vůbec jsi mě neposlouchala,“ řekl a snažil se vypadat rozhořčeně. „Ty jsi toho chlapa znala?“

„Ano.“ V jeho očích nebylo nic z klidu tamtoho. Pocítila stesk. Co mě to napadlo? Kam vlastně jedu? Ani nevím, kde budeme spát.

Ale na tom konečně nezáleží. Jen aby tam aspoň tekla voda. A aby předtím hloupě nežvanil. Dívá se jako telátko; proč tak koukáš? Je to ještě kluk, uvědomila si, určitě mladší než já. Jenom se tak tváří. Třeba by to ještě dokázal, napadlo ji. Mít mě rád. Ale k čemu by bylo zase začínat? Jenom aby to bylo aspoň trochu hezké. Zpod přivřených víček zahlédla míhat se nažloutlé lampičky. „Pojd,“ uslyšela jeho hlas, „už musíme vystupovat!“

Bylo to malé nádraží, čtyři lampy, pod nimi truhlíky s pelargoniemi, ospalý výpravčí.

„Znáš to tady?“

„Ani ne!“

Pustili se za lidmi, rozkopanou tmou se dostali k několika světlům, jedno z nich patřilo hospodě.

„Nepozveš mě na večeři?“ zeptala se.

„Samozřejmě,“ řekl. Ale stál přede dveřmi a tvářil se zoufale. Konečně si vzpomněla, jak na nádraží vysypával poslední drobné. Sáhla do kabelky, našla malou peněženku a podala mu ji.

V lokále seděli jen tři lesníci s černým loveckým psem, vedoucí dřepěl u jejich stolu, zřejmě pili společně, teď společně čuměli na ni. „Hrome,“ řekl kdosi z nich polohlasně.

Čtyři buřty a chleba, sedli si do rohu za stůl s voskovaným plátnem, nad jejich hlavou říjel jelen dvanáctérák na břehu bledě modré řeky.

Lesníci zvyšovali hlas: „...hnal se s mordou u země, najednou, jako když mu sváže běhy, chlupy zježené, nehnul se mi z místa.“

Věděla jistě, že přesně tohle už slyšela, dokonce právě v téhle hospodě, kupodivu i tady se všechno opakuje, ty tři lesníky s černým psem. Věděla, že pes narazil na stopu zuřivého kance, kdy to jen slyšela, určitě velmi dávno, ano, vzpomněla si, ještě s otcem, to tedy muselo být za války anebo první rok po ní, šli po jakési cestě, už se na ni vůbec nepamatovala, potom k večeru dorazili do téhle hospody a hned u dveří seděli ti tři lesníci se psem a vykládali historku o kňourovi.

To je divné, napadlo ji, že tu pořád sedí a ještě je neomrzela ta historka, ale copak všichni neposloucháme jen několik pořád stejných historek?

Vedoucí před ně postavil talíře.

Jedli mlčky, najednou řekl: „Potkalo tě něco smutného, vid’?“

„Ano,“ řekla. „Ty!“ Dala se do smíchu.

„A co on?“

„Kdo?“

„Však víš!“

„Á...“, protáhla. Zapomněla na něj v téhle chvíli úplně. Jako skoro vždycky, když nebyla právě u něho.

„Máš ho ráda?“

Pokrčila rameny.

„Přece to musíš vědět!“

„Nech těch řečí! Aspoň při večeři.“

Jeden z lesníků se k nim blížil se třemi skleničkami. Byl ještě mladý, v červené tváři chytré oči: „Připijeme si? Na krásu tady slečny!“ Ustrnul nad bronzovou mincí, nebyl s to zvednout pohled.

Tehdy také přišel, vzpomněla si. A nutil mě, abych se napila. Pak se všichni smáli. Asi jsem se šklebila.

Tehdy mi bylo pět let, uvědomila si, proč to tehdy dělal? Ale teď si byla jista, že ví, proč přišel.

„Zaplat’!“ řekla tiše.

„Tak se honem napij,“ urazil se lesník, „jinak tě v noci zastřelím. I s tím tvým klukem. Skrz dveře.“ U jeho stolu se smáli.

Věděla, že přišel právě pro ten chechtot, a taky aby si ji mohl prohlédnout a mohl si pak líp představovat to všechno, co přijde a co už on nebude vidět.

Vzala si skleničku a vypila její obsah jediným sotva znatelným pohybem rtů. Nenáviděla tyhle poslední okamžiky, klíče s kovovými kroužky a odcházení a pohledy v zádech. „Děkuju vám,“ řekla a usmála se na lesníka. „Jednou vám to třeba oplatím.“

Pak si opět sedla, jenom aby nevrzaly postele a vedoucí aby nedělal řeči a taky on aby zbytečně nemluvil, aby to bylo aspoň trochu hezké; vrátil se od pultu a podal jí peněženku.

Otevřela ji roztržitě, chvíli se přehrabovala v drobných, najednou si všimla: „Na nocleh nezbylo?“ Znělo to skoro vítězně.

„Já nevím... Já... Neptal jsem se...“ Pak viděla, jak rudne. Odšoupla židli a rychle vstala.

Šli dlouhou ulicí zhasnutých domů, v zahradách, které míjeli, štěkali psi, ale bylo tu čisté a konejšivé ticho, bože, tohle jsem ještě nezažila, taková bláznivost. Pak zůstala cesta v polích, voněly akáty a světlo přicházelo jenom z měsíční výše, zvláštní a nezvyklé.

„Kam jdeme?“ zeptala se. Pozorovala špičky svých bot a snažila se rozeznat, jak velmi jsou zničené. „Asi nikam,“ odpověděla si sama. „V tom to právě vězí, že nikam...“

Nepostřehl asi posměch. „Jednou, když jsem byl kluk, utekl jsem z domova,“ začal vykládat. „Ještě s kamarádem. Nevěděl jsem taky kam. Vzali jsme si spací pytle a hromadu konzerv...“

„Ano,“ přerušila ho netrpělivě. „Spali jste v lese a houkaly sovy, ale vy jste se nebáli. Potom vás chytli na nádraží v Jindřichově Hradci. Doma ti ani nenabíli, a tak ses zamiloval. To ti bylo třináct. Do profesorky přírodopisu. Zklamala tě, protože jsi ji nachytl v kabinetu se ženatým tělocvikářem. Tak jsi napsal první báseň. Bože! Kdybys napsal aspoň nějakou písničku!“

„Co?“ nepochopil.

„Písničku,“ opakovala. „Ale to ne. Všichni jste napsali jenom báseň.“

To „všichni“ neměla asi říkat, dotklo se ho to nejspíš. Mlčel teď a cesta byla ještě bezcílnější a tísnivě tichá.

Konečně se opět ozval: „Proč jsi pořád taková? Nechceš nic slyšet!“ A když neodpověděla, zeptal se ještě: „Co vlastně děláš?“

„Nech toho! Přestaň mě vyslychat!“ Potom řekla: „U filmu. V archivu. Když to chceš tak moc vědět.“

„To musí být zajímavé.“

„Ohromně!“

Předtím dělala v účtárně, o něčem podobném ani nesnila. Čtyři filmy denně. Marlon Brando, Laurence Harwey. Alain Delon, těch polibků, schůzek na nároží, těch toalet, večeří, těch barů, orchestrů, těch hvězd, Cybulski, Marilyn Monroe, May Britt, nedokončené striptýzy a naznačená znásilnění. Válka, těch hrůz a šťastných setkání. Detektivové s pistolemi připravenými k výstřelu. Zločinci s pistolemi připravenými k výstřelu. Střelba. Skoky z oken, skoky z mostu, skoky z hořících domů, skoky přes propasti. Útěky pustými ulicemi, útěky po střechách. Honičky v parcích, po dálnicích a slepých cestách. Železničáři, soustružníci a havíři hledající nové vztahy. Chuligáni. Vražda v koupelně a vražda na opuštěné silnici. Mnoho opuštěných cest. Stmívání a rozednění na opuštěných cestách. Parky. Lavičky v parcích. Děti a penzisti a milenci v parcích. Ujíždějící vlaky. Světla silnic v noci. Svět skrze zmoklé okno. Poezie samoty. Poezie deště. Poezie velké roviny. Poezie hor. Poezie neladu. Poezie válečných trosek. Poezie slunce mezi větve-mi. Poezie prvního polibku, po němž už nic není. Po němž všechno teprve začíná. Všechno. Znala všechno. Působivost nevyřčených vět. Nedokonaných gest. Působivost náznaku. Dráždivost svléká-ní zezadu a odhozené podprsenky. Nahých nohou až po stehna. Nahého krku. Až po řadra. Dráždivost přikrývané nahoty. Nahoty přikryté dekou. Nahoty přikryté tmou. Přikryté stolem. Nahoty za španělskou stěnou. Za ovinutou osuškou. Za nedopnutým županem.

Znala všechno. Pověděli jí přesně, proč nemá smysl žít. Pověděli jí přesně, proč má smysl žít.

„Já se učím o červech,“ řekl, „a o takových blbinách. Zítra z nich dělám zkoušku.“

Stoupali zvolna do táhlého vrchu, zastavili se až docela nahoře před nízkou zchátralou kapličkou, dolů prudce spadala rozervaná vápencová skála, v hlubokém údolí řeka, od ní se zdvíhaly temné

cestičky. Obzor byl daleký, složený z několika pásem nočních hor. „Podívej!“ ukázal.

Byla unavená a pálila ji chodidla. Měla bych si zout boty, napadlo ji, co to bylo za nápad, jít ven v jehlách, co to všechno bylo za nápad; stát uprostřed noci na neznámé skále, nikdy by tomu nevěřila, kdyby jí to někdo vyprávěl. „Tak co?“ řekla. „Přece tu nebudeme pořád čumět!“

Otočil se a vzal opatrně za rezavou kliku, z vnitřku kapličky se vyvalil zteplalý vzduch plný vůně dávno zvadlých květů a vosku.

Z oltáře na ně civěla mrtvolná tvář Madonky, na zemi ležel prošlapaný kobereček.

„Co tady?“

„Nic,“ řekl. „Vůbec nic. Nebo se chceš modlit?“

Sedla si unaveně na kobereček, opřela se o nízký stupeň, na němž stál oltář, kolena skrčila pod bradu a přivřela oči.

„Je tu takové divné ticho!“

„To ti přece vyhovuje, ne?“

„Ano.“ Ale ticho tady bylo těžší nežli venku, bylo tu místo velké opuštěnosti.

„Umíš se modlit?“ napadlo jí.

„Ne!“

Také ona se neuměla modlit. Ještě kdysi ve válce ji učila babička Otčenáš a Zdravas a sama drmolila naučená slova, sotva začaly houkat sirény a práskat flak, ale ona se nikdy nemodlila: byly jí teprve tři roky a pak už od ní nikdo nechtěl, aby se modlila: ani když byla nemocná, ani když se řítil domov a otec odcházel. Neprosila o slitování, ani o pomoc, ani o pomstu a pak ani o požehnání pro nového otce, to už byla velká, deset let. Nikdy se nemodlila ani neprosila, teď jí napadlo, že to musí být zvláštní a musí to být krásné mít někoho. Ne snad proto, aby se k němu modlila, ale protože by se k němu mohla *obrátit* a mohla se mu svěřit. Už velmi dávno neměla nikoho takového.

A k čemu taky, řekla si zlostně. Darmo se člověk zklame. Ať věříš Bohu, anebo chlapovi anebo čemukoliv, vždycky se nakonec zklameš.

„Povídej něco!“ řekla nahlas. „Nesed' jako mumie!“

„Nechce se mi!“ odsekl.

Cítila za sebou voskovou tvář sošky a vůně zvadlých květů ji lechtivě dráždila. Stál kdesi za ní anebo snad vedle ní, neviděla nic než holou stěnu a malé okénko, kterým padalo podivné potemnělé světlo. Ale slyšela jeho dech. Rozčiloval ji. „Dovedeš zpívat?“

„Trochu.“

„Zpívej něco!“

„Neumím žádnou *takovou!*“

„To nevadí!“

„Nemůžu tady řvát šlágry!“

„Na tom přece nezáleží.“

„Nemáš rozum,“ řekl.

„Tak aspoň nedýchej!“

„Co?“

„Jdi pryč. Anebo nedýchej!“

„Dobře.“

A skutečně teď neslyšela nic, jako by náhle zmizel anebo byl mrtev a ona teď byla docela sama na tomto opuštěném místě, zcela sama, věděla, že nemá sílu vstát a odejít do tmy, že i kdyby vstala, nenalezla by cestu, a i kdyby našla cestu, neměla by přece kam jít.

Pocítila svíravou úzkost: Vrať se a nebud' mrtvý, řekla mu v duchu. Neumírej! Neodcházej! Nebojuj! Zůstaň u mne! Vyved' mě odtud!

„Zazpívej něco,“ řekla tiše.

„Tak dobře.“

Stále ho neviděla, ale všimla si teď na blízké zdi jeho siluety, jak pootevřela ústa.

Zpíval velice tiše a měl příjemný hlas; melodie byla jednoduchá, trochu kolébavá a trochu směšná a ona ji brzy přestala vnímat a nevnímala už ani slova, jen jednotlivé obrazy, které neměly žádný smysl: sloni s prapory, mokré střechy spletené z fotbalových triček, hejna létacích medvědů, palmové teplo, hodiny na myší pohon: teplé

barvy, obrazy jako roztékající se kaňky. Viděla stále tu pohybující se siluetu, ale ta se už kupodivu neopírala o blízkou zeď, ale stála pod vysokým bílým schodištěm: byla její. Mohla k ní vztáhnout ruku a říci: Pojd' se mnou, neodcházej, nebojuj, zůstaň u mne.

Řekla tedy: Pojd'! A běželi po obrovském schodišti, tisíce herců se tu motalo, někteří mávali prapory a jiní jen smutně přednášeli, ale oni si jich vůbec nevšímalí a stoupali stále výš.

Zadržte své kroky! křičeli za nimi. *Propast tam rozevře svůj chřtán! Jenom nebuďte divocí, holenkové!*

Vykašli se na ně na všechny, slyšela jeho hlas. Na ty komedianty, na ty strejce. Na ty řečnily. Na ty automobilotelevizní hrdiny, co odrecitujou všechno na světě.

Tady ať hrajou, řekla. Tady jsou docela zábavní, když hrajou.

Stáli už úplně nahoře na tenkém betonovém proužku, který se chvěl jako nit. Co vidíš? zeptal se.

Všechno, řekla, je tam prázdné, ale vidím v něm všechno, co jsem kdy chtěla vidět.

Už nezpíval, na okamžik se poděsila, ale ticho teď bylo přívětivé a přátelské a ona dosud stála na tenkém betonovém proužku, za nímž leželo všechno, a viděla tmavou siluetu před sebou. Ať se nepohne, přála si, ať to všechno zůstane, zůstaneme tu pořád spolu. Ať nikdy nepřijde ráno, a ať ta chvíle pořád trvá.

Ovládla ji nesmyslná opilá touha po smíchu, zadržela dech, potom ucítla na tváři slzy. Já jsem šťastná, uvědomila si s úžasem.

Byla to velmi pitomá písnička, skládali ji po večerech v koleji, když se cítili už docela otupělí. Měla třicet slok, zazpívám jí nejvýš dvě, aby viděla, jak střelila vedle s těmi básničkami, pak ji políbím. Ale potom zpíval stále dál a díval se přitom na její tvář: nehybnou a krásnou. Byla krásná, mohl se naklonit a políbit ji, ale byla také příliš nedostupná a cizí, a on to tedy neudělal.

To proto, že o ní nic nevím, napadlo ho, díval se na ni stále; byl zvyklý dívat se úporně a soustředěně a dlouhé hodiny – vštěpovat

si podoby brouků a rostlin – nikdy však zvlášť nehledal podobu nikoho z lidí, ta přece bývá na první pohled zřejmá.

Díval se na ni po celou dobu, co byli spolu, ale zároveň vnímal cestu a domy a noc a slyšel, jak štěkají psi a jede vlak, a myslel přitom na to, co dělá a co bude dělat. Ale teď nevnímal nic jiného než ji a její nehybnost, a s úžasem uviděl pod tou nehybností jemné chvění vlasů a řas a skloněné šije a tušil chvění prstů a dechu a nakonec uviděl, jak se chystá a přichází pláč. A pocítil lítost a účast, určitě prožila něco těžkého, nějakou velkou bolest, ale on *udělá všechno, aby byla šťastná!* Dotkl se jejího ramene.

„Ne!“ vyhrkla. „Tady ne! Teď ne!“

„Řekni něco. Řekni mi o sobě něco!“

„Ano,“ odpověděla tiše. „Ale tady ne.“

Podal jí ruku a vyšli z kapličky, na severovýchodě už začínala mizet noc.

Klopýtali mlčky po kamenité cestě. Otáčel se za ní a čekal. Byla velmi unavená, vlasy měla rozčuchané a pod očima jí vyvstávaly stíny, za chvíli bude ráno, ani se nepolíbili, protože jenom pořád tak hloupě mlčela. Proč? Na co chtěla čekat? Na co ještě chtěla čekat?

Otočil se k ní: „To je dobře, že mi všechno řekneš!“

Slyšela tu netrpělivost.

„Nesedneme si tady?“

„Počkej chvíli.“

Byla unavená. Jako by ji někdo prudce vzbudil ze sna, který byl živý a barevný a plný citu. Nemohla se probrat, ale nemohla se už ani vrátit.

Blížili se k nějaké vsi, kohouti o překot křičeli, cesta světlala a prach byl lehounce zvlhlý. „Tak co?“ řekl.

„Počkej přece.“ Potom se zeptala: „Jak se dostaneme domů?“

„Musíš do práce?“

Přikývla.

„Ještě pojedou dálkaři,“ řekl. „Tobě určitě zastaví.“ Ale šli po okresní silnici, věděl, že po té dálkaři nejezdí, a byl docela rád, že nejezdí. Zbývalo jim už tak málo času.

„Pojď! Sedneme si tady.“

Zavrtěla hlavou. Co mu vlastně řeknu, přemítala unaveně. Tehdy, jak ji vzal prvně za ruku... Zvláštní, udělal to zcela stejným pohybem jako on včera večer. Nebylo to na lavičce, ale v prázdném přírodopisném kabinetu. Pamatovala si tu vysokou zelenou skříň s vypanými ptáky, ropuchu v lihu, tarantuli, udělal to úplně stejným pohybem jako on včera; je divné, že potom přišlo tolik důležitějších a rozsáhlejších zážitků: schůzky a cesty autem, vyznání, prosby, výhrůžky, mužský pláč, noci v parku a noci v cizích příbytcích, zklamání, hotelové postele a rozchody, ale tohle viděla jasněji než všechno ostatní a pamatovala si ten dotyk, jak jí přikryl dlaní hřbet ruky, ten velmi něžný a krásný dávný dotyk.

Jsem sentimentální, napadlo ji. To dělá únava.

Přivřela trochu oči a podařilo se jí nemyslet vůbec na nic. Celý její život se propadl, znovu se k ní vrátil pocit snu. Viděla černé obrysy lesa nad modrající oblohou, ohořelou zeď města, ještě mohla zahlédnout slabé odlesky ohně; byla teď kolonou pochodujícího vojska, které se opět jednou blížilo k cíli.

Kam mě vedeš?

Vedu vás, vojáci, k budoucnosti. K větší lásce. K novému hodnotnějšímu štěstí!

Ne, řekla, já už nevěřím. Já vím, že už nevěřím. Já zůstanu tady.

A to tedy, řekl ten vpředu, budeš ztracený vojáček. Nejhuř ze všech je ztraceným vojáčkům, kteří bloudí v prázdném poli a namlouvají si, že dobudou něčeho sami. Budeš strádat deštěm a samotou a mlčením, odvykneš našim řádům a našim výborným povelům, a když na tebe natrefí nepřítel, budeš jen blábolit v úzkostech, a on tě zmorduje a nenalezne se pak, kdo by ti zatlačil oči.

Já tu zůstanu s ním, řekla šťastně, jeho mám ráda.

Zastavil se náhle, chvíli naslouchal, nepodařilo se mu zakrýt zlost: „Něco jede!“

Byla to těžká tatra, korba přikrytá plachtou. Řidič široce otevřel oteklá víčka: „Nák jste dlouho špásovali,“ řekl. „To sem ještě nezažil. Ve čtyry ráno!“

Mlčel chvíli a díval se na ni. Potom na něho a opět na ni. „Tak si vylezte,“ řekl konečně, „je tam kousek volnej, mezi sudama.“

Přehoupl se nahoru, ve tmě rozeznal hnědé ovály sudů, čpělo tu pivem.

Musela si zout střevíce, podala mu je, potom se pokoušela přešvihnout nohu přes vysokou korbu, měla však příliš úzkou sukni. Naklonil se, uchopil ji pod paží a zvedl vzhůru, na okamžik ji držel v náručí a její ústa byla velice blízka.

U postranice se válel balík zdupaných, vlhkých dek. Bylo tu velice těsno, seděli na dekách, dotýkali se lokty, kolena skrčená pod bradou.

„Tak vidíš,“ řekl, „tak vidíš!“

Jeho tvář byla docela těsně vedle její. Viděla každý její rys proti světlému otvoru v plachtě. Chlapecká tvář. Docela hladká a čistá.

Chce, abych mu řekla, že ho mám ráda. A chce se líbat. Musím mu to přece nějak vysvětlit, že bych ho mohla mít ráda a že se s ním proto nechci líbat. Ne teď! Aspoň teď ne! Věděla, že musí něco rychle říct, aby ji pochopil. Jenom najít ta slova, obyčejná slova.

Tak ty mě miluješ, řekne, půjdeme tedy někam spolu, vid’? Ne! Nějak jinak. Všemi silami se upínala k těm slovům a už k ní také přicházela, blížila se z veliké dálky: dvě světla na pusté svítající silnici, široké plátno, tichý šepot zpod plachty:

Byl to nezapomenutelný večer. I kdybychom už spolu neprožili nic víc, stálo za to, že jsme se poznali. Ale už se nikdy neopustíme!

„Slíbila jsi mi...“, řekl.

„Nech toho pořád,“ okřikla ho. Tak nenáviděla všechny ty fráze. Spínaly se s ní. Patřily k sobě. A byly v ní. Nasákla jimi. Nedovedla nic než je. Nedovedla nic víc. Mohla ho jenom líbat!

Tak ty mě miluješ? A půjdeme teď spolu, vid'?

Kam?

Třeba k tobě.

Snažila se zadržet ten film. Ale už se hrál.

Rozednívající se pokojík. Rozestlaná postel. *Mám tu trochu nepořádek.*

Rozšířené chlapecké oči. *Máš to tu krásné! Rozpačité kroky. Kam mám zatím jít?*

Otoč se!

Pomalé kočičí gesto. Ruce nad hlavou. Odepínání bronzového řetězu.

Za oknem se probouzí město. Popeláři. Konve s mlékem. Detail židle. Dopadají poslední kousky prádla.

„Tak vidíš,“ ozval se, „za chvíli jsme v Praze... To mně toho asi povíš!“

Teď už ani nechtěl nic slyšet. Chtěl jenom na něco svést svoje zklamání. Nad tím, že mu po celou dobu dovedla unikat, že jí tak naletěl na tu její tajemnost. Jela s ním, aby jí na jeden večer zaplnil prázdnotu. Nebyl si tím ovšem jist. Kdyby se teď k němu obrátila, kdyby se trochu usmála, odvolal by to asi všechno, ale ona mlčela, a on si tedy zlostně opakoval: Prázdná, obyčejná, prázdná holka... „Tak ty mi neřekneš nic?“ zeptal se ještě jednou.

Snažila se úporně nalézt jedinou větu, ale v hlavě jí vířila nesmyslná tříšt slov a vyznání, něžňoučkových banalit, přšela jména zvířat a květin a mlela se slovíčka – můj drahý, můj milý, můj brouku, můj beránku, moje sluníčko, můj kocourku, můj tmavovlasý, můj chlapečku, můj jediný – dlouhé unylé pohledy se vylévaly z pivních sudů a tiše mlaskaly polibky.

Nebylo nic jiného. Nic. Pootevřela trochu ústa, polkla naprázdno a zavrtěla hlavou.

Stiskl jí bolestně rameno.

„Ne,“ řekla rychle, „prosím tě!“

Vrtěla hloupě hlavou, sevřel jí tváře dlaněmi, na okamžik byly její oči velmi blízko a on strnul nad jejich nehybností. „Ne,“ řekla velmi tiše, „prosím tě!“

Potom klečeli na mokřých rozdupaných pytlích a líbali se.

Líbal ji: moje milá, jediná, moje drahá, moje bělovlasá, moje nejkrásnější, voňavá, má Lingulo, až auto začalo kodrcat po městském dláždění a ona zašeptala: „Už toho nech! Nech už toho!“ A seděli zase vedle sebe s koleny pod bradou, objímal ji kolem ramen, pivo čpavě páchlo.

Viděla otvorem v plachtě zčernalé úlomky zdí a střech a komínů a v hlavě měla čistý a úplný klid, jako vždycky, když se vracela velmi pozdě z flámu.

Bože, a teď zase do práce, sotva se stačím převléct, budu mít kruhy pod očima.

Auto zastavilo před Elektrickými podniky. Seskočil první. Ještě jednu ji držel v náručí. Potom čekali před bílou kachlíkovou budovou, nad řekou vzlínala nazlátlá mlha.

„Půjdeme?“

Po mostě hrčela staříčká tramvaj. „Já pojedu,“ řekla. „Teď už mě snad propustíš.“

Přikývl. „A kdy se zas uvidíme?“

„K čemu?“

Viděla jeho úžas a také v ní se zvedala lítost. Měla už dávno přeběhnout ulici. Ale chtěla mu aspoň teď něco říct.

Stáli proti sobě a mlčeli. „Co to je ta Lingula?“ vzpomněla si.

Konečně se jí mohl pomstít za to všechno její mlčení.

„Lingula...? Nech toho! Už ti jede tramvaj!“

Díval se za ní, jak běží po široké, pusté křižovatce.

Nemohl pochopit, jak je možné, že tak snadno odchází. Bez jediného slova. Copak to všechno pro ni nic nebylo? Copak mohla necítit nic z toho, co cítil on?

Na okamžik pocítil bolest v hrdle a v ústech a musel několikrát polknout, aby ji zaplašil.

Viděl ji, jak naskočila do rozjíždějícího se vozu, mohl už tedy jít, ale čekal, stála ještě na schůdcích, mohla se přece aspoň ohlédnout.

Stála na špinavých schůdcích, zase jednou se vrací tak pozdě, ale na tom nezáleží. Byla to přece zvláštní noc, škoda že nemohla trvat, že přijelo to auto, že přišlo ráno, že byl jako všichni jiní... Někdo za ní křikl: „No tak, slečno, nahoru, nebo dolů!“

Vystoupila na hořejší schůdek, tramvaj skřípavě najížděla do zatáčky, snad tam ještě stojí, chtěla se vyklonit ven a přesvědčit se, jestli tam ještě stojí, ale už vplula dovnitř vozu, strkali do ní. Uviděla prázdné sedadlo, teď teprve si uvědomila tu velkou únavu, průvodčí jí štípal lístek, tmavá tramvajácká uniforma, trochu se usmál, snad na ni, ale spíš jen na bronzovou minci – nehodila se sem, tak po ránu.

Přivřela oči a náhle ji uviděla, tu tmavou siluetu, a napadlo jí, že i kdyby zavřela oči zcela, i kdyby před ní prchala ze všech sil, viděla by ji stále, nehybnou na noční zdi osvětlené měsícem. Byla v ní. Mohla po ní vztáhnout ruku a říci: Pojd' se mnou, neodcházej, neboj, zůstaň u mne, a bude už s ní a neopustí ji; vzala si lístek a také se usmála.

Na velkých pouličních hodinách bylo půl šesté ráno, o půl deváté měl být u zkoušky. Takovouhle senzační přípravu nebude mít nikdo. Celé odpoledne, celý večer a celou noc. S ní. A nakonec se líbali. Tohle mu nebudou chtít ani věřit.

Lingulo, řekl jí v duchu. Lingula, odříkával si tiše, třída Brachio-poda, skořápky se otevírají nebo zavírají v přední volné části plášťových okrajů, jsou do nich zapuštěny štětiny. Jako celá tato skupina červů, má i Lingula blízké vztahy k řádu Phoronis...

(1962)

Pás

1

Jaké to bylo ráno, tak úplně nevelkoměstské ráno, nebe nad korunami střech, nebe podobné moři, to by se to plulo, a poli, to by se to šlo: pořád rovně, kdyby se tak dalo jít pořád rovně, vůbec nenasedat, vůbec nevystupovat, jen pořád rovně, a slunce by šlo vzhůru a ty taky, nečum už, bože, klusej a nasedej; tramvaj naditá horkem, pach těl, najednou mu změkly nohy, to že se ani nestačil umýt, a ten den před ním – ještě byla naděje, ale jaká, ledaže by spadla hala anebo se vyskytl mor, UZAVŘENO PRO MOR, to bychom se s Láďou sebrali, uzavřeno pro mor, ach bože, třeba s Evou, i když už se vdala, škoda, žes to dělala, sebrali bysme se, uzavřeno pro mor, ještě byla naděje pro ten den, hnal se k bráně, už z dálky viděl bílou ceduli, písmena splývala, uzavřeno, kéž by uzavřeno, inzerovali jenom celozávodní schůzi, to ho mohlo napadnout, uplivil si; píchačky, ten mechanický hlídač, bezúsměvný hlídač tvého života, otevři tlamu, bestie, šest hodin čtyři minuty, proběhl kolem stráže a šedivým dvorem plným vířivého popílku, vrazil ramenem do vrat, první hala, kolem rachotících lisů, Anča jako vždycky krájí plechy, má už z toho záda jako lískovku, jako luk, měli by ti do země vysekat díru, nemusela by ses tak ohýbat, kdybych já byl inženýrem, jenže kdo by se staral, ještě jedny vrata, pak už je uviděl v té věčně neměnné řadě, tak jak každého měsíce, jako v každý letní den a v každý smutný deštivý a v každý zasněžený den a v den, kdy on sám by zemřel, kdyby se mohl přijít ještě podívat: na začátku lysina, na konci Eva – přeliv jako kachňátko, vdala se, už se nedá nic... vedle Ládi prázdné místo, tam patřím; pravou rukou velké ozubené a tři malá kolečka, levou dvě osičky, nasadit, nechat zapadnout, zkusit,

potom vzít čtyři šrouby, vsunout do otvoru, zavěsit; na jeho místo teď zaskočil mistr; už přestal být mistrem, stal se teď jím, to byl úděl toho místa, každý, kdo se na ně postavil, mohl být farář nebo provazolezec, jednonohý hluchý zápasník – mohl být ráno po pohřbu vlastní mámy anebo přijít prvně od holky, i v ten den musel pravou rukou vzít velké ozubené a tři malá kolečka, levou sáhnout pro osičky. Mistrův pohled lpěl na hodinové ručičce, to mohl i při práci, každý to mohl: dívat se, i myslet, dokonce i myslet, zatímco ukazováček a palec levé ruky zasouval osičku přesně do otvorů v plášti, mistr pootevřel ústa plná šedivě porculánových zubů, to bude zase řečí jako v televizi, radši uhni, ach bože, teprve šest deset, vlastně devět, ale to už je skoro jako deset, zatímco se na ně koukám a mistr držkuje, stejně to má... velké ozubené, tři malý; teď skočila, Marie má dneska nějaký svetr, velké ozubené, stejně žvaní nadarmo, jednou přijde a už mě tu neuvidí, na mou duši; ten den bych tu chtěl zrovna být, to blaho, a dívat se na něj, jenže to už pojedou na vlastním koni, čtyři šrouby, vsunout do otvorů... Konečně ho to... a je klid, lanovka se sune tichoučká, sejmout a zavěsit, Mariin šroubovák vrčí, šest hodin šestnáct, na bílé stěně mokvá podivná, bizarní namodralá skvrna. Hnal to po úplně bílé silnici, třešňovou alejí s vlhkými listy, louky se pařily, haló, dva chlapi se zvedli zpod stromu, mávali zběsile. Zastavil.

Promiňte, stalo se něco strašného. Je nejspíš mrtvej!

Vlekli ho polem i s motorkou, na pneumatiky se lepila červená hlína. Za hustým křovím ležel. Roztrženou košilí prosakovala krev – v prsou vězel kapesní nožík v podobě ryby. Naklonil se nad tím člověkem. No ovšem, zjistil, rána šla rovnou do srdce. Patřil k vám?

To tak ještě.

Ohnul mrtvému paži, ten člověk musel zemřít před krátkou chvílí, potom si všiml stop, běžely odtud, úzké ženské stopy, dolíčky po kramflíčcích, našlápl motor, slyšel ještě chvíli ten zoufalý a bezradný křik, co jim mohl... on už se hnal po stopě jako ohař. Motor sténal

v kopci, dá mu zase zabrat, teď však musel myslet, kam to vlastně jede, po jaké se to žene stopě, čemu vstříc, nadechl hluboký chlad lesa, mechový chlad, tlící jehličí, oslzlé kmeny, bledé choroše, klopytala kus před ním; pokusila se ještě utéct, ubohý, toporný pokus, proč utíkáš, já ti třeba... otočila se k němu tváří, uviděl vyděšené oči, psí hněd' očí.

To byl váš...?

Ne.

No dobrý. Já to věděl.

Líbila se mu, byla tak velice, tak nepochopitelně krásná. Jak se to vlastně stalo, že právě... Zvedal ji opatrně, musela si sednout za něj, dotyky jejích prstů, přebíhaly po jeho bocích jako kapky teplého deště, jako polibky, chvěl se pod nimi. Konečně, konečně to bylo to, konečně ta veliká chvíle, konečně mohl jenom jet, teď jenom jet, pořád rovně, den a noc, pořád jenom, a nízký chvějící se les prchal po jeho boku, vlahé kameny, stále ten dotek prstů a teplý dech.

„To je přece aušus,“ ozval se Láďa, „koukej, to už je dneska třetí...“ Hodil díl do bedny za sebou.

„No jo.“

„Byli jsme včera za tebou s Líbou. Jeli jsme k vodě.“

Šest hodin třicet sedm, oknem proskočil první pruh slunce, dopadl těsně před něho na stůl.

„Bude zase pařák,“ řekl Láďa. „Nechceš aspoň dneska? Můžeš vzít tu tvou, tu Blanku.“

„Ani nevím.“ Jeho jachta se přece kolébala dávno připravena v zálivu, ležel s Matyášem na zelené palubě, kocour spal v nesnesitelně objímavém slunečním žáru, voda páchla, na nedalekém břehu řádil twist, dalekohledem pozoroval tančící páry, saxofonista v bílých kalhotách, námořníci, děvčata v skoro průsvitných šatech; podklesávali v rytmu; ta jedna v třešňové sukni se mu líbila, osmahlé nohy a hlava se žlutými vlasy a její záda téměř obnažená. Nechcete tančit?

Pokrčila rameny.

Asi mi nerozumí, ale to... pokynul jí a ona se pustila za ním; po kamenných schůdcích a dřevěném můstku a přes úzký pruh hlubiny, rozevírající se mezi břehem a jeho lodí, zahnal Matyáše do podpalubí, zapnul motor, sedl si ke kormidlu. Byla k němu bokem, nohy svěšené přes okraj paluby letěly těsně nad zelenými vlnami, nad bílou pěnou, nahé osmahlé nohy.

Nesed'te tam tak! A když se ani nepohnula, připevnil kormidlo, hladké nahé osmahlé rameno, obrátil ji k sobě. Pohnula rty, tichý proud něžně znějících slov, nejspíš chtěla vědět, kam plují, nebo, anebo... Stejně jí nemohl odpovědět, a místo toho tedy řekl: Holka, ty ses povedla, ty se mi líbíš, seš jako, jako... Naklonil se nad ni a ona pootevřela ústa, jenom nepatrně, jenom úzkou škvírou, ale zahlédl přesto čistou bělost, dlaněmi stále svíral její ramena a zdálo se mu, že náhle ustupují a naklánějí se zvolna a on se nakláněl s nimi a padal potom a skoro vykřikl, ačkoliv to byl lehký, nesnesitelně lehký závrtný pád, zarazil se v půli pohybu, levá ruka už zasadila osičku, ale pravá upustila kolečka, lanovka stála, deset minut před osmou, Marie dotahovala ještě šrouby, potom položila šroubovák, protáhla se trochu a posadila se na převrácenou bedýnku. „Já jsem dneska taková...“ řekla.

Otřel si ruce o kalhoty, ustoupil o několik kroků dozadu, tam měl připravený maličký trojnohý verpánek, vytáhl z kapsy krajíc chleba, neměl sice hlad, ale nikdy nevěděl, co by dělal o téhle první přestávce. Ostatní se sesedli a vykládali, nebyl nikdy moc na řeči a také si nemohl zvyknout, že už není učeň, že má stejná práva jako oni a že se na něho dokonce obracejí a mluví i k němu. Seděl na verpánku, dlouhý, hubený, díval se na ně a pomalu žvýkal.

Potom vstal, musel kolem celé lanovky, těsnou betonovou chodbou mezi stroji, na okenních čtvercích lpěla vrstva prachu, ale dalo se jimi vyhlédnout na úzký dvůr, bylo tam několik desítek motocyklů a jeden starý kaštan, který právě kvetl, a nad dvorem, nad tmavou

začazenou zdí, nad černou střechou se vypínal obrovský komín a nad ním nebe, jako dvůr úzké nebe – stále ještě čisté a modré.

Bude teda pořádný pařák, zbývaly mu ještě dvě minuty; mezi tímhle a sousedním oknem stálo na železném podstavci akvárium, u něho Eva, s bílým kornoutem v dlouhých prstech; žlutý přeliv se třpytil v slunci jako kov.

„Tak co,“ přiklátil se k ní, „co dělají tvoje velryby?“ A pozoroval, jak průsvitná rybí těla se hnala k hladině a tlamičky lapaly.

„Buď rád, že je tu máme.“ Měla hlas jako rybníční vodu, vdávala se teprve před několika týdny, určitě ho musela chytit na svůj hlas anebo na ten přeliv, když si mu takhle stoupla do slunce.

Vraceli se oba betonovou chodbičkou mezi stroji, škoda, kdyby se nebyla vdala..., postavil se na své místo, vzal do pravé ruky velké kolečko a tři malá ozubená, osičku měl už nasazenou. Potom zasunul čtyři šrouby a zavěsil, do pravé ruky vzal jedno ozubené a tři malá kolečka a do levé dvě osičky; amplion na protější zdi trochu zaharašil, potom oznámil.

„Kdyby aspoň toho kecání nechali,“ řekl Láďa, „a už hráli.“

Marie na okamžik zastavila šroubovák: „Stejně, to by mě bavilo, pouštět si desky.“

Hlas umlkl, hráli polku, protože ji měli zrovna navrchu.

To teda je ideál, pomyslel si, sedět tam v kanceláři a pouštět desky, panebože, to je ideál, pořádnou desku stejně pustit nesmí, lidi by pak začali poslouchat a přestali dělat. „To by sis pomohla,“ řekl Marii; už nejspíš zase myslela; dovedla myslet jenom na toho svého, on byl na tom líp, mohl si kdykoliv vyskočit do sedla, i když ta zatracená muzika... Kdysi měl muziku rád a zpíval, ale teď, co mu věčně z amplionu..., nenáviděl ji, všechnu muziku. Ještě že ji dovedl neposlouchat. Tak sedej, sedej, křičel na něho známý hlas lékařův, na co čekáš, ta ženská má smrt na jazyku a nic jí nepomůže než tohle, a zasouval mu do kapsy při sedle malý balíček. Vyskočil tedy do sedla a cválal podél banánovníkové plantáže, po prašné cestě,

proti němu žhlo úporné, nehybné slunce, potom cesta vyběhla na podivnou kaktusovou pláň: vysoké nadité stvoly s tučnými lupeny vrhaly ojedinělé stíny a nad nimi poletovali lehcí kolibří ptáčky a velcí motýli plachtili nad rusými květy, ti motýli se mu líbili, jak pluli a byli jasně barevní jako neonová světla, zapomněl pro ně na nesmírnou výheň, položil hlavu na koňskou šíji a přivřel oči a viděl už jenom poletující duhové skvrny, byly to skvrny kolibříčích ptáků a kaktusových květů a velkých motýlů a on byl šťastný, že letí na svém koni tou vyprahlou krajinou a může vidět tolik duhových barev. Pak uslyšel zvuk nedalekých bubnů, nejspíš ji zařikávají, zařikávají všechna uštknutí, a co jim také zbývá, když jediný lék veze on v kapse svého sedla.

V nízké chatrči z třtinového rákosu ležela na bílé rohoži, měla velmi tmavou pleť a její oči už nic nevnímaly.

Vytáhl stříkačku, kolem něho lidé, vbodl jehlu do tmavé paže a pozoroval, jak tekutina zvolna mizí ze skleněné dutiny.

Do večera jí bude líp, oznámil starému muži, který stál celou dobu vedle něho. Vyšli před chatrč a ten muž se zeptal: Jak se vám odměním?

Odpověděl mu: Konám jen svou povinnost. A skutečně, nechtěl nic, byl velice rád, že mohl udělat to, co udělal, že mohl jet vyprahlou plání a pomoci ženě, tu kdybyste mi tak mohl dát, pomyslel si, ale neřekl nic, a muž nechápal, proč odmítá peníze, nechápal, že on je rád, že může chtít jenom to, co skutečně chce.

„Vlastně ani nevím, jestli pojedeme,“ ozval se Láďa.

„Proč?“

„Je to otrava... A ještě ta schůze,“ dodal vztekle, „copak se člověku má někam chtít?“

„Mně taky ne,“ řekl skoro s úlevou.

„Dobře!“ Vzal teď do pravé ruky jedno velké ozubené kolečko a tři malá kolečka a do levé dvě osičky, nasadil, zkusil, potom vzal čtyři šrouby a vsunul je do otvorů.

Anebo mi dejte motýla, požádal, modrého motýla, ale kůň už byl unavený, podtali mu běh – motýl se plácal vzduchem jako kus kre-pového papíru, který se urval z vesnické girlandy: bože, už devět, ještě čtyřicet minut a bude velké poločas, dám si dneska zavináče a to černý svinstvo, tu naši Coca-Colu, a vzal do pravé ruky jedno velké ozubené kolečko a tři malá a do levé dvě osičky a díval se při-tom na bílou stěnu proti sobě, podobala se moučnému pytli, možná kdyby hlasitěji vydechl, pytel by se zřítíl a přikryl by ho moučnou temnotou; přivřel trochu oči a zaťal koni ostruhy.

Seskočil u vltavské skály, Blanka dva kroky za ním, oba se vlekli s ranci. Ukaž, řekl jí, já ti pomůžu, když začali stoupat po úzké skalní pěšině. Ale ona jenom odsekla: Nech toho!

No jen se neto, ale zvedala se v něm lítost. Mohl být ovšem rád, že s ním jede a že s ním teď šplhá po téhle pěšině, která vede do lesní opuštěnosti, ale zvedala se v něm lítost, protože tušil, že už zase uvažuje, jak se mu vymknout, jak se zavřít do svého stanu a mlčet a tvářit se nechápavě, zatímco on se bude vztekat, protože ji má rád.

Měl ji určitě rád, mohl by jí to klidně říct, kdyby chtěl, jenže takové řeči on nikdy... Pustil ji před sebe a neviděl teď nic kromě snědých nohou a velkého rance a na něm skoro bílé vlasy.

Holka, ty ses povedla, napadlo ho, natáhl se a řekl: Ukaž, já ti pomůžu.

Nenamítla teď nic, ale také už nepromluvila; tak vystoupali až nahoru, pěšina se vinula řídkým březovým lesem.

Poslyš, řekla, proč ty neděláš něco... něco... Nenašla pro to slova, ale chtěla zřejmě říct: pořádnýho, něco napomádovanýho, běloruč-kovskýho, něco...

Co máš, utrl se, vidělas těch motorů, když jsme jeli?

No a co, děláš je snad ty? Ty..., zasmála se, ty jenom umíš vstrčit pár koleček do převodovky, seš jinak úplně levej a zbytečnej.

Jako každéj, odsekl vztekle. Jenže ty s tou tvou nalakovanou hlavou tomu všemu můžeš akorát rozumět!

Chtěla něco namítnout, ale on ji zakřikl: A nech už těch keců. To mám ještě zapotřebí tady o tom žvanit!

Ale Bohouši, řekla.

O těch svých skříních, rozkřikl se na ni. Nepotřebuju holku, co o tom chce žvanit.

Ale Bohouši, opakovala.

To teda nemám zapotřebí, řval na ni. Žvanit s tebou o těch našich skříních.

Ale Bohouši! Hlas se jí zlomil a táhl se jako houkání sirény.

„Začíná pařák,“ ozval se Láďa, otíral si rukávem čelo. „Člověk by se nejradši sebral a rovnou do vody.“

„No.“

„Když jsme chodili ještě do školy,“ řekl Láďa, „byli jsme celá parta. Vykašlali jsme se na všechno a od rána jsme byli u vody.“

„No jo.“

„Už je to let, už je to, člověče, taky pět let,“ a podal mu skříň a podíval se na něho trochu útrpně, jako by chtěl říct: Seber se a utíkej a uteč někam k vodě. Anebo: jdi, prostě jdi někam, pořád rovně, a náhle ucítil podivné hnutí v nohou, šly, už běžely, trochu se lepil asfalt, strašně se lepil, polkl a přimhouřil oči, které ho pálily, a vzal do pravé ruky jedno velké ozubené kolečko a tři malá a do levé dvě osičky, nasadil, zkusil, potom vzal čtyři šrouby a vsunul je do otvorů. Kůň se úplně unavil, schvácen mu ležel u nohou; devět třicet pět, ohromný, řekl si, bude velkéj poločas, teď už čas poletí, dám si dvě Coca-Coly, s Láďou by byla určitě..., už se těšil na odpoledne, ať udělá, co chce, jenom aby ta schůze..., a vzal do pravé ruky jedno velké ozubené kolečko a tři malá a díval se přitom na bílou stěnu proti sobě.

2

Venku je udeřilo bělostné, horké světlo, to ho vždycky naplňovalo steskem po dalekých krajích, v parku před závodem uviděl Libuši, pořád ještě čekala na Lád'u, celé dvě hodiny, co zahřívají schůzi, tomu se říká věrnost, na něho nečekal nikdo. Budou ho určitě lákat k vodě, přece jim nebude dělat... radši se obrátil na druhou stranu.

„Bohouši...“

„Nemám tu motor,“ křikl.

„Hele, tak tě zavezu k vám. Libuše tu moment počká!“

„Já dneska ne!“ Šoural se pomalu horkou ulicí, jako naschvál ani jediný... V takovýhle den, co by se všechno dalo dělat v takový den; ale co?

Doma spal jenom kocour, táta s mámou měli odpolední, v bytě tkvělo nehybné vedro, otevřel okno. „Obědvals, Matyáši?“

Našel ve spíži knedlíky namočené v omáčce, nacpal si jeden do pusy, kus hodil kocourovi, kocour se ani nepohnul, bylo mu horko; bylo horko a potupné mdlé prázdno – v takový den; uchýlil se ke skříni, ze strašlivé změtenice krámů vylovil LODNÍ DENÍK.

Vlastně zbytečně, jaký to mělo smysl teď a v takový den, i když se už chýlil ke konci, kdyby jen člověk nebyl tak úplně, tak docela... Ale co? Vlastně je jenom ona, polkl, byla tím dnem, jeho sklonkem, jeho čnicí nadějí, telefonní budka pod jeho oknem zela prázdnotou.

Přece se jí nebude doprošovat, stejně se zas na něco vymluví, jenže co jiného, když jinak celý ten den zhasne, když uschne bez ovlažení?

V budce ho ihned oblil pot.

„Haló,“ ozval se hlas.

„To jsem já. Co děláš večer?“

„To víš,“ řekl hlas, „pořád to samý. Šprtám.“

„Co?“

„Všchno.“

Mlčel. V budce se nedalo dýchat. Měl jet raději k řece.

„A ty?“ zeptal se hlas.

„Nic.“

„Ty se máš.“

Otřel si čelo. „Přece do toho nebudeš pořád čumět.“

„Já nevím.“

„Do večera ti to stačí, ne?“

„Já nevím,“ opakovala.

„Tak já tedy počkám. Tam u vás u kina. V kolik?“

„Já nevím.“

„Tak v sedm,“ rozhodl. „Přijdeš?“

„Snad...“

„Tak ahoj.“

„Tak čao.“

Vrátil se domů, teď vytáhl lodní deník a zapsal: *Dne 20. května: 158°13'27" záp. délky, 30°5'16" jižní šířky, moře klidné, horký bezvětrný den. Jako předtím trochu nuda. Matyáš pořád spí. Udržíme směr Přátelské ostrovy. Po levém boku čtyři žraloci. Těším se už na večer.*

Potom si vzpomněl: *Pitné vody už jenom na několik dní, ale neztrácíme naději.*

Uvědomil si, že má žízeň, uklidil zase deník, pivo ve spíži bylo jako kafe. Pak vyndal rozebraný přijímač a dlouho bez hnutí zíral do spleti drátků, nic ho v poslední době nebavilo: ani číst, ani spravovat, ani jet k vodě ho nebavilo – všechno mu připadalo stejné a všechno se rychle končilo, neměl, nač by se nějak zvláště těšil. Jenom na ni, trochu, líbila se mu, i když vlastně nevěděl, na čem s ní je – anebo možná právě proto, že nevěděl.

Opustil přijímač, času ještě dost, ale když se budu courat, neměl si vysvětlit, proč je poslední dobou tak otrávený, vlastně na to ani moc nemyslel, to jenom cítil – jako únavu: v nohou a v hlavě a v rukou a před očima.

Někteří lidé si dovedli všechno brát: že jim vyšla sportka anebo že jim nevyšla a že sešívání minulou neděli..., že přišli ráno o minutu, že se pohádali s mistrem, nedovedl je pochopit, i když jim bylo možná líp. Loudal se ulicí: mlčící rodinky k domovům, z oken páchly večere, snažil se myslet na Blanku, o čem s ní bude mluvit, nic ho však nenapadlo, vůbec nic, nic se nestalo dneska ani včera, kromě toho, že přišel o čtyři minuty pozdě, jenže o tom jí přece nemůže...

Došel tam o pět minut dřív; stoupl si na roh a opřel se o červenožlutý klandr, dva domy odtud se rozpadalo nízké periferní kino; červený neon bledl v zapadajícím slunci, nikdo tudy nešel, nebyl zrovna začátek ani konec filmu, v protějším okně pobíhala žena v kombiné, ale nebyla už mladá, na rohu velké zelené hodiny – kdosi jim kamenem rozbil sklo a urazil velkou ručičku, malá ukazovala mezi jedenáctou a dvanáctou; dostal chuť srazit i tu malou, rozhlédl se kolem sebe, ale nikde neviděl volný kámen, a hledat ho... stejně je už sedm, jestli zase nepřijde, tak se na ni, ale je teprve minuta po sedmé, teď se mu po ní dokonce stýskalo, kdyby spolu začali pořádně chodit, mohli by v létě všichni společně, Láďa, Libuše a oni dva, někam pod stan, to by mohlo být ohromných čtrnáct dní. Sedm hodin deset, čekání ho zmáhalo, až přijde, jestli přijde, tak jí něco poví; jenže co potom? Do kina se mu nechtělo; kdyby nebyla tvrdohlavá, odtud se dalo lehce za město, stačilo několika ulicemi, a už začínala křovinatá země, tam se mohlo ležet a všechno, to znal, ještě když byl v osmičce, chodili večer s partou svítit baterkama, chlapi řádili – jeden mu přitom vyrazil zub, sedm patnáct, uplivil si, přešel kolem rozbitých hodin a loudal se pěšinkou šeredných činžáků.

Na špinavé desce tlačítka zvonků.

„Haló,“ zeptal se zrezivělý mikrofon.

„To jsem já. Co je s tebou?“

„To seš ty, Bohouši?“

„No já!“ řekl. „Slíbilas mi...“

„Snad,“ opravil ho plech, „přece jsem povídala, že nevím určitě.“

„No tak dobrý.“

„Přece jsem ti povídala, co mám dření. Ty nevíš, jak si žiješ.“

„No jo,“ řekl, „to jo.“

„Moh bys jít chvíli nahoru,“ mluvil plech, „ale nevím, co by naši.“

„Tak ahoj, já už nebudu čekat.“

„Tak čao.“

„Ani zejtra,“ doplnil.

„Tak čao.“

„Vůbec nikdy,“ dodal. Ale zrzavý plech už mlčel.

Do noci zbývalo ještě času, přece si nepůjde lehnout, tam za *tou* se mu také nechtělo, aspoň dneska ne, někdy ho to za *ní* táhlo, ale dneska ne, celý den si na ni nevzpomněl, vlastně si nechtěl vzpomenout, tak proč teď večer?

Měl jsem vzít motor a jet s Ládou k řece, loudal se k tramvaji, u řeky je vždycky nějaká sranda a holek a v nejhorším nic, slunce a písek, slunce a písek, kytara, barevný plavky, dostal se na hlavní třídu, z výkladní skříně se usmívali voskoví panáci, chvíli na ně civěl, no co, nasedl do tramvaje, bože, ale když... vůz byl prázdný, jenom bába se psem, takhle pozdě a se psem, bába, kdyby radši, kdyby radši, není vůbec špatná, ale když já ji..., měl bych vystoupit; koleje řinčely, padal do tmavého pytle, měl jet raději s Ládou k řece, Láda je... těch fórů, jako včera, jak řekl mistrovi, jak to řekl mistrovi..., zasmál se tiše, v létě bysme mohli nabalit pingl a táhnout někam spolu, jenom jestli nebude chtít s Libuší, pak bych musel...

3

Vystoupil z tramvaje, v ulici zářil špinavý bufet – Jitřenka, ten, co to vymýšlel, musel být úplně hovado, Jitřenka, vešel dovnitř, tři chlapi tu pili pivo, za pultem nikdo nestál, opřel se o desku a čekal.

Konečně vyšla. Ve velmi usmoleném plášti, malá a hubená, tváře zešedlé celým dnem, růž jí skoro slezla ze rtů, uviděla ho a usmála se unaveně, v ústech se jí zaleskly dva zlaté zuby: „To jsi ty, Bohouši?“

„No já.“

„Jdeš za mnou?“

Opřel se o pult, jeho pohled lpěl nehybně v její tváři, ale neříkal nic, nic z něho nemohla poznat. „Já jsem dneska strašně unavená,“ řekla.

„No jo, je už večer.“

Koukla se na hodiny. „Ještě dvacet minut. A pak zavřít krám.“

„Já na tebe počkám!“

„Nevím... jsem hrozně... jsi hrozně hodnej, žes přišel, ale já jsem dneska tak urajtovaná.“

„To tě přejde venku.“

„Asi ne. Dneska už ne. Dáš si něco?“

„Jako vždycky!“

Točila pivo, díval se na její ňadra pod špinavým bílým pláštěm; byla starší nežli on, ne o moc, možná jenom o pět let, neptal se jí nikdy, možná že o míň, v tomhle zaměstnání holky rychle sejdou. A nebyla ani příliš ošklivá, až na ty zlaté zuby a nos, jenom si ji takhle nepředstavoval, nikdy si ji takhle nepředstavoval.

„Jíst nechceš? Stejně už nic pořádnýho nemám.“ Pod sklem schly poslední chlebíčky. Dala mu dva na talířek.

„To dělá to horko,“ řekla. Trochu si přihladila vlasy a dívala se na něho.

Vzal si pivo a chlebíčky a odešel ke stolku. Poslední z těch tří dopil, zvedli se; oni dva tu teď zůstali sami.

„Bohouši,“ přišla k němu, „skutečně bys tu neměl čekat. Jsi hodný, ale já jsem dneska strašně unavená.“

„To je jedno, já počkám.“

„Jak chceš... Podáš mi ty sklenice?“

Vstal, sebral sklenice po těch třech a přinesl jí je. Pustila na ně proud vody, potom je postavila do řady k ostatním. „Už asi nikdo nepřijde,“ řekla, „nestojí to nikomu za to.“ Natočila si pivo a přišla si sednout k němu. „Tak co, cos dělal dneska?“

„To víš,“ zabručel. „Měl jsem se jet koupat, ale nevyšlo to.“

„Zase mě někdo okrad,“ řekla pomalu. „Nevím, jak se to může stát.“

Dívala se na něho nehybným, velice zemdleným pohledem, také její ruka ležela zemdleně na desce stolu: malá dlaň, hrubou kůží prosvítaly žilky; lak z nehtů odprýskal během dne; přikryl její dlaň svou. Nepohnula se ani, její modré oči tkvěly stále na jeho tváři anebo na něčem za ní; někde za ním. Potom zvedla sklenici, dopila svoje pivo. „Já nevím, jak se to může stát,“ opakovala, „asi jsem se přepočítala, když jsem dávala nazpátek tomu tramvajákovi.“

„Jakýmu?“ zeptal se a vytáhl z peněženky dvě desetikoruny.

„To nech být,“ řekla, „nech to být!“

Nechala ležet bankovky na stole. „Dneska tu byl jeden,“ začala vyprávět, „takovej kulhavec, občas ho tu vídám, ožral se a pořád něco žvanil, že byl falešně odsouzenej. Seděl prý,“ mluvila pomalu, „a loni se vrátil, před Vánoce. Ale proč na to pořád myslí, nemá cenu pořád na to myslet.“ Vzala jeho i svou sklenici, postavila je na pult, pak odešla ke dveřím a stáhla mříž.

Pustila ho zadním vchodem.

„Tak co?“ zeptal se.

„Nic.“

Na konci tmavé ulice stál její dům, kdyby nebyla tak unavená, aspoň kousíček dál, aspoň tančit, kdyby nebyla tak unavená. „Cítíš?“ řekl. Něco tu vonělo, ale nemohl poznat, co to bylo. Odemkla dveře. „Ty taky musíš zítra brzy...“

„Já vím.“

Šel za ní podél dlouhé řady dveří, bydlela v jediné místnosti, v předsínce tiše kapala voda. „Musím ti ji spravit,“ řekl.

„To už slibuješ... Hned když jsi prvně přišel...“

Odestýlala gauč; nebylo tu nic, jenom skříň, stolek, židle a ten gauč. A dva obrázky na zdi: jakési skály nad řekou a březový háj. Sedl si a čekal.

„Nechceš se zatím umýt?“ zeptala se.

„Dobře.“ Odešel do předsínky, na poliče u umývadla se válely sponky, lahvička s vaječným šamponem, rtěnka, několik zpola vymačkaných tub. Otevřel kohoutek, pak si teprve svlékl košili.

„Jednou jsem znala takovýho,“ ozvala se. „Nevadí ti, když vykládám o nich?“

„Ne!“ řekl skrze vodu.

„Vlastně to nemá smysl.“ Slyšel, jak uhodila dlaní do peřin. „Jsem dneska hrozně urajovaná. Neměla bych uvařit kafe?“

Potom se trochu pootevřely dveře, uviděl její ruku s konvicí. „Napust' tam vodu!“

Byl už dávno umytý, ale ještě tam čekal, šplouchal se v chladné vodě.

„Pil strašně kávy,“ vykládala, „ten člověk. Vypil za večer čtyři hrnky. Velký, a do každého jsem musela dát tři lžičky kafe. On si ho vždycky přines. Byl doktor, dali ho na nějaký okres, kde byl sám, musel jezdit i v noci. Ještě předtím – a říkal, že tehdy si na to zvyk. A nemoh spát,“ řekla. „Celou noc někdy neusnul.“

Utíral se do měkkého, voňavého ručníku. „Už jsi mi to povídala!“

„O tom člověku?“

„Jak jel za tou ženskou, co umírala.“

„Tak vidíš,“ řekla, „to už jsem úplně zapoměla.“

„Co teď dělá?“

„On? Nevím. Už se dlouho neukázal. Některý najednou zmizí. Ani se neozve... Jako bysme se před tím... Ty to neuděláš, vid'?“

„To víš,“ zahučel.

„A možná, že ho to porazilo, to kafe,“ řekla rychle, „proto se neozval.“

Seděli proti sobě, on už jenom v trenýrkách, pili kávu. „Pojd' spát,“ řekl, „když jsi tak unavená!“

„Ano.“

Věděl, že se teď bude dlouho mýt, nenáviděl to čekání, zatímco se myla, tu dobu, kdy musel zůstat sám v pokoji. Nebyl to ošklivý pokoj, jenom prázdný a cizí, nedalo se tu nalézt nic neobyčejného, nic zajímavého, ani skvrna na zdi, ani akvárium s jedinou modrou rybičkou.

„Co mlčíš?“ zavolala.

„Nechce se mi!“ Ted' i on ucítil tíživou únavu, vždycky v téhle chvíli, když tu ležel v cizích peřinách, když věděl, že by měl něco říct: jak ji miluje a proč přišel nebo vůbec něco o tom, co je a co bude, anebo aspoň myslet na ni a těšit se na ni. Zmohla ho taková únava, že musel zavřít oči, a vtom se začal propadat do tmavého pytle, hrubé stěny, stejnostejná tkanina, obalily ho, obepjaly ho, nepronikl k němu ani paprsek, ani myšlenka, ani jediná představa, ležel nehnutě se sevřenými rty, až náhle zpozoroval, že ta hrubě tkaná stěna, ta tmavá neprodyšná látka se sune, pomalu – vteřinou za vteřinou –, sotva pozorovatelně se sune, nekonečný šedý pás.

Několik tichých kroků, klapl vypínač, ucítil její tělo vedle svého: „Chlapečku,“ řekla, „hošíčku můj. Ty už jsi usnul?“

Otevřel oči, po stropě lezl světelný odlesk; potom jej zakryla její tvář: dvě velké lesknoucí se...

„Ted' jsem ráda, že seš tu,“ šeptala, „vždycky jsem ráda, že tu seš se mnou.“

Čekala, jestli také něco řekne, ale věděla, že nejspíš neřekne nic, protože nikdy nic neříká, někdy jí to bylo líto. „Ty můj brouku,“ šeptala, „ty můj škaredý brouku,“ potom se dotkla rty jeho brady, už mlčela, jeho krku, jenom hlasitě a rychle oddychovala, jeho tváře, sunula své rty až k jeho rtům, obepjala ho pažemi; pro tuhle chvíli, pro tuhle chvíli sem vždycky znovu přicházel, věděl to, věděla to, měkký tlak jejího těla. Padal, cítil, jak se zvolna snáší, lehký, závratný pád, teď byl asi doopravdy... v téhle chvíli úplně a čistě šťastný, protože nic nemohlo být ještě nad tou chvílí a mimo ni a nic ho

odtud nelákalo a všechno se sbíhalo sem, do té jediné chvíle, i když byla tak krátká a po ní zase přicházela jenom obyčejná noc.

„Ty můj chlapečku,“ zašeptala pak. Čekala, on jenom unaveně dýchal, zeptala se ho: „Líbí se ti to u mě?“

„No...“ zašeptal. Snažil se ještě zachytit tu chvíli, ale nevěděl, jak by to udělal, a tušil, že teď, právě teď mu začne unikat a on se začne propadat do noci. Žena vedle něho se pohnula, něco zašeptala, potom vstala, odťapkala do předsíně, voda hlasitě pleskala v umývadle, vrátila se s šedivým lavorem, přes nahé rameno přehozený ručník. Postavila lavor na židli. „Nechceš se umýt?“

A on tedy musel vstát a umýt se, zatímco ležela za jeho zády. „Teď už ani nevím, jestli se mi chce spát,“ šeptala. „Nemám pustit rádio?“

Potom leželi vedle sebe, z rádia padal na zeď bílý kosodélník.

„Nemáš hlad?“ zeptala se.

„Ne!“

„Obyčejně...“ zarazila se. „Ty můj chlapečku,“ zašeptala, „miluješ mě trochu?“

Mlčel, z rádia proudila odporná sladká melodie, ještě že ji dovedl neposlouchat, nehybný bílý kosodélník, chladná cizota tohoto pokoje, této noci a hudby a slov, té lásky; přivřel oči a snažil se přivolat svého koně, mlaskl na něho tiše, ale neslyšel ani odpověď, spal někde – jeho kůň, zdeptán tím dlouhým dnem, a možná že unaveně zírá do noci plné hvězd a teplé nozdry se mu přitom chvějí. Svět se propadal do tmavého pytle, holé stěny, stejnostejná tkanina, ležel nepohnutě se sevřenými rty: něco, něco, co by přišlo, bílý kůň na rohu ulice, Jitřenka, něco...

„Bohouši,“ zatřásla jí, „Bohouši, musíš už jít!“

Vyskočil, u postele stál ještě šedivý lavor, do okna padalo nízké studené slunce...

„Ve skříni je chleba... A takový kousky,“ mluvila rozespale, „mandlový kousky.“

„Už nemám čas,“ řekl zlostně. Ale otevřel skříň a rychle krájel chleba.

„Přijdeš zase večer?“ zeptala se, když už byl oblečený.

„Já nevím... Možná že pojedeme s Ládou.“

„Přijď!“ řekla. „Já vím, že stejně přijdeš!“

Tramvaje byly k zalknutí nacpané a on měl nohy nevyspale měkké, to že se ani nestačil umýt...

Píchačky, bezúsměvný hlídač tvých dní, šest deset, bude zase řečí, proběhl kolem stráže a dvorem plným vířivého popílku, první hala, kolem rachotících lisů, Anča jako vždycky krájí plechy; ještě jedny vrata, pak už je uviděl v té věčné, neměnné řadě, tak jako každého dne každého měsíce, jako v každý letní a v deštivý, v každý smutný a každý zasněžený den a v den, kdy on sám by zemřel, pokud by se mohl přijít ještě podívat. Na začátku lysina, na konci přeliv žlutý jako kachňátko, vedle Ládi prázdné místo, tam patřím: pravou rukou velké ozubené a tři malá kolečka, levou dvě osičky, nasadit, zkusit, potom vzít čtyři šrouby, vsunout do otvoru, zavěsit.

Mistrův pohled lpěl na hodinách, šest patnáct, ach bože, teprve šest patnáct. Uchopil pravou rukou velké ozubené a tři malá kolečka, levou dvě osičky, nasadil, potom vzal čtyři šrouby, vsunul je do otvorů, pustil první skříň k Marii, obrátila se k němu a trochu se usmála, mistra to už přestává bavit, no konečně bude zase klid, lanovka se tiše sune, sejmout a zavěsit, Mariiin šroubovák vrčí, slyšel klapání kopyt, hnal to po úplně bílé silnici, třešňovou alejí s vlhkými listy, louky se pařily.

(1963)

Poprava koně

1

Jasný fialový záblesk, pootevřela oči do toho světla, bouřka, uvědomila si, bouřka k ránu, okna se slabě roztrásla, zdvihla se v ní svíravá úzkost, měla bych se jít schovat k mámě, napadlo ji mimoděk, jenže už ne, už dávno ne! Zavřela pevně oči a kupodivu náhle se k ní vrátil pocit z dob, kdy se ještě utíkala pod ochranu: uklidňující pocit, snad jej způsobila bouře anebo to, že dlela v úplné blízkosti snů, anebo to, že doba, kdy se ještě utíkala, vlastně nebyla tak dávná.

Pocit ji ovládl natolik, že dokonce vztáhla ruku do prázdna vedle sebe a zdálo se jí, že hmatá dlaň a slyší tichý dech; jaký asi bude den, který začíná bouřkou?

Když se podruhé vzbudí, je nejspíše úplné ráno, cítí teplo na víčkách, za zdí zní hádka, každodenní hádka.

Bosýma nohama šmátrá po parketách, do prstů vstupuje den, rozloha dne – mám dneska volno – a pak opět ten svíravý pocit: teď už neví, na co jej svést, kam před ním utéct, ale proč bych utíkala, nebudu na něj myslet, vždyť jsem to sama chtěla, stejně jsme se k sobě nehodili – i kdyby to, co udělal, neudělal.

Ale přesto se nemůže zbavit lítosti: jak to mohl udělat – klamat ji, když ho milovala a když jí tvrdil, jak ji miluje. Já bych to nikdy nedokázala.

Láska, uvažuje, skutečná láska se nedá dělit, je úplná a trvá, i když možná já ji nikdy nepoznám, každému přece není přisouzeno prožít skutečnou lásku, venku před oknem na uschlé větvi, která se podobá sově, se třpytí kapky. Ty si myslíš, že ne, že neprožiju, že dneska už nic takového nemůže být, ale já se dočkám, a potom takhle ráno –

nakloní se nade mnou, můj milovaný, a položí mi ruku sem, až sem, a bude při mně celý a jeho teplo mě obemkne.

A stýská se jí, nemusí na nic myslet, stesk je v ní. Když se oblékne, vystoupá tiše po úzkých točitých schodech, které ústí až pod trámovým střešy před nizoučnými dveřmi. Tady je pokoj, kam se může utéct, není to vlastně pokoj, jen bývalá mansarda, střeš se sklání a malé okno je vysoko: začíná až ve výši krku a vlastně nízko končí, už ve výši čela; a není tu nic než krámy z dětství a plechové umývadlo, do něhož lze přinést z chodby vodu, jedna skříň, žehlicí prkno s propáleným potahem, houpací židle a obrovský kotouč modré šňůry, už ne z konopí a teprve ne z papíru, ale z umělé hmoty, šňůry vhodné na převázání balíků a rozsýpavých kufrů a také na věšení prádla a zoufalců; teď spočívala na skobě a její volný konec se sotva zřetelně kolébal: trochu příšerné v té místnosti se zavřeným oknem i dveřmi. Ale ji uklidňuje sedět v houpací židli a pozorovat, jak svět natřený na vysoké pohlednici se komíhá nahoru a dolů.

Je teprve ráno a slunce svítí do očí a nad ním nebesa se dvěma oblaky, jež pomalu a věkovitě plynou, jezero bez břehu s propadávajícími se čluny, modrá poušť s karavanou bílých slonů, plavím se a putuju; v úplném tichu slyší nehluchou práci písku, přesýpání modravých dun a zvolna jako fata morgána se vynořuje silueta první věže a komínek nabodnutý vzhůru a obrovský podstavec pro obrovskou sochu – bez sochy, ta krásná pamětihodnost, a níž a níž, dolů po střechách – to je moje město – až k řece a nad řekou barevné hranolky s celofánem a tramvaje – oprýskané termosky – auta a nepatrná hnutí splývavých bodů – to jsou lidé, kdybych sestoupila, byla bych jako oni a někdo by možná měl radost a řekl by: Už tu zůstaň, nevracej se, ale ne, mně je tu dobře, i když mezi vámi by mi bylo taky dobře, mně je tu nejlíp, tady jsem sama, když chci, a nebudu sama, když nebudu chtít; a až tak blízko nebe, a nakonec větev podobná sově, a výš a výš až po poslední siluetu poslední věže a komínek nabodnutý do nebes, je teprve ráno a slunce stoupá, den měl takový

sinavý začátek, ale teď – je jako strom z vlhké hlíny, jako pole, jako střecha obrácená ven z města. Chtělo by se jí něco podniknout, něco musím podniknout v takovém dni; obléknu si tu bílou skládanou sukni a mohla bych se jít koupat, nejspíš s Markétou, anebo jen tak, postavím se na konečné, sama – proč ne sama, určitě mi zastaví a svezu se někam, a možná že bude mladý a že potom řekne: Já vlastně nejedu nikam, to bylo jen tušení dneska ráno. A já odpovím: Nejen vaše, ale i moje tušení, jenže nejspíš to bude naopak: nějaký úplně otrávený, ženatý pán; ale na tom nezáleží, vystoupím někde, aby tam byly skály, a polezu vzhůru a potom tam nahoře, jako když jsme bývali spolu, jenže já sama si teď lehnu daleko od všech cest do vlašné jetelové trávy a budu čekat; a zavře tedy za sebou tiše dveře toho pokoje, spíše mansardy, v níž se už jen konec šňůry bude tichounce kolébat za zavřeným oknem a zavřenými dveřmi.

2

Cestou k tramvaji, v bílé skládané sukni a v zelené blůze, musí okolo staré barabizny s *Pozor, padá omítka* a se dvěma ošklivými anděly nad vchodem, chvíli váhá, potom projde kolem jednorukého vrátného, vlastně jsem neměla, ještě tu potkám toho jejího, o kterém nemám vědět, už se s ním ani moc netají chudák mamka, s tím tlustým holohlavým obejdou. Zaklepe na dveře, potom je otevře, vylije se z nich zmatený rachot psacích strojů a také bledě modré zářivkové světlo a cigaretový pach s pachem laciné kávy, ale nevstoupí.

„Co chceš, Kateřino?“

„Nic, já jen tak.“

Nad žlutou tváří váčky, ústa pečlivě namalovaná, celá je taková pečlivá a vlasy nedávno obarvené na černo, chce se ještě líbit.

„Já jedu ven, mami!“

„S kým?“

„Sama, mami!“

„Nelži!“

„No sama, neboj se!“

Ohlédne se a odstoupí trochu ode dveří: „Zase lžeš, proč mi lžeš i ty?“

„Já nelžu, my jsme se rozešli.“

„Tak dej na sebe pozor!“

„Proč mi nevěříš?“

„Netrap mě, Kačenko.“

Dveře se otevřou, čarodějnice s kávovou konvicí vypustí něco bledě modrého světla a rachot psacích strojů: *To jsi ty Kateřino jak se máš děkuju dobře a sluší ti to úplně slečna kde jsi koupila tu sukni a větší seš než máma ukaž no skutečně to dělají ty moje vlasy že je tupíruju.*

„Nechceš něco provést, Káčo?“

„Nic, vůbec nic, mami.“

Kolem očí má vrásky zasypané pudrem, to kvůli tomu obejdovi, ale co má dělat, když jí táta zahýbá? „Vůbec nic, mami. Je tam hezky.“

„Co to s tebou je, Kačenko, jsi taková cizí. A vrať se včas.“

„Ano!“

Pozdraví jednorukého, venku je oslnivě – a podivně prázdná, hodina spěchu už minula: on asi teprve vstává, na kolejích se vstává pozdě, kdybych byla mohla taky studovat, mě by to bylo bavilo, nejradši biologii anebo literaturu, jenže by mě museli čtyři roky živit zrovna ti dva, a kde by na to vzali – chudáci inkousti. On musí mít něco pro svoji děvku a taky ona pro toho obejdu, když si chce ještě něco užít, radši se oběsit; termoska nejede ani v dálce, aspoň si zavolám.

Budka je prázdná, udělá si v ní pohodlí, loktem se opře o poličku a nohou o výstupek ve stěně, mám docela pěkné nohy, to vím, holky mi je závidí, když se svlíknu, a jenom jeden pětadvacetník. Mohla bych si zavolat, ale k čemu – to si jen tak hraju, že bys přišel

k telefonu a křičel: Kdo tam, Katko, seš to ty – anebo ty, Libuše? Jaks to mohl udělat, kdybys mi to aspoň řekl, ale to už by stejně nic nezměnilo, co kdybych zavolala Markétě? Víš, co je nového, rozešli jsme se s Otou, představ si, že to už dva roky táhne s tou jejich tělocvikářkou, a já nic nevěděla; přes prázdniny, jak mi říkal, že jede kajak, to byl s ní. Řekla jsem mu sama: to nemá smysl, nikdy bych nemohla takhle – stejně jsme si nerozuměli, ty ses vždycky divila, jak s ním můžu, že jsem vedle něho jako ztracená. Teď to teprv cítím, věříš, teď mi je úplně skvěle, i když předtím...

Pán klepe na budku, úplný typ pána, určitě bije děti, počkej, dám ti pětadvacetník, já ho nespotřebovala, už se nezlob.

Termoska jede poloprázdná, zůstanu na plošině, začíná být hor-ko. Stoupne si za řidiče, trochu přemýšlí o životě. *Nejhorší není žít bez lásky, nejhorší je žít v lásce, která se rozložila a rozdrobená na kousky už je pouze břemenem.* Je hrdá na to, že se dovedla vymknout lásce, která by se určitě změnila v břemeno.

Vystoupí o stanici dřív, přejde kolem šeredné kolejní budovy – okno má zavřené, na spodní polovině polepené papíry, ale nezastaví se ani na okamžik, cítí se velice volná a svobodná: před ní leží celý den a leží před ní celý život, nepředstavitelně dní, které by mohly být ještě vším, ale teď nemyslí ani na to, myslí právě jen na dnešní den.

Auto jí zastavilo brzy, dokonce osobní, řidič v semišové bundě otevřel dvířka a prohlédl si ji jediným rychlým pohledem. Byl zřejmě spokojen, neboť se zeptal: „Kam jedete?“

„To je jedno.“

„Když jedno, tak jedno.“

Jel rychle a neustále mluvil, rozuměl zřejmě kožešinám a prodával a kupoval je v nejrůznějších končinách světa; poněkud dlouhý a suchý pro její vkus a taky snad starý, i když mu nebylo ani čtyřicet, mluvil velmi pomalu a uvážlivě, to se jí líbilo, takhle, jak si představovala, mluvili lidé, kteří něco viděli a snad i znamenali. Bylo

nerozumné, že poslední dobou trávil všechen čas jen s Otou, jako by na světě nebyl nikdo jiný. *Láska určitě nabízí největší štěstí, ale zároveň člověka zahltlí sama sebou a on ve chvíli, kdy má pocit, že žije neúplněji, přestává ve skutečnosti žít. Kolem něho uplyvá nescísné možných chvil a příležitostí větších a úplnějších, než jsou ty, které žije, ale on je nevnímá.*

Obilí ještě nedozrálo, muž teď mlčel, neznámá jména vesnic a chvějící se vzduch nad vozovkou, úzká údolí a les na vrcholcích, kdybych mohla takhle pořád jet: celý den a ráno znovu, stále a nevracet se nikdy, nevracet se nikam.

Muž se zeptal: „A vám je skutečně jedno, kam jedete?“

„Je!“ vytrhla se.

„Ukážu vám něco.“

Potom, i když měl vlastně čekat, co mu odpoví, zatočil prudce z hlavní silnice a řítil se dál v kuželu skoro bílého prachu.

Neměla ponětí, kam ji chce zavézt, bylo to nepatrně vzrušující: nevědět, kam jede, ani co se stane; auto ještě jednou zahrulo a blížilo se teď po rozbité polní cestě ke třem osamělým budovám.

Muž vystoupil, otevřel dveře a úplně zbytečně jí podal ruku, trochu jí přitom stiskl dlaň. Teprve nyní byl nápadně dlouhý, přímo stvořený na pivotmana: „Tohle jste určitě ještě neviděla.“

Vstoupili do dvora, pustého a prázdného, jeho prostor nepokrývalo nic než rezavějící pumpa a v rohu několik rolí drátěného pletiva; poněkud ji stísňovala ta pustota, byl to statek, *v němž se mohlo vraždit*, muž kráčel před ní dlouhými, trochu směšně dlouhými a důležitými kroky. Prošli nízkým průjezdem a ocitli se najednou v podivném neuvěřitelném městě tisíců dřevěných klícek. „Počkejte chvíli tady!“ Ve vzduchu tkvěl pach zvířecích výkalů a ještě něčeho, co nedovedla rozeznat.

Před budovou, která se podobala garáži s příliš vysokým vchodem, anebo spíše hangáru pro jedno jediné zapomenuté letadlo, stál uvázan u kůlu s ještě neoloupanou kůrou šedivý kůň.

Neviděla nikdy podobnou barvu – jako když černou hlínu pokryje vrstva jinovatky. Chtěla se pustit k tomu krásnému zvířeti, ale její muž se již vracel, opět těmi směšně a důležitě dlouhými kroky, byla vlastně ráda, že se vrací, protože na tomto místě ležela zvláštní, nevysvětlitelná tesknota, a za ním poklusával olysalý tloušťík se svazkem klíčů.

„Takové pěkné hosty...“ řekl tloušťík, „slečna je zvědavá na naše norky,“ a vstoupili drátěným vchodem mezi klece, jež čněly na vysokých zkřížených nohách a v nichž zmateně a bezhlavě pobíhala osamělá hnědá zvířata.

Její muž se nepokrytě radoval z té podívané, vykládal bez ustání o těch masožravých zvířátkách – snad kvůli ní, snad se chtěl ukázat před druhým mužem, a tak kráčeli bludištěm samovazeb, z nichž nebylo pro ty vevnitř úniku. Bylo jim prý dopřáno přesně devět měsíců života, neboť v tom věku byly jejich kožíšky nejnádhernější. Cítila, jak v ní roste lítost, jako vždy, když viděla uvězněná zvířata.

Potom došli k řadě, kde v každé kleci pobíhal párek těch zvířátek, tady máme nemocné, řekl její muž, ve společnosti se rychleji uzdraví než v samotě, a ti dva pokračovali ve své obchůzce, na ni snad zapomněli a ona tedy zůstala u těch párků, které jenom nemoc vykoupila z jejich úplné samoty. *Člověka k lásce taky často dožene jenom samota a člověk se vlastně zmítá mezi svobodou a samotou – jenže nejčastěji ztratí svobodu a neunikne samotě, tohle jsem asi někde četla, ale teď to vím, teď to cítím.*

Oba muži se už ztratili v bludišti a ona se pustila jednou z páchnoucích zvířecích uliček nazpět, až se znovu ocitla na místě, kterým sem vstoupili a kde spatřila ušlechtilou postavu šedého koně.

Stál tu se svěšenou hlavou. Přistoupila až k němu, nikdy se nebála velkých zvířat, jenom pavouků, housenek a žab, všimla si, že jedno oko má potažené neprůhlednou blanou, a napadlo ji, že to je asi starý kůň – a jinovatka na jeho srsti je vlastně jenom znakem stáří; uvázán byl velmi krátkou šňůrou, vlastně dlouhou, ale většina šňůry byla omotaná kolem kůlu, a také přední nohy měl spoutány tlustým provazem. I on

byl vězněm, ale s ním cítila ještě větší účast nežli s těmi nepatrnými zvířátky v klecích; kůň měl ve svém zbylém oku něco, co připomínalo člověka: nemohla to ovšem být moudrost, snad to byl smutek nebo úzkost – snad jenom bolest anebo únava, nejspíše to byla únava.

Vyštrachala v kabelce pytlík se sladovými cukrátky, kůň je slízl z její dlaně unaveným pohybem šedých pysků a díval se nepohnutě na ni svým jediným okem a ona mu položila ruku na šíji, hmatala teď tep krve velkého zvířete a slyšela jeho dech a objala ji jeho vůně – pocítila náhle něco podobného něze nebo dokonce lásce anebo aspoň teplému konejšivému přátelství: „Ty moje zvíře,“ mluvila polohlasně, „můj bratříčku, ty hloupej koni,“ a kůň jako by zpomalil svůj dech a jeho obrovské tělo se chvělo.

Potom se v podivném hangáru před ní otevřela vrata a z vrat vystoupili dva muži v modrobíle pruhovaných pláštích.

„Skamarádil se, mrcha,“ řekl jeden z nich.

Musila ustoupit o několik kroků a pozorovala, jak muži odmotávají šňůru z kůlu s dosud neoloupanou kůrou a jak táhnou koně směrem k otevřeným vratům.

Chtěla za nimi něco zavolat, ale kůň se v té chvíli zastavil, vzepřel se a zaržál.

„Tak, mrcho, svině jankovitá,“ řvali a kůň stál jakoby zaražený do země, pohazoval svou unavenou, stříbrnou hlavou a ržál. Jeden z chlapů se otočil k ní a řekl přátelsky: „Cítí krev, bestie, a tak se mu nechce!“

Tu náhle pochopila, co ti dva jsou, a že by měla něco udělat, aby koně zachránila, i když věděla, že nemůže udělat nic.

Mohla jen odejít, měla by odejít, aby alespoň neviděla to, co se stane, ale nedokázala se pohnout od kůlu s dosud neoloupanou kůrou a hleděla, jak muži od stropu hangáru spouštějí kladku, jak přes její kolo přehazují lano, jehož druhý konec ve tvaru smyčky poutal šíji koně, a dívala se bez hnutí, jak muži začínají táhnout, a viděla, jak napínají všechny síly a jak také kůň sbírá všechny síly, viděla jeho napjaté žíly, a potom jak se kůň zvolna – příšerně

a lidsky – vztyčuje na zadní nohy zvedán strašlivým lanem, jak jeho kopyta v hrůze buší o zem a pak se jen třepotají v prázdnu, slyšela řev toho zvířete, zoufalý koňský řev, nářek úzkosti, marné prosby, řev, jenž nebyl předtuchou, ale jistotou, a potom se dívala, jak se kuň podivnými, nepřírozenými skoky blíží jícnu vrat. Slitujte se! Ach, panebože, ať aspoň zavřou ta vrata potom, a skutečně v tom okamžiku se vrata zavřela za oběma muži i za odsouzeným, a ona čekala, i když nevěděla nač, a potom to náhle přišlo: ani výkřik, ani řev, ale pád, temný, dunivý pád těžkého těla na kamennou zem, a to tedy byl konec; najednou necítila své vlastní tělo, vznášela se, až klesla do měkké písčnaté půdy, ale stále se nad hlavou držela ochablýma rukama kůlu a přitiskla rty k drsné tvrdé kůře a drtila ji pak zuby, až se dohryzala hořkého dřeva.

A pád duněl a nesl se a rozléhal se v ní, až přehlušil všechno, co bylo, a všechno, co kdy bude; byla si jista, že nikdy nepřestane znít, neboť to nebyl zvuk, jaký způsobují věci, byl to zvuk, který vycházel z prázdna jen slabě zakrytého dveřmi: byl to hlas tmy, do níž jsou vlečeni bezbranní.

Pak uslyšela znovu skřípavý zvuk vrat a vzhledla s jakousi marnou a hrůznou nadějí, ale neviděla nic než dva muže v modrobílých pruhovaných pláštích, jak táhnou malé žebříňáky, a na každém z žebříňáků ležely kovové necky přikryté zakrvácenou plachtou. Vstala tedy, a ačkoliv si stále ještě nebyla vědoma vlastního těla, rozběhla se podivně nepřírozenými skoky do prázdna před sebou.

3

K večeru, zatáhlo se opět a slunce zmizelo za kouřovou clonou, ji vysadili vojáci hned na kraji města, něco za ní ještě volali; netušila ráno, že se vrátí tak brzy, za tak úplného světla a v takové náladě – kam teď půjdu, musím za někým jít, mohla bych do kina, ale co

v kině sama, taky se musím najíst, najím se a pak zavolám Markétě; jenže o čem budeme mluvit? V postranní uličce špinavá špeluňka, co sama u stolu, ale přece nepůjdu domů koukat se na ty dva.

Sedí za neprostřeným stolem, ušpiněný číšník nosí piva a pro ni dršťkovou polévku; prsty se jí trochu chvějí: mám teda hlad, ještě že jím, že můžu jíst, i když je to hnusné a odporné maso.

Chtěla o něčem přemýšlet, aspoň o nějaké knížce anebo filmu, myslet na muže v semišové vestě, na město malých dřevěných klecí, ten pach... A už tu stojí před ní s šedivou srstí a s dlouhou hřívou, není teď přivázaný, volně se pase, pohazuje svou jednookou hlavou a louka se táhne od obzoru k obzoru a obzor je temný jako čára vedená prostředkem noci; od sousedního stolku se k ní upírá mužík s mrtvolnou tváří.

„Seš studentka?“

„Ne.“

„Tak se pojd' posadit!“

„Mám tu talíř,“ a netouží nijak ocitnout se vedle toho člověka, i když je to koneckonců jedno, podobá se trochu tomu máminýmu obejdovi, takhle asi vysedávají, chudák máma, když se jí pak dotkne tou žlutou pazourou.

„Bojím se, že seš přece jen studentka,“ mluví vysokým, skoro ženským hlasem, „nechceš si sednout s člověkem,“ ale mámě je asi smutno, je opuštěná, já jí stačit nemůžu, chybí jí láska, a to je tedy ta láska, ta nebeská láska, vzala talíř a posadila se ke stolku toho chlapíka.

„Prodáváš?“

„Ne!“

„Myslel jsem si to, seš studentka.“

„Co je vám do toho?“ utrhne se. Kdyby byla studentka, ale co na tom záleží, co na tom záleží, čím jsem, čím právě teď jsme – a slyší ten dunivý pád, objevuje se odnikud a nikdo ho zřejmě neslyší – když víme, čím jednou budeme.

„Taky jsem moh studovat, jenže mě nedali, musel jsem za pozovníka. A nemám je rád,“ pištěl, „ty mudrlanty. A na člověka se vytahují. A co by byli bez nás? Seš sekretářka, co?“

„Nejsem nic,“ řekla a byla to pravda, nic srkakající dršťkovou polévku. Ale co budu? Anebo už zůstanu nic až do chvíle, ne, na to nebudu myslet.

„Ale loni na Petříně jsme se s nima pobavili, svítili jsme si na ně rachejtlem a tahali je z křoví.“

„Co udělali?“ zeptala se.

„Co udělali, co udělali...“ a ona si náhle vzpomněla na pokojík skoro až v nebi s houpací židlí a s oknem, které začíná ve výši krku a končí se ve výši čela, a s obrovským kotoučem modré šňůry, jejíž volný konec se vždy zachvíval, snažila se vzpomenout si, kdy byla naposledy tam nahoře, a zdálo se jí neuvěřitelné, že ta dávná doba byla dnešním ránem.

„Měli už zvoleného předsedu vlády,“ ozval se mužík, „tak to měli vymyšlený, celou vládu i s ústředním výborem.“

„Vy jste je bili?“

„Tak pozor, pozor,“ vyjel na ni, „tady se ptám já.“ Potom řekl: „Kdyby studoval můj syn, ten by se nekurvil jako oni, kdybys je viděla, co dělají na těch svých kolejích, vezmou třeba takovou štětku...“

Konečně dojedla polévku, musím odejít, vstát a odejít; ale kam? Vrátím se domů... Anebo pojedu k němu. On mě má trochu, aspoň mě měl trochu rád. Jenže jsme se rozešli, nemůžu k němu jít...

„Seš kadeřnice, vid'! Kdyby sis chtěla přivydělat,“ řekl náhle mužík svým vysokým ženským hlasem a oči mu poněkud povystoupily, „bydlím tady kousek, a nic,“ mluvil rychle, „a nic – jenom by sis sundala sukýnku... Tak pozor,“ vyhrkl, „tak pozor, slečno!“ Došla k oprýskanému pultu a tam na skleněnou vitrínu nad oplatkové řezy a sušenky v čokoládě položila pětikorunu.

„Nic si z něho nedělejte,“ řekl výčepník, „on je, víte, trochu kripl. Nemůže to, prostě tamto, že jo,“ a ona rychlými krůčky proběhla mezi stoly.

Když potom stoupala po schodech koleje, kolem odřenému rohu a špatně natřenému zábradlí, blížila se pocitu mnohokrát opakované naděje; může ji mít stále ještě rád, i když vlastně teď nevěděla, co to znamená: má stále rád, ale snad mě čeká, a až přijdu, řekne: Cos dělala ten celý týden, jsem rád, že už jsi tady. Ani nevím, proč jsem tady a jak to, že jsem tady, jenom najednou jsem ležela hlavou v písku a napadlo mě, že ty budeš ke mně aspoň chvíli milostivý, ačkoliv jsi mě zradil, a vyslechněš mě, i když budu mlčet; na chodbě hoří dva vařiče, černochoch v bílých teniskách a v nachových trenýrkách, za přivřenými dveřmi hřímá džeztrubka.

„Tak tys přišla? Přece jen jsi dostala rozum!“ V teplákách, trochu sražený v ramenou, sebevědomý přeborník na bradlech: Byla to ale blbina takhle trucovat, přece víš dneska. Nesmíš to tak brát...

Fotografiemi přelepené spodní poloviny oken, nelad rozházených knížek a skript, na zdi mistři sportu a vyřezávaný volský roh, na poličce skleněná krabička s malovanými květy a ptáky, sypali do ní popel od cigaret.

„Jsi úplně jak malá, Katko, myslíš pořád, na co nemáš, i když to s tebou nesouvisí.“

„Ale to se mě přece týká, když máš jinou.“

„Jsi hloupá, záleží jenom na tom, co je mezi námi. Jenom na tom.“

A ticho, džeztrubka z chodby, černochoch za dveřmi píská monotónní melodii, za oknem večer, honili je po Petříně, ale já nejsem studentka, nebudu stavět mosty, nebudu odříkávat jména králů ani rodů, a je to jedno, je to jedno, mé království jsou bílé a růžové karty v sále s bledě modrým světlem, o půl páté den co den oprašovat sukni, opráším zítra sukni a budu čekat na milosrdné zablesknutí přízně, dostaví-li se, před branami čekat, rozhlížet se a čekat stále znovu, nepokořeně čekat a občas kývnout k malé toporné nestoudnosti a k velkému klamu, jako je ten tvůj, a čekat a čekat a čekat, až jednoho dne přijdou ti dva, dva muži v modrobílých pruzích,

a přehodí provaz a počnou táhnout, ne, nechci na to myslet, na to, co bude, na to, co musí přijít, nechci na to myslet.

„Už jsem tu třetí den sám,“ řekl, „tak dlouho jsme na to čekali, a pak sis akorát postavila hlavu. Jedlas něco?“

Ve skříňce má víno – to nejlevnější ovšem a včera na kontrolních závodech byl na kruzích druhý.

„Já už zase půjdu.“

Sedí však na špinavé posteli, druhá je ustlaná a rovná jako rakev, přisednu si na ni a budu se na tebe jenom dívat. Nechce se mi tu zůstat, ale kam mám odejít? A tak tedy pije víno, laciné a trpké, nechutná jí vůbec, ani mnoho úlevy s ním nepřichází, jen trochu malátnosti a také pomalé rozmazávání dne a dní. Teď už můžeš mluvit, o čem chceš, můžeš se mě dotýkat i mě líbat.

„Proč jsi to udělala? Proč jsi utekla?“

„Však to víš.“

„Jsi jako malá, Katko. Co vlastně chceš?“

Jde a zhasíná, jsme chyceni ve tmě jako dva norci, za okny svítí okna, už vím, proč polepili spodní půlky skel, a za zdí džeztrubka.

„Já pustím rádio, aby nebylo slyšet...“

„Co nemá být slyšet?“

„Seš hloupá, Kateřino, nebo ty se jen tak tváříš...“ Unese ji docela lehce a teď tedy leží vedle sebe, rádio hraje, kdosi kráčí po chodbě, určitě černoch v nachových trenýrkách, džeztrubka umlkla, kdyby bylo ticho, slyšela bych tvůj dech, bože, jsem tady u tebe, jak jsem se tu vzala? Ale někam jsem musela jít, nechtěla jsem zůstat sama, proto jsem tady, aspoň na jednu noc, jakou jsem měla volbu pro tuhle noc, a ty budeš ke mně chvíli milostivý po tenhle večer a tuto noc, budeme milenci ještě na jednu noc; řekni mi aspoň něco, nemlč, je mi úzko pod cizí hudbou na cizí posteli; a leží tady vedle sebe, líbá ji: *jsi hezká holčičko pojd' víc ke mně chtěla bych ti vidět do tváře pojd' víc ke mně ano a řekni máš mě rád ty jsi hloupá tak se ptát hloupá že jsem přišla ne že se ptáš.*

Ale já tě snad přece jen mám ráda a řekla bych ti to, kdybys i ty mi to řekl, ale ty mlčíš a jenom bloudíš rukama po mém těle a nic, nic, *sukýnku by sis sundala*, ale já jsem ráda, zvedáš mě pryč z toho dne, zvedáš mě k sobě, a tak mě líbej – to bych chtěla, tak bych to chtěla, *můj miláčku*.

A leží tedy vedle sebe už polonazí, v nízké místnosti se zakrytými okny je stejně k zalknutí, bloudí po jejím těle s radostí, že přišla, hudba dozněla, hlas mráкотně předříkává: *... qui es aux cieux! Que ton nom soit sanctifié...*, ona má přivřené oči a čeká na tu chvíli, upjatá k ní, a její zrak vytřeštěný dovnitř sleduje každé hnutí srdce a puls krve a tu náhle z hlubiny noci vytryskne dunivý pád, ohlušivý hukot rozevírajících se vrat a už čekají ti dva: usměvaví a rozkročení, lana stoupají vzhůru, smyčky se kývají, lahodně se kývají: *jaká jsi krásná máš tělo jako hedvábí k čemu k milování k čemu*, a ti dva už se houpou k ní, *ukáž hlavičku a hrdlo máš bílé i v té tmě k čemu k milování*, ticho, kněz už se domodlil – ticho a varhany.

„Ty pláčeš, Katko, a proč?“

Jsou pryč, za okny svítí okna, ležíš vedle mě, jako všichni milenci zemdleně lehávají, tak to je, tak to bývá, i když jsem to nikdy neviděla, vím to, tak to bývá, a oni odcházejí a ztrácejí se a budou se zase vracet, ti dva pruhovaní, a budou čekat, až jednoho dne dosáhnou i ke mně a ten provaz se zadrhne kolem mého hrdla, a už stoupám, navždy a úplně stoupám a ty mě nezadržíš, nikdo mě nezadrží, nikdo a nic, a tedy vrata se navždy zavřou, už to vím, už jsem to pochopila, už jsem to všechno pochopila.

„Jsi hloupá, Kateřino, příště se ti to bude líbit.“

4

Je úplná tma a ticho, ti dva doma spí – máma, kdyby se vzbudila, snad bychom plakaly, ale proč – ona má svoje, ty stejné návraty,

kolik takových návratů. Neotevře tedy ani dveře, vystoupá po úzkých točitých schodech, střecha se sklání a okno je malé a vysoko a není tu nic než krámy z dětství a plechové umývadlo, do něhož lze přinést z chodby vodu, a jedna skříň, žehlicí prkno s propáleným potahem, houpací židle a obrovský kotouč modré šňůry, už ne z konopí a teprve ne z papíru, ale z umělé hmoty mnohokrát pevnější než nejpevnější přírodní materiál, šňůry vhodné na převázání balíku se starými hadry a rozsýpavých kufrů a také na věšení prádla a zoufalců.

Je unavená, taková podivná, beznadějná únava, která se ani netěší na spánek. Rozsvítí, je jí divné, že v tomhle pokoji byla minulého rána, jako by se to stalo v dávno uplynulém čase, na jehož konci stanula, anebo spíše jako by již stála na počátku zcela jiného času, svléká se pomalu, ačkoliv si ještě neroztáhla postel, na sukni objeví ohavnou temně rudou, už téměř zčernalou skvrnu, taková to byla krásná sukně, a chce se jí plakat nad bílou skládanou sukni a nad únavou a nad sebou a jde na chodbu a napustí umývadlo plné vody a potom vezme ten veliký kotouč modré šňůry, ale sotva odvine několik metrů, zmocní se jí ošklivost a šňůru opět svine, a když pak zapere skvrnu, přehodí sukni přes žehlicí prkno. Co mám teď dělat?

Zhasne a posadí se do houpací židle a tu ji napadne, že láska je vlastně jako život, člověk ví, že skončí špatně, že se skončí příliš brzy, že není naděje v jeho trvání, a přece jej žije; a člověk tedy miluje – jako žije – s touhou po trvání a bez naděje na trvání, miluje se zavřenýma očima a s úzkostí, která prolíná štěstí, a nemyslí a nechce myslet.

Zavřeným oknem se vkrádá noční vzduch, tak blízko pod nebem, ale hvězdy jsou matné, v nesmírné dálce svítne sinavý zášleh ztraceného blesku a opět tma, tiché přesýpání tmy, a zvolna jako fata morgána vynořuje se silueta první věže a komínek nabodnutý vzhůru a podstavec pro sochu bez sochy, a níž a níž, okna jsou temná, za nimi spějí oni všichni: co stavějí pomníky a co je bourají, a ti,

co rozsvěcují světla, a ti, kteří je zhasínají, a ti, kteří se učí, a ti, kteří nenávidí všechny, kdo se učí, a ti, kteří prchají k lásce, a ti, kdo lásku nepoznali, a ti, kteří klamou, a ti, kdo před klamem utíkají k ubohým obejdům, aby našli aspoň účast, a ti v pruhovaných šatech, a ti, kdo jim přihlížejí, a ti, co čekají na jejich příchod v bolestné úzkosti, a ti, kteří z úzkosti mučí vlastní lásku.

A já sestupuji a jsem jako oni pod slabě zářícími lucernami, a někdo mě uvidí a řekne: Jsi naše sestřička, jsi tam tak sama, pojď, a já půjdu kamkoliv, ale půjdu – a budu se vznášet a padat, dokud..., a výš a výš až po poslední siluetu poslední věže a komínek nabodnutý vzhůru, a hvězdy, nepatrné nesmírné hvězdy, a musí před nimi přivřít oči a hvězdy zvolna hasnou, a místo toho tu stojí před ní s šedivou srstí a dlouhou šedivou hřívou, zem poprášená jinovatkou, louka se táhne od obzoru k obzoru a po ní se sune celé nesmírné stádo stejně zteplých zvířat a ona leží uprostřed té louky a dívá se, a nechápe, jak někdo může zabíjet tyto překrásné tvory pro nepatrná a ošklivá zvířata v klecích, a dívá se, jak koně pohazují svými hrdými hlavami, a vidí, jak v nesmírném stádu se blíží k sobě a vzdalují se opět, a jak někteří se dotýkají navzájem hlavami, a vidí, jak se milují – koně – uprostřed louky, uprostřed jediného svého dne, jedině své noci, s hebkými šíjemi, ti volní koně, milenci na jedinou noc uprostřed dlouhé věčné mlčenlivé noci, a vidí tenkonohá hříbata, která pádí uprostřed stáda, bratříčkové moji, šeptá si a necítí už úzkost, její únava se vpila do stébel louky a ona je lehká tak, že může padat i vznášet se, a tak spí zpola svlečená v houpací židli, zatímco za průhledem ve střeše svítá a do pokoje padá trochu vlhké nevonné městské ráno a volný konec modré šňůry se tichounce kolébá v neviditelném proudění vzduchu.

(1964)

Klára a dva páni

Muž vstoupil do dveří, na okamžik se zarazil, protože v předsíni tkvěl podivný pach: nevětraných peřin, zetlelých květin a starých šatů.

„Jen pojd'te,“ řekla a sundávala si kabát.

„Tak teda tohle je tvůj byt, Kláro,“ rozhlédl se. Byl to nevelký chlapík, hubený, ale s bříškem, jeho věk se dal určit jenom stěží. Sundal si také kabát i klobouk, velmi starý a zcela nemoderní klobouk. Na sobě měl obnošené šaty, kalhoty s příliš širokými nohavicemi a oblýskaným zadkem. Povytáhl si je a vstoupil.

Pokojík to byl malý a chudý, v rohu na otlučeném stolku stál plynový vaříč, hned vedle něho velice starodávný dřez s ještě starodávnějším kohoutkem vodovodu. Na nezvykle široké skříni ležela prázdná klec a rádio.

„Máš to tu hezké,“ řekl, ale cítil se tu nedobře. Možná sem přece jen neměl chodit, i když po ní toužil. Všiml si ještě jedné klece pod oknem, ale co mu tu připadlo skutečně zvláštní a nezvyklé, to byl velký květináč s jakousi tropickou rostlinou. Přistoupil ke květináči – nevyznal se příliš v těchhle květinách, byla to snad agáve.

„Každej nejdřív kouká na ni,“ ozvala se za ním. „Na mýho miláčka s trnami. Ale na květ nešahejte. Kdo ho utrhne, už nikdy nebude šťastnej, to je taková pověra. Řecká.“

„Štěstí není všechno,“ prohlásil. Okno vedlo do dvora a docela nedaleko žlutě svítilo několik cizích oken. Jistě sem bylo vidět; každé hnutí, všechno.

V místnosti byl gauč a na polici nad ním stolní lampa a tranzistorový přijímač. Všiml si, že ještě jeden tranzistorák stojí vedle vaříče. Pod ním další klec.

„Já jsem ráda šťastná.“

„Všichni chceme být šťastní,“ řekl. „Šťěstí..., ale co to vlastně je štěstí?“ povzdechl si. Cítil se tu nesvůj. Nedovedl by přesně říct proč, ale něco ho tu tísnilo. Snad to způsobovala jeho situace tady. Nebyl zvyklý na úlohu milence. „Proč tu máš tolik přijímačů, Kláro?“ zeptal se.

„Dali mi je.“ Napustila do konvice vodu a postavila ji na vařič. „Na památku. Anebo třeba k Vánocům. Já mám ráda dárky. Na tom přece není nic špatného přijímat dárky, když jsou z lásky.“ Seznámil se s ní před třemi týdny. Tím nejobyčejnějším způsobem. Ve vlaku, když se vracel od rodiny, kterou odvezl na letní byt.

„Já bych nedělala nikdy nic špatného,“ řekla. Naklonila se nad gauč a otevřela tranzistor. Byla to jakási cizí stanice, nesnášel tuhle muziku, popmusic, beat, ve všech jazycích stále totéž, linulo se to ze všech míst rozhlasové stupnice.

„Tímhle si sem pouštím svět,“ stáhla starou vyrudlou a potrhanou roletu. „Já nemám ráda ticho. Někdy v noci to na mě padne: tady je všechno pořád stejný! A ticho. Tak si otevřu rádio. Třeba se tam zrovna hádají nějaký dva páni v řeči, který vůbec nerozumím. A já si představuju ty dva pány a ty lidi, co jim k tomu tleskají, a to město, kde všichni mluví tou směšnou řečí.“

Seděla na gauči, ruce měla složené v klíně, připadla mu velice blízká, když se mu svěřovala. Byl by si rád přisedl k ní a objal ji, ale nebyl si jist, nastala-li k tomu už vhodná doba. Kromě toho, nevěděl vlastně proč, ho rozčilovaly ty prázdné klece. „Jsi milá, Kláro,“ řekl. „K čemu tady máš ty klece?“

„To je památka... po jednom pánovi. Vyráběl je.“

Než ji obejmě, měl by jí také říct něco o sobě. Mluvil s ní mnoho za ty tři týdny, vykládal příběhy ze svého života, ale ty příběhy byly tak neosobní, že je mohl vykládat o komkoliv druhém. Byl pro ni vlastně cizí. „Kdybys jen věděla, co vím já...“ Zarazil se a pak řekl: „Musím ti toho ještě povědět.“ Vtom si všiml, že na policice nad gaučem, zpola zakryt knihami, stojí telefon. Nevěděl proč, ale vylekalo ho to. „Nikdys mi neřekla, že máš telefon,“ řekl vyčítavě.

„Mně nikdo nevolá,“ řekla.

„Volal bych ti já!“ Odsunul knihy a zvedl sluchátko. Tón oznamoval obsazeno. Položil rychle sluchátko a znovu je zvedl. Držel je u ucha, ale bylo hluché. Jenom jako by z veliké dálky nějaký hlas předčítal kuchařský předpis.

„Chcete někoho volat?“ zeptala se.

„Ne,“ řekl rychle. „Je už přece pozdě!“ Zavěsil opět. Chovám se směšně. Jsem tu sám s ní, toužil jsem po ní, a teď si hraju s telefonem. „Kláro,“ řekl, „ani nevíš, jak jsem rád.“

„Vy jste rád?“ podivila se.

„Že jsem tu s tebou. Líbíš se mi. Ještě jsem se nikdy...“ Přisedl až docela těsně k ní. „Jsi nejkrásnější žena, s jakou jsem se kdy setkal.“

Naklonila se k němu a políbila ho. „To jsou jen takové řeči, co páni vedou. Nechcete se napít?“

Za ty tři týdny byli spolu dvakrát ve vinárně, neměl ve zvyku příliš pít, někdy v neděli po obědě pil pivo a opil se nejvýš na silvestra, a to ještě ne příliš, nepřišel sem přece proto, aby zase pil. „Nevím,“ řekl. „Vždycky přece jenom pijeme. A teď když jsme tu konečně spolu sami...“

„Já se vždycky ráda napiju,“ došla ke skříni. Když ji otevřela, ustrnul. V té skříni se válela spousta nejrůznějších věcí, nejspíš všechny její věci od hrnků až po svetry a župan, ale to, nad čím ustrnul, bylo klubko ostnatého drátu, které tu leželo odsunuto až do samého rohu skříně. Odsunula ještě jednu prázdnou klec a vytáhla láhev. „A potom mám strašnou chuť tančit.“

„Tady?“ užasl.

„Stůl se odšoupne,“ vysvětlila. „Já když tančím, to jsem šťastná.“ Nevnímal ji téměř. Nedovřela úplně skříň a on viděl okraj toho klubka. Nemohl z něho odtrhnout oči. „Kláro,“ ukázal na skříň, „k čemu máš doma tenhle drát?“

„Mám,“ odpověděla. „Tak chcete tančit?“

Neuměl téměř tančit a kromě toho mu připadlo nesmyslné, že by se teď měl vrtět v téhle místnůstce mezi dřezem, gaučem, kořenáčem a obrovitou skříní s klecemi a s ostnatým drátem.

„Ne,“ řekl.

Rádio za jeho zády vyhrávalo tak, že cítil tu melodii jakoby pronikat celým tělem. Možná že sem přece jen neměl chodit. Když vešli do domu, stála tam jakási ženská v županu. Byla to cizí ženská a nemohla ho znát, ale sledovala je hladově zvědavým a neodvratným pohledem.

„Poslyš, ta v tom županu,“ zeptal se, „když jsme vcházeli do domu, co to bylo zač?“

„No ženská,“ řekla užasle, „bydlí tady. Copak můžu znát každou ženskou, co tu bydlí?“

„O půlnoci v županu na chodbě,“ řekl.

„Vždycky tam stojí. Obyčejně jen ve dveřích. Třeba někoho vyhlíží.“

„A ty,“ zeptal se, „jak dlouho tady bydlíš?“

„Dlouho,“ řekla. Na stolku stálo několik sklenic. Vzala dvě, vypláchla je a nalila do nich víno. „Dneska si uděláme hezký večer,“ řekla, „dneska mám chuť být šťastná.“

„Ano,“ řekl. Je hloupé, aby pořád myslel na něco, co ho leká. Přišel sem a za chvíli zase odejde. Nemá a nemusí mít vztah k tomuhle pokoji, nemusí se zajímat o ty klece ani o ten drát. Ani tu ženskou v županu už víckrát nespátří. Teď je tu sám v noci s tou pěknou holkou. Vzal ji za ruku. „Ano, dneska budeme šťastni!“

„Tak se napijte! Ale tohle není dobrá hudba.“ Vstala. Vypnula tranzistor, došla ke skříní, dovřela dveře a otočila vypínačem druhého přijímače.

„Kláro, prosím tě,“ vztáhl k ní ruce.

„Vaří se voda,“ řekla. „Napijete se přece kávy.“

„Kláro,“ opakoval. Zmocňovala se ho netrpělivost. Cítil, jak se mu do celého těla vtírá únava. „Dobře, dám si kávu.“

Přinesla hrníčky.

V tuto dobu už obvykle spal. Jeho žena dbala na to, aby žil spordádaně a zdravě. Ale teď na ni nechtěl myslet.

„Budeme šťastni,“ řekl a napil se kávy. „Nebudeme myslet na nic, jenom na sebe a na naši lásku. Je to tak málokdy, kdy nemusíš myslet na nic jiného.“

„A vy nemusíte, vy teď zrovna nemusíte?“

„Co tím chceš říct?“

„Pánové vždycky na něco myslí. I při tom.“

Snažil se nevnímat její slova. „Tolikrát jsem si představoval za poslední týden tuhle chvíli, Kláro. Jsi krásná,“ řekl. „Jako, jako...“ zapomněl už vlastně vymýšlet lichotky. „Jako květina. A voníš jako, jako... květina.“ Postavil hrníček s kávou a objal ji.

Zazvonil telefon.

Natáhla se pro sluchátko. „Haló,“ řekla. „Ano, já nevím... Já se zeptám.“ Zacpala mluvítko a řekla šeptem: „Myslím, že to je pro vás.“

Na okamžik se ho zmocnil takový děs, že měl chuť vstát a prchnout z tohoto bytu. Ale nebyl s to se ani pohnout. „Pro mě?“ zaoblekotal. „Nikdo přece neví, že jsem tady. Nikdo to nemůže vědět. Před půlhodinou jsem to ještě nevěděl ani já sám, nevěděl jsem, kde bydlíš.“

„Tak si to vezte,“ vyzvala ho netrpělivě.

Vzal sluchátko, jako by bylo nakažené. „Haló,“ řekl sevřeným hlasem.

Bylo hluché.

„Vždyť tam nikdo není,“ řekl s ulehčením.

„Třeba zavěsila, když jste se tak dlouho rozmýšlel.“

„Zavěsila? To byla žena?“

„Kdo jiný by vás volal teď po půlnoci.“

„Moje žena?“ nesvedl zadržet svou úzkost.

„Jak to mám poznat,“ řekla. „Nemluvila jsem nikdy s vaší ženou.“

„Nemůže přece vědět, že jsem tady,“ prohlásil. „Nikdo to nemůže vědět. Nebo jsi někomu říkala, že mě pozveš?“

„Tak už na to nemyslete. Třeba to ani nebylo pro vás!“

„Ano,“ sáhl po skleničce vína a napil se. Všiml si, že se mu chvějí prsty. „Ale kdo tedy volal?“ uvědomil si. „Představil se?“

„Tak na to nemyslete. Někdy se stane, že zvoní a volají toho pána, co je u mě. Pány přece často volá telefon. I v noci. Protože páni mají povinnosti.“

„Kláro,“ řekl, „proč tak mluvíš? Vždyť přece ty...“ Zarazil se. „A říkala jsi, že to byla žena.“

„Páni mají přece ženy. I v noci. I když u nich nejsou!“

„Co tím myslíš?“ zeptal se unaveně. „O jakých mužích mluvíš?“

„Tak se nezlobte,“ vzala ho za ruku. „Chtěl jste být přece dneska večer šťastný.“

Byl přivyklý klidnému a známému laskání své ženy. Tohle děvče ho svými podivnými řečmi od první chvíle odpuzovalo i přitahovalo. „Kláro,“ zašeptal, „chtěl jsem ti říct: když jsem tě uviděl..., byla jsi pro mě jako... jako zjevení.“ Objal ji. Byla malá a drobná, ztratila se téměř v jeho objetí. Zmocňovalo se ho vzrušení. „Kláro,“ zašeptal, „drahoušku!“

„Tak počkejte,“ vyklouzla z jeho objetí. Došla k umývadlu a svlékla si svetr. „Škoda že si nechcete zatančit,“ řekla. „Ale ta hudba vám nevadí, nebo ano?“

Slyšel, jak napouští vodu do umývadla, nemohl teď myslet na nic jiného, než že za chvíli přijde k němu. Snad ji miloval, snad ji skutečně miloval, celé ty tři týdny žil téměř ve vytržení. A myslel na ni. „Jednou jsem znala takového pána,“ hovořila, „jeli jsme až do... to město mělo divný jméno... už si nevzpomenu na to jméno, končilo to na polis nebo tak a bylo to v Řecku. A v tom hotelu hrála do rána hudba a my se při tom s tím pánem milovali a po podlaze běhaly ještěrky. A někdy potom, když jsme se už nemilovali, sešli jsme dolů do lokálu a tam jsme ještě tančili.“

Na okamžik se ho téměř zmocnila žárlivost. Ani ne tak vůči tomu cizímu muži jako vůči té cizí situaci, která už navždy zůstane tkvět

v jejích vzpomínkách, zatímco dnešní večer pro ni nejspíš zůstane banálním, úplně obyčejným večerem, který splyne v její paměti s ostatními večery. „A to jsi byla šťastná?“ zeptal se.

„Já jsem tam byla vždycky šťastná.“

„Taky tě jednou odvezu. Pojedeme spolu a pak... zůstaneme spolu někde bez těch klecí..., zůstaneme tam dlouho...“ Téměř se polekal slibů, které mu jakoby bez jeho vůle plynuly ze rtů, a umkl.

Byla stále polooblečená, vlasy jí splývaly po ramenou. Obrátila se k němu a usmála se. „Jen povídejte,“ vyzvala ho. „Já to ráda poslouchám. Pokoj s vyhlídkou na moře. Tam, když jsme se přestali milovat, vyběhli jsme, nebylo ještě úplně ráno, ale voda byla stejně teplá, a potom jsme se ještě tam v písku...“ Zarazila se. „Nemyslete si o mně nic, já jen když mám někoho ráda... Je to přeci správný milovat se s někým, když ho mám ráda.“

„Ano,“ řekl unaveně.

„Já bych nikdy nedělala nic špatného,“ řekla. „Musí to být strašný, vzbudit se vedle někoho, koho už nemilujete, a tvářit se, jako když ho milujete!“

Mazala si ruce nějakým krémem. Potom zhasla velké světlo. „Kdybyste na chvíli vstal,“ řekla, „ustlala bych.“

„Ano, ovšem,“ její věcnost ho ohromovala. Vstal a řekl: „Kláro, miluju tě.“ Nevěděl, kam si má stoupnout. Místnost byla plná klecí, drátů a přijímačů. Postavil se ke skříni a opřel se zády o dveře. Rozložila několika obratnými pohyby gauč, potom vklouzla pod příkrývku.

„Kláro,“ zašeptal. Ležel vedle ní a líbal ji.

Vtom – zaznělo to jako hlas z jiného světa, chraplavě a zdušeně a přitom naprosto blízko, těsně za zdí, u které leželi. Někdo zavolal její jméno. Bylo to tak neskutečné a ohromující, že na okamžik myslel, že podlehl preludu, teprve když ten hlas sténavě opakoval svoje zavolání, pochopil, že byl podveden, že byl vlákán do pasti, aby mohl být vydírán, aby mohl být potupen a zničen. Cítil, jak ho

rychle pokrývá ledový pot. „Kdo tě to volá?“ polekal se vlastního hlasu.

„Toho si nevšímejte,“ řekla. „Doktor se zdržel. On už měl dostat svoje morfium.“

„Kdo měl dostat morfium?“ Ale cítil, jak se k němu rychle vrací naděje.

„No – takový nemocný,“ řekla. „Nevšímejte si ho. On už tu jenom bydlí. A někdy mě volá. Když něco potřebuje. Ale to už nebude dlouho trvat. Už brzy nebude nic potřebovat.“

„Kdo nebude už brzy nic potřebovat?“

„Potkali jsme se jednou,“ přitiskla se k němu. „Byl úplně opuštěnej, já ho tehdy milovala... Ale teď už... Ani o nás neví. Já ho tehdy vzala sem; ale teď už jen čeká, až přijde doktor, aby mu dal injekci.“

Úleva, kterou cítil, byla tak silná, že ho na okamžik ovládla něha. „A tys ho milovala?“ zeptal se.

„To už je dávno,“ řekla. „Teď ho nemiluju. Teď jste tu přece vy.“ Naklonila se k němu a políbila ho. „To je přece správný, že jste tu vy a ne on, když jeho nemiluju.“

Věděl, že nyní by ji nejspíš mohl líbat, objímat ji a milovat se s ní, ale nebyl s to myslet na lásku. Vstal – v místnosti byla zima, ale bylo mu trapné obléknout se, nevěděl vlastně, co udělá. Taková situace, taková situace, pomyslel si unaveně. Proč jsem nezůstal raději doma. Člověk má zůstat věrný svým zásadám. Zastavil se před tou obrovskou kytkou.

Pozorovala ho. „Opatrně, ať se nedotknete toho květu!“

„Proč?“

„Nebyl byste už nikdy šťastný!“

„Kláro,“ potřeboval získat čas, „snad bys měla jít za tím člověkem, když tě volal. Když je nemocný. Třeba něco potřebuje.“

„Když myslíte,“ vstala. Na okamžik zahlédl její nahotu. Byla tak krásná, řekl by spanilá, kdyby to slovo neznělo příliš vznešeně v téhle díře, raději se odvrátil. Oblékla si jenom košili a vyšla.

Ted' měl tu nejlepší příležitost se obléct, nežli se ona vrátí, ale kupodivu váhal, stál tu a třásl se chladem a čekal. Bože, pomyslel si, když už jsem tady, když už jsem se jednou rozhodl, a zamiloval jsem se přece do ní, snad ji skutečně miluji.

Zazvonil telefon. Stačilo natáhnout ruku, ale neučinil to. Místo toho pohlédl na hodinky. Bylo půl jedné. „Kláro,“ zavolal.

Vešla. Vzala z poličky sklenici a napustila do ní vodu. „Proč to nezvednete,“ zeptala se, „je to určitě pro vás. Mně by ted' nikdo nevolal.“

„Kláro,“ řekl, „víš přece, že nikdo nemůže vědět...“ Ale ona už zase vyšla.

Telefon stále zvonil. Nikdy netušil, kolik může být hrůzy v pouhém vyzvánění telefonu. Někdo mě pronásleduje, napadlo ho. Někdo mě viděl, a ted' mě pronásleduje. Možná si chce nahrát můj hlas. Možná, zděsil se, že někdo už stačil upozornit moji ženu a ona si ted' ověřuje, zda to obvinění je pravdivé.

Vstoupila opět a tiše proklouzla kolem něho. Zvedla telefon. „Haló!“ Potom chvíli naslouchala. „Vidíte, že to bylo pro vás,“ řekla, když zavěsila.

„Jak to víš?“ vykřikl téměř. „Kdo to byl?“

„Nevím,“ řekla, „zavěsil zřejmě, když jste to tak dlouho nezvedal.“

„Proč tedy myslíš, že to bylo...“ Chytil se za hlavu. „Kláro, Kláro,“ opakoval, „proč mě mučíš?“

„Chtěl jenom pít,“ oznámila mu.

„Kdo chtěl pít?“

„Měl tam stejně tři sklenice,“ řekla.

„Měl už tři sklenice,“ opakoval po ní. „Co dělá ted'?“

„Nevím,“ řekla. „Třeba spí. Jestli nemá moc velké bolesti. Ale nemyslete na něj. On už tu jen bydlí. A někdy volá. Jako ted'.“

„Má bolesti?“ zeptal se.

„Asi má bolesti,“ řekla. „Někdy křičí skoro celou noc. Když nedostane včas morfium.“

„Nemluv tak nahlas,“ řekl, „vždyť je vedle všechno slyšet.“ Náhle si to uvědomil. „Ten člověk o nás ví všechno... Ví, že jsem tady a všechno, co jsem ti říkal...“

„Nebojte se. Už to nikomu nepoví.“

„Jak to myslíš?“

„Už tu nebude dlouho,“ řekla. „Doktor to povídal.“ Sedla si opět na postel. Zvedla sklenku s vínem. „Nenapijete se?“

„Nekřič tak, proboha!“

„Nemyslete na to, nemyslete na něj.“ Vstala opět a objala ho kolem ramen. „Posad'te se. Proč se neposadíte?“

Seděl vedle ní, přitiskla se k němu bokem, ale sotva si to uvědomil. Hlavou mu táhla všechna udání, která pamatoval. Jeho vlastního otce udali třikrát a on sám, ačkoliv byl vždy tak úzkostlivý a poctivý, byl udán vlastními žáky, takže musil opustit školu na několik let... Zahnal ty vzpomínky. „Každý může povědět, Kláro,“ řekl. „Ty nevíš, co všechno dovedou lidi povědět. Neměli bychom tady zůstat!“

„Vy chcete někam jít?“ zeptala se udiveně. „Teď v noci?“

„Ano,“ zarazil se. „S tebou,“ dodal rychle. „Odvezu tě z tohoto strašného bytu. Od těch drátů a klecí. K čemu vlastně tady máš ty klece?“

„To jsou jeho klece,“ řekla.

„Čí?“

Ukázala ke zdi. „Nemyslete už na to,“ přitiskla se k němu. Zeptala se téměř úpěnlivě: „Milujete mě vůbec?“

„Ty přece víš, že ano,“ řekl rychle. „A proč jsou prázdné?“

„Nakoupil ptáky a pak je zase pustil. Odnesl ty klece na okno a otevřel je: Lette si, ptáčkové!“ Vzdechla. „To bylo už dávno.“

Ten člověk za zdí se rozkašlal, kašlal dlouho, úporně, jako by už nikdy neměl ustát.

„To má od kouření,“ řekla, „rakovinu. Kouřil moc.“

„On má rakovinu?“

Přikývla.

„Jaks to mohla říct tak nahlas. Co když tě uslyšel?“ poděsil se.

„On to přece ví.“

Chtělo se mu zasténat. „To je strašné!“

„Operovali by ho,“ řekla, „ale nemohli, protože k tomu nemá srdce. Má úplně zničený srdce.“

„To je strašné,“ opakoval.

„Nemyslete na to,“ řekla. Podala mu skleničku. „Jsou věci, že na ně nesmíte myslet.“

Vypil skleničku až do dna. Ano, nemyslet, nemyslet. „Ne,“ řekl nahlas, „to nedovedu. Člověk přece musí mít svědomí.“

„Co je to svědomí?“ zeptala se.

„Kláro,“ řekl unaveně. „To je takový vnitřní hlas!“

„Já to opravdu nevěděla,“ usmála se na něho úsměvem plným nevinnosti. Pro ten úsměv ji začal milovat. „Někdy, když mě on volá, zdá se mi, že to je takovej hlas, že to vlastně nevolá nikdo živej, že je to můj vlastní hlas. Že se sama volám: Kláro! Abych si dala pozor, abych něčemu neuvěřila anebo tak. A to jsem ráda, docela ráda, že slyším ten hlas.“

Neposlouchal ji, naslouchal svým vlastním obavám. „Jak se jmenuje?“ zeptal se.

„Nemyslete už na něj!“ řekla.

„Třeba ho znám!“

Mlčela a on si uvědomil, že k němu znovu dostupuje hrůza. „Tak řekni přece!“

„Říkala jsem mu Leo.“

„Leo, Leo,“ opakoval znovu s ulehčením. Nepamatoval si, že by znal někoho s tím jménem. „A jak dál?“

Pokrčila rameny.

„Kláro,“ vykřikl téměř, „přece musíš vědět, jak se jmenuje dál.“

„Tak už na něj nemyslete!“

„Kláro!“ řekl úpěnlivě.

„Ano!“

Dal si hlavu do dlaní. Zdálo se mu, že třeští, že nic z toho vlastně není. Zavřít oči. Otevřít oči, zase usnout a vedle sebe nahmatat ruku své ženy. Slyšel, jak nalévá do skleničky. Dotkla se jeho ramena a podala mu ji. „Už na něj nemyslete,“ řekla. „On stejně o ničem neví.“

Uvědomil si, že se ho zmocňuje něha k té dívce vedle něho, také odhodlání povznést se nad to všechno tady. „Kláro,“ řekl, „jsem vlastně hlupák. Jsem konečně s tebou, a místo abych... Bože,“ řekl v náhlém osvětlení, „jaký jsem hlupák.“ Objal ji a na okamžik se vzdálil všemu, vyklouzl z té místnosti tady a ze svého života, z celého svého života plného opatrné poctivosti, a vnímal jen tu dívku, kterou objímal. Potom si uvědomil, že cosi pronikavě vniká do jeho vytržení.

Zvonil zvonek. Otevřel oči, jako by se chtěl konečně probrat k vědomí, v němž už nebude nic z toho, co bylo.

Zvonek však stále zvonil. „Co je to?“ vykřikl.

Také ona se zvedla. „Někdo zvoní.“ Vstala.

„Ted’?“ Bylo už nejmíň hodinu po půlnoci. „Kdo by ted’ zvonil?“

„Ale zvoní.“ Otevřela skříň a vytáhla z ní župan, který zcela zjevně nebyl její.

„Přece nepůjdeš otvírat. Ted’..., když tu jsem já.“

Vyhrnovala si příliš dlouhé rukávy. „Co když je to nějaká dobrá zpráva?“ řekla.

„Dobrá zpráva,“ vykřikl zoufale. „V jednu hodinu po půlnoci!“

„Třeba nějaký pán v Americe si vzpomněl a zve mě. Tam přece ted’ není jedna hodina v noci.“

Zvonek se opět rozezněl.

„Kláro,“ vstal a chytl ji za rameno, „neotvírej!“

„Může to být taky pro vás!“

„Pro mě? To je nesmysl,“ řekl. „Nikdo netuší, že jsem tady.“

„Nevíte, kdo vás viděl.“

„Ano,“ uvědomil si. „Ale tím spíš neotvírej.“

„Taky to může být doktor!“ Vytrhla se mu. Rozběhl se za ní, ale nemohl se s ní přece prát, když někdo stál na chodbě. Zavřel aspoň

dveře do předsíně. Potom vzal košili, která ležela na židli, a počal se chvatně oblékat; knoflíček od manžety se utrl a zakutálel se kamsi, ale nehledal ho.

Když opět vstoupila, seděl už bezvadně oblečený, řádný host v kravatě a v zapjatém saku. „Kdo to byl?“ zeptal se.

„Už jste se oblékl,“ zjistila. „Už chcete jít?“

„Kvůli tobě,“ řekl. „Nevěděl jsem, jestli nepůjde dovnitř. Kdo to byl?“

„Ta ženská, jak tam stála, když jsme přišli. Ta v županu na chodbě.“

„Co chtěla teď v jednu hodinu v noci?“

„Ptala se, jestli tu byl doktor.“

„K čemu potřebovala doktora?“

Pokřčila rameny. „Třeba chtěla taky tu injekci.“ Choulila se do toho velkého županu, který zřejmě patřil muži jménem Leo. „Nechcete ještě kávu?“ zeptala se. Potom zapnula tranzistor vedle vařiče.

„Jakou injekci?“

„Morfium,“ řekla a napouštěla vodu do konvice. „Třeba chtěla, aby jí píchnul to morfium.“

„Přece nemůže dostat morfium, když nemá bolesti,“ řekl. „Kláro, co to mluvíš. Co se to tady děje?“

„Možná má nějakou bolest.“ Sedla si na postel a upřela na něho své velké oči. Když ji prvně uviděl, když se na něho prvně podívala, zdálo se mu, že jsou to ještě dětské oči. „To přece není naše starost.“

„Kláro,“ řekl, „to není možné, když ta injekce je tam pro toho člověka, co má rakovinu.“

„Já nevím, co je možné a co není,“ řekla. „Ale proč by tedy čekala každou noc na toho doktora?“

„Přece by doktor...“

„Doktor je taky člověk...“

„Kláro, přece musíš vědět, jestli ten doktor dává injekci tomu člověku vedle!“

„Tak už na to nemyslete, není to vaše starost.“

„Je to odporné,“ vstal. „Odporné,“ opakoval.

Nalila mu do jeho sklenice zbytek vína. „Napijte se,“ řekla. „Potřebujete se napít!“

Vzal skleničku, chvíli váhal, potom se napil. „Kláro,“ řekl, „co se to tady děje? On jí prodává to morfium?“

„Já nevím, co kdo prodává. A on už je cizí člověk. Bydlí tu jenom. Někdy mu přinesu vodu a jídlo. Ale je to cizí člověk!“

„Kdo se o něho stará?“ zeptal se. „Přece se o něho musí někdo starat.“

„Napijte se,“ řekla, „a nemyslete už na něj. Vyprávějte mi něco. Když jsme se prvně viděli, vyprávěl jste mi tolik věcí.“

„Ano,“ vzpomněl si, „když jsme se prvně viděli, když jsme pak spolu šli od toho vlaku. Přál jsem si tak, abys mě ještě neopustila, abychom zůstali ještě chvíli spolu. A pak, když jsi skutečně šla, když jsme seděli tam v té vinárně...“

Na policiče nad postelí zařinčel zvonek.

„Tak povídejte,“ vybídla ho.

„Copak můžu?“ vykřikl. „Neslyšíš? Telefon.“

„Tak ho nechte zvonit!“

„Nechat ho zvonit? Co když někdo volá mě? Ne, nesmysl,“ uvědomil si. „Třeba je to dobrá zpráva pro tebe!“

„Dobrá zpráva nemůže přijít po telefonu!“

Její logika nebyla z jeho světa. „Co když volá ten doktor!“

„Jaký doktor?“ podivila se.

„Bože,“ vykřikl. „O kom tu mluvíme už hodinu. Ten s morfiem!“

„Ten? Ten to není.“

„Kláro,“ zaúpěl.

„Dobře,“ řekla. Natáhla se po telefonu. „Haló,“ zavolala. „Ano, já se ho zeptám.“ Obrátila se k němu. „Chce vědět, jak dlouho se ještě zdržíte!“ zakryla přitom mluvítko dlaní.

Bylo to na něho už příliš mnoho. „Kdo to chce vědět?“ vykřikl.

„Ta žena, co vás pořád volá,“ oznámila mu klidně.

„Zavěs to okamžitě,“ přikázal jí. „Já tu nejsem. Nejsem tady! Nebyl jsem tady!“

„Není tady,“ sdělila. „Říká, že tady vůbec nebyl!“ Zavěsila.

„Kdo to volal?“ řekl vyčerpaně. „Představila se ti?“

„Ano!“

„Jak se jmenovala?“ Hlas mu zadrželo vzrušení.

„Nerozuměla jsem to jméno.“

Natáhl se po skleničce a dopil ji do dna.

Voda na vařiči už dávno vřela a z tranzistoru se neustále línula hudba, kterou ona zřejmě nevnímala a která jeho popuzovala.

„Nedá se vypnout ten telefon?“ zeptal se.

„Ale ano,“ natáhla se ke šňůře.

„Anebo nech to,“ řekl. „Stejně – půjdu už. A kdyby někdo volal...“

„Ted' už ne,“ řekla s jistotou.

„Ten doktor třeba,“ vzpomněl si.

„Ten už nezavolá.“

„Říkala jsi, že má přijít!“

„Ted' už ne,“ řekla klidně. „Ted' už spí. Už si ho píchnul sám!“

„Co si píchl sám?“ vyhrkl.

„Morfium!“ Vstala a vypnula vařič.

„To je nemožné,“ vykřikl. „To by přece nemohl udělat – doktor!“

Postavila před něho hrnek s kávou. „Nemyslete už na to!“

Věděl, že by měl vstát, ihned vstát a opustit tenhle byt, uprchnout z tohoto večera, z toho hrozného cizího světa, do kterého přece nepatřil, ale místo toho zůstal sedět a čekal, jako by ho ta cizota přitahovala.

„Mohla bys vypnout tu hudbu?“ zeptal se.

„Vám vadí?“ vzhlédla k němu s úžasem a zavřela rádio. „Byla to pěkná hudba,“ podotkla, „a teď je tu ticho. Nemám ráda ticho.“

„Tichu neutečeš, když je v tobě, když v tobě neznějí hlasy svědomí,“ řekl. V jeho hlavě se rozlévala úlevná opilost, pocítil potřebu mluvit. „Ale v tobě není,“ řekl, „v tobě není ticho. Když jsem tě prvně

uviděl, když jsem spatřil tvoje oči, tvoje oči jsou čisté, Kláro, trochu se v tom vyznám, já věřím, já vím, že i ty jsi čistá, Kláro, ty se jen tak bráníš před světem, bráníš se slyšet hlas vlastního svědomí, to je to.“

„Co je to svědomí?“ zeptala se.

„Kláro!“ zaprosil.

„Někdy se modlím,“ vzpomněla si, „ke svému bohu. Večer, když jsem sama, lehnu si, sepnu ruce, nohy dám k sobě a modlím se: Můj hodnej bože, Klára už zase neví, co dál. Je sama. Učiň, ať je šťastná, ať jsou šťastní všichni, co ji milovali, co je milovala, i když už je teď nikdy neuvidí. A pánbůh se na mě dívá, hodnej tlustej pán v sandálech, a přeje mi, abych byla šťastná, aby byli šťastní i ti, který jsem milovala.“

„Za toho tam ses taky modlila?“ ukázal na zeď.

„Modlila. Ale to už je dávno. To přece není moje vina, že dostal tu nemoc. Měl už ji. On si to přines odtamtud...“

„Odkud?“

Za zdí zavržalo lůžko. Hlas už téměř neartikuloval slova.

„Volá tě,“ řekl.

„Jděte tam vy,“ vybídla ho. „Snad bude rád, když vás uvidí.“

„Bude rád, když uvidí mě?“

„Bude rád, když uvidí někoho nového,“ řekla. „A vy aspoň uslyšíte, co tam je slyšet.“

„Netrefím tam,“ uvědomil si nejapnost té výmluvy. Vstal a potácel se ke dveřím. „Jsem trochu opilý, Kláro. A co když naopak, co když se mě bude bát?“

„Nebude se vás bát,“ řekla. „Ani vás neuvidí, je tam tma.“

Na věšáku visel jeho kabát a klobouk. Kochal se chvíli myšlenkou, že se tiše oblékne a vyklouzne odsud, a tak čekal v té šeré předsíni plné zatuchlého pachu a teprve nyní si všiml, že nade všemi dveřmi také visí prázdné klece.

Z pokoje, z něhož vyšel, už zase zaznívaly vřeštivé tóny jakéhosi šlágru, zatímco zpoza zavřených dveří druhé místnosti zaznívalo tlumené chroptění.

Bylo tak snadné odejít, cítil téměř úlevu ze svého úniku, ale věděl zároveň, že neodejde, aniž by předtím otevřel ty dveře před sebou, aniž by spatřil toho muže. Smrt ho děsila a přitahovala a její vábení bylo silnější nežli strach.

Vypjal trochu prsa. Dveře byly tak otlučené, že mohl hmatat holé dřevo, nade dveřmi zářila žárovka, která byla zřejmě kdysi bůhví-proč natřená namodro. Zaklepal.

Bylo ovšem nesmyslné klepat, když ten člověk někoho volal k sobě, otevřel tedy.

Z pokoje se vyvalil naslédle zatuchlý pach. Místnost byla tak malá, že se do ní nevešlo víc než jedna postel a židle. Nahmatal vypínač a rozsvítil.

Chtělo se mu vykřiknout, ale zůstal jenom bez hnutí stát.

Ten člověk ležel na špinavém lůžku a zcela patrně umíral.

Díval se na vychrtlé prsty, které se v křeči otvíraly a zavíraly na šedivé pokrývce, na tváře, které byly tak vpadlé a tak bledé, jako by do nich už neproudila žádná krev.

„Chcete něco?“ zeptal se. „Potřebujete něco?“

Na židli vedle postele stálo několik sklenic plných vody. Snad ho ten člověk slyšel a ještě vnímal, jeho oči se upřely směrem k němu a jemu se zdálo, že v nich dokonce spatřil úžas. Nemocný pohnul ústy a pokusil se vyslovit jakési přání. „Dráp,“ řekl. „Dráp.“

Za bezkrevnými rty spatřil cosi červeného, snad to byl jazyk anebo krev, zmocnila se ho slabost, téměř mdloba a vycouval z místnosti. V předsíni se opřel o věšák a těžce oddychoval. Pootevřenými dveřmi viděl tu dívku. Ležela na lůžku s rukama zkříženými na prsou a hovořila polohlasně: „Bože, ty mlčíš? Hněváš se? Pane, ale já tě vidím. Tvou tlustou pazourku. Zapínáš si sandál a díváš se přítom na mě. Jak tu ležím a čekám. Ty to učiníš, bože, učiníš to,

můj tlouštíku, uděláš to,“ všimla si ho zřejmě a vztyčila se. „Pojďte!“ zavolala. „Přece tam nebudete takhle stát!“

„Kláro,“ řekl, „vždyť ten člověk, to je strašné, musí přijít ihned lékař.“

„Co chtěl?“ zeptala se.

„Já nevím, ale to vím, že musí přijít lékař.“

Potom si vzpomněl na to podivné slovo.

„Dráp,“ řekl, „opakoval to slovo.“

„Drát,“ řekla, „chce vždycky drát.“

„Drát?“ vykřikl. „Ale to není možné, k čemu by chtěl drát?“

„Tak na to nemyslete,“ vzala ho za ruku, „celý se třesete.“

„Kláro drahá,“ řekl, „víš, že tě, že tě miluju.“

„Ano, to jste mi povídal.“

„K čemu ten člověk potřebuje drát?“

„Chce, abych ho napjala kolem něj. On se pamatuje, když byl zavřený, tak že byl kolem něho všude drát a to pak nemohl pryč, a on nechce pryč, nechce odtud. Potom bude chtít, abych přivedla psa... On už, jemu už to nemyslí.“

„Psa?“ opakoval po ní. „Psa?“

„Oni je tam asi taky hlídali psi.“

„Ten člověk byl zavřený?“

„Nemyslete na to. Proč na to pořád myslíte?“

„Kláro,“ řekl, „kdy byl zavřený?“

„Já nevím..., já se ho přece neptala. Možná že za války, možná že teď. Možná že za války i teď. Já se ho neptala.“

„Říkalas..., přece jsi ho milovala.“

„Nemyslete na to! Teď už ho nemiluju.“

„Ale on přece... Vždyť on...“ Zarazil se. „Za co ho zavřeli, Kláro?“

„Co já vím, za co lidi zavírali. Možná že něco udělal, možná že nic.“

„Přece jsi ho milovala,“ řekl zoufale.

„Milovali jsme se.“

„Zeptala ses ho, musela ses ho zeptat, zač ho zavřeli.“

„Proč? My nemluvili o takových věcech.“

Všiml si, že její tvář je unavená, oči měla téměř zavřené. Bůhví jak dlouho tady trpěla s tím člověkem, a on ji teď vyslyší jako u soudu. „Nemáš ještě něco k pití?“ zeptal se.

„Ano,“ řekla s úlevou, „já se podívám.“ Otevřela skříň a on opět spatřil to klubko drátu, vlastně jí řekl o to pití jen proto, aby je mohl opět uvidět: klubko ostnatého drátu, matné a nesmyslné ve skříni plné prádla, šatů a lahviček. Nalezla ještě jednu láhev, otevřela ji a nalila mu.

Vypil skleničku naráz. Ten člověk už ji zase volal. Seděla na posteli a zdálo se, že nic nevnímá.

„Kláro,“ řekl „volá tě.“

„Chce, abyste mu přinesl ten drát!“

„Já?“

„Žádal vás přece o něj!“

„Ale teď volá tebe!“

„Neví, jak se jmenujete. On vždycky volá jenom mě. Teď už jako by zapomněl na všechny ostatní lidi kromě mě. A taky si vzpomíná na ty psy.“

„Kláro,“ řekl, „je to všechno tak strašné, jak můžeš, jak dokážeš vůbec takhle žít?“

„Vy taky žijete!“ řekla. „Anebo nežijete?“

„Ale to je přece něco jiného...“ zarazil se. Ten člověk pořád volal.

Vstala a šla ke skříni. „Tak vy nepůjdete?“ zeptala se. Naklonila se a velmi opatrně a také zručně vytáhla to klubko drátu.

„Kláro,“ vykřikl, „to přece nemůžeš, vždyť to je šílené.“

„On si to přeje,“ dýchala rychle, byla tak unavená, možná že byla tak zoufalá, tak úplně zoufalá, že už jí bylo všechno jedno. „Dřív si to nepřál, ani mluvit o tom nechtěl. To až teď. Chce tu zůstat, on si myslí, když tam bude ten drát, že tu zůstane, že tu pořád zůstane.“

„Kláro,“ řekl, „to nemůžeš, to nesmíš, to je nelidské!“

„Proč?“ zeptala se.

„Je to nelidské,“ opakoval, „je to strašné, nechod' tam s tím drátem!“ Chytil ji za ruku, měla ji malou a slabou. „Pust' ten drát!“ přikázal jí. Snažil se jí vytrhnout to klubko, poškrabal se přitom a také si natrhl rukáv. Potom klubko leželo na zemi, leželo na koberci, na starém, prošlapaném běhounku uprostřed pokoje.

Ten člověk ve vedlejší místnosti stále volal. „Kláro,“ řekl tiše, „přece ho nemůžeme jen tak... Snad bys měla, snad něco skutečně chce.“

„Chce ten drát,“ řekla. „Anebo aspoň psa.“

„Ale ty přece nemáš psa!“

„Nemám!“

„Ale on bude pořád volat,“ řekl zoufale.

„Tak ho neposlouchejte!“

„Nemůžu,“ řekl, „nemůžu ho neposlouchat!“

„Tak mu mám vzít ten drát?“

Zaváhal. „Ne,“ řekl potom.

„Tak jděte a zaštěkejte!“

Ustrnul. „Já mám jít a zaštěkat?“

„Chce slyšet štěkat psy,“ řekla. „Dřív to nechtěl. Dokud jsme se milovali. To až teď. Aby věděl, že ho hlídají. Že je tady a nemůže odtud.“

„Jít a zaštěkat,“ opakoval, „jít a zaštěkat!“

Ten druhý tam za zdí v tom zatuchlém temném kumbále pořád křičel.

„Tak buď jděte, anebo na to nemyslete!“

Vstal. Vzal láhev a sám si nalil. Když vypil sklenku, řekl: „Přišel a zaštěkal. Kláro, přišel jsem k tobě a zaštěkal. To je všechno,“ rozesmál se. Připadlo mu, že se vidí, jak leze po čtyřech nahý v té špinavé předsíni, zalit modrým světlem, chlupatý, s vyceněnými zuby. Jenom ocas mi chybí, uvědomil si. I když..., a znovu se rozesmál.

„Tak na to nemyslete!“ řekla.

„Po čtyřech, nebo po dvou?“ zeptal se.

„On vás stejně neuvidí,“ řekla. „Je tma.“

„Tak já jdu, Kláro,“ rozhodl se. Sundal si sako a rozvázal kravatu, košili si jenom rozepjal. Dívala se na něho a usmívala se trochu, nebyl to výsměšný úsměv, spíš chápatí nebo dokonce láskyplný.

Byl opět v předsíni, dveře do druhé místnosti nechal předtím trochu pootevřené, ale v tom kumbále byla taková tma, že se nedalo zahlédnout nic kromě cípu bílého prostěradla.

Dbal vždycky o svoji důstojnost, když vstupoval do třídy, vyžadoval, aby všichni stáli v naprostém pozoru, a také žádal úplné ticho, a jeho děti, kdykoliv chtěly vstoupit do jeho pokoje, musely zaklepat a ještě potom, když zavolal dále, zeptat se: Dovolíš, otče?

Teď se zvolna sesouval na kolena a dlaně. V pokleku se ještě zarazil a vyhrnul si pozorně rukávy. Dělam to pro dobrou věc, uvažoval. Ten člověk, ten ubohý člověk se nejspíš zbláznil ze svého utrpení a žádá si právě toto, právě toto mu uleví, jako jinému uleví modlitba anebo stisk ruky blízkého člověka.

Z pokoje, odkud před chvílí vyšel, opět zazněla hudba, ale teď to nebyl žádný beat, ale jakási varhanní skladba, snad dokonce Bach, byl potěšen, že právě v této chvíli znějí tak velebné tóny, sesul se na přední tlapy, potom nadzvedl bradu a jeho oči se nyní upíraly k namodralému světlu, k tomu oprýskanému měsíci, a zaštěkal, jako štěkával v dětství za ploty na cizí psy, jako štěkával na své děti, když byly ještě malé.

Slyšel to zaštěknutí, jako by ani nevyšlo z jeho úst. Zamrazilo ho téměř z toho dokonale zvířecího zvuku a na všech čtyřech čekal, zda se ten zvuk nezve ještě jednou. Ale v předsíni teď bylo ticho narušované, anebo ještě spíš násobené zvukem varhan.

Pokusil se vstát. Hlava se mu točila a také žaludek se mu houpal. Otevřel poslední, dosud neotvírané dveře. Záchodová mísa byla otlučená a prkýnko utržené. Opřel se zády o zed' a předklonil se. Chvilí se pohupoval v kolenou. Drát, vzpomněl si, chtěl drát. A já mu

zaštěkal. Leovi. Smál se tiše. Třeba mi taky jednou někdo zaštěká, až budu to...

Ležela na posteli a měla zavřené oči, když vstoupil. Otřel si ústa. Všiml si, že pod očima má stíny, hluboké a temné stíny jako člověk, který je zcela unaven, jako na pokraji vyčerpání. Viděl ji na okamžik zcela jasně jakoby osvětlenou prudkým slunečním světlem a připadala mu krásná, potom se vše rozostřilo a rozhoupalo, musil se rukou podržet stolu. „Kláro, zaštěkal jsem,“ ohlásil jí.

Otevřela oči a usmála se na něj. „Tak na to nemyslete.“

„Posloužil jsem mu,“ řekl, „když jsi ho milovala,“ a došel k posteli a posadil se.

„Ted' usne,“ řekla tiše, „a my budeme mít konečně klid.“

„Já nevím,“ řekl, „já nevím, Kláro!“

Klubko drátu leželo dosud uprostřed místnosti, bylo to vlastně docela malé klubko, nechápal, proč mu tak vadilo.

Po dlani mu stále ještě stékala krev, vzala ho za ruku a stiskla mu ji.

Všiml si opět jejích uštvaných očí, noc se zvolna blížila vrcholu, byli stále spolu, žili tu noc spolu a on si posledním zbytkem zkoroučené a uvláčené bdělosti uvědomil, že na tuto noc nezapomene, nezapomene dokonce ani na tu dívku vedle sebe, a pocítil znovu náhlou a nečekanou něhu k ní. „Miluješ mě?“ zeptal se.

„Miluju tě,“ řekla. „Miluju tě, žes sem za mnou přišel, žes tu se mnou zůstal, za to tě miluju.“

„Kláro,“ řekl téměř s úžasem, „ty mě miluješ ted' ještě, po tom všem?“

„Líbej mě,“ řekla, „jsem ráda, žes přišel. Žes tu se mnou tuhle noc.“

„Ano, já tu jsem s tebou,“ řekl ještě, stále s úžasem. Bylo to opravdu tak, ted' tu byl s ní a vše ostatní se vzdálilo, nejvíc se vzdálil jeho předešlý život, jako by od něho byl oddělen vzdáleností mnoha let, a nemyslel ted' na nic, tak to mělo být, tak to po něm celou

dobu chtěla, nemyslel na ten večer, na ten pokoj, na prázdné klece, na toho člověka vedle, na lékaře, který nepřišel s injekcí, na ženu v županu, na podivné telefony, nemyslel na nic z toho, nic z toho nebylo jeho starostí, vznášel se v prázdnu téměř blaženém a líbal ji v tichu, které se kolem něho i v něm rozhostilo, a miloval se s ní v tom tichu, v němž slyšel její sténání a svůj dech a potom okamžitě usnul.

Spal jen několik minut, snad jen několik vteřin; když se vzbudil, ležela bezvládně po jeho boku, její oči byly obklíčeny stále stejnými stíny; žárovka nad postelí svítila.

Vstal. Rukávy u košile měl stále ještě vyhrnuté. Spustil je opatrně, potom si oblékl kalhoty a sako. Rukáv byl natržený, bude ho muset zašít, byly to jeho nejlepší šaty. Obešel klubko drátu a plížil se ke dveřím.

„Už jdete?“ zeptala se za ním.

Otočil se. „Už budu muset, Kláro.“

„Je tu ticho,“ natáhla se k tranzistoru na policiče.

Už zase hrála ta nesnesitelná hudba. Stál několik kroků ode dveří, v hrdle ho páčila žízeň. Vzal jednu ze sklenic a napustil si vodu.

„Tehdy v tom hotelu,“ hovořila tiše, „jak hrála celou noc hudba, tam jsme se neopustili ani na minutu. Tam jsme byli pořád spolu a chodil tam takový černý Řek, pořád se na mě díval, když jsme tančili. Jen seděl za stolkem a díval se. Pak se rvali. Strašně se rvali ti dva pánové, až mu ten Řek rozsek ruku. Dýkou, až krev stříkala. Tam měli všechno bílý – zdi i stolky a židle potažené bílou kůží. Všechno pak bylo od krve... A teď,“ řekla, „a teď... Je tam ticho, nezdá se vám, že je tam ticho?“

Uvědomil si, že k němu znovu doléhá strach. Ale teď už tu nemá co dělat, teď už nebude čekat – ani minutu.

„To byl on, co tam byl s tebou?“ zeptal se.

„Už je to dávno,“ řekla.

„Zač ho vlastně zavřeli, Kláro,“ zeptal se.

„Doktor říkal, že možná dneska v noci,“ vzdychla, „že dneska v noci.“

„Co dneska v noci?“ zeptal se, ačkoliv pochopil, co dneska v noci.

„Nezdá se vám, že je tam ticho?“ zeptala se.

„Nemysli na to,“ řekl rychle. „A spi!“

Otevřel dveře do předsíně. „Tak já tedy, Kláro...“ Oblékal si spěšně kabát. Potom si nasadil svůj staromódní klobouk. Byl už připraven k odchodu. Dveře do toho kumbálku byly stále pootevřeny, ustrnul na okamžik a bedlivě naslouchal. Ticho tam bylo úplné a ničím nerušené. Zhrozil se.

Vrátil se do pokoje. „Kláro,“ řekl, „já už tedy jdu. Je skoro ráno.“

„Tak jděte,“ řekla. „Budu se za vás modlit.“

„Kláro,“ řekl ještě, „Kláro, jestli se mu něco stalo, a kdyby se pak někdo ptal... Nebyl jsem tady. Ty přece víš, neznám toho člověka, nikdy jsem ho neviděl. To ty ses s ním milovala. Netušil jsem nic, když jsi mě sem vedla. Já s tím nemám nic společného.“

Ležela nehnutě na posteli, teprve teď si všiml, jak ubohé jsou povlaky peřin, záplatované a zaprané do šedivosti. Ležela a měla zavřené oči. „Je tu ticho,“ řekla, ačkoliv rádio za její hlavou vyřvávalo píseň. „Nechci to ticho, nechci ho.“ Vstala a došla k druhému přijímači a zapnula jej také. Melodie se nesmyslně a bolestně zkřížily. Bylo to strašné.

Nikdo o mně neví, opakoval si, s nikým jsem nemluvil, ani v tom telefonu. Nebyl jsem tady. Vyšel po špičkách do předsíně a otevřel dveře do chodby. Byla prázdná. Nikdo ho neviděl. Nebyl tady. Nikdy tady nebyl.

(1968)

Svatební cesta

1

Silnice stoupala vzhůru v ostrých zákrutech.

Dívka seděla přitisknuta k jeho rameni, byla menší než on a drobnější, ztrácela se skoro vedle něho.

Řídil jednou rukou, druhou ji objímal, zvykl si řídit jednou rukou a takhle v té pozici spolu projeli půl Evropy, dálnicemi Německa a podivně pustou silnicí, vroubenou javory jakoby ohlodanými větrem, mezi Châlons a Meaux (snad to ani nebyly javory, protože tudy projížděli v noci a v mlze) a divokým pohořím Olympu mezi Kozani a Tyrnavosem, a kupodivu po celou tu dobu i po nekonečných hodinách cesty ji stále vnímal, doteky její dlaně a jemné záchvěvy jejího těla, a někdy uprostřed jízdy ji líbal, líbali se v nejprudší jízdě na mnoha ihned zapomínaných silnicích a milovali se také v tom autě na mrtvých ramenech polních cest za nocí i uprostřed dne, kdy slunce dopadalo plným světlem na její bledou a nepříliš krásnou tvář, zatímco je pomalu míjel řecký pastevec sedící rozkročmo na letargickém oslíkovi, a teď se blížili zase jednomu z cílů, který vlastně ani nebyl cílem, střechy městečka vykukovaly za korunami barevných stromů a osvětleny zapadajícím sluncem vyhlížely téměř jako divadelní kulisa.

„Tak ty ses mi vdala,“ řekl a neznělo to jako výčitka, spíš to bylo připomenutí stavu, anebo jen věta, která měla na okamžik porušit ticho.

„Já jsem se ti vdala,“ opakovala po něm. „Ale s tebou jsem na svatební cestě,“ a rozevřela doširoka své rybí oči jako vždy, když prohlašovala něco, o čem nemohlo být pochyb. „Je to moje svatební cesta, když jsem se teď vdala. A tvoje, když tu jsi se mnou!“

„Ano,“ připustil poněkud užasle.

„Tebe jsem si přece nemohla vzít,“ dotkla se ramenem jeho ramene. „Anebo jsem si mohla vzít tebe?“

„Myslím, že ne!“

„S tebou můžu jet jen na svatební cestu.“

„Připadá mi, jako bychom už byli na spoustě svatebních cest,“ poznamenal.

„Tak ty si myslíš, že už jsme spolu byli na spoustě svatebních cest?“ zeptala se.

„Ale to nevadí,“ řekl rychle. „Teď teprve jsi vdaná, teď je to skutečná svatební cesta,“ přijal tu hru a brzdil, volnou rukou stáčel volant a projeli kolem barokní kašny a zastavili před domem, kdysi snad gotickým. „Není to právě moc přepychová stavba pro svatební noc,“ poznamenal. Nad náměstím se tyčil kopec, na jehož vrcholu se rozpadal hrad.

„Tak to není moc přepychová stavba,“ řekla, když vstoupili do průjezdu, a obrátila oči vzhůru ke kamenné klenbě, kterou natřeli bílým vápnem.

V lokále – to byla snad jediná zdejší pozoruhodnost kromě peště pomalovaného gotického stropu – stál velký italský hudební automat. Na šestnácti prostřených stolech v šestnácti stejných vázách kvetlo šestnáct papírových růží. Jenom stůl hned u výčepu byl netypový, dlouhý, hnědý a nepokrytý, u něho seděli čtyři muži a jedna žena. Muži, jeden z nich byl v uniformě, pili pivo.

„Máš hlad?“ zeptal se. Věděl, že teď bude jíst a pít, velmi dlouho a pomalu pít, aby co nejdříve oddalovala tu chvíli, na kterou čekali oba.

Rozhlédla se po místnosti, jako by si vybírala nejvhodnější z těch úplně stejných stolů. Potom řekla: „Neměli bychom si udělat svatební hostinu, když jsme na svatební cestě?“

„Proč ne,“ hrál s sebou tu hru. „A tys neměla svatební hostinu minulý týden?“

„Ne, proč bych měla mít svatební hostinu minulý týden?“ podivila se.

„Myslel jsem,“ zarazil se. „Vdávala ses přece minulý týden.“

„To mě nenapadlo,“ řekla. „Ale není tady žádný slušný stůl.“

„Všechny jsou stejně slušné,“ namítl. „Můžeme říct, aby přinesli jiný ubrus, jestli mají jiný ubrus, a jiné kytky, jestli mají jiné kytky.“

„Ano,“ souhlasila, „ale kam dáme hosty?“

„Hosty?“

„Na svatební hostině musíme mít hosty,“ řekla. „Anebo nechceš tu svatební hostinu?“

„Nikoho tu přece neznáme,“ namítl chabě.

„Nemusí to být známí. Třeba tamti u toho stolu. Třeba by nám dělali hosty, kdybychom je pozvali.“

„Dobře. Kolik hostí chceš mít na své svatební hostině?“

„Pět,“ odpověděla bez váhání, jako by tuto otázku měla už dávno promyšlenou. „Nezlobíš se přece?“

„Ne, proč bych se měl zlobit?“

„Tys určitě taky měl svatební hostinu,“ řekla.

„Nepamatuji se už.“

„Nepamatuješ se?“

„Je to šestadvacet let,“ spočítal. „Byl jsem tehdy mladší nežli ty dneska.“ Zavolal číšníka a pokusil se mu vysvětlit, co vlastně žádá. Pak se teprve důkladně podíval směrem k velkému stolu. Tři muži byli docela obyčejní venkovští strejci, jejich neoholené a osmahlé tváře, teď zbrunátnělé pitím, patřily mezi ty, které nedovedl udržet v paměti ani několik minut poté, co mu zmizely z očí, ačkoliv neměl tak špatnou paměť na lidské tváře; voják byl černovlasý, štíhlý, skoro vychrtlý, s bledou tváří, pod vodovýma očima mu visely namodralé váčky. Podobal se až příliš tomu – teď už vlastně jejímu muži, podobal se všem těm jejím milencům, jak je znal z jejího vyprávění a z ušmudlaných podobenek, které tahala stále s sebou v kabelce.

Po vojákově boku seděla dívka s hlavou čerstvě obdělanou venkovským kadeřníkem. Podobala se ovečce, které podmalovali oči a nalepili umělé řasy.

Díval se, jak se číšník naklání nad stolem. Potom těch pět jako na povel otočilo hlavy k jejich stolu, cizí pohledy na okamžik ulpěly na její tváři a tam setrvaly.

Ucítil, že se dotkla jeho ruky.

„Miláčku,“ řekla, „miluji tě za to, že jsi se mnou jel na svatební cestu. Že budeme mít hostinu. A za to, žes je všechny pozval. Podívej, jak jdou, jak legračně jdou.“

Těch pět se zvedlo od velkého stolu, voják si s klapnutím připjal opasek. Blížili se k nim trochu rozpačitě, na rtech sváteční úsměvy, jak se sluší na hosty, kteří přicházejí přisednout ke svatebčanům. Všiml si, že jeden ze strejců má pod pravým ušním boltcem modravou bulku (jeho tvář zapomene, ale jeho pravý ušní boltec si bude pamatovat) a že dívka má na obnaženém krku zlatý řetízek.

2

Až v hrdle cítil přiboudlou mastnotu řízku a chuť špatného vína. Ta dlouhá cesta autem a teď ten večer, bezkonečný večer v místnosti, která úpěla nudou. Cítil se unaven až k vyčerpání.

Ti tři domorodci, svědci jeho falešné svatby, usilovali splatit za řízek a víno svými životy, aspoň ve slovech nabídnutými životy, ten s bulkou pod uchem strávil osm let po žalářích a druzí dva neustále doplňovali jeho vyprávění, jako by byli při tom všem, co on prožil.

Snažil se neposlušat je. Znal ten příběh, ten v podstatě jediný příběh v nepatrných obměnách, aspoň pro tenhle večer mu chtěl uniknout: kriminálům, strážním věžím, reflektorům a chodbám z ostatných drátů. Utéci útěčkům.

Kdykoliv byl s ní, oddělil se alespoň ve své paměti od celého svého života, vše, čím žil, nechal propadnout do úplného zapomnění, a nemyslel tedy ani na svou rodinu, ani na svoji práci, vstoupil do jiné řady příčin a následků, činů a slov. Snad strhující přitažlivost téhle lásky spočívala v naprostém vytržení ze všeho, čím kdy žil.

Ted' tančila s vojákem při rozskřípané hudbě, která se za korunu linula po celé tři minuty z italského stroje. Vnímal ji, jak tančí, i když se na ni nedíval. Věděl, že její tanec má jen ten jediný smysl, ten stejný smysl jako všechno její ostatní konání. Milovala se každým svým pohybem. Milovala se, když tančila, když jedla, i když kráčela sama po chodníku, všechny její pohyby byly ty stejné pohyby, ale možná, že se mýlil, že to on byl posedlý.

„Osm let života,“ řekl muž s bulkou, „v mém věku už je nikdy nedoženu.“

Pohlédl na toho muže a napadlo ho, že mohou být stejného věku, ale ten druhý už byl zřejmě ponořen jen ve své minulosti. Těch osm let, to byla příliš velká prázdnota, aby nepřitahovala, přílišná hlubina, ostatně každému nadejde den, kdy už zbývá jenom minulost, třeba sebestrašnější, ale jediná skutečná a živá, protože budoucnost už není živá, už nenabízí ani náznak naděje. Sám měl ještě naději, tančila ted' několik kroků od něho, ještě si mohl představit zítřek a nezasténat přitom.

Na nepatrný okamžik se spatřil. Viděl sám sebe, jak tu sedí s unavenými očima, obtížený celým svým životem a čeká. Má ještě na co čekat, a proto tedy pln netrpělivosti čeká, až to děvče dotančí, přijde a posadí se k němu.

V tom se liší od těch tří mužů, kteří tu s ním sedí u stolu, jeho život se ještě vzepjal k výkřiku před tichem, které se už k němu po nocích vkrádá, vydal poslední paprsek před setměním, miluje, a proto tu sedí a hraje hru, hru, kterou se posmívá sám sobě, hraje její hru, pro ni to ovšem je hra, celá ta láska, dlouhé jízdy bez cíle, ta stále opakovaná vyznání, která měla asi zvláštní podmanivost slov pronášených

nad pokrajem hlubiny, bylo to pro ni jen vyplnění času mezi ránem a večerem, mezi večerí a nocí, mezi poslední cigaretou a milováním.

Ten čas jí mohl zaplnit kdokoliv, věděl to. On byl pro ni zaměnitelný, naprosto zaměnitelný.

Pohlédl na ni, zpozorovala to a usmála se na něj.

Ten úsměv, mohl jej vidět, i když zavřel oči, její ústa s tlustým horním rtem, poněkud vysunutým vpřed.

Nenáviděl ji v téhle chvíli a toužil ji odvrhnout od sebe, zbavit se jí, zbavit se už teď té naděje, která vlastně není nadějí, spíš vyčerpáváním, vstoupit tak už teď do klidu, odvrhnout ji, ale věděl, že to neudělá. Miluj mě, pomyslel si unaveně, aspoň ještě dneska.

Všiml si, že dívka, která snad patřila k tomu vojákovvi, sedí strnule za stolem a sleduje ten jediný tančící pár. Nebyla vlastně ošklivá, jenom její hlavu zničil zločinný kadeřník a její tváři chybělo zcela sebevědomí. V očích měla slzy.

Vstal. Zavolal číšníka a zaplatil.

Strejcové povstali a přáli jim oběma mnoho štěstí, zatímco voják trčel proti ní tak, jak ustali v tanci, jenom o několik kroků blíže ke stolu, a díval se na ni utkvělým pohledem muže, který už je schopen myslet pouze na to jediné.

„Miláčku,“ řekla, když stoupali po schodech, „to bylo krásné. Měli jsme hostinu.“

„To je dobře, žes byla spokojená.“

„Co teď budeme dělat?“

„Jsme přece na svatební cestě,“ připomněl jí.

Postele byly starodávné a nad umývadlem dva kohoutky, ale voda tekla z obou studená.

Stála před zrcadlem a vyndávala si z vlasů sponky. Vlasy měla dlouhé, padaly jí do třetiny zad. Představil si nahotu těch zad, jak ji za chvíli spatří, a v náhlé úlevě, že už končí ta hra, nesmyslně dlouhá doba čekání, k ní přistoupil a objal ji. „Má nejkrásnější,“ řekl, „rybičko moje.“

Zapálila si cigaretu. „Myslíš si, že ten voják se miluje s tou holkou?“
„Nevím,“ řekl netrpělivě, „vojáci se obvykle milují s každou holkou, která je k tomu ochotná.“

„Tak ty si myslíš, že vojáci se milují s každou holkou,“ opakovala.
„Ale vykala mu,“ vzpomněl si. „Asi se teprve poznali tam dole v té putyce.“

Zatahovala záclony. „Říkal, že pracuje u filmu. Když je v civilu. Jako osvětlovač.“

„Všichni pracují u filmu,“ řekl zlostně.

„Tak ty myslíš, že dneska všichni pracují u filmu?“ Teprve teď se rozhlédla po pokoji. „Je to takový studený pokoj, nezdá se ti?“

„Je to docela dostačující pokoj k tomu, k čemu ho potřebujeme.“

„My ho k něčemu potřebujeme?“ zeptala se.

Neodpověděl. Zvykl si neposlouchat ji, nevnímat ji, když ji nechtěl vnímat. Jen cítil tu vzdálenost.

„Miláčku, ty se zlobíš?“ zeptala se.

„Ne.“

„Co teď budeme dělat?“ zeptala se. „Měli bychom dělat něco zvláštního, když jsme na svatební cestě.“ Sedla si na postel. „Říkej mi něco. Říkej mi aspoň něco zvláštního.“

„Jednou,“ začal tím slovem, kterým začínával vyprávět svým dětem pohádky, „to jsem byl tak starý jako ty...“

„Ne,“ přerušila ho, „nemyslím nic takového. Miluješ mě?“

„Ano,“ odpověděl rychle. „Víš, že tě miluji víc, než jsem kdy koho miloval.“

Mlčela. Opřela se o polštář a přivřela oči.

„Jsi má jediná a poslední láska.“ Líbal ji. „Sestřička mých snů,“ řekl. „Někdy jsem se uprostřed noci probudil a bál se, že se to už nikdy nestane, že tě nikdy nepotkám.“

„To už jsi mě znal?“

„Neznal jsem tě. Přál jsem si tě. Přál jsem si tě, kdykoliv jsem šel po ulici, kdykoliv jsem nasedal sám do auta, kdykoliv jsem jel

krajinou, která mi připadala zvláštní, teskná, anebo dokonce krásná. A taky vždycky, když jsem přišel do vrátnice hotelu a pak, když jsem otevíral dveře prázdného pokoje, když jsem uviděl dva, jak se líbají, a nejvíc jsem si tě přál, když jsem se v létě pozdě v noci vracel...“

„Počkej,“ zarazila ho, „to mi povídáš vždycky.“

„Tohle jsem ti neříkal nikdy!“

„Já vím, já vím. Ale takovéhle věci.“

Mlčel.

„Ty se zlobíš?“ zeptala se. „Líbí se mi to,“ řekla rychle, „líbí se mi, když mi říkáš takové věci... Ale dneska, myslela jsem, když jsme na svatební cestě.“

Mlčel.

„Miláčku,“ řekla. „Pojďme odtud. Je to takový pokoj jako vždycky. Nedá se v něm dělat nic jiného než to, co vždycky.“

„Bože, my ale přece chceme dělat to, co vždycky.“

„Ano..., ale dneska... dneska bychom měli...“ Přistoupila k oknu a odhrnula záclonu. Proti temnému nebi se rýsovaly ještě temnější trosky hradu.

3

Kopec s hradem teď viděli z druhé strany, polorozpadlá cimbuří byla osvětlena měsíčním světlem a vypadala v té noci majestátně a hrozivě.

Zastavil auto a vypnul světla. „Kam teď?“ zeptal se.

Noc byla chladná a podzimní tráva, listí a mlha skládaly téměř tesklivou vůni. Bylo by docela příjemné procházet se s ní na cestě uprostřed louky, kdyby se byl chtěl procházet.

„Je tu divné světlo,“ všimla si. Kráčeli po jakési cestě, byla to vlastně jen ušlapaná tráva, objal ji kolem ramen. Toužil po ní a nenáviděl ji za to.

„Pamatuješ se na tu noc na cestě ve Francii?“ zeptala se.

„Tu noc přšelo,“ vzpomněl si.

„Ano. Bubnovalo to na střechu auta, to se mi líbilo.“ Chvěla se chladem. Potom vyprávěla bez jakékoliv souvislosti. „Když mi byly asi čtyři roky, hrála jsem si, že mám psa. Vodila jsem si ho na provázku tak, jako by skutečně byl, jako by šel za mnou. Čekala jsem, když čural u stromu, a dávala jsem mu vždycky od své večeře do misky. Stlala jsem mu vedle postele polštář, tam jako ležel, a každou noc, než jsem usnula, jsem mu povídala. A nikdy jsem mu nedala jméno, říkala jsem mu jenom: Pse! Když jsem ho měla moc ráda, řekla jsem mu: Můj pse!“ Vzdechla. „Myslím, že jsem už nikdy nikoho nemilovala tak jako toho psa.“

Došli k dřevěné kůlně uprostřed louky. Z jejího nitra vonělo seno.

„Miláčku,“ řekla, „pojď, budeme se teď milovat.“

Pomohl jí vyšplhat se vzhůru.

Jediná prostora byla z poloviny vyplněná senem a vzduch byl k zalknutí nasycen prachem.

„Miláčku,“ zašeptala, „líbí se ti to tady?“

„Je mi jedno, kde jsem, když jsem s tebou,“ řekl.

„Ano, já vím,“ svlékala se kvapně, „ale já dneska nemohla být v pokoji. Nezlobíš se proto na mě?“ Přitiskla se k němu. Objal ji. Při každém pohybu se hlouběji propadali do měkké masy pod sebou a stébła šimrala a píchala do nahých těl.

„Miláčku,“ zašeptala.

Zvenčí sem dolehly kroky. Nadzvedl se a spatřil siluetu, která mu připadla známá.

„Tak to je to místo?“ zeptal se voják, když se vyšplhali vzhůru.

„Jestli se vám tady bude líbit,“ šeptla dívka. Její tvář a dokonce i účes teď skrývala tma. Voják si obřadně odložil opasek hned u vchodu, jako by litoval každého zbytečného kroku navíc.

„Jste takovej krásnej,“ šeptala dívka.

Líbal ji zřejmě, bylo teď slyšet jenom rychlý dech, opilý sípot, šmátravé pohyby rukou, šustot stébel a potom dívčin sténavý šepot. „Na mě se neohlížejte, na mě se neohlížejte, jen když jste vy spokojenej.“

Za několik minut v náhlém tichu se voják zvedl a snažil se proti měsíčnímu světlu přečíst čas na svých hodinkách.

„Vy už chcete jít?“ zeptala se ta dívka.

„Skoro půlnoc,“ řekl voják otráveně, „proč jsi mi neřekla dřív o tom seně?“ Uplivl si, snad jenom vyplivl stéblo, které mu uvázlo v ústech. Zapjal si ještě opasek a potom oba téměř nehlučně sestoupili do tmy.

„Miláčku,“ zašeptala, když opět osaměli. „Máš mě rád?“

Snažil se ve tmě rozeznat její tvář, ale byla tak nezřetelná, že to mohla být jakákoliv tvář, a také vůni jejího těla přehlušil dráždivý pach sena.

„Ne,“ řekl. A pomyslel si: Nenávidím tě. Za to, že pro tebe je hra, co pro mě je láska, za to, že jsi pro mě jediná a poslední budoucnost, zatímco já jsem pro tebe jen tahle chvíle, která už uplývá.

„Ne,“ opakovala po něm. „Nemá mě rád.“

Mlčel. Být tak o těch patnáct let mladší.

„Prostě už mě nemiluje,“ řekla. „Proč?“

„Protože jsi...“ ale nedořekl to.

„Jsem děvka?“ zeptala se.

Mlčel.

„Tak tys jel na svatební cestu s děvkou?“ Přitiskla se k němu. „Miláčku můj,“ líbala ho.

Objal ji.

„Konečně, konečně,“ šeptala, „konečně.“

„Miluju tě,“ řekl. „Miluju tě jako blázen a dal bych všechno, všechno bych dal za tuhle chvíli s tebou.“

„Já vím,“ zašeptala, „já to vím. Pse. Můj pse!“

(1969)

Nebe, peklo, ráj

Pokoj byl blankytně modrý, lůžka stála v řadě za sebou; v místnosti byl ještě gauč, stolek, dvě křesla, židle, telefon, rozhlas po drátě a koš na papír. Vše bylo vyvedeno ve světlém dubu a v černém kovu. Také potahy byly černé. Muž stál u okna. „Je tu horko,“ řekl. „Nezdá se ti, že tu je horko?“ Byl starší než ona. Měl právě Kristův věk, ale toho večera vypadala jeho neoholená tvář s unavenýma očima ještě starší.

„To je dobře,“ prohlásila, „já mám ráda horko.“

„Všechny holky mají rády horko,“ obrátil se od okna. „Svlékneme se?“

„Ano,“ řekla. „Vidíš ten neon?“

Těsně nad jejich pokojem zářily červenobílé trubky. Odlesky dopadaly na lůžko pod oknem. „Máme pokoj s neonem,“ řekla. „Je to náš neon.“

Byla tak dokonale štíhlá, tak dokonale roslá, že řekl, jako říkával vždy: „Jsi krásná,“ a ona už to zřejmě vnímala, jen jako se vnímá pozdrav anebo znělka, snad trochu víc, když to už neslyšela několik týdnů, aspoň z jeho úst nikoli. Vydala zvuk podobný smíchu, zvuk, jaký vydávají ženy, slyší-li lichotku. „Nepustíš hudbu?“ vyzvala ho.

Mužský hlas hovořil: Aby zabezpečil občanské svobody, spravedlnost a plné právo na rozvoj lidské osobnosti bez ohledu...

Bylo opět ticho. Svlékl se také. „Milá moje,“ řekl.

„Milý můj,“ zašeptala, „ty ses mi vrátil?“

„Kvůli tobě,“ řekl. „Nevím, jestli to bylo rozumné, ale přijel jsem kvůli tobě.“

„To není pravda.“

„Kvůli tobě,“ opakoval. „Byl bych tam jinak zůstal. Tady mě nic dobrého nečeká. Zažil jsem už jednu okupaci. To na jeden život stačí.“

„Kvůli mně ses vrátil?“ zeptala se.

„Kvůli tobě. Kvůli téhle chvíli. Miluju tě,“ řekl. „Miluji tě víc než svůj život. Proto jsem přijel. Skutečně.“

„Proč mě miluješ?“ zeptala se.

„Nevím, skutečně nevím.“

„Skutečně,“ opakovala. „Skutečně.“

„Chodil jsem po ulicích a viděl jsem tě všude, v těch cizích městech, ve kterých jsi nemohla chodit, v každé dlouhovlasé jsem tě poznával už z dálky. Každý den bez tebe, každý další den už byl nesmyslný. To se nedalo vydržet.“

„To je dobře, že už jsi to nemohl vydržet.“

„A ty mě miluješ?“ zeptal se.

„Ano,“ řekla.

„Budeš mě milovat?“ zeptal se.

„Jak to mám vědět?“ Zasmála se. „Jak mám vědět, co bude?“

„Je tu horko,“ povzdechl si, poodhrnul pokrývku a okamžik pozoroval její nahé tělo. „Milá moje,“ řekl.

„Milý můj,“ zašeptala.

„Je krásné milovat se s tebou.“

„Já vím,“ zašeptala, „ale teď jsme už spolu nebyli dlouho. Myslím, že rok nebo dva?“

„Šest týdnů,“ řekl. „Byl jsem pryč šest týdnů a jeden den.“

„Jenom tak krátce? Ty máš vždycky všechno dobře spočítané.“

Políbil ji.

Přivřela oči. Neon se jí míhal před očima. I jeho tvář. Dýchala rychle. Potom zavřela oči zcela a sténala trochu. „Kolik je hodin?“ zeptala se pak.

„Nevím. Hodinky se mi rozbily dneska v letadle. Nesnesly to rozčilení. Z letu a z návratu do téhle země.“

„To je jedno,“ zašeptala. „Je jedno, kolik je hodin.“

„Jsme tu hodinu,“ řekl. „Jsem čtyři hodiny v téhle zemi. A teď se budeme ještě milovat.“

„Ano,“ řekla, „a co uděláme potom?“

Uvědomil si, že dnes ještě nejedl. Nikdy nejedl předtím, než vstoupil do letadla. „Potom půjdeme dolů,“ navrhl, „je tam restaurace. Malá restaurace, vařili tam dobře. Před desíti lety.“

„Byls tam tehdy?“

„Ano.“

„S holkou?“ zeptala se. „S nějakou holkou?“

„Ano,“ řekl. „Tys byla tehdy..., bylo ti sotva třináct.“

„Milovali jste se předtím?“

„Nevím. Myslím, že ano. Ale tobě bylo tehdy sotva třináct.“

„Ano,“ připustila, „ale věci se nemají opakovat.“

„Dáme si jiné jídlo.“

„Ano, dám si rajskou polévku. Nedali jste si tehdy rajskou polévku?“

„Myslím, že ne.“ Snažil se rozpomenout na jméno té dívky. Byl by rád řekl, že si skutečně nemůže vzpomenout na jméno té dívky a že tím méně si může vzpomenout na jídlo, které si tehdy dali, ale věděl, že by se tím cítila uražena za tu neznámou holku, neboť by v tom spatřovala, a vlastně zcela právem, budoucí nepozornost k sobě, a vtom si vzpomněl, že tehdy to byly topinky, ďábelské, pálily v ústech. A pili červené víno a potom jedli játra na ananasu, a dívka se opila, vrátili se oba opilí do pokoje v tomhle hotelu, ten pokoj ovšem nebyl modrý, bůhví jakou měl tehdy barvu, snad i modrou, a on to jen zapomněl, tak jako zapomněl jméno té holky, a klimatizace tu tehdy také nebyla.

„A potom knedlíky s nějakým masem,“ řekla. „Mám už strašný hlad. A potom amoletu a potom půjdeme do kina.“

„Dám ti rajskou polévku, holčičko,“ slíbil, „a všechno, co budeš chtít.“

Přitiskla se k němu a on pocítil slast, kterou vždycky pocítil, když se ho dotýkala, vzrušení, které ho ovládlo, i když byl k smrti unavený, i když byl vyčerpán dlouhým milováním.

„Holčičko moje,“ řekl. Miloval ji skutečně, protože mezi nimi nebylo nic jiného kromě milostnosti.

„Kolik je hodin,“ zeptala se potom, „kolik může být hodin?“

„Nevím, když jsem s tebou, nevím to nikdy.“

„Nezavřou nám restauraci?“ zeptala se.

„Ne,“ řekl, „ještě ne.“ Vstal a přistoupil k oknu. Ale okno se nedalo otevřít, jen pod ním jakási dřevěná záklopka, která kryla štěrbinu o málo širší, nežli bývá otvor k dopisní schránce. V hloubce o deset pater níže se zelenal úzký pruh anglického trávníku, uprostřed protatý chodníkem, po němž chodili lidé. Byl teprve večer. „Tak dlouho jsem nebyl u tebe,“ řekl. Těsně nad jeho hlavou se mihotal neon. Vzhlédl ještě výše, ale hvězdy nebylo vidět. „Přece ještě neodejdeme.“

Natáhla k němu ruce. „Proč jsi tedy odešel?“ Když mlčel, řekla: „Vyprávěj něco! Jak ses vlastně měl?“

„Ty to víš. Víš, jak jsem se mohl mít bez tebe.“

„Měl jsi tam holku?“

„Ano,“ řekl. „Ale nemiloval jsem ji. Tu jsem nemiloval.“

„Jak se jmenovala?“

„To je přece jedno,“ řekl. „Nemiloval jsem ji.“

„Byla hezká?“

„Snad,“ řekl. „Ale teď si vzpomínám na něco,“ a v tu chvíli mu ta vzpomínka skutečně vytanula neobyčejně silně, „představ si, jednou ráno, když jsem nastupoval do podzemní dráhy, tam nahoře, na stanici Finchley Road, stál takový chlapík o berlích, stál vedle stánku na noviny, ale nic neprodával, jen tam tak trčel na těch berlích, byl ještě mladý a zrzavý, byl tak zrzavý, jak mohou být jen Angličani anebo ještě spíš Skoti. A díval se na mě. Ze všech těch lidí si vybral zrovna mě, a pozoroval mě a přitom se usmíval, ale ne dobře, spíš potměšile anebo nenávistně.“

„To je všechno?“ zeptala se, když se odmlčel.

„Ne,“ řekl, „to je jen začátek.“

Přitiskla se k němu. „Miluješ mě ještě?“

„Ano,“ řekl a cítil slast z jejího dotyku. „Miluji tě tak, že nenajdu sílu, abych vstal, abych vyšel z tohohle pokoje, abych se od tebe odtrhl, třeba jen na nepatrnou chvíli.“

„To je dobře,“ řekla. „Je dobře, že mě tak moc miluješ.“

„Když jsem pak vystupoval,“ pokračoval, „na stanici Waterloo stál ten člověk na samém konci schodů, stál tam a díval se, jak mu vyjíždím vstříc.“

„Mohl přijet autem,“ řekla.

„V tu denní dobu není nic rychlejšího než podzemní dráha.“

„Třeba se ti to všechno jen zdálo,“ řekla a zívla.

„Stál tam na svých berlích,“ řekl. „Zrzavý a vysměvačný. Potom vykročil k východu. Šel směrem k těm dělnickým domkům, kterých je tam plno. Dal jsem se za ním. Všiml jsem si, že komíny, tisíce komínů čnělo k nebi jako zkamenělé stromy. Ten chlapík se kymácel na svých berlích jako polní strašák, který se dal do pohybu. Potom zmizel v jednom z těch domků. V obyčejném patrovém domku. Vešel jsem tam za ním. V té chodbě byly jen troje dveře, žádný vedlejší východ, měl jsem asi odejít, ale místo toho jsem začal zvonit u všech těch dveří, pak jsem volal, pak jsem bouchal. Napadlo mě, že neodejdu, že nemohu odejít, pokud mi neotevře a nevysvětlí, kde se vzal na té stanici. Ale neotevíral, tak jsem seběhl po schodech do sklepa, potom jsem vyběhl po schodech na půdu, všude jsem bušil, ty rány musely být slyšet až na ulici, ale dveře se neotevřely a to ticho za nimi mi připadalo skoro mrtvolné. Jako když jsem kdysi vstupoval do pitevny nebo do márnice. Když jsem vyšel, najednou... představ si, skoro jsem upadl, jak se mi udělalo slabo.“

Odmlčel se a čekal na její slovo. Když na ni pohlédl, viděl, že spí. Vstal. Z klimatizační bedny pod oknem funěl teplý vzduch. Horko bylo téměř nesnesitelné, i kachlíčky v koupelně byly teplé, nechladily. Napustil studenou vodu a omýval si obličej. Voda tiše šuměla z kohoutku a v potrubí občas zavržalo. Zavřel vodu a dlouho

naslouchal. Báł se. Každým okamžikem, kdy tu tak stál, mokrý, nahý, nehybný a naslouchající uprostřed cizí koupelny, ho víc a víc pro-
stupoval strach.

Měl bych odejít, uvažoval překotně, obléci se, nevzbudit ji ani, odejít, uprchnout nejkratší cestou, kufr stejně ještě není vybalený, odejít odtud, dokud je čas.

Vrátil se do pokoje. Spala. Po jejím obličejí se míhaly červené a žluté odlesky. Proč tu jsou zatlučená okna? Aby se jimi nedalo uprchnout? Pootevřel záklopku, posadil se na bobek, s obličejem přitisknutým ke šterbině lapal po vzduchu. Naslouchal pozorně. Z dálky zatroubilo auto a z ještě větší dálky přicházel hukot jakýchsi strojů. Mohly to být stroje neviditelné továrny nebo také hluk motorů. Ještě se stále báł. Neměl se vracet. Nevěděl vlastně, proč se vracel, zda chtěl být prostě doma, vrátit se do země, která byla jeho, nebo zda se skutečně vrátil jenom pro tu chvíli, která právě minula a kterou koneckonců mohl najít i jinde, protože mu nikdy nečinilo obtíž najít děvče, které by ho milovalo.

Sedl si do křesla s černým potahem. Na stolku v deskách byly dopisní papíry a obálky. Vzal jeden list a přeložil jej.

Hukot z dálky neustával. Možná, až vyjdu na ulici, představil si, a představa, že by měl vyjít na ulici, mu připadla nesnesitelná.

Hrál si s listem papíru a skoro přitom podřimoval.

„Milý můj,“ ozvala se, „co to děláš?“ Trhl sebou. V ruce držel složený papír. „Co to máš?“ zeptala se.

„To je taková skládačka,“ řekl. Zastrčil prsty do papírových kapes a rozevřel a opět zavřel papírovou tlamu.

*Nebe, peklo, ráj,
kam tě, duše, dám,
do nebička, do peklíčka,
šupy, šupy tam.*

„Kde jsi teď?“ zeptala se.

Naslouchal hučení zvenku. Zdálo se mu, že se přibližuje. „Tady,“ řekl, „u tebe.“

„A tvoje duše?“ zeptala se.

„Nemám duši,“ řekl, „víš přece, že nemám duši.“

„Ano,“ řekla, „proto dovedeš tak milovat. A jak vypadá peklo?“ zeptala se.

„Nevím,“ řekl. „Jednou jsem viděl takovou hru. Lidi zavřeli do jedné místnosti a tam byli pořád spolu. Věčně, rozumíš – pořád jen ti samí lidé, tak si ten autor představoval peklo.“

„A ty?“ zeptala se.

„Nevím,“ řekl, „nepřemýšlel jsem o tom nikdy.“

„A ráj?“ zeptala se.

Po jejím obličejí stále běhaly barevné odlesky.

„Ráj,“ řekl, „já nevím. Jednou bych chtěl být s tebou dlouho. Nikam nespěchat, před nikým se neskrývat. V opuštěném domě se zahradou. Jeden den ležet a naslouchat hudbě a milovat se. A nic víc. Druhý den si předčítat z pěkných knih. A milovat se. A nic víc.“

„Ležet na slunci,“ řekla. „Celý den ležet a nemyslet na nic.“

„Ano. A potom další den pozvat lidi, které máme rádi, do našeho domu. Jíst s nimi a pít. A potom...“

„Co bychom pili?“ zeptala se.

„Víno,“ navrhl.

„Jaké?“

„Měli bychom mnoho různých vín, vybrala by sis.“ Potom si vzpomněl: „Pamatuješ na ten malý hotýlek? V Železných horách, byli jsme tam úplně sami a paní v plesových šatech nám nosila italské víno.“

„Ne,“ zavrtěla hlavou.

„Ruffino,“ vzpomínal, „otevřela tu láhev pro nás, ale nemohli jsme se milovat, protože jsme oba musili být ještě večer jinde a u jiných.“

„Ne,“ řekla, „já se nikdy nepamatuji na nic, co se stalo.“ Zívla. „Kolik je vlastně hodin?“

„Nevím, ale myslím, že hodně. Může být k půlnoci. Slyšíš taky ten hukot?“

„Zavřeli už restauraci?“

„Ano,“ řekl. „Už asi ano. Poslouchej to přece! Jedou tanky.“

„Slíbil jsi mi rajskou polévku.“

„Na tu teď nemysli,“ řekl. „Už je pozdě. Já dneska taky nejedl. Celý den.“ A uvědomil si, že se mu žaludek bolestně svírá. „Nepustíš hudbu?“ zeptala se.

Otočil knoflíkem. „Už nehrají,“ řekl. „Je pozdě. Vypnuli to, aby se hosté nerušili. I když...“ A v té chvíli mu něčí snaha chránit jeho noční klid připadla absurdní.

„Mám žízeň,“ řekla. „Teče tu aspoň voda?“

Kachlíčky byly stále teplé. Naslouchal, jak teče voda, a ještě potom naslouchal. Na chodbě zněly tiché, plíživé kroky. Peklo je strach, napadlo ho, a ráj, to je nepřítomnost strachu, jenže ráj, to je jistota, a proto ráj není.

Vypila vodu. „Milý můj,“ řekla, „proč nejsi u mě? Ty už mě nemiluješ?“

„Miluju tě,“ řekl, „a jsem proto tady.“ A toužil, nesmyslně toužil po té jistotě, vždycky po ní toužil, ale teď celou svou bytostí. Ucítil dotek jejího těla.

„A chtěli jsme jít do kina,“ řekla lítostivě.

„Ještě půjdeme,“ řekl, „půjdeme ještě mockrát do kina.“

„Možná že se ti to jen zdálo, že se ti to všechno jen zdálo.“

„Co myslíš?“

„To s tím hrbatým.“

„Chromý,“ opravil ji. „A je to jedno. Teď na tom nezáleží.“ A skutečně, v téhle chvíli ho opustil strach, necítil nic než ji, dotýkal se unavenou dlaní jejího těla a nevnímal nic než tyto dotyky. „Miluji tě,“ zašeptal, „a proto jsem tady.“

„Kde jsi?“

„Tady,“ řekl, „tady. Miluješ mě?“

A ona řekla: „Ano.“

„Chtěl bych, abys mě milovala dlouho.“

„Taky bych chtěla, ale teď na to nemysli. Nemysli na nic, co bude.“

Pochopil, že chce říct, copak mohu vědět, jestli tě budu milovat ještě zítra? Nenabízela mu ani nejnepatrnější znamení jistoty a nenáviděl ji za to a toužil po ní jako nikdy po žádné ženě. Právě proto.

„Milý můj,“ zašeptala, „kde jsi?“

„Tady u tebe,“ řekl.

„Jsi můj?“ zeptala se.

„Ano, jsem tvůj, teď jsem tvůj,“ a schválně zdůraznil to slovo teď, ale ona si toho zřejmě nevšimla, přimkla se k němu a zašeptala: „Já jsem teď taky tvoje,“ v tom bylo aspoň trochu útěchy.

Když se vzbudil, bylo už šero. Kdosi přecházel po chodbě, a to ho tak vyděsilo, že téměř nemohl dýchat. Naslouchal strnule těm cizím krokům, přicházely a opět odcházely. Potom náhle klapl ventilátor a počal vhánět do místnosti horký vzduch. Kroky zmizely anebo je překryl hukot ventilátoru. Uvědomil si, že ho bolí hlava, nejspíše od toho horkého vzduchu, a také od rozčilení, od strachu, od shledání, nejistoty a příliš krátké noci. Nesmím se bát, řekl si. Ležela vedle něho a spala. Neumyla se večer, barva se jí rozmazala po víčkách a po tváři kolem očí, na čele jí stály krůpěje potu. Oteklá, ušmudlaná a obyčejná holka. Bože, řekl si, proč jsem se vracel, proč jsem se jen vracel.

Měl hlad. Otevřel tiše svůj kufr: několik špinavých košil, časopisy a složený oblek. Ani cukrátko, ani sušenka.

Dívala se na něj. „Jsem ošklivá?“ zeptala se. „Jsem teď ošklivá?“

„Ne,“ řekl. „Jsi krásná. Jsi nejkrásnější holka, jakou jsem kdy potkal. Ty to víš. Proto jsem se vrátil.“

Natáhla k němu ruce. „Co budeme teď dělat? Dávají už snídani?“

„Jistě. Je už ráno.“

„Zavolej,“ zašeptala, „zavolej, ať ji přinesou hned. Nevečeřeli jsme přece.“

Zvedl telefon a čekal.

„Dám si šunku,“ řekla. „Šunku a vejce do skla. A čaj. Miluju čaj. Můžu pít čaj celý den.“

„Je hluchý,“ oznámil.

„To nevadí, půjdeme dolů. Bude už restaurace otevřená?“

„Nevím,“ řekl.

Vstala a odešla do koupelny.

Přistoupil k záklopce a přiblížil oči ke štěrbině.

Dole, nepatrný, jak se jevil z výše desíti pater, poskakoval na zeleném, dosud zšeřelém trávníku, na úzkém pruhu zelené trávy muž na berlích. Odkudsi zpoza rohu od neviditelného protihrače přilétl míč, muž na berlích se rozkomíhal a míč odkopl. Pozoroval tu hru, pozoroval pln strnulosti, jak míč přilétá a odlétá.

„Co tam vidíš?“ zeptala se.

„Nic,“ řekl. Ačkoliv tušil, že toho muže musí ještě spatřit, věřil, že to není možné, že ten člověk není, že je jen sen, přelud úzkostí, které ho nedostihnou.

„To je ten tvůj hrbatý?“ zeptala se.

Pokrčil rameny a natáhl se na lůžku; na nočním stolku ležela papírová skládačka: Kam tě, duše, dám?

„Upadl,“ ozvala se od okna, „uklouzl, když chtěl odkopnout míč. Je to ještě chlapec. Tamten přece nebyl chlapec?“

„Miluješ mě?“ zeptal se.

„Ano,“ řekla.

„Tak pojd' ke mně, chci tě teď líbat!“

„Nepůjdeme se najíst?“

„Pojd' ke mně. Budeš mě pořád milovat?“

„Pořád,“ zasmála se. „Co ty to máš za podivná slova? Skutečně a pořád...“ Poklekla u postele a naklonila svá ústa k jeho. Nechala se líbat. „A teď už pojd',“ řekla.

Cítil, jak se k němu přikrádá úzkost. Kam, uvažoval, kam uprchnu? Ale dokud byl tady, dokud byl s ní, dokud slyšel její dech, dokud se mohl přitisknout k jejímu tělu, ještě trval, ještě žil, ještě měl jistotu: teď a nyní ji měl, ještě vnímal, ještě cítil, cítil dokonce víc, než kdykoliv předtím dokázal cítit, byl blízko blaženosti. A objal ji tedy a líbal poněkud unavenými a vyschlými rty. „Miluji tě,“ zašeptal, „neopouštěj mě.“ A přitáhl ji k sobě.

Když se opět vzbudil, byl pokoj už plný světla, v sousedním pokoji kdosi pouštěl vodu, naslouchal dlouho a bedlivě všem zvukům, potom tiše vstal a přistoupil k oknu. Trávník byl prázdný.

„Je tam?“ zeptala se za ním.

„Ne, holčičko.“ Díval se na ni. Až odejde, napadlo ho, až se rozloučíme, až se opustíme, až zůstanu sám...

„Půjdeme jíst?“ zeptala se. „Už přece musíme jíst. Už je jistě pole-dne.“ Potom řekla: „Dám si bujon. Dám si dva talíře bujonu a k němu sním tři rohlíky. Budou mít čerstvé rohlíky?“

„Holčičko,“ řekl, „neoblékej se ještě.“ Zapotil se celý.

„Už musíme jít,“ řekla. „Musíš přece také domů, vždycky jsi spěchával domů.“

Natáhl k ní ruce. „Dneska nespěchám, dneska nechci. Miluju tebe,“ řekl.

„To už jsi mi řekl, slyšela jsem to od tebe mockrát, a přitom mě moříš hladý.“

Čas se vlekl, téměř se zastavil v tomhle modrém pokoji. Z mlh se vyhouplo slunce a jeho paprsky počaly prohřívat rozžhavený vzduch.

„Máš tu něco ke čtení?“ zeptala se.

„Ne,“ řekl. „Jenom nějaké časopisy.“

„Čti mi. Přečti mi něco.“

„Jsou to odborné časopisy.“

„To nevádí,“ řekla.

„Anglické.“

„To nevadí, přeložíš mi to přece.“

Vstal a rozevřel kufr.

Stála u okna a čekala.

„Už v dávnověku,“ překládal potom, „se lékaři zabývali stavbou lidské kostry. Všimli si, že kost se zcela liší svými vlastnostmi od všech ostatních tkání...“

„Jaké kosti mají mrzáci?“ zeptala se.

„To je různé,“ řekl. „Chceš skutečně, abych ti to vysvětlil?“

„Skutečně,“ opakovala po něm. „Skutečně. Skutečně už chci jít odtud.“

Mlčel. Nikdy spolu nehovořili o ničem jiném než o lásce. Ale jak mohl teď mluvit o lásce?

„Řízek,“ řekla, „mám chuť na řízek.“

Zavřel časopis.

„Vlašský salát. Celou mísu salátu k tomu.“

„Miluji tě,“ řekl tiše. „Zůstaň tu ještě se mnou. Aspoň chvíli.“

„A potom,“ řekla, „jahody se šlehačkou. A černou kávu.“ Objal ji.

„Pusť mě!“

„Už mě nemiluješ?“

„Jsi blázen. Co se pořád ptáš?“

„Nikdy jsem tě neprosil, ale teď tě prosím, ještě chvíli.“ Mlčela. Ve slunečním paprsku poletoval prach. Pociťl nutkání vstát a vyhlédnout z okna na trávník. Ale ovládl se.

„Taky mě nemiluješ,“ řekla. „Jen se bojíš. Bojíš se, cos sem vstoupil. Bojíš se každého kroku za dveřmi, bojíš se, že tu zůstaneš sám. Toužíš po něčem jistém. Bože,“ vykřikla, „proč jsi tady se mnou? Proč si nenajdeš nějakou hodnou a věrnou?“ Vstala. Natáhl po ní ruce a snažil se ji přitáhnout zpět.

Škrábla ho do prsou. Zarývala nehty do jeho prsou a vyrývala jimi dlouhé krvavé drápance.

Díval se na ni, jak se obléká, škrábance pálily a on cítil lepkavost vlastní krve, která mu stékala po prsou.

Pustila rádio, konečně zazněla hudba. Nevnímal ji. Vnímal jen svoji únavu, vnímal hlad, který naplňoval každý jeho sval ochablostí. Vnímal svoji ochablost a nejistotu. Už ji nejspíš nikdy neuvidím. Co bude dál, kde a jak? Vstal, došel do koupelny a vypil hltavě tři sklenice vody.

Seděla před zrcadlem a česala se. „Jaké vlasy měla tehdy ta tady s tebou?“

„Na tom přece nezáleží.“

„Proč si zase leháš?“ zeptala se. „Přece tu nechceš ještě zůstat?“

Po celém těle mu vyrážel pot. Neměl jsem tolik pít, uvědomil si. Snažil se naslouchat, bedlivě naslouchal zvukům na chodbě a zvukům venku, ale hudba je přehlušovala, byl osamělý a vyčerpaný. Neměl se do téhle ztracené země kvůli téhle zatracené holce vracet.

„Čeho se vlastně bojíš?“ zeptala se. „Zabil jsi někoho tam venku?“

„Kdybych zabil...“ řekl. „Možná ti, co zabíjejí tam, jsou na tom líp než tady ti, co nezabíjejí.“

Byla už opět krásná, byla tak krásná, že raději odvrátil oči. „Pamatuješ se, jednou v noci, čekal jsem na tebe u autobusu, bylo už asi půl dvanácté.“

„Ne, a nechci si už nic pamatovat, hlavně ne tenhle ohavný pokoj.“

„Svítil měsíc, byl skoro v úplňku, milovali jsme se pak v té trávě hned kousek za stanicí, v třešňovce.“

„Ne,“ řekla.

„A druhý den ráno, miloval jsem tě tak, že jsem si šel stoupnout před tvůj dům...“

„Ne, nepamatuju se.“

Z drápanců na prsou mu velmi pomalu stékala krev. Dorazila až k boku a potom několika úzkými stružkami kapala na bílé prostěradlo. Zdálo se mu, že zaslechl kroky, docela blízké kroky. Polekal se. „Mohla bys vypnout to rádio?“ zeptal se.

Otočila knoflíkem. „Kolik může být hodin?“ zeptala se.

„Možná že dvě,“ řekl, „možná že víc, že už bude večer. Miluješ mě ještě trochu?“

„Mám teď hlad.“ Sedla si na okraj postele. „Pojd,“ řekla, „pojd’ už!“ Naslouchal krokům na chodbě. Krok, krok, a potom podivné ťuknutí, krok, krok a ťuknutí. „Slyšíš?“ zeptal se a zatajil dech.

„Mám hlad,“ řekla tiše a přivřela oči. „Už tu nechci zůstat.“ Vstala. Kdosi se zastavil přede dveřmi, do zámku se tiše zasunoval klíč.

Natáhl k ní ruce. „Milá moje,“ vydechl, „milá moje!“

„Tobě teče krev,“ všimla si, „jak to, že ti teče krev?“

Naklonila se k němu a líbala ho na prsou.

Cítil její ústa, která se přisávala na jeho prsa, cítil ty chladivé doteky. „Milá moje,“ zašeptal, a věděl teď, že se už naposledy dotýkají, že naposledy říká ta slova, že odchází, nic se nedalo zadržet, nic se nedalo zachránit, zbývala jen ta poslední jistota, že odejde, jako odejde všechno, ta jediná jistota, ten ráj klidu.

Vstoupili. Byli tři. Měli na sobě uniformy hotelových zaměstnanců. „Tak co je,“ řekl první z mužů, „co je tady s vámi?“ Zpod modré čepice mu vykukovaly nazrzlé vlasy.

Vstala rychle a otřela si ústa. Druhou rukou přitáhla pokrývku, aby zakryla jeho nahotu. „Určitě jenom spí,“ řekla rozpačitě, „spí jenom,“ a spěchala ke dveřím, jako by se styděla, že ji zastihli ještě tady.

Zrzavý si všiml papírové skládačky. „Nebe, peklo, ráj,“ pronesl téměř něžně. „Ráj,“ opakoval a díval se na ni pln zvědavé dychtivosti.

(1968)

Autorova poznámka

Do prvního svazku těchto chystaných spisů jsem zařadil prózy, které by se daly zjednodušeně nazvat milostné. Porušil jsem úmyslně časovou posloupnost jejich vzniku. Zařadil jsem do první části prózy shrnuté do knihy *Moje první lásky*, napsané na sklonku sedmdesátých a v začátku osmdesátých let, snažil jsem se v nich totiž vylíčit pocity spíše pubertálního toužení než skutečné milostné zážitky.

Logicky po nich teprve následují povídky o zralejších vztazích, ačkoliv většina z nich vznikala v letech šedesátých. Zařadil jsem také krátkou prózu ze své první povídkové knihy *Bezvadný den*, která vznikala ještě v padesátých letech. Kratičká *Láska* je jistě dosti naivní, ale ve své době měla smysl i tím, že se naprosto vyhnula všem dobovým literárním rituálům a manýrám. Byla o lásce – o ničem víc. Zbylé povídky pak jsou ze dvou sbírek: *Milenci na jednu noc* a *Milenci na jeden den*.

Kromě *Lásky* je nejstarší povídkou *Lingula*, kterou jsem psal na objednávku do almanachu *Das Junge Europa* pro západoněmecké nakladatelství Kurt Desch. Povídku *Pás* jsem napsal po své zkušenosti v továrně Jawa na Pankráci. *Popravu koně* jsem „zažil“ během svého tříměsíčního pobytu v Polsku. Povídky v *Mých prvních láskách*, jakkoli jsou psané v první osobě, nejsou vždy autobiografické. Snad nejvíce odpovídá skutečnosti *Miriam*. Na této povídce je zajímavé, že teprve zhruba třicet let po válce jsem se dozvěděl od své tety, která přežila Osvětim, že to byla ona, která požádala Miriam, aby mi přidávala mléko. Až do té doby pro mě bylo počínání dívky, která mi tolik přála, naprosto nepochopitelné.

Povídkový soubor *Milenci na jednu noc* vyšel v Československém spisovateli roku 1964, *Milence na jeden den* ještě vytiskli v roce 1969, s vročením 1970, avšak celý náklad až na několik „ukradených“

výtisků byl zabaven a zničen. *Moje první lásky* se objevily prvně v samizdatové Petlici roku 1981, knižně pak byly vydány roku 1985 v torontském nakladatelství Sixty-Eight Publishers manželů Škvoreckých. Po roce 1989 vyšly v několika vydáních – v Mladé frontě, v nakladatelství Hynek a nakladatelství Academia. Všechny povídky shrnuté v této knížce (s výjimkou *Lásky*) se dočkaly řady zahraničních vydání.

Váhal jsem, zda mám vůbec do textů zasahovat, ale nakonec jsem se rozhodl k několika opravdu nepatrným stylistickým úpravám, především drobným škrtům zvláště v povídkách ze šedesátých let, kde jsem občas vypustil příliš pateticky znějící přívlastky anebo nadbytečnou repliku. Nikdy však nedošlo k významovým změnám či posunům.

(Ivan Klíma – září 2010)

Ivan Klíma
Moje první lásky
(a jiné milostné povídky)

Ilustrace na obálce sumarte/Shutterstock.com
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 19. 3. 2021

ISBN 978-80-274-1470-3 (epub)
ISBN 978-80-274-1471-0 (pdf)
ISBN 978-80-274-1472-7 (prc)